

2
K 202 732
3

ფრანსუაზ საბანი

მზის
ნაბვრები
სივ
წყალში

ფრანსუაზ საგანი

გზის ნამცვრები ცივ წყალში

რომანი

თბილისი, „მერანი“, 1988

84 - 31

84 4 ფრ — 44
ს 143

ფრანსუაზ საგანი პოპულარული ფრანგი მწერალი ქალია. მას მოპასანის გზის თავისებურ გამგრძელებლად თვლიან.

„მზის ნამცვრევი ცივ წყალში“ ერთ-ერთი მისი საუკეთესო თხზულებაა.

ფრანგულიდან თარგმნა
შუშუნა შალამბერიძემ

K 202.732
3

საქ. სსრ კ. მარქსის
სახ. სახ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

სკპ-2000
შემოწმებულია

4703000000 — 15

ს 144 — 88
M 604 (08) — 88

© გამომცემლობა „მერანი“

და მე მას ვხედავ, მე მას ვკარგავ და სევდა მიპყრობს,
და სევდა იგი ჰგავს ცივ წყალში ჩახშირებულ მზეს.

კოლ ელზარი

პირველი ნაწილი

პარიზი

I თავი

ასეთი რამ ახლა თითქმის ყოველდღე ემართებოდა. მხოლოდ
მაშინ აღარ ამძიმებდა საკუთარი „მე“, როცა წინადლით გამომთვრა-
ლი, მეორე დილას აბაზანაში წყლის გადასავლებად გაბრუებული უაზ-
როდ წავიდოდა, ასევე უაზროდ ჩაიცვამდა ტანთ და დაღლას იგრ-
ძნობდა. თუმცა უფრო ხშირად უარეს დღეშიაც იყო; გარიჟრაჟზე
გაეღვიძებოდა თუ არა გულს ბაგაბუგი გაჰქონდა იმის შიშით, რა-
საც სხვა სახელს ვერც დაარქმევდა, თუ არ ცხოვრების შიშს — და
დღევანდელი დღის გოლგოთა დაიწყებოდა. გულგახეთქილი ამაოდ
ცდილობდა დაეძინა, ან ჩაეთვლიმა. საწოლზე ჩამომჯდარი, ანგარიშ-
მიუცემლად დასწვდებოდა მინერალური წყლის ბოთლს, გადაჰკრავ-
და ერთ ყლუპ უგემურ, თბილ, საზიზღარ სითხეს, — ისეთსავე საზი-
ზღარს, როგორც მთელი თავისი ცხოვრება წარმოედგინა უკანას-
კნელი სამი თვის მანძილზე. „ეს რა მემართება, რა?“ — სასოწარ-
კვეთით, გაშმაგებით ეკითხებოდა საკუთარ თავს, რადგან იგი მეტის-
მეტად თავმოყვარე იყო. და თუმცა თავად ხშირად უნახავს, როგორ
შეჰყრიათ ნერვული დებრესია მისთვის დიხაც პატევისაცემ ხალხს,
მსგავსი რამ მაინც ისე შეურაცხყოფდა, როგორც ყბაში გარტყმული
სილა. სიჭაბუკის ხანს არასოდეს ჩაუხედავს საკუთარი სულის სიღ-
რმეში, იგი კმაყოფილდებოდა ცხოვრების ზერელე მხარეებით, ხო-
ლო როცა ჩაიხედა და დაინახა, რა უსუსური, ჯაბანი და გულფიცხი

გამხდარიყო, ზებუნებრივი შიში იგრძნო. ნუთუ ეს ოცდათხუთმეტი წლის მამაკაცი, გამთენიისას რომ წამოჯდება საწოლზე და ყოვლად უმიზეზოდ ნერვულად კანკალებს, თვითონ არის? ნუთუ აქამდე მიიყვანა სამი ათეული წლის უღარდელმა, ლხენით აღსავსე ცხოვრებამ, რომელსაც იშვიათად თუ დაბინდავდა სატრფიალო ნაღველი? მან თავი ბალიშში ჩაჩვიო და ლოყით მიეკრა, თითქოს ბალიშს უნდა ეჩუქებინა მისთვის ნეტარი ძილი. თვალი მაინც ვერა და ვერ მილულა. დროდადრო შეაცეებდა და ერთიანად საბანში გაეხვეოდა, ხან კი სიცხისაგან სული ეხუთებოდა, საბანს გადაიძრობდა, მაგრამ შინაგანი შიში მაინც ვერ მოეთოკა, შიში, რომელიც რალაციით ჰგავდა კაემანს თუ გამოუვალ სასოწარკვეთილებას.

რა თქმა უნდა, მას ხელს არავინ უშლიდა კვლავ დაბრუნებოდა ელოიზას, კვლავ ახლოს ყოფილიყო მასთან, მაგრამ ეს უკვე აღარ შეეძლო. სამი თვეა ელოიზას არ გაეკარებია, სამი თვეა ამის თაობაზე სიტყვა არ თქმულა. ელოიზა, მშვენიერი ელოიზა!... ნეტავ როგორ ეგუება ამ ამბავს... თითქოს ისიც გრძნობს, რომ ყილი კარგად ვერაა, რომ უცნაური გახდა, თითქოს ებრალება კიდევ და ეს სიბრაღული უფრო დამთრგუნველია, ვიდრე მისი რისხვა ან მოსალოდნელი ლატი. ახლა იგი რას არ მისცემდა, ოღონდ ელოიზა მოსურვებოდა, გრძნობააშლილი ხარბად ჩაჰკვროდა მის საოცრად თბილ და ქალურ სხეულს, მუდამ უცნაურს, შმაგ განცდებს მისცემოდა და ყოველივე დაევიწყებინა, ოღონდ ეს დაევიწყება ძილით მოგვრილი არ ყოფილიყო. მაგრამ ვაი რომ სწორედ ეს აღარ შეეძლო. და ის რამდენიმე უსუსური ცდა, თავად ელოიზამ რომ წამოიწყო, საბოლოო მარტხით დამთავრდა. ყილს, ვისაც ასე უყვარდა სიყვარული, ვისაც შეეძლო თავდავიწყება, ყოველგვარ უცნაურ და სულელურ გარემოში, ახლა უძლურებას გრძნობს ამ ლამაზი ქალის ვვერდით, ვინაც ადრე მოსწონდა და უყვარდა კიდევ.

თუმცა თვითონ, ცოტა არ იყოს, აჭარბებდა. განა ამ სამიოდე კვირის წინ არ იყო, ჟანის წვეულების შემდეგ ელოიზა რომ ისევ დაისაკუთრა, მაგრამ ეს უკვე აღარ ახსოვდა. იმ საღამოს საკმაოდ ბევრი დალია, — ამას თავისი მიზეზები ჰქონდა, — მხოლოდ ბუნდოვნადლა აგონდებოდა უხეში ბლლარძუნი ფართო საწოლზე და გამოფხიზლებისას აღძრული საამო ფიქრი, რომ ქულა მოგებული იყო. თითქოსდა განცხრომის ეს ხანმოკლე წუთი უნდა გამხდარიყო საზღაური მისი უძილო ღამეების, უგერგილო თავისმართლებისა და ნაძალადევი თავაშვებულობისა, მაგრამ ღმერთმა უწყის, რა ხდებოდა. ცხოვრებამ, — ადრე რომ ასე გულუხვი იყო მისდამი, ყოველ შემთხვევაში, მას ასე სწამდა, და სწორედ ეს გახლდათ მისი გადიდ-

გულების ერთ-ერთი მიზეზი, — უეცრად ზურგი აქცია, როგორც უკუქცეული ზღვა ხმელეთზე დატოვებს ხოლმე კლდეს, რომელსაც ხანგრძლივი დროის მანძილზე ელაციცებოდა. და როცა თავი ფრიალოზე დარჩენილ მოხუცად წარმოიდგინა, მწარედ ჩაეცინა, ცხოვრება ხომ მართლაც ნელინელ ტოვებდა მას, როგორც ფარული ჭრილობიდან გამოჟონილი სისხლი. დრო უკვე კი არ მიედინებოდა, სადღაც იკარგებოდა, ქრებოდა. რამდენიც არ უნდა შთაენერგა საკუთარი თავისათვის, რომ ცხოვრებაში დღესაც ბევრი სიკეთე გააჩნდა — ხელსაყრელი ვარგებობა, საინტერესო ხელობა და საქმე, წარმატებები სხვადასხვა დარგში, — ყველაფერი არარაობად, მოსაწყენად ეჩვენებოდა, ვითარცა ეკლესიის მსახურთა გაზეპირებული ლოცვის მეკვდარი, არაფრისმთქმელი სიტყვები.

— უნათან გატარებულმა საღამომ ისიც ნათელჰყო, რაოდენ გულისამრევად ფიზიოლოგიური იყო მისი განცდები. ერთი წუთით გავიდა სასტუმრო ოთახიდან ხელის დასაბანად და თმის დასავარცხნად სააბაზანოში შევიდა. უნებლიეთ საპონი გაუსხლტა ხელიდან და იატაკზე პირსაბნის ქვეშ დავარდა. ასაღებად დაიხარა, ვარდისფერი ნალევი თითქოს განგებ მიმალულიყო, და უცებ ეს სივარდისფერე უხამსობად მოეჩვენა. ხელი გაიწოდა ასაღებად და ვერ კი შეძლო. ასე ეგონა, სიბნელეში მიმალული საპონი, მის ხელზე ასაცოცებლად გამზადებული ღამის პატარა ცხოველი იყო. შიშისაგან ერთ ადგილზე გაქვავდა. როდესაც მთლად ოფლში გახვითქული წელში გასწორდა და სარკეში საკუთარ თავს მოჰკრა თვალი, მისი გონების სიღრმეში გაიღვიძა რაღაც უცხო ცნობისმოყვარეობამ და შიში დასძლია. იგი ისევ ჩაცუცქდა, ტრამპლინიდან გადასახტომად გამზადებულ მოცურავესავით ღრმად ამოისუნთქა და ვარდისფერ საპნის ნალევს დასწვდა, მაგრამ მაშინვე ცივად ისროლა ბაკანში, როგორც მძინარე გველი, შეცდომით რომ გამხმარ ტოტად მოვეჩვენება. მთელი ერთი წუთი სახეზე ცივ წყალს ისხურებდა. აი, მაშინ დაებადა აზრი, რომ ყოველივე ამის მიზეზი ღვიძლის ტკივილი, გადაღლა და „ახლანდელი დროება“ კი არაა — რაღაც სულ სხვა „რამ“. მაშინ დაასკვნა, რომ იგი ამ „რაღაც სხვათი“ არის ავად.

ახლა რაღა ქნას? განა არსებობს ქვეყნად უფრო უბედური არსება, ვიდრე ადამიანი, რომელიც ბუნებრივმა ალლომ მიიყვანა იმ დასკვნამდე, იცხოვროს მხიარულად, ბედნიერად, უწყინარი ცინიკურობით და უეცრად ხელმოცარული კი რჩება, ისიც პარიზში, და თანაც, ათას ცხრაას სამოცდაშვიდ წელს, ჩვენს დროში?

ფსიქიატრთან მისვლა დამამცირებლად მიაჩნდა; ეს აზრი გადაჭ-

რით უკუაგდო თავმოყვარეობის გამო, რასაც თავისი ხასიათის საუკეთესო თვისებად თვლიდა. მაშასადამე, ერთი გამოსავალი რჩება — კრინტი არ დასძრას და გააგრძელოს აღრინდელი ცხოვრება, უფრო სწორად, შეეცადოს მის გაგრძელებას. ვინაიდან მაინც ბრმად სწამდა ბედნიერი შემთხვევისა, იმედოვნებდა, რომ ეს ყველაფერი დროებითი იყო. დრომ, რომელსაც თავის ერთადერთ მეუფედ თვლიდა, თან წარიღო ბევრი ტრფიალი, სიხარული, შეუცვალა ზოგიერთი შეხედულება. განა რა საფუძველი ჰქონდა ეფიქრა, რომ დრო „ამ ოინსაც“ არ ვუმკლავდებოდა. მაგრამ „ეს ოინი“ რაღაც უსახო გახლდათ, უსახელო, მან არც იცოდა, სინამდვილეში ეს რა იყო. ხომ შესაძლოა დროს მხოლოდ იმაზე ჰქონდეს ძალა, რასაც თავად შეიცნობ.

II თავი

იგი გაზეთის საერთაშორისო განყოფილებაში მუშაობდა და ამ დღესაც მთელი დღია რედაქციაში გაატარა. მსოფლიოში იღვრებოდა სისხლი, ხდებოდა ათასგვარი წარმოუდგენელი ამბები, რაც მის თანამოკალმეებს შიშს ჰკვრიდა. მას ესეც აღიზიანებდა. ცოტა ადრე, სულ სამიოდე თვის წინ, ისიც სიამოვნებით იგივეშივებდა მათთან ერთად, გამოხატავდა თავის გულისწყრომას, ახლა კი არ შეეძლო, პირიქით, კიდევაც სწყინდა, რომ ის ამბები, რაც შუა აღმოსავლეთში, აშშ-სა ან კიდევ სხვაგან ხდებოდა, აიძულებდა საკუთარ ჭირზე ნაკლებად ეფიქრა. — მთელი დედამიწა ქაოსში ბრუნავდა — ახლა ვიღას ჰქონდა თავი ან დრო მისი საცოდავი პრობლემებით დაინტერესებულყო? მაგრამ განა თვითონ ცოტა დრო დაუკარგავს იმისათვის, რომ მოესმინა ხელმოცარულთა მწარე აღსარებები და გულისტკივილი? განა ცოტა სიკეთე გაუკეთებია სხვების საკეთილდღეოდ? მერე და რა? მის ირგვლივ მიმოდის თვალგაბრწყინებული ხალხი და მხოლოდ ის ერთია უბატრონო ძალღვივით თავგზააბნეული, მხოლოდ ის ერთია, ზოგიერთი მოხუცივით ეგოისტად რომ იქცა.

ჟილს უცაბედად მოესურვა ზედა სართულზე ასულიყო და ჟანს გამოლაპარაკებოდა. სწამდა, რომ მის ნაცნობთა შორის მხოლოდ ჟანს შეეძლო დაევეწყებინა საკუთარი საზრუნავი და მისთვის ეთანაგრძნო.

ოცდათხუთმეტი წლის ჟილ ლანტიე ჯერ კიდევ ლამაზი ვაჟაკი იყო. „ჯერ კიდევ“-თქო იმიტომ ვამბობთ, რომ ოცი წლის ჰაბუკი საოცარი სილამაზით გამოირჩეოდა, თუმცა თვითონ ამას ვერ გრძნობდა. ეს კია, მოხერხებულად იყენებდა თავის გარეგნობას და

ერთნაირად ხიბლავდა ქალებსა თუ მამაკაცებს (ამ უკანასკნელთ ან-
 გარების გარეშე). თხუთმეტი წლის მანძილზე იგი უფრო დაიხვეწა,
 უფრო ვაჟკაცური გახდა, მაგრამ მის სიარულსა და მოძრაობაში
 ისევ იგრძნობოდა ახალგაზრდული ძალმოსილება. ქანი ყოველთვის
 თაყვანს სცემდა ჟილს, თუმცა ეს მისთვის არასოდეს უგრძნობინე-
 ბია და არც საკუთარი თავისთვის გაუმხელია. ახლა კი, ჟილი რომ
 დაინახა, უნებურად შეერთა. ეს სიგამხდრე, ეს ლურჯი თვალები, ეს
 შავი, საკმაოდ გრძელი თმა, ეს ნერვულობა... იგი ნამდვილად თან-
 დთან უფრო ნერვული ხდებოდა, და მეგობარი ვალდებული იყო
 დახმარებოდა, ეშველა რაღაც, მაგრამ ქანისთვის ჟილი ისე დიდხანს
 იყო ბედნიერებისა და უდარდლობის სიმბოლო, რომ ვერ გაებედა
 ამ საკითხზე საუბრის დაწყება. ისევე, როგორც ვერ გაებედავ ხელი
 შეახო ოდითგანვე განმტკიცებულ ხატებას, ვაითუ ფერფლად იქ-
 ცესო... მაშ ქანი, იმთავითვე ჩამრგვალებული, მელოტი და ცხოვრე-
 ბისაგან გაწბილებული ქანი, ბოლოს და ბოლოს, უნდა დარწმუნდეს,
 რომ ქვეყნად არ არსებობენ ბედნიერ ვარსკვლავზე დაბადებულნი?
 ქანს საკმაოდ ბევრი ილუზია გაუქარწყლა ცხოვრებამ, მაგრამ ამ
 ილუზიის დაკარგვა, შესაძლოა თავისი გულუბრყვილობის გამო, გან-
 საკუთრებით უმძიმდა, მან სკამი მიუწია ჟილს, ისიც ფრთხილად ჩა-
 მოჯდა, რადგან ოთახში მობრუნება ჭირდა, ყველგან, საწერ მაგი-
 დებზე, იატაკზე თუ ბუხარზე, ბლომად ეწყო გამოტენილი საქალა-
 დეები. ქანმა სიგარა მიაწოდა. ფანჯარაში რუხი და ცისფერი სახუ-
 რავები ჩანდა, — წყალსადენი ღარების, მიწებისა და სატელევიზიო
 ანტენების სამეფო, რაც სულ ცოტა ხნის წინ ჟილს საოცრად ხიბ-
 ლავდა, ახლა კი არც გაუხედავს იმ მხარეს.

— აბა! — თქვა ქანმა, — როგორ მოგწონს?

— მკვლელობაზე მეკითხები? უნდა ითქვას, მოხერხებულად გა-
 უჩიარხავთ საქმე.

თვალებდახრილი ჟილი გაჩუმდა. ქანი ცდილობდა დრო გაეჭია-
 ნურებინა, მაგიდაზე საქალაღდეების მილაგებას შეუდგა სტვენა-
 სტვენით, თითქოს ამით უნდოდა დაემტკიცებინა, დუმილის ეს წუთი
 ჩვეულებრივი მოვლენააო. ბოლოს, როგორც იქნა, გაბედა, თანდა-
 ყოლილმა სიკეთემ სძლია: ქანს გაახსენდა, როგორი გულისყურითა
 და ალერსით ექცეოდა ჟილი იმ დღეებში, როდესაც ცოლმა მიატო-
 ვა, და უცებ თავი უდიდეს ეგოისტად იგრძნო. აი, უკვე ორი თვეა
 ჟილს რაღაც უჭირს, ქანი ამას კარგად გრძნობს, მაგრამ მთელი ამ
 ხნის მანძილზე მასთან გულახდილ საუბარს გაურბის. მეგობარიც
 ამას ჰქვია! მაგრამ ახლა, როცა ჟილი საშუალებას აძლევს, უფრო
 სწორად, აშკარად აიძულებს შეტევაზე გადავიდეს, უკან დასახევი

გზა აღარა აქვს. ჩვენ ყველანი ასეთები ვართ, როცა ოცდაათს გადავბიჯებთ, ნებისმიერი შემთხვევა, ეხება იგი მთელ სამყაროს თუ მხოლოდ ჩვენი გრძნობების სამყაროს, ერთგვარ თეატრალიზაციას მოითხოვს იმისათვის, რომ ან რაღაც სიკეთე მოგვიტანოს, ანდა რაღაცაში გავვარკვიოს. და აი, ჟანმა ანთებული სიგარეტი საფერფლეზე გასრისა, დაჯდა, გულხელი დაიკრიბა, ჟილს დაჟინებით ჩააცქერდა სახეში, ჩაახველა და თქვა:

- ჰოდა, რა?
- რა, რა? — გაეპასუხა ჟილი.

ჟილს ახლა წასვლა უნდოდა, მაგრამ იცოდა, არსადაც არ წავიდოდა. მან თავად აიძულა ჟანი, დაკითხვა დაეწყო, და უფრო მეტიც: თითქოს გულზედაც მოეშვა.

- რაო, ვერ აეწყო საქმე?
- ვერა.
- უკვე ორი თვეა, ხომ მართალია?
- სამი თვეა.

ჟანმა დრო ალაღბედზე განსაზღვრა, იმის დასამტკიცებლად, რომ ჟილის სულიერი მდგომარეობისადმი გულგრილი არ იყო; და თუ აქამდის დუმდა, მხოლოდ ზრდილობის გულისთვის. „თავი გამჭრიახ კაცად მოაქვს ამ ეშმაკს, მთელი ერთი თვით კი შეცდა...“ — გაიფიქრა ჟილმა, ხმამაღლა კი თქვა:

— ჰო, მთელი სამი თვეა ცუდად ვარ.

— მაინც რა გაწუხებს? — ჟანმა ნაძალადევი მოძრაობით სანთებელა სიგარეტთან მიიტანა.

ამ წუთში ჟილს ეზიზღებოდა ჟანი: „თავი ანებოს მაინც პოლიციელის კილოს, გამოქეჩილი კაცის კილოს, ვისაც გულს ადვილად ვერ აუჩვილებ. კომედიას მაინც ნუ თამაშობს“. მიუხედავად ამისა, უნდოდა ყველაფერი ამოეღო გულიდან — დაუძლეველმა თბილმა ტალღამ აიტაცა და გულახდილობის მორევში შთანთქა.

- არ ვიცი.
- აი, ეს უკვე სერიოზული ამბავია, — უთხრა ჟანმა.
- გააჩნია, ვისთვის... — შეეპასუხა ჟილი.

მისმა მტრულმა კილომ უცებ დაავიწყა ჟანს გულგრილი ფსიქიატრის როლი, წამოდგა, მაგიდას შემოუარა, ჟილს მხარზე ხელი დაადო და ალერსიანად ჩაიბურტყუნა: „არაფერია, არაფერი, ბებერო, გულს ნუ გაიტებს!“ ჟილს უნებლიეთ თვალები ცრემლით აევსო. ნამდვილად აღარაფრად უვარგა ნერვები. ხელი გაიწოდა, მაგიდიდან კალამი აიღო, წვერზე ხელი დააკირა და გულმოდგინედ დაუწყო ღერძს გაწევ-გამოწევა.

— აბა, რა გჭირს, ბებერო? — შეეკითხა ჟანი, — იქნებ, ავად ხარ?

— არა, ავად არა ვარ. უბრალოდ, არაფერი აღარ მინდა ქვეყანაზე, მორჩა და გათავდა. მგონი, მოდური სენია, არა?

მან გაღიმებაც კი სცადა. ის ამბავი, რომ უკვე საკმაოდ ბევრი იყო ამ დღეში, რასაც ექიმები უკვე აშკარად აღიარებდნენ, ჟილს სულაც არაფერს უმსუბუქებდა. პირიქით, სწყინდა კიდევ. რაკი საქმე ასე წავიდა, ერჩია, მისი სენი გამონაკლისი ყოფილიყო.

— აი ასე, — ნაძალადევად წარმოთქვა ჟილმა, — მე აღარაფერი მინდა: აღარც მუშაობა, აღარც სიყვარული, აღარც მოძრაობა, — მინდა მთელი დღე მარტომარტო ვიწვე ლოგინში თავზე საბანწაფარებული. მე...

— მერე, არ სცადე?

— როგორ არა, მაგრამ ცოტა ხანს მაძლევს შვებას. საღამოს ცხრა საათისათვის უკვე თავი მინდა მოვიკლა. ზეწრები და ბალიშები ჭოჭყიანი მეჩვენება, ჩემი საკუთარი სუნი მეზიზღება, ჩემი სივარტეები მძაგს. შენი აზრით, ეს ჩვეულებრივი ამბავია?

ჟანმა გაურკვეველად რაღაც ჩაიბურტყუნა. ეს წვრილმანები, რომლებიც ფსიქიურ დაძაბულობაზე მეტყველებდა, უფრო ეჩოთირებოდა, ვიდრე ყოვლად უგვანო და უხამსი ამბების მოსმენა. და ჟანმა სცადა ლოგიკური ახსნა მოენახა.

— ელოიზა რასა იქმს?

— რა უნდა ქნას? იტანს ჩემს საქციელს. როგორც მოგეხსენება, ჩვენ სალაპარაკო ბევრი აღარაფერი გვაქვს. მაგრამ ნამდვილად კი ვუყვარვარ. მე კი, იცი, ყელში ამომივიდა. მარტო მასთან კი არა, ყველას მიმართ ასე ვარ. თუნდაც რამე გამოვიდეს, მაინც არაფერი მახალისებს. ასე რომ...

— ეგ არაფერია, მოგვარდება.

ჟანმა გაცინება სცადა, თითქოსდა ყველაფრის მიზეზად შებლა-ლულ თავმოყვარეობას თვლიდა, მამრის სიძაბუნით გამოწვეულს.

— კარგ ექიმს უნდა მიმართო, ვიტამინები მიიღო, სუფთა ჰაერი ისუნთქო და ორ კვირაში ისევ დაუწყებ ვარიკელებს დევნას.

ჟილმა თვალი მიამტერა. ბოლმამ ლამის დაახრჩო.

— შენ მარტო ეგ გავონდება. მაგისათვის მიმიფურთხებია, გესმის? მიმიფურთხებია. ქალები კი არა, სიცოცხლეც აღარ მინდა. ამისათვის თუ არსებობს რაიმე ვიტამინი?

დუმილი ჩამოვარდა.

— ვისკი არ გინდა? — ჟანმა მაგიდის უჯრიდან შოტლანდური ვისკის ბოთლი ამოიღო და ჟილს მიაწოდა. მანაც ანგარიშმიუცემლად მოსვა ერთი ყლუბი, გააყრუოლა, თავი გააქნია.

— ახლა მე სპირტიანი სასმელიც აღარ მშველის და აღარ მაგზნებს, თუ უგონოდ არ გამოვთვერი და არ დავიძინე: ეგეც არ იყოს, განა სასმელში უნდა ვეძებო გამოსავალი?

ჟანმა ბოთლი გამოართვა და ლაზათიანი ყლუპი მოსვა.

— წავიდეთ, — უთხრა ჟანმა, — ცოტა გავიაროთ.

ისინი გამოვიდნენ. პარიზი გულისამაჩუყებლად მომხიბვლელი ჩანდა, აღრიანი ვაზაფხულის ცისფერ ნისლში ჩანთქმული. აჰა, ისევ ის ქუჩები, ისევ ის ფარდულები, ისევ ის რესტორანი „შლიუპი“, სადაც წინათ ძმაბიჭებთან ერთად დადიოდა რაიმე ამბის აღსანიშნავად; აგერ, ის ბარი, სადაც ჟილი ტელეფონზე დასარეკად დარბოდა, როცა მარიაზე იყო შეყვარებული. ღმერთო ჩემო, როგორ ცახცახებდა მაშინ ტელეფონის დახუთულ ჯიხურში, ვინ იცის, მერამდენედ კითხულობდა კედლებზე დაჯდბნილ გაურკვეველ წარწერებს, ტელეფონი კი წკრიალებდა და წკრიალებდა, ყურმილს არავინ იღებდა, როგორ იტანჯებოდა მაშინ, როგორ ცდილობდა არაფერი შესტყობოდა. ყურმილს დადებდა, დახლთან ბარის პატრონ ქალს ერთ ჭიქას დაუკვეთდა და ერთიანად გადაჰკრავდა ხოლმე. როგორ უკვენსოდა გული, ახრჩობდა ნაღველი და ბრაზი, მაგრამ ამას მაინც სიცოცხლე ერქვა! და თუმცა ჟილისთვის ის საშინელი წუთები იყო, დამცირებისა და განადგურების წუთები, აწინდელ უღიმღამო ყოფნასთან შედარებით, მაინც მისტიროდა იმ წუთებს. მართალია, გული დაკოდილი ჰქონდა, მაგრამ ვინ დაუკოდა, ეს მაინც ხომ იცოდა.

— იქნებ, სადმე გაემგზავრო? — უთხრა ჟანმა. — ერთი-ორი კვირით შევიძლია მივლინება აიღო რეპორტაჟისათვის.

— არ მინდა, — უპასუხა ჟილმა. — როცა წარმოვიდგენ, თვითმფრინავში უნდა ჩავჯდე, განრიგი გავიგო, უცხო სასტუმროში ვიცხოვრო, ვიღაც-ვიღაცებისაგან ინტერვიუ ავიღო... არა, ამის ძალღონე არ შემწვევს.. თანაც ჩემოდანი ათრიე... ო, არა, არა!

ჟანმა მალულად შეხედა და ერთი წუთით გაიფიქრა, ხომ არ მაბრიალებსო. ჟილს ადრეც უყვარდა თვალთმაქცობა, მით უმეტეს, რომ ბევრი ეგებოდა მის ანკესს. მაგრამ ახლა ჟილის სახეზე ისე ნათლად აღბეჭდილიყო შიში და ზიზღი, ჟანმა უმალ დაუჯერა.

— მაშინ, მოდი, ეს საღამო ძველებურად გოგობთან გავატაროთ, ვითომ მე და შენ სოფლელი ბიჭები ვართ და დედაქალაქში დროსტარება მოგვინდა. თუმცა რაებს ვროშავ. რა დღეშია შენი წიგნი? შენი რეპორტაჟი ამერიკაზე?

— ამ თემაზე ბარე ორმოცდაათამდე წიგნია დაწერილი და ბევრად უკეთესიც. ნუთუ გგონია, თუნდაც ორი საინტერესო სტრიქონის დაწერას შევძლებ, მაშინ როცა აღარაფერი მაინტერესებს?

ამ წიგნის გახსენებამ ჟილი მთლად მოშალა. ადრე მართლაც უნდოდა დაეწერა ნარკვევი ამერიკაზე, რადგან ზედმიწევნით კარგად იცნობდა ამ ქვეყანას; ნამდვილად ოცნებობდა, გეგმაც კი შეიმუშავა, მაგრამ ახლა არ შეეძლო არც ერთი ფრაზის დაწერა, არც ერთი აზრის გაშლა-განვითარება. და ვაი რომ ეს ჭეშმარიტება იყო. ბოლოს და ბოლოს, რა დაემართა? რისთვის არის ასე დასჯილი ან ვინ დასაჯა ასე მწარედ? თავის მეგობრებს ყოველთვის ძმასავით ექცეოდა, ქალების მიმართ ფრიად თავაზიანი იყო. არავისთვის არასოდეს არაფერი დაუშავებია შეგნებულად. მაშ. ოცდათხუთმეტი წლის ცხოვრება მოწამლული ბუმერანგით რად მოუტრიალდა უკან, რად?

— ახლავე გეტყვი, რაც გჭირს, — ჩაესმა ჟანის დამამშვიდებელი ხმა. — მიზეზი ისაა, რომ გადაიღალე...

— არ ვაბედო იმის თქმა, რაც მჭირს, — უეცრად მთელი ხმით დაიღრიალა ჟილმა, — არ ვაბედო-მეთქი, იმიტომ, რომ შენ არაფერიც არ იცი! იმიტომ რომ მე თვითონ, ვესმის, მე თვითონ არ ვიცი, რა მჭირს! და, რაც მთავარია, — დაუმატა უკვე მოთმინებადაკარგულმა, — თავი დამანებე.

გამველ-გამომველნი მათ უყურებდნენ. ჟილი უცაბედად წამოწითლდა, ჟანს პიჯაკის საყელოში ჩაავლო ხელი, კიდევ რაღაცის თქმა დააპირა, მაგრამ სწრაფად შებრუნდა და დაუმშვიდობებლად, ჩქარი ნაბიჯით გასწია სანაპიროსაკენ.

III თაზი

ელოიზა ჟილს ელოდა. იგი მუდამ ელოდა ჟილს. ელოიზა მემანეკნედ მუშაობდა ერთ-ერთ დიდ მოდელების სახლში. ცხოვრება მაინცდამაინც არ უმართლებდა და ორი წლის წინ სიხარულით იასახლდა ჟილთან, ზუსტად იმ საღამოს, როცა ჟილი განსაკუთრებით გატანჯა მარიას გახსენებამ და სიმარტოვემ სული შეუხუთა. ელოიზა ხან შეგვგრემანი, ხან ქერა, ხანაც წითური იყო; თმის ფერს ყოველსამ თვეში იცვლიდა, როგორც ფოტოსურათების გადაღებისას სთხოვდნენ, თუმცა რატომ, ჟილი ვერა და ვერ გარკვეულიყო. ჰქონდა ძალიან ლამაზი, ლურჯი ფერის თვალები, მშვენიერი ტანი და მუდამ კარგ გუნებაზეც იყო. გარკვეულ საკითხში ისინი შესანიშნავად ეწყობოდნენ ერთმანეთს, ამჟამად კი ჟილს გულს უწუხებდა იმაზე ფიქრი, როგორ გაეტარებინა მასთან საღამო, რა ეთქვა მისთვის. რა თქმა უნდა, შეეძლო სახლიდან წასულიყო იმ საბაბით, ვახშმად ვარ მიწვეულიო, ელოიზას ეს არ ეწყინებოდა, მაგრამ არც პარიზის ქუჩების, სახლების ნახვა და ღამის სიბნელეში ხეტიალი სურდა. სულაც ერჩია, საღამე კუთხეში განმარტოებით მიყუჟულიყო.

ჟილი დოფინის ქუჩაზე. სამოთახიან ბინაში ცხოვრობდა, რომელიც ვერა და ვერ მოაწყო რიგიანად. პირველ ხანებში დიდი მონდო-

მებით შეუდგა თაროების მიჭედებას, გაიყვანა სტერეოფონული რადიოლას ხაზი, ადვილი შეურჩია წიგნის კარდასა და ტელევიზორს — ერთი სიტყვით, გატაცებული იყო ყოველგვარი მოდური სიახლეებით, რომლებიც, როგორც ამბობენ, ალამაზებს და ამდიდრებს ადამიანის ცხოვრებას. ახლა კი გაბრაზებით შესცქეროდა ამ საგნებს და იმის თავიც არ ჰქონდა, გადმოეღო თაროდან რომელიმე წიგნი — თუმცაღა დღენიადაგ ლიტერატურას ჩაჰკირკიტებდა.

ჟილი რომ ოთახში შევიდა, ელოიზა ტელევიზორს უყურებდა, გაზეთს ხელიდან არ უშვებდა, რათა არ გამოჰპარვოდა რაიმე საინტერესო გადაცემა. ჟილის დანახვაზე სწრაფად წამოხტა და მხიარული ღიმილით გაემართა საკოცნელად — ეს საქციელი ჟილს სასაცილო და ყალბი ეჩვენა, აქაოდა, მე შენი „პატარა ცოლი ვარო“. იგი ბარისაკენ წავიდა — უფრო სწორად, იმ მაგიდისკენ, რომელიც ბარის დანიშნულებას ასრულებდა, — ვისკი დაისხა, თუმცა დაღვევა არ უნდოდა. შემდეგ ჩაჯდა ისეთსავე სვარძელში, როგორშიც ელოიზა იჯდა და ცნობისმოყვარედ მიაჩერდა ტელევიზორს. ელოიზამ წუთით მოსწყვიტა მხერა საინტერესო გადაცემას და ჟილს მიუბრუნდა.

— კარგ ფეხზე იარე დღეს?

— ძალიან. შენ?

— მეც.

ელოიზა ისევ არხეინად მიაშტერდა ეკრანს. იქ ვიღაც ახალგაზრდები ცდილობდნენ ხის ასოებისაგან შეედგინათ სიტყვები, რომლებიც დიქტორმა ქალმა სანდომიანი ღიმილით მიმოაბნია მათ წინ. ჟილმა სიგარეტი გააბოლა და თვალები დახუჭა.

— ჩემი აზრით, „აფთიაქი“ უნდა იყოს, — თქვა ელოიზამ.

— უკაცრავად, რა თქვი?

— მე მგონია, შესადგენელი სიტყვა, „აფთიაქია“.

— ადვილი შესაძლებელია, — დაეთანხმა ჟილი.

და კვლავ დახუჭა თვალები. უნდოდა ერთი ყლუპი კიდევ მოესვა ჭიქიდან, მაგრამ ვისკი უკვე გამთბარიყო. ჟილმა ჭიქა იატაკზე დადგა.

— ნიკოლამ დარეკა, ჩემთან ერთად ხომ არ ივანშმებლითო კლუბში.

— ვნახოთ, — უპასუხა ჟილმა, — მე ხომ ეს-ეს არის მოვედი.

— გარეთ გასვლა თუ არ გინდა, მაცივარში ხბოს ხორცი გვაქვს, შეგვიძლია ვივანშმოთ, თან დეტექტივს ვუყუროთ.

„რა დიდებული არჩევანია, — გაიფიქრა ჟილმა. — ან ნიკოლასთან ერთად ივანშმო, რომელიც მეასეჯერ ავიხსნის, ჩვენი კინოს მეს-

ვეურნი ასეთი მექრთამენი რომ არ იყვნენ, აქამდის შედეგს შეეკმინდიო, ან დარჩე შინ და ტელევიზორში უყურო რაღაც სულელურ გადაცემას, თან ხბოს ცივ ხორცს შეექცე. საშინელებაა!“ მაგრამ ადრე ხომ ვადიოდა სახლიდან საღამოობით. ჰყავდა მეგობრები, ერთობოდა, ხვდებოდა ახალ-ახალ ადამიანებს, ყოველი საღამო დღესასწაულს ჰვავდა!.. ახლა, ახლა სად არიან მისი მეგობრები? მან მშვენივრად იცის, სადაც არიან, — ამისათვის საკმარისია ხელი წაიღოს ტელეფონისკენ. მათ მობეზრდათ სამი თვის მანძილზე ამათ რეკვა. — რამდენი არ იმარჩიელა გონებაში, ვის ნახვას ისურვებდა, ვერავინ შეარჩია. მარტო ის ნაძირალა ნიკოლა არ ეშვება. ისიც იმიტომ, დასალევი ფული არა აქვს. ტელეფონმა დარეკა, მაგრამ ქილი არ განძრეულა. იყო დრო, როცა უმალ დააცხრებოდა ხოლმე ყურმილს, დარწმუნებული, რომ ან სიყვარული უხმობდა, ან რაიმე თავგადასავალი თუ კარგი ამბავი. ახლა ყოველთვის ელოიზა მიდის ტელეფონთან. აი, ახლაც მან გამოსძახა საძილე ოთახიდან:

— ჟანი გირეკავს.
ქილი დაიბნა. რა უთხრას?

ბოლოს გაახსენდა, რა უხეშად მოექცა დღეს. უხეშობა კი ყოველთვის უღამაზო და სასაცილოა. ბოლოს და ბოლოს თვითონ აეკიდა ჟანს, თავისი ვაჭირვება რომ ეთქვა, შემდეგ კი შუა ქუჩაში მიატოვა. ქილმა ტელეფონის ყურმილი აიღო.

— შენა ხარ, ქილ? როგორაა საქმე?

— ყველაფერი რიგზეა.

ჟანი თბილად, შეწუხებული ლაპარაკობდა, როგორც ნამდვილი მეგობარი. ქილს გული აუჩუყდა.

— მაპატიე, დღეს რომ ასე მოხდა, — უთხრა ქილმა, — ხომ იცი, მე...

— სერიოზულ საკითხებზე ხვალ ვილაპარაკოთ, ამ საღამოს რას აკეთებ?

— ჰო, ალბათ... ალბათ, შინ დავრჩებით და ხბოს ცივ ხორცს მივირთმევთ...

ეს იყო გულწრფელი, ოდნავ შეფარული ძახილი დახმარებისა, რასაც ხანმოკლე დუმილი მოჰყვა. შემდეგ ჟანმა ალერსიანად უთხრა:

— იცი, რა გითხრა, შინ რა უნდა აკეთო? დღეს „ბობინოში“ პრემიერაა. თუ გინდა, ბილეთები მაქვს, შემიძლია...

— არა, გმადლობთ, — მიუგო ქილმა, — სახლიდან ცხვირის გაყოფა არ მინდა. მოდი, ხვალისთვის მოვაწყოთ დიდი ქეიფი.

იგი, რა თქმა უნდა, არავითარი ქეიფის მოწყობას არ აპირებდა, ეს ჟანმაც მშვენივრად იცოდა, მაგრამ თეატრში წასვლა უკვე გვია-

ნი იყო, ჟანი ტანსაცმლის გამოსაცვლელად შინ უნდა წასულიყო და კვლავ უკან გამობრუნებულიყო, ამიტომ აშკარად გამოგონილი ქეიფის გეგმა მისთვისაც ხელსაყრელი აღმოჩნდა და ჟილს მაშინათვე დაეთანხმა. თუმცადა, ყოველი შემთხვევისათვის, მისთვის უჩვეულო სიტბოთი დაემშვიდობა: „ხვალამდის, ბებერო!“ — და ყურმილი დაკიდა.

ჟილმა უფრო მეტად იგრძნო სიმარტოვე. ისევ შევიდა დიდ ოთახში და სავარძელში ჩაეშვა. ელოიზა კვლავ მოჯადოებულებით შესცქეროდა ტელევიზორის ეკრანს. ჟილი უეცრად გახელდა:

— რა გაყურებინებს ამას?!

ელოიზას არავითარი გაკვირვება არ გამოუხატავს, მხოლოდ მშვიდი, მორჩილი სახე მოაბრუნა მისკენ.

— მე მეგონა, ასე ჯობდა. ჩემთან ლაპარაკი აღარ დაგჭირდებოდა.

ჟილი სახტად დარჩა, არ იცოდა რა ებასუხა. თანაც ელოიზას სიტყვები ისე დამამკირებლად გაისმა, ჟილმა კვლავ იგრძნო მისთვის კარგად ნაცნობი იღუმალი შიში: ვიღაც იტანჯება მისი გულისათვის. ჟილი მიხვდა, რომ მის საიდუმლოს ფარდა აეხადა.

— მაგას რად ამბობ?

ელოიზამ მხრები აიჩეჩა.

— ისე. მე მეგონია... ისეთი გრძნობა მაქვს, თითქოს მარტოობა გინდა, თავი რომ არავინ მოგაბეზროს, და მეც იმიტომ ვუყურებ ტელევიზორს...

ქალი ვედრებით შესცქეროდა და ძალიან უნდოდა ჟილს ეთქვა მისთვის: „არა, რას ამბობ, მირჩევნია თავი მომაბეზრო, მელაპარაკო, შენ მე მჭირდები“. — ერთი წუთით ჟილსაც მოუნდა ამის თქმა, რომ ელოიზასთვის ესიამოვნებინა; მაგრამ ეს ხომ სიცრუე იქნებოდა, კიდევ ერთი ტყუილი, — რა უფლება ჰქონდა ასე ეთქვა?

— ამ ბოლო დროს მაინცდამაინც კარგად ვერა ვგრძნობ თავს, — ულონოდ წაილაპარაკა ჟილმა, — ნუ გამიწყრები, თავად არ ვიცი, რა მემართება.

— არ გიწყრები, — უთხრა ელოიზამ, — კარგად ვიცი, რას ნიშნავს ეს. ოცდაორი წლის ასაკში მეც მაგ დღეში ვიყავი, — ნერვული დეპრესია მჭირდა. გამუდმებით ვტიროდი, დედაჩემი შიშით აღარ იყო. აი, ასეც იყო მოსალოდნელი! ელოიზას ხომ ყოველთვის ყველაფერი ჭირს.

— მერე რით დამთავრდა?

შეკითხვა ბოროტი, დამცინავი კილოთი იყო ნათქვამი. განა შეიძლება მისი ავადმყოფობა ელოიზას სატყვივარს შეედაროს? ეს ხომ უბრალოდ შეუტრაცხყოფაა.

— თავისით გამიარა. ერთი თვის განმავლობაში რალაც აბებს ვყლაპავდი, რა ჯანდაბამ დამავიწყა მისი სახელი... და ერთ მშვენიერ დღეს კარგად გავხდი.

ქალს არც კი გაუღიმიო. ყილმა თითქმის ზიზღით შეხედა.

— აფსუსს, რომ სახელი დაგავიწყდა. იქნებ, ტელეფონით შეეკითხო დედაშენს?

ელოიზა წამოდგა, ყილთან მივიდა და მისი თავი ხელისგულებში მოიმწყვდია. ყილი ჩააშტერდა ქალის ლამაზ და მშვიდ სახეს, მის მიერ ათასგზის დაკოცნილ ტუჩებს, თანაგრძნობით აღსავსე ლურჯ თვალებს.

— ყილ, ყილ!.. მე ვიცი, რომ მაინცდამაინც ჭკვიანი ქალი არა ვარ და არა მგონია, რამე გიშველო, მაგრამ მე შენ მიყვარხარ, ყილ, ჩემო ძვირფასო!..

ელოიზამ პიჯაკში ჩარგო თავი და ატირდა. ყილს თან შეებრალა, თან საოცარმა სევდამ მოიცვა.

— ნუ ტირი, — ანუგეშებდა იგი, — გთხოვ, ნუ ტირი. ყველაფერი მოგვარდება... მე მთლად მოვეშვი. ხვალვე წავალ ექიმთან.

და რადგან ელოიზა შეშინებული ბავშვივით ისევ სლუკუნებდა, ყილმა სიტყვა მისცა, რომ ხვალ აუცილებლად წავიდოდა ექიმთან. მხიარულად შეჭამა თავისი წილი ხბოს ცივი ხორცი და შეეცადა ცოტა ხნით ელოიზასთან ელაქლაქა. შემდეგ, როდესაც ერთ საწოლზე დაწვნენ, ალერსიანად აკოცა ელოიზას ლოყაზე და გვერდი იბრუნა, გულში კი ღმერთს შეევედრა, ხვალინდელი დილა არ გათენებულიყო.

IV თავი

ექიმი ჭკვიანი კაცი აღმოჩნდა, მაგრამ ეს ყილისთვის ვერაფერი ნუგეში იყო. ექიმმა მკერდზე მიუკაკუნა, ფილტვები მოისმინა, მოწყენით ჩვეულებრივი რალაცები ჰკითხა, რასაც აშკარად თვითონვე არავითარ მნიშვნელობას არ აძლევდა. ახლა ყილი ექიმის პირისპირ იჯდა ლუდოვიკო XIII სტილის ღრმა სავარძელში და შემოფოთებული იმედით დაჟინებით შესცქეროდა მას. ვერც რწმენით აღსავსე სახე და ვერც დამაჯერებელი კილო ვერ ფარავდა ექიმის უსუსურობას... „ბოლოს და ბოლოს ექიმებმაც შეიმუშავეს ასეთივე მტკიცე გამოემტყველება, როგორც ვექილებმა. ან როგორც მე მაქვს ხოლმე ზოგჯერ, აქაოდა დიდად დაინტერესებული და მიხვედრილი ჟურნალისტი ვარ-მეთქი“. მაგრამ იმედი მაინც უბეჭუტავდა გულში. იქნებ, მართლაც არსებობს ისეთი პაწაწკინტელა აბი, რომელიც სიცოცხლის ზიზღსა და სიძულვილს კურნავს? ან რატომ არ უნდა არსებობდეს?

იქნებ, ჟილ ლანტიეს ორგანიზმს უბრალოდ ცოტა კალცი, რკინა ან სხვა რამ ჯანდაბა აკლია და მხოლოდ ამის გამოა უბედური? ბოლოს და ბოლოს ასეც ხომ ხდება! ვინ იცის, რას არ შეთხზავს ადამიანი თავის ნების, თავისუფლების, ტვინის შესახებ და უცებ აღმოჩნდება, რომ ხელ-ფეხი მხოლოდ იმის გამო აქვს შეკრული, B ვიტამინი აკლია. აი, რაა თავიდათავი. სწორედ ეს უნდა ჩაუნერგო საკუთარ თავს, უნდა დაარწმუნო ამ ამბავში. ადამიანის ორგანიზმი სოცრად რთული რამაა და...

— ერთი სიტყვით, თავს ცუდად გრძნობთ, — უთხრა ექიმმა — ვერ დაგიმალავთ და ვერაფრით დაგეხმარებით.

— მაინც რატომ?

ჟილმა შეუტრაცხყოფილად იგრძნო თავი და გული მოუვიდა. აგერ მთელი საათია გულით და სულით მიენდო ამ ექიმის ნება-სურვილს, ეს არამზადა კი არხეინად უცხადებს, ჩემი იმედი არ გქონდესო. ის ხომ ექიმია, ბოლოს და ბოლოს ეს მისი ხელობაა. ვალდებულია, რაიმე იღონოს. აბა, რა მოხდებოდა, გარაყებში ხელოსნებს რომ თავი და ბოლო ვერ გაეგოთ მანქანებისთვის, ან კიდეც...

— ფიზიკურად სავსებით ჯანმრთელი ბრძანდებით. ყოველ შემთხვევაში, გარეგანი შემოწმებით ასეა. თუ გნებავთ, ანალიზი გავაკეთოთ. შემიძლია გამოგიწერო ტონუსის ასაწევი წამალი. თითო კაფსულა ჭამის წინ, დღეში ხუთჯერ...

ექიმი თითქმის დაცინვით ლაპარაკობდა და ჟილს სძულდა იგი. აქ მოსვლამდე ეგონა, მოსიყვარულე მამასთან მივდივარო, ხელში კი ვიღაც სწავლული სკეპტიკოსი შერჩა.

— თუ თქვენი აზრით ეგ მიშველის, მზად ვარ დღეში თუნდაც ათჯერ დავლიო, რა წამალიც არ იქნება, — ცივად მიუგო ჟილმა.

ექიმს გაეცინა.

— გააჩნია, რას დალევთ. თქვენ გაწუხებთ საერთო მოღუნება, რასაც დებრესიას ეძახიან. იგი გონებრივ შრომაზეც მოქმედებს, სქესობრივ ცხოვრებაზეც და ასე შემდეგ, როგორც თავად ბრძანეთ. თუ გნებავთ, ფსიქიატრთან გაგზავნით. ზოგჯერ კარგ შედეგს გვაძლევს, ზოგჯერ — არა. ჩვენი ექიმი ჟირო ჩინებულად ერკვევა.

ჟილმა უარის ნიშნად ხელი გაიქნია.

— ერთი რამ შემიძლია გირჩიოთ, იმოგზაურეთ, კარგად დაისვენეთ, ან პირიქით — მუშაობით ქანცი გაიწყვიტეთ. გამოგიტყდებით, ამ დარგის ცუდი სპეციალისტი გახლავარ და ვერ დაგიწყებ იმის მტკიცებას, რაც არ ვიცი. ერთს კი გირჩევთ, მოთმიმებით აღიჭურვოთ.

ექიმმა თავის ასისტენტ ქალს უხმო და, თითქოს ჟილს საჩუქარს

უმზადებსო, უწყინარი, თუმც რთული რეცეპტი უკარნახა. ჟილი შეჰყურებდა ექიმს, რომელსაც სანდომიანი, გონიერი და დაღლილი სახე ჰქონდა. ექიმმა ხელმოწერილი რეცეპტი მიაწოდა.

— მოდით, ყოველი შემთხვევისათვის ვცადოთ, ცოლს მაინც დაამშვიდებთ, თუ ცოლიანი ხართ.

ჟილი ადგა, მაგრამ წასვლა ვერ გადაეწყვიტა. „ახლა რაღა ვქნაო?“ უნდოდა ეკითხა. იგი ისე იშვიათად მიდიოდა ხოლმე ექიმებთან, რომ ახლა გაოცებულად კი დარჩა იმ კაცის გულგრილობით, ვისაც დახმარების ხელი სთხოვა.

— გმადლობთ, — უთხრა ბოლოს, — მე ვიცი, რომ არ გცალიათ და მხოლოდ ჟანის ხათრით...

— მე და ჟანი კარგი მეგობრები ვართ, — თქვა ექიმმა, — ეს კია, ჩემო კარგო, თქვენნაირ ავადმყოფს კვირაში ბარე თხუთმეტს ვხვდები. საბოლოოდ ყველას ყველაფერი მოუგვარდება ხოლმე. ეს სენი, როგორც იტყვიან, დრომ მოიტანა.

მან ჟილს მხარზე ხელი დაჰკრა და გარეთ გაისტუმრა. ასე რომ, საღამოს ხუთი საათისათვის ჟილი ქუჩაში აღმოჩნდა გამშაგებული და, რაც მთავარია, სასოწარკვეთილი, თითქოს ეს წუთია გამოუცხადდეს, მალე მოკვდებიო. ჟანმა ურჩია: „მიდი იმ ექიმთან, ყოველ შემთხვევაში არ მოგატყუებს“. მაგრამ ექიმს, ვინც სნეულებას კურნავს, განა არა აქვს იმის უფლება, ხალხი მოატყუოს? ჟილს გუნებაში კიდევაც ერჩია რომელიმე ცრუ წინასწარმეტყველს ან რეგენს გადაჰყოფდა, თავის ავადმყოფებს წამლებით რომ ჰყიბავს. ისე დევსა სულით, რომ ერჩია აშკარად მოეტყუებინათ, პირდაპირ ეთქვათ სიცრუე. ოღონდ კი გამხნეებულყო. და ამ ფიქრმა უფრო შეაძულა საკუთარი თავი.

ახლა რა ქნას? რა თქმა უნდა, შეუძლია რედაქციაში დაბრუნდეს, თუმცა ძლივს მიეცა საბაზი გააცდინოს და თქვას, ექიმთან ვიყავიო. რა ბავშვური საქციელია, ან რა ჩვევა, ყოველთვის თავი იმართლოს, იცრუოს. მოზრდილი ადამიანები კლასის ზედამხედველებად მიიჩნიოს, რომელთა მოტყუება სულ ადვილი საქმეა, — ჰო, ეს განწყობა, რომელიც ჩვევად გადაექცა, სულ უფრო და უფრო აწამებდა ჟილს. არადა, ადრე რარიგ იყო გატაცებული თავისი საქმით! ახლა კი იმის თავიც აღარა აქვს, თუნდაც დაუდევრად გააკეთოს ეს საქმე. ახლა მის მაგივრად ყველაფერს ჟანი აკეთებს. ერთ მშვენიერ დღეს ყველა შეიტყობს ამას რედაქციაში და მოხსნიან, კინწისკვრით გამოავადებენ კიდევ გაზეთიდან, რომელიც ასე შეიყვარა, სადაც რის ვაივავლახით შეიქმნა კარგი სახელი. იგი ისევ გადაიქცევა რომელიმე ბულვალური გაზეთის მკლაბნელად. ახიც იქნება. იგი სიცოცხლეს დაამთავრებს გა-

საქ. სსრ კ. შარქის
სახ. სახ. რესპუბ.

უმადარ ნაძირალებს შორის, რომლებითაც სავსეა „ბეჭდვითი ორგანოს“ მსგავსი რედაქციები, უთავბოლოდ იღოთებს, საღამოობით კი საკუთარ ბედს გამოიტირებს ღამის ბარებში. მორჩა და გათავდა.

რას იზამ, როცა ფსკერისკენ მიექანები, უმჯობესია უცებ ჩაიძირო. ყილდა ალბათ სახლშია, იგი რაიმეს მოიფიქრებს. ყილდა მუდამ შინაა და მუდამ მზადაა ან სხვას ასიამოვნოს, ან თავის თავს, ან ერთი ქნას და მეორეც. იგი მრავალი წელია ერთ ფრიად ხათრიანი ბრაზილიელის ხასაა, რომელიც ქალის ცინიზმმა მოხიბლა. ყილდა თითქმის არასოდეს გამოდიოდა თავისი ბინიდან და ხორციელი ვნებებისაგან ისე იყო გაბრუებული, როგორც ზოგიერთები — ოპიუმისაგან. ორმოცდარვა წლისას ისევ შესანიშნავი ტანი ჰქონდა, დამჭკნარი სახის ნაკვთებში კი რაღაც ლომისებური გამოხედვა. გამძვინვარებაც უეცარი იცოდა ხოლმე. ჟანი ამბობდა, ყილდა ბარბე დ' ორვილის ერთ-ერთი უკანასკნელი გმირთავანიაო, ყილიც იგივეს იტყოდა, ასე კარგად რომ არ სცნობოდა ქალის ბუნება. დროდადრო ყილდას თავაშვებულად მოზეიმე ნილაბქვეშ შეიცნობოდა უეშმაკო, ცოტა არ იყოს, წიგნიერი თვალთმაქცობა. ასეა თუ ისე, იგი მაინც შესანიშნავი ქალი იყო და ძალიან უყვარდა ყილი. ყილმა ტაქსი მოიხმო, რადგან ეს ბოლო ორი თვე პარიზის ქუჩებში მანქანის ტარება მისთვის აუტანელ წამებად იქცა, და მძღოლს ყილდას მისამართი მისცა. საოცარია და ამჯერად ყილდა მარტო იყო. მას ეცვა ჭრელი, საშინაო კაბა, რომელიც ძალზე უხდებოდა. ყილდა ნაზი საყვედურით შეხვდა სტუმარს. ყილი საწოლზე ჩამოჯდა და მოემზადა ქალის ლაქლაქის მოსასმენად. ყილდას თურმე ძალიან აკლდა თვალში ყილი. იგი სულ ახლახან დაბრუნებულა ბაგამის კუნძულებიდან. არა, იგი ვერ იტანს ვერც ცხელ ქვეყნებს და ვერც ჩრდილო მხარეს. ამჟამად ახალი საყვარელი ჰყავს, ცხრამეტი წლის ბიჭი და დიდი ამბები აქვს მასთან გაჩაღებული, თუმცა ამ ბიჭის დაც ძალიან მოსწონს. ყილი რას ისურვებს, ვისკის თუ მარტინს? ადრე ყოველთვის მარტინის მიირთმევდა, მათი სიყვარულის დღეებში. რამდენ დღეს გრძელდებოდა მათი სიყვარული? ყილდას კინაღამ შეუყვარდა იგი. ჰო, ჰო, კინაღამ გულწრფელად შეუყვარდა. ერთი ათი წუთის შემდეგ კიდევ შეჩერდა, ყილს მკაცრად გადახედა.

— ნეტავ რა დაგიბირებია?

და ორივეს სიცილი წასკდა. მათ უკვე დიდი ხანია შემოღობული ჰქონდათ ეს გამოთქმა — „ნეტავ რა დაგიბირებია?“ ყილს ბრაზმა გაუარა, დამწვიდდა, ფეხები მოხერხებულად გაშალა და ყოფილი სახლიკაცის გაუცხოებული, მოწყენილი მზერა მოავლო უცნაურად მოწყობილ ოთახს.

— მე ახლა ექიმთან ვიყავი, — უთხრა ყილმა.

— შენ? რა დაგემართა? ჰო, ძალიან კი გამხდარხარ. რამე ხომ არ აიკიდე...

მან არ დაასრულა და ჟილმა დაცინვით გაიფიქრა, სიტყვა, რომელიც ჟილდამ არ წარმოთქვა, ერთადერთი იყო, რისი თქმაც ეუხერხულებოდა.

— დამშვიდდი, კიბო არა მაქვს. და საერთოდ არც არაფერი მჭირს, მხოლოდ მოწყენილობა მტანჯავს.

— ეგრე გეთქვა, — გაუხარდა ჟილდას, — კინალამ გული არ გამისკდა. დიდი ხანია ეგრე ხარ?

— ასე სამი თვე იქნება. ზუსტად არ ვიცი.

— აი, რას გეტყვი, — დამრიგებლური კილოთი უთხრა ჟილდამ, — შენ არავითარი მოწყენილობა არა გჭირს, შენ დებრესია გაქვს. გაიხსენე, რა დღეში ვიყავი სამოცდაორ წელს..

განა საწყენი არ იყო, რომ, ჯერ ერთი, ეს სენი თურმე მიყოლებით ყველას სტანჯავდა, და მეორეც, ის, რომ ყველა ასეთი გატაცებით ჰყვებოდა ამ ავადმყოფობის ამბავს.

ჟილი იძულებული იყო თავიდან ბოლომდე მოესმინა ჟილდას აღსარება, თუ როგორ დაემართა ქალს ნერვული დებრესია, რომელმაც ერთ მშვენიერ დილას თავისით გაუარა — მგონი, კაპრის კუნძულებზე, — და თან ცდილობდა გამოერკვია, იყო თუ არა რაიმე საერთო ჟილდას ავადმყოფობასა და იმას შორის, რასაც თვითონ ჟილდამ ლანტიე განიცდიდა. მაგრამ საერთო ვერაფერი ნახა.

— ვიცი, ახლა რასაც ფიქრობ, — მოულოდნელად უთხრა ჟილდამ. — შენ გგონია, ყველაფერი სხვანაირად გჭირს. მაგრამ ცდები. ყველაფერი ზუსტად ისეა, როგორც მე მქონდა. ერთ მშვენიერ დღეს სკვინჩასავით მხიარული გაიღვიძებ, ზუსტად ისეთივე, როგორიც ადრე იყავი... ანდა შუბლში დაიხლი ტყვიას. შენ, რა თქმა უნდა, ჩემზე ჰკვიანი ბრძანდები, მაგრამ ახლა რა ხეირს გაყრის ეგ ჰკჯა?

ჟილდა აღერსიანად ესაუბრებოდა, ხელი მის მუხლზე ედო, მისკენ გადმოხრილიყო. ჟილს უკვირდა, რატომ აღარ იზიდავდა ეს მშვენიერი სხეული, თუმცა ადრე ყოველთვის აღეძვრებოდა ხოლმე ნდობა. ის იყო ხელი წაიღო ღრმად ამოჭრილი კაბის გულისაკენ, რომ ჟილდამ შეაჩერა.

— არა, არ არის საჭირო, — უთხრა მან. — ხომ ვხედავ, სულაც არ გინდა.

ჟილმა მხარზე თავი დაადო და გვერდით მიუწვა. იწვა ჩაცმული, გაუნძრევლად. ჟილდა უხმოდ ეფერებოდა. მისი აბრეშუმის კაბის ნაოჭში ცხვირჩარგული ჟილი ვერაფერს ხედავდა, ძლივს სუნთქავ-

და. გულს აზიდებდა, მაგრამ განძრევის თავი არ ჰქონდა. ჟილდამ უტაბედად შეანჯღრია. ჟილმა გაურკვეველად ჩაიბურტყუნა რალაც.

— ჟილ, მომისმინე, ახლა არნო მოვა. უნდა ჩავიცვა და რომელიღაც უხამს ღამის კაბარეში გავყვე. შეგიძლია აქ დარჩე. თუ გინდა, ვერონიკას გამოვიგზავნი. ეს ინდიელი ქალი დიდებული ვილაცაა, საოცრად ვნებიანი. ცოტას მაინც გაერთობი. შენ რა, ისევ ელოზასთან ხარ?

ჟილდამ ეს ისეთი ზიზღნარევი კილოთი წარმოთქვა, როგორითაც ლაპარაკობენ ხოლმე ქალები, როცა უნდათ თავიასთ ყოფილ საყვარლებს აგრაძობინონ, შენი გაჭიანურებული სიახლოვე ამა თუ იმ ქალთან ვერაფერი მოსაწონიაო. ჟილმა თავი დაუქნია.

— მაშასადამე, კი?

ახლა ჟილს მხოლოდ ერთი რამ უნდოდა, — ასე უძრავად წოლილიყო. საოცრად ზარავდა იმაზე ფიქრიც კი, რომ უნდა გასულიყო პარიზის ხმაურიან ქუჩებში, სადამოს შვიდ საათზე ეძებნა ტაქსი, გარეულიყო მოფუსფუსე ბრბოში.

— კარგი, დავრჩები.

ჟილი ფარული სიამოვნებით შესცქეროდა, როგორ წაისვა ჟილდამ გრიმი, გამოიცვალა ტანსაცმელი, დარეკა ტელეფონზე. მოწყალედაც კი ჩამოართვა ხელი ყმაწვილ არნოს, ამ ტიპიურ ხვად კატას.

ამ წყნარ ბინაში, უცნობი ქალის მოლოდინში, ჟილმა თავი დეტექტიური რომანის გმირად წარმოიდგინა და კიდევაც გაართო ამან. ჟილდას წასვლის შემდეგ სასტუმრო ოთახში დივანზე მოკალათდა, წვედ მამაკაცის ხალათი გადაიფარა, ვილაცას რომ თითქოს განვებ დაეტოვებინა მისთვის, სიგარეტი გააბოლა, ილუსტრირებული ჟურნალი მოიმარჯვა და გვერდით ჭიქა ვისკი მოიდგა. შემდეგ ადგომა მოუხდა, რომ საფერფლე მოენახა, მერე ისევ წამოდგა, რათა ხმა ჩაეწია რადიოლასათვის, რომელიც ჟილდამ წყნარი მუსიკისათვის შეუფერებლად ხმამაღლა ჩართო; მერე ფანჯრის გამოსაღებად გაემართა, რადგან სიცხისაგან სული ეხუთებოდა; შემდეგ ფანჯრის დასაკეტად წამოდგა, რადგან შესცივდა; მერე ჟილდას საძილე ოთახში დარჩენილი სიგარეტის ასაღებად გავიდა. შემდეგ იმისათვის წამოდგა, რომ გამთბარ ვისკოში ყინულის ნატეხი ჩაეგდო; შემდეგ ფირფიტის გამოსაცვლელად წამოდგა, რადგან უკვე სამგზის დატრიალდა ერთი და იგივე; შემდეგ ტელეფონის ზარმა წამოაყენა; შემდეგ ახალი ჟურნალისათვის ადგა. და ერთი საათის შემდეგ, როცა კარზე ზარის წკრიალი გაისმა, ჟილის რისხვამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია და კარის გასაღებად აღარ ამდგარა.

იგი ქუჩაში გავიდა და შინისაკენ გაემართა, მაგრამ პირდაპირ კი არ წავიდა, შორი გზით მოუარა, რადგან არც შეჩერება შეეძლო, არც უკან დაბრუნება. თავი გამოცარიელებოდა და უზრიალებდა. ასე ეგონა, ყველა მას შესცქეროდა, ყველა ამჩნევდა, რა საზიზღარი და საცოდავი გახდა. თითონაც ასეთივე ეჩვენებოდა საკუთარი თავი. ხან ეგონა, ერთ ადვილს ვტკეპნიო, ხან კი — პირიქით, უზარმაზარი მოედანი ისე გადაესერა, ვერც შეამჩნია. თავისდა უნებურად ტიტულირში ამოყო თავი და მაშინვე გაახსენდა, რომ ღრეე ლა როშელი თავის ღროზე სწორედ აქ მოვიდა ვითომდა გასასეირნებლად, — უკანასკნელად გასასეირნებლად. ყილს გაცივინა: მას არასოდეს ეყოფა საიმისო ვაჟკაცობა, და არცა აქვს იმის სურვილი, თავი მოიკლას. ესეც კი არა აქვს. მის სასოწარკვეთილებას ყველა ნებისმიერი ეპითეტი შეეფერება, „ვაჟკაცობისა“ და „რომანტიკულობის“ გარდა. სიმართლე რომ თქვას, ახლა მისთვის ყოველგვარი უკიდურესობა უპრიანი იყო, — თავის მოკვლის სურვილიც კი.

„იქნებ, ჩემი საქმე მაინც ამით დამთავრდეს? — ფიქრობდა იგი თითქოს თავის სასურველად. — ასე თუ გაგრძელდა, რა თქმა უნდა, ვეღარ გავუძლებ. რამე ხომ უნდა ვილონო, მე ხომ...“ ამ „მეზე“ რალაც იმედითა და შიშნარევი გრძნობით ფიქრობდა, როგორც უცხო პიროვნებაზე, რომელსაც შეეძლო მის მაგიერ ემოქმედა, მაგრამ ემოქმედა შემდეგ, ვინაიდან ახლა ამ „მეს“ არ შეეძლო არც ტყვიით განეგმირა თავი, არც დამბაჩა ჩაეჩარა პირში, არც იქ, სენის მუქ-მწვანე ტლღებში გადავარდნილიყო, — ახლა მას ვერც ის წარმოედგინა, როგორ მომკვდარიყო, ვერც ის, როგორ ეცოცხლა. ახლა იგი ვერა საქმეს ვერ მიიყვანდა ბოლომდე. მას მხოლოდ სუნთქვა, არსებობა და ტანჯვა შეეძლო.

უეცრად ცახცახმა აიტანა; გადაწყვიტა კლუბში წასულიყო და იქ გამომთვრალიყო. რა თქმა უნდა, ეს არ იყო ბრწყინვალე გამოსავალი. მაგრამ არც ასე ყოფნა შეეძლო: ევლო ლაბადის ჯიბეში ხელჩაწყობილს, ეგრძნო, როგორ უცახცახებდა ყოველი ძარღვი ვათოშილი ხელისგულებიდან მხრებამდე, გულამდე, ფილტვებამდე. პო, უნდა გაიღეშოს, სახლამდე ვინმე მიიყვანს. ყოველ შემთხვევაში ჩაეძინება მაინც. ელოიზა კი საბანს გადაათარებს.

იგი კლუბში შევიდა, ბარმენს მიესალმა, მეგობრული მუჯღუგუნნი წაჰკრა ყოელიოს, პიერს წაეჭილიკა, ხელი დაუქნია ანდრეს, ბილს,

ზოეს, — ერთი სიტყვით, ისე მოიქცა, როგორც საჭირო იყო, და მიუხედავად მრავალთა მიპატიჟებისა, მაინც მარტო მიუჯდა ბარის დასწლს. შოტლანდიური ვისკი დალია, ჯერ ერთი ჭიქა, მერე მეორეც გადაჰკრა, თითქოსდა წყალი ყოფილიყო. ამ დროს საიდანდაც ნეტარებით მოღიმარი ტომა გამოტყვრა და ჟილს გვერდით მიუჯდა. რედაქციაში ისინი ერთმანეთის ფარული მტრები იყვნენ. აგერ უკვე ოთხი წელია, მას შემდეგ, რაც ვილაც ქალიშვილის რეპორტაჟის თაობაზე მოხდა ის ბნელი საქმე. ჟილს ახლა აღარც ახსოვდა წვრილმანები. მხოლოდ ის იცოდა, რომ წაიჩხუბნენ. ტომი პატარა, ჩია ტახის კაცი გახლდათ, თხელი სახე ჰქონდა, ლაპარაკობდა გამჟვალავი, მყვიანა ზმით, ეს კი ჟილს აღიზიანებდა.

— აი, ისიც, ჩვენი ლამაზი ჟილი! — წამოიყვირა მან და პირისახეში ისეთი მსუყე ღვინის სუნი შეაორთქლა, ჟილი უნებლიეთ გვერდზე გადაიხარა. მხოლოდ ეს შეხვედრა აკლდა ამ საღამოს ღირსეულად დაგვირგვინებას! — შენ რა განგან დაღიხარ? არ მოგწონვარ? თქვი, არ მოგწონვარ?

პიერი შორიდან ანიშნებდა ხელით: იგი ამ საღამოს კლუბში მორიგე იყო და ამიტომაც აფრთხილებდა ჟილს, ტომა უზომოდ მთვრალიაო, თუმცა ეს ისედაც ნათელი იყო. ტომა კი არა და არ ეშვებოდა:

— აბა, ლამაზო, პასუხს რატომ არ იძლევი? — და უეცრად განზრახ თუ უნებლიეთ თავისი ჭიქა ჟილს პერანგზე გადმოუბრქვა. ჭიქა იატაკზე დავარდა და დაიმსხვრა. ყველა გაისუსა.

ამ წუთას ჟილს მკერდში რაღაც ჩასწყდა. ყველაფერი გაქრა — ბედნიერების წყურვილი, ადამიანების პატივისცემა, თავშეკავება, უეცრად ყველაფერი შეირყა, სიბრაზის მორევში შთაინთქა და ჟილმა თითქოს სხვისი თვალებით დაინახა, როგორ ურტყამდა ტომას; საცოდავი პირველივე დარტყმისაგან ძირს გაიშლართა, ჟილი კი მის წინ მუხლებზე იდგა და ისე ურტყამდა წაწვრილებულ სახეში, ურტყამდა საკუთარ ცხოვრებას, თავის გულგატეხილობას. საკუთარ თავს. ვილაცის ძლიერი ხელი ჩაებლაუჭა მხრებში, ის კი ქლოშინით განაგრძობდა ჩხუბს, მძვინვარებდა, ვიდრე არ ჩაესმა: „ — შე ცოფიანო ძაღლო“ — და ამ სიტყვებთან ერთად კბილებში არ ჩასცხეს. მაშინ იკადრა გაჩერება. ყველანი დადუმდნენ. ჟილმა თავის ირგვლივ ათიოდე გაოგნებული, შემფოთებული სახე შეამჩნია, ისიც დაინახა, როგორ წამოდგა წრიბა ტომა, ჟილმა ტუჩებზე სისხლისა და ცრემლის მლაშე გემო იგრძნო. იგი უკან-უკან გაემართა კარისკენ, კრინტი არავის დაუძრავს, პიერიც კი, რომელთანაც მთელი ახალგაზრდობა

ლოთობდა, არ გამოლაპარაკებია. სწორედ მან შემოჰკრა, გონს მოიყვანა ყილი, და კარგადაც მოიქცა, ბოლოს და ბოლოს, ეს ხომ პიერის მოვალეობა იყო. ყველამ უნდა იშოვოს სარჩო.

მისი ბინიდან ლაპარაკის ხმა გამოდიოდა. ყილი გაცეცხული შედგა კართან. შუალამის პირი იყო. ჯიბიდან ცხვირსახოცი ამოიღო და ტუჩის კუთხეებში მიმხმარი სისხლი მოიწმინდა. სულაც არ სურდა ფრანკენ შტეინივით¹ გამოცხადებულიყო სტუმრების წინაშე. ადრე იგი უარს არ იტყოდა ეს როლი გაეთამაშა, ახლა კი ამ პატარა კომედიებს, რომლებიც ადრე სიამოვნებას ჰგვრიდა, უკვე დაჰკარგოდა თავისი ეშხი. სასტუმრო ოთახში ჟანი და მისი მეგობარი ქალი, ალერსიანი და ქარაფშუტა ჩამრგვალეული მარტა ისხდნენ, ელოიზა ფანჯარასთან იდგა. როდესაც ყილი შევიდა, იგი შეკრთა. ჟანი მოჩვენებითი სიმშვიდით შებრუნდა მისკენ, მარტამ კი წამოიყვირა:

— ღმერთო ჩემო, ყილი! რა დაგემართათ?..

„წმინდა წყლის საოჯახო საბჭოა, — გაიფიქრა ყილმა, — კეთილი, გულწრფელი მეგობრები და ერთგული თანამგზავრი ერთად დელავენ... თან ასეთი ბედნიერი დამთხვევა: გმირი დაჭრილი დაბრუნდა“. ელოიზა სასწრაფოდ გაემართა სააბაზანოში ბამბის მოსატანად.

ყილი სავარძელში ჩაეშვა და გაიღიმა:

— ვიჩხუბე სულელურად, როგორც ყველა ჩხუბია. მერე იცი, ვისთან ვიჩხუბე, ჟან? ტომასთან.

— ტომასთან? ახლა არ მითხრა, თუ ღმერთი გწამს, იმან დამამშვენაო ასე, — გაეცინა ჟანს კეთილი, საქმისმცოდნე კაცივით. განა ტყუილად დადიოდა ყოველ ორშაბათს კრივზე.

— არა, პიერმა გამარტყა გაშველებსას, — უპასუხა ყილმა და უცაბედად შეცბა, როცა ის უსუსური ჩხუბი და თავისი გაშმაგება გაახსენდა და ისიც, რომ სიამოვნებით ურტყამდა ადამიანს. „საკუთარი თავის სიძულვილი არ მეყოფა, რომ სხვებსაც ვაზიზღებ თავს“... ყილმა ხელი ასწია.

— ამაზე ნულარ ვილაპარაკებთ. ხვალ რედაქციაში პირუტყვს დამიძახებენ, ზეგ კი ყველაფერი მივიწყებას მიეცემა, რა ქარმა გადმოგაგდოთ აქეთ? — ჰკითხა მან მარტას. მაგრამ ქალმა პასუხი არ გასცა, მხოლოდ ზრდილობიანად გაუღიმა. ალბათ, ჟანმა უთხრა: „ყილს რაღაც უჭირს“, — და ისიც ცნობისმოყვარე თვალებით შესცქერის ადამიანს, რომელსაც რაღაც უჭირს — ამ კვანძის განსნას კი მარტა ამაოდ ეცდება.

ამასობაში ელოიზამაც მოიბრინა წამლებით — ქალებს ჩვეულებ-

¹ მრავალრიცხოვანი საშინელი ფილმების გმირი, ნახევარკაცი-ნახევარვაჰპირი.

რივ მოსწონთ ხოლმე მიწყალების დის როლი — და ყილს თავი გადაუწყია.

— ჰკვიანად იჯექი. — ცოტას მოგწინის და — მორჩა.

„ახლა ანსახიერებს მზრუნველ დედიკოს, ვისმა ბიჭუნამაც წაიეშმაკა“. ნეტავ რად მოსწონთ უაზრო კომედიის თამაში? ეს წუთია გაითამაშეს წმინდა მამაკაცური სკეტჩი თემაზე: „ქონდრისკაცებს არ სცემენ“, ახლა კი — „ყილ ლანტიეს დაბრუნება ოჯახში და მისი მეგობრების შეთქმულება მისსავე საკეთილდღეოდ“. ჟანი ჰკუას ასწავლის და ტუქსავს ნახებარ მეგობარს: „ვანი, რა ცუდად მოიქეციო!“ ელოიზა დიასახლისის როლს თამაშობს. მარტა კი არაფერსაც არ ანსახიერებს იმიტომ, რომ ბატისტინაა. თორემ ისიც მოიბრუნდა სპირტის შუშით ზელში და ელოიზას მიაწოდებდა.

გამსკდარი ტუჩი მართლა აეწვა და ყილი აბუზღუნდა.

— რაო, — ჰკითხა ჟანმა, — რა ვითხრა დანიელმა?

— დანიელმა?

— ჰო, ექიმმა.

— განა შენ თითონ არ ელაპარაკე ტელეფონით?

ყილმა ეს ალაღბედზე თქვა, გაჯავრებულმა, იცოდა მეგობრის დამოკიდებულება მისადმი — მამობრივი მზრუნველობით აღსავსე, და დაინახა, როგორ გაწითლდა ჟანი. ყილი მიხვდა, რომ მიზანში მოარტყა. მაშ ასე, ჟანი ნამდვილად ღელავს. ამ ამბავმა კი უფრო შეაკრთო ყილი, პირუტყვეული შიშის გრძნობამ მოიკცა: ვაითუ ყველაფერი ფსიქიატრიული საავადმყოფოთი დამთავრდეს?

— მართალია, — იმ კეთილმოსურნე კაცის სიმშვიდით დაეთანხმა ჟანი, ვისაც სიცრუის თქმა აღარ უნდა, რაკილა აზრი აღარ აქვს, — მართალია, დავურეკე.

— ესე იგი, ნერვიულობდი?

— ცოტათი. მაგრამ უნდა ვითხრა, მანვე დამამშვიდა.

— ისე კარგად დავამშვიდა, რომ შუალამისას მოხვედი ჩემს სანახავად?

ჟანი უცებ აენტო:

— მე იმისათვის მოვედი, რომ ელოიზა საოცრად ღელავდა, მან იცოდა, რომ ოთხ საათზე ექიმთან წახვედი, მერე კი სადღაც ჩაიყლაპე. მე ელოიზასთან მოვედი, რომ მარტო არ ყოფილიყო და გამემხნეებინა. დანიელს ვესაუბრე ტელეფონით: მისი აზრით, გადაღლილობა და უგუნებობა გჭირს, როგორც პარიზის მოსახლეობის ცხრა მეათედს. მაგრამ ეს არ გაძღვეს იმის უფლებას, შენი გულისათვის ხალხი გააწამო, დატანჯო, ბარებში კი ტომასა თუ სხვებს ეჩხუბო.

სიჩუმე ჩამოვარდა. ყილმა გაღიმა.

— მაპატიე, მამიკო. კიდევ რაო შენმა მეგობარმა?

— გარემო უნდა გამოიცვალო.

— მაშ ასე. გაზეთი მომარტმევს უფასო ბილეთს და მე ტურისტის პირობაზე გავემგზავრები ბაჰამის კუნძულებზე, სწორია? შენ კი შეფს მოელაპარაკები ამის თაობაზე, ხომ?

ყილი გრძნობდა, რომ უაზროდ ბოროტად და უგერგილოდ ლაპარაკობს, მაგრამ გაჩუმება ვერ მოუხერხებინა.

— ბაჰამის კუნძულებზე თურმე სამოთხე ყოფილა, — დარბაისლური კილოთი ჩაურთო მარტამ, მაგრამ ჟანმა ისე მკაცრად შეხედა, ყილმა ძლივს შეიკავა სიცილი.

ყილი ტუჩებს იკვნეტდა, ტკივილის მიუხედავად: გრძნობდა, როგორ აწვებოდა ყელში ისეთივე შეუჟავებელი სიცილი, როგორც წელან გაბოროტება. იგი მთელი ძალით ებრძოდა თავს, ღრმად ჩაისუნთქა, მაგრამ მარტას მიერ წამოსროლილი ფრაზა თავიდან არ შორდებოდა და საოცრად სასაცილო ეჩვენებოდა. ყილმა ჩაახველა, თვალები დახუჭა და უეცრად ხარხარი წასკდა.

ისე ხარხარებდა და ხარხარებდა, სულს ძლივს ითქვამდა. „ბაჰამის კუნძულები, ბაჰამის კუნძულები, — ლულულულებდა შიგადაშიგ, თითქოს ბოდიშს იხდისო. — ბაჰამის კუნძულები... ბაჰამის კუნძულები“. როცა თვალს გაახელდა და სამ შეშფოთებულ სახეს დაინახავდა, უფრო ხმამაღლა მოჰყვებოდა ხარხარს. ტუჩზე პატარა ჭრილობა გაეხსნა და სისხლი წვრილ ნაკადად ჩამოსდიოდა ნიკაპზე, ბუნდოვნად გრძნობდა, რომ მართლა გიჟს ჰგავდა — დასისხლიანებული, სიცილისაგან რომ ლამის ტიროდა და იკრუნჩხებოდა ველვეტ-ადაკრულ სავარძელში. უეცრად ყველაფერი უაზრო და სასაცილო ეჩვენა. თვითონ დღევანდელი დღეც... ო, ღმერთო, ასე როგორ გაატარა საღამო... სხვის ხალათში მხართეძოზე წამოწოლილი, ფაშასავით რომ ელოდა ხასას, თუმცაღა ბოლოს კარი არ გაუღო. ო, რომ შეეძლოს ჟანს მოუყვეს ეს ამბავი... მაგრამ სიცილი ვერა და ვერ დაიოკა, სიტყვა ვერ დასძრა... სიცილისაგან კვნესოდა. იგი მართლა გიჟია, მთელი ცხოვრებაც სიგიჟეა. ეს სამნი რატომ არ იცინიან?

— გაჩერდი! — ჩასძახოდა ჟანი, — გაჩერდი-მეთქი!

„ახლა სილას გამაწნავს, ნამდვილად გამაწნავს, მისი ფიქრით ასეა საჭირო. ახლა ყველას ასე ჰგონია, რომ ცხოვრებაში ყოველ შემთხვევას თავისი წესი და კანონი აქვს. თუ კაცი მეტისმეტად ხმამაღლა ხარხარებს, ლოყაში ულაწუნებენ; თუ მწარედ ტირის, ძილის წამალს ალევინებენ ან ბაჰამის კუნძულებზე აგზავნიან“.

მაგრამ ჟანს სილა არ გაურტყამს მისთვის, მან ფანჯარა გამოაღო, ქალები საძილე ოთახში გაუჩინარდნენ, და გიჟური ხარხარიც თანდათან მიწყდა. ჟილმა არც კი იცოდა, რა აცინებდა ასე. არც ის იცოდა, რად ჩამოსდიოდა სახეზე თბილი, ჩუმი ცრემლების ნაკადი, ან რისთვის აწოდებს ჟანი პიჯაკის ზედა ჯიბიდან ამოდებულ კუბოკრულ, ლილურჯ ცხვირსახოცს, ან ასე რად უცახცახებს ხელი.

მეორე ნაწილი

ლიმოჟი

I თავი

იგი ბალახზე იწვა და გასცქეროდა შორს, ბორცვის თავზე როგორ ამოდიოდა მზე. ჩამოსვლის პირველ დღიდანვე იგი ძალიან ადრე იღვიძებდა, და საერთოდ, ძილით ცუდად ეძინა, რადგან სოფლის სიმშვიდე და სიწყნარე ისევე აღიზიანებდა, როგორც პარიზის ხმაური და ალიაქოთი. ამას კარგად გრძნობდა მისი და, ვისთანაც ამჟამად ცხოვრობდა, და გული შესტკიოდა ძმაზე. თავად შვილები არ ჰყავდა და თავის უმცროს ძმას — ჟილს ყოველთვის საკუთარ ვაჟიშვილად თვლიდა. რაკი ორ კვირაში ვერ მოახერხა, მისივე სიტყვებით, ძმის „ფეხზე დაყენება“, ეს უშუალოდ ლიმუზენის შეურაცხყოფად მიაჩნდა, მშობლიური მხარის სუფთა ჰაერისა და მთელი თავისი ოჯახის შეურაცხყოფად. რა თქმა უნდა, გაზეთებში კი წაუკითხავს შიგადაშიგ „ნერვული დეპრესიის“ შესახებ, მაგრამ ამას იგი ხასიათის ახირებად უფრო თვლიდა, ვიდრე ავადმყოფობად. აგერ უკვე ორმოცი წელია ოდილია შესაშური პირუთვნელობით უნაწილებდა დროსა და ყურადღებას თავის ახლობლებს, ქმარსა და ოჯახურ საქმეებს, და რამდენადაც კეთილი, იმდენად გულუბრყვილოც იყო; ამიტომ ვერც კი წარმოედგინა, რომ შეიძლება დასვენებას, მსუყე ბიფშტექსებსა და სეირნობას არ განეკუთრნა ყოველნაირი სწეულება. ამასობაში კი ჟილის მდგომარეობა თანდათან უარესდებოდა, გამუდმებით დუმდა, ზოგჯერ სახლიდანაც კი გარბოდა, როცა, მაგალითად, უკანასკნელ ამბებზე ოდილია საუბარს გააბამდა ფლორანთან, თავის ქმართან. თუ ტელევიზორს ჩართავდა, შესანიშნავ, სულ ახლახან ნაყიდ ტელევიზორს, რომელიც ორ პროგრამას გადმოსცემდა, ჟილი თავის ოთახში ჩაიკეტებოდა და მეორე დღიამდე ფეხს არ გამოდგამდა იქიდან. იგი ყო-

ველთვის უხიაკი და ცეტი იყო, მაგრამ ახლა სულ მთლად გადარეულა იმ თავის პარიზში. საწყალი ყილი!.. როცა ოდილია თავზე ხელს გადაუსვამდა, საკვირველია და, არ გაურბოდა, მოფერების ნებას აძლევდა, ის კი არა, ფერხთითაც მიუჯდებოდა პატარა სკამზე და უხმოდ იჯდა ხოლმე, ვიდრე ოდილია ქსოვით იყო გართული, თითქოს მასთან ყოფნა შვებას გვრიდა. ოდილია კი რაღაზე არ ლაქლაქებდა, ბუნდოვნად გრძნობდა, რომ ყილს აინუნშიც არ მოსდიოდა მისი ლაპარაკი, მაგრამ მშვიდდებოდა კია, როგორც გვამშვიდებს ხოლმე მარადიულ თემებზე საუბარი, იქნება ეს წლის დროთა ცვალებადობა, მოსავლისა თუ მეზობლების ამბები.

იმ საშინელი დღის შემდეგ, პარიზში რომ შეემთხვა, ყილმა გადაწყვიტა გამგზავრებულიყო. და რადგან ფული არ ებადა, ვალები კი, იცოცხლე, ბლომად ჰქონდა, ესეც არ იყოს, ყოველ უცნობთან შეხვედრა უსიამოვნო შიშის გრძნობას აღუძრავდა, თავი მშობლების დაძველებულ სახლს შეაფარა, სადაც მათი სიკვდილის შემდეგ ოდილია სამუდამოდ დასახლდა თავის ქმართან, ფლორანთან ერთად. ეს უწყინარი ნოტარიუსი საქმეში ბავშვივით სათნო და უსუსური იყო, თავს ირჩენდა მხოლოდ საიჯარო გადასახადების შემოსავლით, ცოტადენი რენტით და ყოველდღიური მოვლენებისაგან მოწყვეტილი ცხოვრობდა. ყილმა იცოდა, რომ თავის დასთან საშინლად მოეწყინებოდა. მაგრამ ეს ერთადერთი გამოსავალი იყო, რათა საკუთარ თავს გაქცეოდა, იმ უაზრო აღელვებას, რომელიც, როგორც გუმანით გრძნობდა, სულ უფრო ხშირად წამოუვლიდა, პარიზში რომ დარჩენილიყო. ყოველ შემთხვევაში, თუ აქ, მიწაზე დაიწყებდა ბორგვასა და კოტრიალს, ამის მოწმენი მხოლოდ ლიმუზენის მინდვრებზე გაშლილი ცხვრები იქნებოდნენ და ისე არ შერცხვებოდა, როგორც ამხანაგებისა და საკუთარი საყვარლის წინაშე გოდებისა და ქვითინისა. ესეც არ იყოს, ერთადერთ სისხლით ნათესავთან, ღვიძლ დასთან ყოფნა ღვთის წყალობად მიაჩნდა. ყოველგვარი ნაძალადეობა, ყოველგვარი პირფერობა და არაგულწრფელობა შიშის გრძნობას უღვიძებდა. ახლა ველარავის წინაშე ველარ გამტყუნებს საკუთარ თავს. პარიზის ბინა ელოიზას მისცა, გაზეთში ჟანს გადააბარა თავისი საქმე — ორივეს აღუთქვა, ერთ თვეში განკურნებული დავბრუნდებიო. მაგრამ აი, უკვე ორი კვირაა, რაც აქ არის და ლამის სასოწარკვეთილებლაში ჩავარდეს. ბუნება აქ დიდებულია — ამას ხედავდა, მაგრამ ვერ შეიგრძნობდა. მშობლიური სახლი უდავოდ სიამოვნებას გვრიდა, მაგრამ ნუგეშს კი — არა; თითოეული ხე, თითოეული კედელი, თითოეული კუნჭული თითქოს ეუბნებოდა: „უწინ შენ აქ ბედნიერი იყავი, შენ მაშინ კარგი იყავი“, ახლა კი უჩუმრად მიძვრებოდა

ბაღის ხეივანსა თუ სახლის დერეფნებში, თითქოს ქურდი იყო, გაძარცული ქურდი, რომელსაც ყველაფერი მოჰპარეს, საკუთარი ბავშვობაც კი.

მზე ამოიწვერა და მწვანე ბორცვზე სინათლე დაიღვარა. ყილმა ცვრიან ბალახში ჩარგო სახე, თავი ხან მარჯვნივ, ხან მარცხნივ მიბარუნა. ნელა ისუნთქავდა მიწის სურნელს, ცდილობდა აღედგინა ის დაკარგული ბედნიერების განცდა, რომელიც ადრე თავისთავად მოდიოდა. მაგრამ ვაი, რომ ასეთი მარტივი სიხარულიც კი თურმე დაკვეთით არ მოდის. ყილს საკუთარი თავი ეზიზღებოდა. უნდა ითვალთმაქცოს, რომ ბუნება უყვარს, — იმ მამაკაცის მსგავსად, ვისაც აღარ სიამოვნებს ლოგინში იმ ქალთან წოლა, ვისკენაც ერთ დროს ვნებით ილტვოდა, აღარ სიამოვნებს გაიმეოროს ადრინდელი სიტყვები და ქცევა, რადგან ვნება გაუქრა, გული კი დაშული აქვს და დუმს. ყილი წამოდგა. პულოვერი დასველებოდა, არ ესიამოვნა. სახლისაკენ გასწია.

ეს იყო ძველებური რუხი სახლი, ცისფერსახურავიანი, ორი პატარა სასაცილო თავხეთი, ჭეშმარიტად ლიმუზენური ყაიდის სახლი, რომელსაც წინა მხარეს ღია აივანი ჰქონდა, უკანა მხარეს კი — გორაკი. ეს იყო სახლი, სადაც წლის ყოველ დროს და ყოველ საათს ცაცხვის ყვავილის სურნელი და ზაფხულის ბინდბუნდი იდგა. ყოველ შემთხვევაში, ასე ეჩვენებოდა ყილს. აი, ახლაც იგივე იგრძნო, როცა სამხარეულოში შევიდა, თუმცაღა დილის სიგრილისაგან კანი აბუსხოდა. ოდილია უკვე ამდგარიყო, ხალათი მოეხურა და ყავას ადუღებდა. ყილმა აკოცა, მან კი ჩაიბუზღუნა, დილაადრიანად ცვრიან ბალახზე კოტრიალით სულ ადვილად შეიძლება ფილტვების ანთება დაიმართო. მიუხედავად ასეთი საყვედურისა, ყილს მაინც სიამოვნებდა მის გვერდით ყოფნა, სიამეს გვრიდა ყავის, თავისი დის ოდეკოლონისა და ბუხარში მოშიშინე შეშის სურნელი. უნებლიეთ მოესურვა იმ წითური კატის ადგილზე ყოფილიყო, რომელიც სკივრზე იწვა და სწორედ ახლა გაიზმორა, გაღვიძება ინება. „ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, აი, ნამდვილი ცხოვრება, მარტივი და მშვიდი!“ საუბედუროდ, საკმარისია რამდენიმე წუთით შეუერთდეს ამ, მისთვის ძვირფას, ჩვეულებრივ ცხოვრებას, რომ მაშინვე თავს დააცხრეს ამ ცხოვრებასთან განუყოფელი ჭირი და დავიდარაბა, ასე იციან მწვევარმა ძაღლებმაც. სამიოდ წუთით სულს მოათქმევიანებენ დევნით დაქანცულ ირემს, რომ შემდეგ, ნადირობის ეშხზე მოსულებმა, ისევ წინ გაიგდონ ნადირი.

ამ დროს სამხარეულოში ფლორანიც შევიდა. მასაც ხალათი ეცვა. ის იყო ტანდაბალი, თავისი ცოლივით ჩამრგვალებული კაცი, მი-

სი ვეებერთელა, ტბასავით ცისფერი თვალები, თითქოს შემთხვევით მოხვედრილიყო მის დაჟღაჟა სახეზე. მას ერთი სასაცილო ჩვევა ჰქონდა: უსათუოდ ხელების მოძრაობით უნდა გადმოეცა ყოველგვარი საუბრის შინაარსი; თუ ლაპარაკი იყო ომზე, სახეზე ხელს მიიფარებდა; თუ სიყვარულზე — ტუჩებზე თითს მიიდებდა. ახლაც ჟილი რომ დაინახა, ხელი ისე მალლა ასწია და ისე ხმამაღლა მიესალმა, თითქოს მათ შორის მანძილი ასი ნაბიჯი ყოფილიყო.

— აბა, კარგად გეძინა, ძვირფასო? კარგი სიზმრები ნახე? — და ჟილს შეთქმულივით შეხედა. იგი ჯიუტად არ იჯერებდა თავისი ცოლისძმის ავადმყოფობას და მის მდგომარეობას მხოლოდ და მხოლოდ უიღბლო სიყვარულს მიაწერდა. ჟილის რწმუნებას, ასე არ არისო, არავითარი აზრი არ ჰქონდა. მშვიდი ნოტარიუსის თვალში ჟილი იყო ქალების მუსუსი, რომელიც ამჯერად ბოროტმა ძალამ დააქამანდა. როგორც კი დაინახავდა ფლორანი გაცვეთილ შეზღონგზე მოკალათებულ ჟილს, დასაწყენარებლად უთუოდ ვაემასხრებოდა: „იგი წავა და სხვა მოვა...“ და თან ათივე თითს გაპარჭყავდა. ასეთი ხუმრობა ჟილს ერთდროულად სიცილსა და სიბრაზის გრძობას ჰკვირიდა და არაფერს პასუხობდა. როცა ჩაუფიქრდებოდა, გუნებაში, ცოტა არ იყოს, კიდეც სიამოვნებდა, ფლორანი რომ ვერაფერს ხედებოდა მისი სულიერი მდგომარეობის შესახებ. ბოლოს და ბოლოს, ეს შეიძლება სიმართლედ ყოფილიყო. თანაც ეს გაუგებრობა საქმეს როგორღაც ამსუბუქებდა, მსგავსად იმისა, ინფექციური სიყვითლით დაავადებულ ადამიანს მეგობარი რომ მოინახულებს, ბალიშზე ლიმონივით გაყვითლებულ სახეს დაინახავს, და წუხილს კი იმის გამო გამოთქვამს, რომ ავადმყოფი ქაჩლდება.

— რა დროა? — მხიარულად იკითხა ფლორანმა, — რვა საათია? შეხედეთ, რა მშვენიერი დღეა!..

ჟილი შეკრთა, ფანჯრისკენ შებრუნდა. მართლაც რა დიდებული დღე ელის! ჯერ თავის დაიკო საყიდლებზე უნდა წაიყვანოს მეზობელ სოფელში, თავისთვისაც იყიდოს გაზეთები, ჟურნალები და სიგარეტები; იქიდან დაბრუნებული ტერასაზე მოყუჩდეს და სადილობამდის იკითხოს, შემდეგ ტყეში წავიდეს სასეირნოდ, ვახშმის წინ ფლორანთან ერთად დალიოს ვისკი და ადრე, ძალიან ადრე გაემართოს დასაწოლად, რათა ოდილიამ, რომელიც საღამოს რვა საათიდან ადგილს ვერ პოულობს, ბოლოს და ბოლოს ტელევიზორი ჩართოს. ჟილმა თვითონაც არ იცოდა, ასე რად სძულდა ტელევიზორი. ერთი წუთით სინდისის ქენჯნა იგრძნო: რა უფლებით უშხამებს დას სიამოვნებას? ნუთუ ტელევიზორის ყურება ასეთი დიდი ცოდვაა? ოდილიას ისედაც არა აქვს დალხინებული ცხოვრება. იგი დისკენ დაიხარა.

— ამ სალამოს მეც თქვენთან ერთად ვუყურებ ტელევიზორს.

— უი, არა! — იუარა ოდილიამ. — ოღონდ დღეს არა. ჩვენ ყველანი ერთად მივდივართ რუარგებთან. ხომ გითხარი ამწინებზე.

— მაშინ მარტოდმარტო ვისიამოვნებ, — გაიხუმრა ჟილმა.

— ხომ არ გაგიჟდი! — წამოიყვირა ოდილიამ. — შენც უნდა წამოხვიდე. ქალბატონმა რუარგმა ძალიან გთხოვა. იგი შენ ხუთი წლიდან გიცნობს.

— შენთან იმიტომ კი არ ჩამოვედი, სტუმრად ვიარო! — დაიღრიალა ჟილმა. — მე აქ დასასვენებლად მოვედი. არ წამოვალ რუარგებთან, — მორჩა და გათავდა.

— არა, წამოხვალ, უზრდელი! გული არა გაქვს, შე თავხედო, შენა!..

ორთავენი ისე ღრიალებდნენ, თითქოს უცაბედად ის სიყრმის წლები დაბრუნებოდათ, ერთმანეთს რომ გაშმაგებით ეჩხუბებოდნენ, შეშინებული ფლორანი კი სასაცილოდ ცდილობდა მათ დამშვიდებას, ტაქტიდან ამოვარდნილი დირიჟორივით ხან უიმედოდ იქნევდა ორივე ხელს, ხან დამრიგებლურად სწევდა თითს, როგორც ეშხში შესული მქადაგებელი, მაგრამ ყველაფერი ამაო იყო. ქარიშხალი მთელი ხუთი წუთი მძვინვარებდა. რაღა არ იყო მოხსენებული: გარდაცვლილი დედა, ჟილის თავზეხელაღებული ცხოვრება, ზრდილობის დაცვის მოვალეობა, ოდილიას გაუთავებელი სისულელები — ეს უკანასკნელი შენიშვნა ჟილს ეკუთვნოდა. ოდილიამ ამ სიტყვებზე საოცარი ტირილი მორთო. ფლორანმა ცოლი გულში ჩაიკრა, ჟილს კი მუშტი დაემუქრა და მისი მისამართით კრივის სასაცილო ილეთი გააკეთა. შეწუხებული და დამარცხებული ჟილიც გადაეხვია ოდილიას და აღუთქვა, სადაც გინდა, იქ წამოგყვებიო. და კიდევ მიიღო ჯილდოდ: „მაინც შესანიშნავი ბიჭი ხარ“. სალამოს რვა საათისათვის სამივენი ჩასხდნენ ფლორანის ძველ „სიტროენში“, რომელიც ისე საოცრად მიჰყავდა ჟილის სიძეს, რომ მთელი ოცდაათი კილომეტრი ლიმოჟამდე ჟილს დრო არ ჰქონდა საკუთარი სულიერი განცდებისათვის, რადგან მის სიცოცხლეს დიდი საფრთხე ემუქრებოდა.

II თავი

ლიმოჟში ჯერ კიდევ შემორჩენილიყო რამდენიმე ცისფერი სასტუმრო ოთახი, რომლის მსგავსსაც სულ უფრო და უფრო იშვიათად შეხვდება კაცი. ბატონი რუარგის სასტუმროც ერთი ამ უკანასკნელნიმუშთაგანი იყო. მრავალი წლის წინათ მთელი ლიმოჟის მოსახლეობა დიდად გატაცებული იყო ცისფერი ხავერდით და ზოგიერთ

ოჯახს (ფინანსური მდგომარეობისა თუ წარსულისადმი ერთგულების მიზნით) არ შეეცვალა მოწყობილობა. როგორც კი ჟილმა ფენი შედგა რუარგების სასტუმროში, მაშინათვე მოეჯარა ბავშვობის დროინდელი მოგონებები — აქ გატარებული უამრავი საღამო, უამრავი საათი, როცა რბილ პუფზე იჯდა მშობლების მოლოდინში, და უამრავი ღია ცისფრად შეფერილი ოცნება. მაგრამ გონს მოსვლა ვერ მოასწრო, რომ თმაქალარა, ვარდისფერლოყება მოხუცებული დიასახლისი გადაეხვია და გულში ჩაიკრა.

— ჟილ, ჩემო ძვირფასო ჟილ! ოცი წელი იქნება არ მინახიხართ! მაგრამ არ იფიქროთ... მე და ჩემი ქმარი მუდამ ვკითხულობთ თქვენს წერილებს, თვალს ვადევნებთ ყოველ თქვენს გამოსვლას.. რა თქმა უნდა, ყველაფერში არ გეთანხმებით, რადგან ყოველთვის ვიყავით და ვართ ცოტა კონსერვატორები, — დაუმატა მან, თითქოსდა თვითონვე აღიარებდა ამ უწყინარ ახირებას, — მაგრამ ვკითხულობთ კი ინტერესით... დიდი ხნით ჩამოხვედით? ოდილიამ თქვა, თითქოს სისხლნაკლებობა გაწუხებთ... ძალიან სასიამოვნოა თქვენი ნახვა... წამობრძანდით, სტუმრებს გაგაცნობთ...

ნირწამხდარმა, გაოცებულმა ჟილმა მორჩილად მისცა მოხუცებულ ქალს მოფერების, ხელის მოთათუნების, ქება-დიდების უფლება. სასტუმროში უამრავი ხალხი ირეოდა. სკამზე მხოლოდ სამი მოხუცებული იჯდა, დანარჩენები ფეხზე იდგნენ და ისე საუბრობდნენ. ჟილი სასოწარკვეთილებამ მოიცვა; დას მრისხანე მზერა ესროლა, მაგრამ აღფრთოვანებული ოდილია ქარივით დაჰქროდა სასტუმრო ოთახში, მხოლოდ დროდადრო თუ შეჩერდებოდა ვიღაც უცნობი ადამიანების წინაშე და მხიარულად შემოეხვეოდა კისერზე. „რამდენი ხანია აქ არ, ვყოფილვარ? — ფიქრობდა ჟილი, — ღმერთო ჩემო, მამის გარდაცვალების შემდეგ აღარ ჩამოვსულვარ — მაშასადამე, უკვე თხუთმეტი წელია. ან ახლა რა მინდა აქ?“ იგი დიასახლისს მიჰყვა, ხელზე ეამბორა ათიოდე ქალს, ხელი ჩამოართვა თორმეტიოდე სტუმარს, ვითომდა ღიმილით, სინამდვილეში კი ვერავისაც ვერ არჩევდა, თუმცა ქალებიდან ბევრი მოხდენილი და ძვირფასი ჩაცმული იყო. ბოლოს და ბოლოს სავარძელში მჯდომი მოხუცის გვერდით მოკალათდა, რომელმაც უპირველეს ყოვლისა განუცხადა, განსვენებული მამათქვენის ძველი მეგობარი ვარო; შემდეგ კი ჰკითხა, რა აზრისა ხართო ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკურ მდგომარეობაზე, და თვითონვე მოჰყვა ამ მდგომარეობის გარჩევას. მოხუცისაკენ ოდნავ დახრილ ჟილს ისეთი გამომეტყველება მიეღო, თითქოს უსმენსო. სწორედ ამ დროს ქალბატონმა რუარგმა სახელოზე მოჰაჩა.

— ედმონდ, — წამოიძახა მან, — ნუ აწუხებთ ჩვენს ახალგაზრდა

მეგობარს. ჟილ, მინდა გავაცნო ქალბატონი სილვენერი. ნატალი, გაციანით, ჟილ ლანტიე.

ჟილი შემობრუნდა და მაღალი, საოცრად ლამაზი ქალის პირისპირ აღმოჩნდა; რომელიც ღიმილით შეჰყურებდა. ქალს ქერა თმა, მწვანე თვალები, თამამი და თანაც კეთილი გამომეტყველება ჰქონდა. მან გაუღიმა, დაბალი ხმით თქვა: „გამარჯობათ“, — და მაშინვე გაშორდა. ჟილმა ცნობისმოყვარე თვალი გააყოლა ამ ქალს, რომლის იერი, ვით გიზგიზა ცეცხლის ალი, არ ეხამებოდა ძველებური სასტუმრო ოთახის გახუნებულ ცისფერ ხავერდს.

— ეს პრესტიჟის საქმეა... — ისევ აღუდღუნდა დაუღალავი მოხუცი. — ო, თქვენ მშვენიერ ქალბატონ სილვენერს შესციცინებთ? ჩვენი ქალაქის დედოფალი გახლავთ!... ეჰ, თქვენსავით ახალგაზრდა ვერც... რაც შეეხება ჩვენს საშინაო პოლიტიკას, უნდა ითქვას, ისეთი ქვეყანა, როგორც საფრანგეთია...

ვახშამი საკმაოდ გაჰიანურდა. ჟილი მაგიდის ერთ მხარეს იჯდა, მშვენიერი ნატალის პირისპირ და დროდადრო მის მშვიდ, ჩაფიქრებულ მხერას იჭერდა, დიახაც რომ არ ეგუებოდა მის თავდაპირველ ქალბატონი სილვენერი ბევრს ლაპარაკობდა და მის ირგვლივ მყოფთ აცინებდა. ჟილი ოდნავ დაცინვით შესცქეროდა მას. ალბათ, თავი მართლაც ლიმუზენის დედოფალი ჰგონია და უნდა ჩამოსულ პარიზელსაც, თანაც ჟურნალისტს, თავი მოაწონოს. ადრე პროვინციის პროკურორის ცოლთან ორკვირიანი რომანი მშვენიერი თავშესაქცევი იქნებოდა ჟილისათვის, რომ მერე, პარიზში დაბრუნებულს, ბალზაკისებურად აღეწერა ეს ამბავი თავისი მეგობრებისათვის. მაგრამ ახლა სასიყვარულო თავგადასავლების ოდნავი სურვილიც არ ჰქონდა. იგი სუფრაზე დაწყობილ თავის გამხდარ ხელებს დასჩერებოდა და ერთი სული ჰქონდა, რაც შეიძლება მალე გასცლოდა აქაურობას.

როგორც კი სუფრიდან აიშალნენ, ჟილი პატარა ბავშვივით აეტუზა ოდილიას, და ოდილიამ დაინახა, როგორ გამოეხლაპა ჟილს სახე, როგორ უკანკალებს ხელები, რა მუდარით იყურება მისი თვალები. ოდილია პირველად ახლა ჩააფიქრა და მართლა შეაშინა ჟილის მდგომარეობამ. მან ბოდიში მოუხადა ქალბატონ რუარგს, ძალით წამოათრია შექეფიანებული ფლორანი და სამივენი დაუმშვიდობებულად, „ინგლისურ ყაიდაზე“ გაიპარნენ, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იყო პროვინციულ სასტუმროში. მანქანაში ჟილი ერთიანად ცახცახებდა და ფრჩხილებს იკვნეტდა, გულში ფიცს სდებდა, მეორედ აღარ გავბრუნდებდი, ფეხს აღარსად ვავდგამო.

რაც შეეხება ნატალი სილვენერს, მას პირველი ნახვისთანავე შეუყვარდა ჟილი.

ჟილ ლანტიე თევზაობდა, უფრო სწორად, თანაგრძნობით შეს-
ცქეროდა ფლორანს, რომელიც რა ხრიკს არ მიმართავდა, თევზები
რომ თავისი საზიზღარი ჭიკაძეებით მიეტყუებინა, მაგრამ თევზები
უფრო ეშმაკები გამოდგნენ. შუადღის პირი იყო, მზე გვარიანად
აცხუნებდა. მეთევზეებმა სვიტერები გაიხადეს და ამდენი ხნის შემ-
დეგ ჟილმა თითქმის პირველად იგრძნო ნეტარება. წყალი საოცრად
გამჭვირვალე იყო, იგი მუტელზე იწვა და მდინარის ფსკერზე ნაირ-
ფერ კენჭებს ათვალიერებდა, თვალს ადევნებდა თევზების მომაჯა-
დობელ ფერხულს, რომლებიც ესეოდნენ ფლორანის ანკესს, მოხერ-
ხებულად გლეჯდნენ სატყუარას და მერე მხიარულად მიჰყვებოდნენ
დინებას; მეთევზე კი ცარიელ ანკესს „სხებდა“ და თანაც იგინებოდა.

— მეტისმეტად მსხვილი ანკესი გაქვს, — შენიშნა ჟილმა.

— ასეთი უნდა სწორედ ციმორს! — გული მოუვიდა ფლორანს. —
რას დამცინი, მოდი და თვითონ სინჯე.

— არა, გმადლობთ, — ზანტად გაეპასუხა ჟილი, — მე ასეც მშვე-
ნივრად ვგრძნობ თავს. მოიცა, ეს ვილაა?

იგი შეშინებული წამოხტა: ბილიკზე ვიღაც ქალი მოდიოდა პირ-
დაპირ მათკენ. ჟილმა თვალი მიმოავლო იქაურობას, სად შეიძლებო-
და დამალულიყო, მაგრამ მდინარის ნაპირზე მხოლოდ სწორი მინ-
დორი იყო გადაჭიმული, მოახლოებული ქალის თმა მზეზე ლივლი-
ვებდა და ჟილმა მაშინათვე იცნო იგი.

ეს ნატალი სილვენერია! — წამოიძახა ფლორანმა და ყურებამდე
გაწითლდა.

— შენ რა, შეყვარებული ხომ არა ხარ? — გაეხუმრა ჟილი, მაგ-
რამ როგორც კი სიძის გაგულისებულ მხერას წააწყდა, უმალ და-
დუმდა.

ნატალი სილვენერი სულ ახლოს მივიდა, იგი საოცრად მომხიბ-
ვლელი იყო — მოხდენილი, სახემღიმარი, მზისაგან მოჭუტული თვა-
ლები უფრო მწვანე უჩანდა, ვიდრე მაშინ, იმ საღამოს.

— მე თქვენთან ოდილიამ გამომგზავნა. ამას წინათ შევპირდი,
მოვალ-მეთქი, და სიტყვა არ გავტეხე. როგორ არის საქმე, თევზი
ქარვად ეტანება?

მეთევზეები წამოდგნენ. ფლორანმა საცოდავად ანიშნა თავის
ვედროზე, რომელშიც ერთადერთი გაბრიყვებული თევზი კინკილებ-
და. ქალბატონმა სილვენერმა გადაიკისკისა და ჟილს მიუბრუნდა:

— თქვენ, თქვენ მხოლოდ მაყურებელი ხართ?

ჟილმა პასუხის ნაცვლად გაიცინა. ნატალი პირდაპირ მიწაზე დაჯ-

3. ფ. საგანი

და, მეთევზეების გვერდით. მას ტყავის ყავისფერი ქვედატანი, ყავისფერი პულოვერი და დაბალქუსლიანი ფეხსაცმელი ეცვა. იგი გაცილებით უფრო ახალგაზრდა და ნაკლებ „მაცდური“ ჩანდა, ვიდრე წინა შეხვედრაზე. „ოცდათხუთმეტი წლის იქნება“, — ვარაუდით განსაზღვრა ჟილმა. ეს ქალი ახლა ნაკლებ აშინებდა, უფრო სწორად, აღარ ეუცხოებოდა.

— აბა, მაჩვენეთ თქვენი ნიჭი, — უთხრა ნატალიმ ფლორანს, და მაშინვე იგივე ამბავი გამეორდა.

უეცრად სახტად დარჩნენ, დაინახეს, როგორ ჩაიძირა ტივტივა. ფლორანმა მოსხიბა ანკესი, მაგრამ ამოდ — ანკესის კაუჭი კვლავ ცარიელი ქანაობდა. ჟილი ახარხარდა, ფლორანმა კი ანკესი ძირს დაახეთქა და ყასიდი გამძვინვარებით ფეხით შედგა.

— მოთმინების ფიალა აივსო! შინ ებრუნდები! — წამოიძახა მან. — წავალ და, თუ გნებავთ, კოქტილ „პორტო-ფლიპს“ მოგიმზადებთ.

— „პორტო-ფლიპს?“ — გაიოცა ჟილმა. — კიდევ არსებობს ასეთი კოქტილი?

ჟილი და ქალბატონი სილვენერი ერთხანს სიცილით გასცქეროდნენ, როგორ მიბაჯბაჯებდა ფლორანი მთაზე თავისი ორი ანკესით, საკეცი სკამითა და ვედროთი, მაგრამ როგორც კი თვალს მიეფარა და ისინი მარტონი აღმოჩნდნენ, ორივე შეეცბა. ჟილმა ბალახის ღერო მოგლიჯა და წაწიწკნა. იგი გრძნობდა ამ ქალის დაჟინებულ მზერას და უეცრივ თავში მზაკვრულმა აზრმა გაჰკრა, ხელი რომ წაუფათუროს, საინტერესოა, რით უპასუხებს ნატალი, კოცნით თუ სილით, — ჟილმა არ იცოდა, მაგრამ დარწმუნებული იყო, მათ შორის რაღაც უნდა მომხდარიყო. ჟილი უკვე გადაეჩვია გაურკვეველ მდგომარეობას — პარიზში ყველაფერი აშკარად, შეუნიღბავად ხდებოდა, მისდათავად. მან ჩაახველა და ზემოთ აიხედა. ნატალი ჩაფიქრებული შეჰყურებდა, როგორც იმ წყეულ ვახშამზე.

— ჩემი და და თქვენ კარგი მეგობრები ხართ?

— არა. სიმართლე რომ გითხრათ, გაუკვირდა ჩემი მოსვლა.

ნატალი დადუმდა. „შესანიშნავია, — გაიფიქრა ჟილმა, — პასუხად, ალბათ, კოცნა ეკუთვნოდა, პროვინციებშიც არ კარგავენ დროს უქმად“. მაგრამ ამ ქალს ჰქონდა რაღაც ისეთი, რაც ჟილის ცინიზმს ლაგამს სდებდა.

— რისთვის მოხვედით?

— თქვენი ნახვა მინდოდა, — მშვიდად მიუგო ნატალიმ. — მაშინვე მომეწონეთ და მომიინდა ერთხელ კიდევ მენახეთ.

— ეს თქვენი მხრივ დიდად მოსაწონია.

მისი ხმის მშვიდი და მხიარული კილო საოცრად აბნევდა ჟილს: იგი შემცბარი იყურებოდა.

— იმ საღამოს ადრე რომ წახვედით, მაშინვე ჭორაობას მოჰყენენ თქვენზე, თქვენს ნერვულ დაავადებაზე... ეს ძალიან თავშესაქცევი იყო; ფროიდი, ისიც პროვინციაში, — მართლაც საოცრებაა.

— და ამის შესამოწმებლად მოხვედით, არა?

ახლა ჟილი ნამდვილად გაცოფებული იყო. თურმე მასზე ყბედობენ, როგორც ავადმყოფზე, და ქალიც უბოდიშოდ ეუბნება ამ ამბავს.

— მე ხომ გითხარით, თქვენს სანახავად მოვედი-მეთქი. მე არაფერი მესაქმება თქვენს სნეულებასთან. წავიდეთ, „პორტო-ფლიპი“ დავლიოთ.

ნატალი მსუბუქად წამოხტა, ჟილი ისევ იწვა და უცბად ძალიან დასწყდა გული, რომ ყველაფერი ასე დამთავრდა. დაშვებული წამწამებიდან შესცქეროდა ქალს, შესცქეროდა გაჯავრებული და თანაც ნაწყენი, თვითონაც კარგად იცოდა, რა საოცრად შვენიოდა ასეთი გამოხედვა. ნატალი სწრაფად დაეშვა მუხლებზე, ჟილის თავი ხელებში მოიმწყვდია, სახე სულ ახლოს მიუტანა და გაურკვეველი ღიმილით გაუღიმა.

— რა გამხდარი ხარ! — უთხრა მან.

ისინი დაჟინებით ჩასცქეროდნენ ერთმანეთს. — „ახლა რომ მაკოცოს, — ფიქრობდა ჟილი, — მორჩა ყველაფერი! აღარასოდეს აღარ შევხვდები. საწყენი კი იქნება, ძალიან საწყენი“. ამ სულელურმა აზრმა ელვის სისწრაფით გაუელვა თავში და უცებ გული აუძგერა, მაგრამ ნატალი უკვე ფეხზე იყო და ქვედატანს იფერთხავდა, მისთვის ზედაც არ შეუხვდავს. ჟილიც წამოდგა და უკან გაჰყვა. შუა გზაზე წამით შეჩერდა. ნატალიმ უკან მოხედა.

— მომისმინეთ, თავს ცოტა ხომ არ იგიჟიანებთ? — ჰკითხა ჟილმა.

ნატალის სახეზე მკაცრი იერი აღებეჭდა და უეცრად თითქოს, ათი წლით დაბერდა, თავი გადააქნია:

— სულაც არა.

სახლამდის ერთმანეთისათვის სიტყვა არ უთქვამთ. „პორტო-ფლიპი“ საკმაოდ ცივი იყო. ოდილია ფუსფუსებდა, დელვისაგან კიდევ წამოჭარხლებულიყო — ნატალი სილვენერი მათ მხარეში სახელოვანი პიროვნება გახლდათ, — ფლორანმა სტუმრის პატივსაცემად სუფთა ქურთუკიც კი ჩაიცვა. სტუმარი კიდევ ნახევარ საათს დარჩა, ზედმიწევნით თავაზიანი იყო, ბევრი ილაპარაკა, შემდეგ ჟილმა მანქანამდე მიაცილა, ნატალი შეჰპირდა, ხვალ დღისით აუცილებ-

ლად გამოვივლით, რაკი ასე გინდათ ქალაქის მუზეუმში მატინის გამოფენა დაათვალიეროთო. მთელი საღამო ყილი პირქუშ, ღვარძლიან განწყობილებაზე იყო და დასაძინებლად ჩვეულებრივზე ადრე დაწვა. „ეს რაღა გამომიტყვრა? რისთვის ავიკიდე ეს დავიდარაბა? ყველაფერი ლიმოჟის გარეუბნებში სოფლური საროსკიპოთი დამთავრდება და თავს შევირცხვენ. ხვალ კიდევ ორი საათი გადაილიე გული მუზეუმში ხეტიალით. ხომ არ შევიშალე ნეტავ?“ ძალიან ადრე გამოეღვიძა და როგორც კი გაახსენდა, რა მოელოდა, ჯავრისაგან გული შეეკუმშა. მწარედ ინანა, ჩვეულებრივი მოწყენილობა რომ დაურღვიეს, რომელიც ასე უვსებდა დღეებს. მაგრამ სახლში ტელეფონი არ იყო და ნატალი სილვენერი ვერ გააფრთხილა. ყილი იძულებული იყო ნატალის დალოდებოდა.

IV თავი

— რას იტყვით? — ჰკითხა ყილმა. — კმაყოფილი ხართ?

იგი ზურგზე გადაწვა, მთლად ოფლში გახვითქული, სულშეხუთული, დამცირებული. დამცირებას უფრო იმიტომაც გრძნობდა, რომ ნატალის უსამართლოდ უსაყვედურა, — აკი თვითონ შეიტყუა ამ საწოლში! ისინი ჩაის სვამდნენ გზისპირა სასტუმროში; ყილმა დიასახლისს ფული შეაჩეჩა და ეს უზადრუკი ოთახი მიიღო. როცა ეს ამბავი ნატალის ამცნო, ქალს წარბიც არ შეუხრია, საწინააღმდეგოდ სიტყვა არ უთქვამს, მაგრამ არც არაფრით შეუწყვია ხელი. ახლა იგი მის გვერდით იწვა გაშიშვლებული, დამშვიდებული და თითქმის გულგრილი.

— კი მაგრამ, რითი უნდა ვიყო კმაყოფილი? ისე გაბოროტებული იყურებით...

ნატალი იღიმებოდა. ყილმა მკვახედ წამოიძახა:

— მამაკაცისათვის, დამეთანხმებით, ეს მაინცდამაინც სასიამოვნო არაა.

— არც ქალისათვის, — დინჯად მიუგო ნატალიმ. — მაგრამ ხომ იცოდნი წინასწარ, რომ სწორედ ასე მოხდებოდა, თუმცა მეც ვიცოდნი. შენ განზრახ დაიკავე ეს ოთახი. ვიყვარს, როცა მარცხი მოგდის, ხომ მართალია? — ეს მართლაც ასე იყო. ყილმა გაშიშვლებულ მხარზე ჩამოადო თავი და თვალები დახუჭა. უეცრად საოცარი სიცარიელე და სიმშვიდე იგრძნო, როგორც თავდავიწყებული ალერსის შემდეგ. ეს ოთახი, ეს ჭრელაჭრულა ფარდები, ეს საზიზღარი სკივ-

რი არაფერს არ ესადაგებოდა — არც დროს, არც მას და არც შექმნილ ვითარებას.

— კი მაგრამ, რისთვის დამთანხმდი? — შეეკითხა დაბნეული ჟილი. — თუ იცოდი...

— ვფიქრობ, კიდევ ბევრ რამეზე მომიწევს დათანხმება შენი გულისთვის, — უთხრა ქალმა.

სიჩუმე გამეფდა. შემდეგ ნატალიმ ჩუმად თქვა: „მომიყევი“, — და ჟილიც მოუყვა პარიზზე, ელოიზაზე, მეგობრებზე, სამუშაოზე, უკანასკნელ თვეებზე. ასე ეგონა, წლებიც არ ეყოფოდა იმისათვის, რომ ყველაფერი მოეთხრო... რომ თავისი ამბავი აღეწერა. ნატალი გულისყურით უსმენდა, მხოლოდ დროდადრო თუ მოუხიდებდა ორ სიგარეტს და ერთს ჟილს გაუწოდებდა. შვიდი საათი ხდებოდა, მაგრამ ნატალი თითქოს არ ფიქრობდა დროზე. იგი არ ეხებოდა ჟილს, თავზე ხელს არ უსვამდა, არც თმას უსწორობდა, უძრავად იწვა და გაშიშვლებული მხარი ალბათ კიდევაც დაუბუჟდა.

ბოლოს ჟილი გაჩუმდა, თავი ოდნავ უხერხულად იგრძნო, იდაყვს დაეყრდნო, წამოიწია და ნატალის შეხედა. ნატალი ყურადღებით ათვალიერებდა, გარინდებული იწვა, დადინჯებული სახე ჰქონდა, ჩაფიქრებული. მოულოდნელად გაიღიმა. „კეთილი ქალია, — გაიფიქრა ჟილმა, — საოცრად კეთილი“. და ამ ნათელმა სიკეთემ, რომელიც მას ეკუთვნოდა, იმ ამბავმა, რომ ვიღაც გულწრფელადაა დაინტერესებული მისით, თვალზე ცრემლი მოჰგვარა. ეს ცრემლი რომ დაეფარა, დაიხარა და ნაზი კოცნით შეეხო ნატალის მოღიმარ ტუჩებს, მის დაწვებს, მის დახრილ ქუთუთოებს. ბოლოს და ბოლოს, არც ისეთი უძლური აღმოჩნდა. ნატალის თითები ჩაებლაუჭა მის მხრებს.

შემდეგ, მოგვიანებით იგონებდა ჟილი, რომ სწორედ ნატალის სიკეთეზე ფიქრმა მისცა მაშინ ძალა პირველად დაუფლებოდა ამ ქალს. და ის, ვისთვისაც ეროტიკა არასოდეს ყოფილა დაკავშირებული სიკეთესთან, ის, ვისაც უფრო ალაგზნებდა სიტყვები: „ეს ნამდვილი კახპააო“, მოგვიანებით, უნდა ითქვას, საკმაოდ მოგვიანებით, მყის დაცქვეტდა ყურებს, როცა ვინმე მისი თანდასწრებით დაუდევრად იტყოდა: „ეს კეთილი ვოგოაო“. ახლა იგი ღიმილით შესცქეროდა ნატალის — თუმცა ერთგვარი თვითკმაყოფილებითაც, და ბოდიშს უხდიდა, მისი ალერსი რომ ასე უხეში იყო. ნატალი საწოლთან იდგა და ტანთ იცვამდა. უეცრად თავი ჟილისკენ მიაბრუნა და ლაპარაკი შეაწყვეტინა:

— ვერ ვიტყვი, დიდად წარბტაცი იყო-მეთქი, მაგრამ შენ ხომ უკეთ გრძნობ თავს? ხომ გათავისუფლდი იმ რაღაც ჯადოსგან?

ჟილი წამოხტა. არ იცოდა, გაჯავრებულიყო თუ არა.

— შენ ყოველთვის ვალდებულად თვლი თავს ამგვარი სიმართლე ილაპარაკო?

— არა, — უპასუხა მან, — პირველად ვამბობ.

ჟილმა გაიცინა და ისიც ადგა. უკვე რვის ნახევარი იყო, ნატალის აშკარად აგვიანდებოდა.

— დღეს მიდიხარ წვეულებაზე?

— არა, შინ ვსადილობ. ფრანსუა, ალბათ, დელავს.

— ფრანსუა ვინაა?

— ჩემი ქმარი.

გაოცებული ჟილი მხოლოდ ახლა მოეგო გონს: „მე კი აზრადაც არ მომსვლია, რომ გათხოვილია“. ჟილმა არაფერი იცოდა მის ცხოვრებაზე, მის წარსულსა და აწმყოზე. ამას წინათ ოდილია შეეცადა ჟილისათვის ეცნობებინა საზოგადოების ჭორები ნატალიზე, მაგრამ მან ყურით არ ათხოვა, ეუხერხულა.

— შენს ცხოვრებაზე არაფერი ვიცი, — წაიბურტყუნა ჟილმა.

— ერთი საათის წინ არც მე ვიცოდი შენზე არაფერი. თუმცა არც ახლა ვიცი ბევრი რამ.

ნატალიმ გაუღიმა და ამ ღიმილით მონუსხული ჟილი ერთ ადგილზე გაქვავდა. არა, არა, სწორედ ახლავე, ამწუთსავე უნდა დაიხიოს უკან, თუ ეს საჭიროა. ეს კი საჭიროა: იგი ვერ შეიყვარებს ვერავის, რადგან საკუთარი თავის სიყვარულიც კი არ შეუძლია. იგი მხოლოდ ტანჯვას მიაყენებს მას. საკმარისია უხეშად გაეხუმროს, რომ ნატალის მაშინათვე აღეძრეს მისდამი ზიზღი. მაგრამ ამაზე ფიქრი უკვე აღარ სიამოვნებდა, თუმცა ამავე დროს ამ ქალის თამამი, გულწრფელი, მრავლისაღმთქმელი ღიმილიც აშინებდა. ჟილმა ჩაიბურტყუნა:

— იცი, მე ხომ...

— ვიცი, — დინჯად უთხრა მან. — მაგრამ მე უკვე მიყვარხარ.

ერთი წუთით ჟილი აღშფოთდა, თითქმის გაგულისდა. უკაცრავად, მაგრამ ეს რა წესია! ხომ არ შეიძლება მთელი შენი ავლადიდებით პირველსავე შემხვედრს დანებდე! არა, ნამდვილი გიჟია! რაღა აზრი აქვს ცდუნებას, თუკი თავადვე აცდუნა საკუთარი თავი. მოდი და შეიყვარე ასეთი ქალი, პირველი წუთიდანვე რომ გააშიშვლებს თავის გრძნობებს. ამით კი ყველაფერი წაახდინა, თამაშის ყოველგვარი წესი დაარღვია. ჯა მაინც ჟილს მოსწონდა ამ ქალის გულუხვი ბუნება, გაბედულება.

— საიდან იცი? — ჰკითხა ჟილმა ისევე დაუდევრად და ალერსიანად. და ნატალის შემხედვარემ უნებლიეთ გაიფიქრა, რა საოცრად

ლამაზია, მხოლოდ სიყვარულისთვისაა დაბადებული! შესაძლოა კიდევ დასცინის ყილს. ნატალი, თავის მხრივ, თვალს არ აშორებდა ყილს და უეცრად სიცილით წაილაპარაკა:

— გეშინია, სიმართლე რომ გითხარი, და თან იმისიც გეშინია, ვაითუ სიმართლე არ იყოს, — ხომ მართალია?

ყილმა თავი დააქნია, გულში ხარობდა, ნატალი რომ მიუხვდა.

— ჰოდა, მე სიმართლე გითხარი. წაგიკითხავს ოდესმე რუსული რომანები? ორი შეხვედრის შემდეგ ვაჟი ეუბნება ქალს: „მე თქვენ მიყვარხართ“. ეს მართლაც ასეა და თხრობა ტრაგიკულად მთავრდება.

— კი მაგრამ, რა ტრაგიკულ დასასრულამდე უნდა მიგვიყვანოს ჩვენმა დამოკიდებულებამ აქ, ლიმოჟში?

— არ ვიცი, და რუსული რომანების გმირებისა არ იყოს, ეგ ჩემთვის სულ ერთია. აბა, აჩქარდი.

ყილი ნატალისთან ერთად გამოვიდა, თავს უფრო დაწყნარებულად გრძნობდა: ნაკითხ ქალთან ყოფნა ყოველთვის გამშვიდებს — ასეთი ქალი იღუმალად გრძნობს, რა ელის თვითონ მას, ან თავის მეგობარს. ჩამავალ მზეს დაეფინა ირიბი ჩრდილები, ვარდისფერი შუქი ეღვრებოდა თივის ზვინებს. ყილი კმაყოფილი შესცქეროდა გვერდიდან ახალი საყვარლის ნაზ სახეს. ბოლოს და ბოლოს, იგი მართლაც ლამაზი იყო, ლამაზი იყო მდელოებიც, ჭალებიც. თვითონ ყილმაც, თუმც ბრწყინვალედ არა, მაინც გამოიჩინა თავი, როგორც მამაკაცმა, და ნატალიმ უთხრა, მიყვარხარო. ნევრასთენიკისათვის ეს არც ისე პატარა საქმე იყო. ყილმა გაიცინა, ნატალი მისკენ შებრუნდა.

— რას იცინი?

— ისე. კმაყოფილი ვარ.

ნატალიმ უეცრად შეაჩერა მანქანა, ყილს ქურთუკის საყელოში მაგრად ჩასჭიდა ხელი და შეაჯანჯლარა. ეს ყველაფერი ისე უეცრად მოხდა, ყილმა გონს მოსვლა ვერ მოასწრო.

— კიდევ თქვი. გაიმეორე. თქვი, რომ კმაყოფილი ხარ, — ეს სიტყვები ნატალიმ რაღაც სხვანაირად წარმოთქვა — მომთხონ, ძლიერ, ვნებიან კილოზე. და ყილს უეცრად სურვილმა მოუთარა. იგი მაჩვებზე უჭერდა, უკოცნიდა ხელებს და შეცვლილი ხმით იმეორებდა: „მე კმაყოფილი ვარ, კმაყოფილი, კმაყოფილი“. ნატალიმ თითები გაშალა და უხმოდ წაიყვანა მანქანა. სახლამდის თითქმის ხმა არ ამოუღიათ. და როცა ყილი ალაყაფის კართან გადმოვიდა, ერთმანეთისთვის პემანი არ დაუნიშნავთ. მაგრამ საღამოს საწოლში ყილს გონებიდან არ სცილდებოდა ის უცნაური წუთები გზის პირას და ლიმოჟეული ფიქრობდა, რომ ეს საოცრად ჰგავდა ვნებას.

რამდენიმე დღე ჟილს ნატალისგან არავითარი ამბავი არ მოსვლიდა და ეს ოდნავადაც არ გაკვირვებია. ადვილი შესაძლებელია, იგი ქალბატონ სილვენერისათვის შემთხვევითი ამბავი იყო, თან არცთუ ისე სასიამოვნო; მიყვარხარო, კი თავაზიანობის გამო უთხრა, სულელური ბურჟუაზიული ზრდილობის გამო, ან იქნებ, უბრალოდ, ასეთი ჩვევა აქვს. ასეა თუ ისე, ჟილს ცოტა არ იყოს გული დაწყდა და ამან კიდევ უფრო გაამძაფრა მისი ჩვეულებრივი სევდა. თავისიანებს თითქმის აღარ ელაპარაკებოდა, პირს დღეგამოშვებით იპარსავდა, ცდილობდა წიგნები ეკითხა, ოღონდ რუს მწერლებს გაურბოდა.

მეხუთე დღეს, თორმეტის შემდეგ, როცა კოკისპირულად წვიმდა და ჟილი გაუპარსავი მოკუნტულიყო დივანზე, სასტუმრო ოთახში მოულოდნელად ნატალი შემოვიდა და მის გვერდით ჩამოჯდა. იგი დაჟინებით შესცქეროდა ჟილს; ჟილი ხედავდა მის ფართოდ გახეილ მწვანე თვალებს, გრძნობდა წვიმის სურნელს, ნატალის შალის კაბას რომ ასდიოდა. როგორც იქნა, ნატალიმ დაძაბული ხმით ნაწყვეტ-ნაწყვეტ დაიწყო ლაპარაკი და ჟილმა მაშინვე საოცარი შვება იგრძნო.

— არ შეგეძლო ტელეფონზე დაგერეკა? ან მოსულიყავი?

— მე არც ტელეფონი მაქვს და არც მანქანა, — მხიარულად უპასუხა ჟილმა და ხელზე წაეტანა.

მან ცივად გამოგლიჯა ხელი.

— ხუთ დღეს გელოდი, — ჩაიჩურჩულა ნატალიმ. — ხუთ დღეს ველოდი გაჩეჩილ, გაუპარსავ ადამიანს, ის კი ზის და კროსგორდებს ხსნის.

ნატალი სიბრაზისაგან წონასწორობიდან იყო გამოსული, ამან კი ჟილი უფრო გაახარა, ვიდრე მოსალოდნელი იყო. საოცარია და, ალბათ, პირველად იყო, ჟილი რომ არ ულოცავდა თავის თავს ამ წარმატებას და მხოლოდ იმაზე ფიქრობდა, როგორ შეცდა ნატალის ხასიათის შეფასებაში. იგი თავის მართლებას შეეცადა:

— არ ვიყავი დარწმუნებული, რომ ჩემი ნახვა გინდოდა.

— მე ხომ ვითხარი, მიყვარხარ-მეთქი, — უკმეხად მიუგო ნატალიმ, — ვითხარი თუ არა?

და ისე სწრაფად გაემართა კარისაკენ, ჟილი ძლივს დაეწია შესასვლელში, როცა ლაბადას იცვამდა, ყოველ წუთს მოსალოდნელი იყო ოდილია ან მზარეული ქალი შემოსულიყო, მაგრამ ჟილი მაინც მოეხვია. მინებზე წვიმის კაკუნი, განრისხებული ქალი, მისი მოულოდნელი გამოჩენა, კიბის ქვეშ დაწყობილი შეშის სუნი, ოთახის სიმუყდროვე — ყველაფერმა ამან გააბრუა ჟილი. იგი უხმოდ კოც-

ნიდა ნატალის. მას კი ჯიუტად დაეხარა თავი. მაგრამ უეცრად აიხედა და თვითონვე შემოეხვია კისერზე. ჟილმა ყოველგვარი სიფრთხილის გარეშე წაიყვანა თავისი ოთახისაკენ, იმ უტიფარი სითამამით, რასაც სურვილი წარმოშობს. და ამიერიდან ნამდვილი საყვარლები გახდნენ, ისეთი საყვარლები, როგორიც შეიძლება იყვნენ სიყვარულისთვის დაბადებული და სიყვარულში გამოცდილი ადამიანები. ასე დაიბრუნა ჟილმა ნეტარების გემო.

უკვე ბინდდებოდა. ჟილს ესმოდა, ოდილია ჩვეულებრივზე უფრო ხმამაღლა რომ იძლეოდა რაღაც განკარგულებას: როცა მიხვდა, რა იყო ამის მიზეზი, ნატალისკენ შებრუნდა და გულიანად ახარხარდა. ნატალიმ ზანტად გაახილა თვალები და მაშინვე ისევ მილულა. ჟილი შეეკითხა:

— სად გააჩერე მანქანა?

— პარმალთან. რატომ მეკითხები? ო, ღმერთო ჩემო, სულ გადამვიწყდა შენი და და ფლორანი. გადაწყვეტილი მქონდა, გამომეღანძღე და მაშინვე წავსულიყავი. რას იფიქრებენ?

ნატალი დაღლილი, მშვიდი ხმით ლაპარაკობდა. ასეთი ხმით ლაპარაკობენ ხორციელი ტკბობის შემდეგ, და ჟილს უკვირდა, როგორც ბოროტობდა თითქმის ოთხი თვე ამ ხმის გარეშე. ჟილმა გაიღიმა.

— შენი აზრით, რას იფიქრებენ?

ნატალიმ არაფერი უპასუხა, შებრუნდა.

— ვიცოდი, — თქვა ბოლოს ნატალიმ, — ვიცოდი, რომ ჩვენ შორის ასე მოხდებოდა. მაშინვე ვივრძენი, როგორც კი დაგინახე. უცნაურია...

— უკეთესი უფროა, ვიდრე უცნაური, — თქვა ჟილმა. — წავიდეთ, „პორტო-ფლიპი“ დავლიოთ.

— რა პირით გამოვჩნდეთ მათთან? ან რა ვუთხრათ, როგორ აგუხსნათ?

— ერთადერთი ხერხი მხოლოდ ისაა, — უთხრა ჟილმა, — არასოდეს არაფერი ახსნა.

იგი ლაპარაკობდა მტკიცე მბრძანებლური კილოთი, ასეთი კილო კარგა ხანია არა ჰქონია. თავადაც მიხვდა ამ ცვლილებას, როცა ჯერ ისევ საბანში გახვეული ნატალის მხიარული და ოდნავ დამცინავი მზერა დაიჭირა. იგი დაიხარა და მხარზე აკოცა.

— დიახ, — თქვა ჟილმა, — ჩვენ სუსტი არსებანი ვართ და უეცრად შეგვიპყრობს ხოლმე ისეთი რამ, რაც ჩვენსავე განჩინებას აღარ ემორჩილება. გმადლობთ, ნატალი.

ისინი პატარა სასტუმრო ოთახში შევიდნენ ისე დაუდევრად, როგორც ჩვეულებრივ იქცევიან ოცდაათ წელს გადაცილებული საყვარ-

ლები ბედნიერი პაემნის შემდეგ. სამაგიეროდ ფლორანი და ოდილია წამოხტნენ დაბნეულნი და გაწითლდნენ. ფლორანმა ტაში შემოჰკრა და წამოიძახა: „ო, რა სიურპრიზია!“ ოდილიამაც შეაქო ნატალი იმის გამო, რომ გამბედაობა ეყო კოკისპირულ წვიმაში მოსულიყო, მაშინ როდესაც მას, ასეთ ამინდში გარეთ ცხვირს ვერ გააყოფინებ. ეს კი, რა თქმა უნდა, იმას ნიშნავდა, რომ არც დისახლისს და არც მის ქმარს არ შეუნიშნავთ, რომ მათ პარმალთან უკვე თითქმის ორ საათზე მეტია მანქანა დგას. ასეთი თავაზიანობისა და სიბეცის გამოჩენის შემდეგ, ძმის დიდად გასახარად, ოდილიამ თქვა, ასეთ ამინდში უთუოდ უნდა დალიონ რაღაც, ცოტათი მაინც რომ გათბნენ. ამის თქმაზე ოდილია კვლავ წამოჭარხლდა, ფლორანი კი პორტვეინის მოსატანად გაქანდა. ნატალი დივანზე იჯდა, მუხლებზე უსულო საგნებდევით ეწყო ხელის ვიწრო მტევნები, იღიმებოდა, პასუხობდა შეკითხვებზე, დროდადრო კი ბუხრის თაროზე დაყრდნობილ ყილს გადახედავდა, რომელსაც მედიდური იერი ჰქონდა და ამ პროვინციული კომედიით ერთობოდა.

— ასეთი ამინდი ალბათ ხელს შეუშლის კასინიაკებს, ღია ცის ქვეშ მოაწყონ მეჯლისი, — წუხდა ოდილია.

— თქვენ აპირებთ მათთან წასვლას? — შეეკითხა ნატალი.

— მეშინოდა, ყილი არ მოისურვებს-მეთქი, — დაუფიქრებლად წამოისროლა ოდილიამ, — მაგრამ ახლა...

შიშისაგან გულვახეთქილს წამით ხმა ჩაუწყდა, გაშეშდა ფლორანიც, ჰქვას რომ აწვდიდა ნატალის, და მრისხანედ გადაუბრიალა თვალები ცოლს. ყილმა, რომელსაც კინალამ გულიანად გაეცინა, შებრუნება მოასწრო.

— ...მაგრამ ახლა ცოტათი უკეთ გამოიყურება, — ამოილულულა ოდილიამ; — შეიძლება ინებოს და ჩვენთან ერთად წამოვიდეს...

მან მუდარით შეხედა ძმას, ყილმა დასამშვიდებლად თავი დაუქნია. ნატალის ცრემლით ჰქონდა სავსე თვალები, — როგორც ჩანს, ისიც ძლივს იკავებდა ყელში მობჯენილ სიცილს. „ღმერთო ჩემო, — უნებლიეთ გაიფიქრა ყილმა, — როგორ უნდა ვუმადლოდე ამ ქალს! რამდენი ხანია აღარ განმიცდია ასეთი ნეტარი სიტკბოება, სიყვარულს რომ მოსდევს და ხან ტირილი გინდა, ხან შეუჟავებელი სიცილი“.

— მე, რა თქმა უნდა, წამოვალ, — მხიარულად გაეხმაურა ყილი. — მაგრამ ცეკვით მხოლოდ თქვენ ორთან ვიცეკვებ.

და ყილმა ისე ალერსიანად გაუღიმა ნატალის, რომ მას წამწამები აუთრთოლდა და პირი იბრუნა.

— ჰო, ჩემი წასვლის დროა. — თქვა მან. — მაშ, ხვალ საღამოს შევხვდებით ერთმანეთს კასინიაკებთან?

ჟილმა ლაბადა ჩააცვა ნატალის, მანქანის კარი მიუკეტა და თავი ფანჯარაში შეჰყო.

— ხვალ, დღისით?

— არ შემძლია, — მიუგო გულდაწყვეტილმა ნატალიმ, — ხვალ კრება მაქვს — წითელი ჯვრის წევრებისა.

ჟილმა გაიცინა:

— ჰო, მართლა, შენ ხომ წარჩინებული მოხელის მეუღლე ბრძანდები.

— ნუ იცინი, — უთხრა ნატალიმ ჩუმი, შემკრთალი ხმით, — ნუ იცინი, შენ არ უნდა იცინოდე.

იგი წავიდა, ჟილი სახტად დარჩენილი იდგა და ნატალის სიტყვებზე ფიქრობდა.

ოდღისა მთელი საღამო თავს ევლებოდა ძმას, აღარ იცოდა, კიდევ რითი ესამოვნებინა იგი. ჟილს გულში ეცინებოდა. ქალებს მოსწონთ, თავიანთი ძმები ანდა სულაც ვაჟიშვილები იღბლიანი მონადირის როლში იხილონ, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მათ საკუთარ ქალურ ცხოვრებას, ოდილიას ცხოვრების მსგავსად, რომანტიკულობის არაფერი მოსცხებია. თითქოს ეს აუნაზღაურებდა ნაწილობრივ აღრინდელ მარცხს.

VI თავი

ამინდმა გაუმართლა კასინიაკებს და პიკნიკი ბაღში უკვე გახურობული იყო, როცა ჟილი, ოდილია და ფლორანი მივიდნენ. იენისი იდგა, მშვენიერი სანახავი იყო სახლის წინ გადაშლილი მწვანე მოედანი. არ ცხელოდა, თბილი ამინდი იყო. ქალების ფერად-ფერადმა მორთულობამ, მამაკაცების სიცილიმა, აყვავებული წაბლის სურნელმა ჟილს რატომღაც ომის წინადროინდელი, არარეალური განწყობილება შეუქმნა. ამ პროვინციელებს შორის წრფელი და უშუალო დამოკიდებულება იგრძნობოდა, თვით სადღესასწაულო გარემოშიც რაღაცნაირი სითბო ჩაღვრილიყო და ჟილს აქედან თავისი სათაყვანებელი პარიზი აუტანელ კომარად ეჩვენა. ოდილია ძმასთან ხელკავით მიდიოდა, ხან მარჯვნივ, ხან მარცხნივ ესალმებოდა სტუმრებს და ჟილსაც აცნობდა მათ. იმედი ჰქონდა, ბოლოს და ბოლოს, ამ ხალხში ოჯახის დიასახლისის აღმოაჩენდა. უეცრად ჟილმა იგრძნო, როგორ დაეძაბა ოდილიას მკლავი და მაღალი, საკმაოდ ლამაზი მამაკაცის წინ შეჩერდა... საფრანგეთის ამ სამხრეთ-დასავლეთის მცხოვრებთა

შორის ეს კაცი წმინდა ინგლისელის თავშეკავებითა და ქედმაღლობით გამოირჩეოდა.

— ფრანსუა, თქვენ იცნობთ ჩემს ძმას? ჟილ, გაიცანი — ბატონი სილვენერი.

— დიდად მოხარული ვარ, მაგრამ ჩვენ უკვე შევხვდით ერთმანეთს რუარგების ვახშამზე, — უპასუხა გაოცებულმა სილვენერმა.

— რა თქმა უნდა, — თავის მხრივ თქვა ჟილმა, თუმცა სულ არ ახსოვდა ეს ამბავი. „აი, მისი ქმარიც! — გაიფიქრა მან. — რა უშავს, ურიგო არ არის. თან, როგორც ამბობენ, მდიდარიცაა. მაგრამ კოჭებზე ეტყობა, არ უნდა იყოს მაინცდამაინც დამყოლი ვაჟბატონი. არც მხიარული იქნება. საინტერესოა, მასაც ჩასჩურჩულებს ყურში ნატალი იგივე სიტყვებს, რასაც მე? რა თქმა უნდა, არა“. და როდესაც ერთმანეთს ხელი ჩამოართვეს, ჟილს საოცრად მოუწინააღმდეგოდა ახლაც გუშინწინდელივით გულში ჰყოლოდა ჩახუტებული ნატალი.

— პარიზში ცხოვრობთ? — შეეკითხა სილვენერი.

— დიახ, უკვე ათი წელია. ხშირად გიხდებათ იქ ყოფნა?

— ვცდილობ, რაც შეიძლება იშვიათად ვიყო. ჩემი მეუღლე, მოგებს სენებათ, თქვენს პარიზს ეთაყვანება, მე კი რატომღაც მაღიზიანებს.

ოდელია, როგორც ჩანს, დაამწვიდა იმ ამბავმა, რომ მეტოქეებმა ერთმანეთი დუელში არ გაიწვიეს, და კმაყოფილმა გადაინაცვლა სტუმართა მეორე ჯგუფში. ჟილი სიამოვნებით მიბაძავდა ოდელიას: ჯერ კიდევ შემორჩენილი ზნეობისა თუ ეთიკის წესები ნებას არ აძლევდა მეტისმეტად დაახლოებოდა თავისი საყვარლების ქმრებსა თუ მეგობრებს. მაგრამ სილვენერი მარტო იდგა და ჟილს მოერიდა მისი მიტოვება. იგი ამაოდ ეძებდა თვალებით ნატალის, თან სილვენერთან აგრძელებდა საუბარს პარიზის ქუჩებში გაძნელებულ მოძრაობაზე, სასტუმროებში ნომრების ფასზე და დიდი ქალაქების ჯოჯოხეთურ ხმაურზე. უეცრად ცუდად იგრძნო თავი და გუნებაში გადაწყვიტა: „ახლავე შინ წავალ. ყელში ამომივიდა ეს წვეულება. ნატალის შეეძლო მოვენახე...“ უკვე არჩევდა თავაზიან სიტყვებს, რომ სილვენერისგან დაეხსნა თავი, როცა ამ დროს ნატალი შემოვიდა. მას მშვენივრად შეეკერილი მწვანე კაბა ემოსა, რომელსაც მისი თვალების ელფერი დაკრავდა. იგი ჟილს შესცქეროდა სახემოლიმარი, ოღონდ ფერგამკრთალი, და ჟილმა მაშინვე გადაწყვიტა, დარჩენილიყო.

— ვფიქრობ, თქვენ უკვე იცნობთ ერთმანეთს, — უთხრა სილვენერმა.

— ჩვენ უკვე შევხვდით ერთმანეთს რუარგების ვახშამზე, — გაიმეორა ჟილმა სილვენერის სიტყვები და ნატალის წინ თავი დახარა. ჟილი კმაყოფილი იყო თავისი პასუხით, რადგან სიმართლე თქვა,

სიმართლე ყოველგვარი ქარაგმის გარეშე: ყილი ვერ იტანდა იმ უხე-
რო ფანდებს, საყვარლებს რომ ახასიათებთ ხოლმე. ნატალიმ გაი-
ლიმა.

— სავსებით სწორია. ბატონო ლანტიე, დიასახლისის დედას სი-
არული არ შეუძლია — სავარძელსაა მიჯაჭვული, თქვენ მოგკრათ თვა-
ლი და მოხოვა, მომიყვანეო. წამობრძანდებით?

ყილი გაჰყვა. სტუმრებს რომ ჩაუარა, კარგად ვერც გაარჩია, ვინ
იყვნენ; ვინც თითქოს ეცნო, თავი დაუკრა, თან ღიმილით ფიქრობდა
გუნებაში, რა სიფათი ექნებოდა, მაგალითად, ჟანს, ახლა რომ დაენა-
ხა იგი. ასე გაიარეს ტერასა და დაჩრდილული ბალისაკენ გასწიეს, სა-
დაც მწვანეში ჩაფლული დაქანგული ლითონის წნელების ფანჩატურ-
ში ტახტრეგანივით აღმართულიყო მოხუცი დიასახლისის ბორბლე-
ბიანი სავარძელი. უეცრად ნატალი დამფრთხალი ცხენივით განზე
გახტა, ყილიც თან გაიყოლა და ხეს ამოეფარა. მისი თმა მაშინვე და-
ეფინა ყილის ლოყებს, ქალი მთელი სხეულით აეკრა და ამ დამთხვე-
ულმა სითამამემ ისე გააშმაგა ყილი, სისხლი თავში აუვარდა, გულ-
მა ბაგაბუვი დაუწყო, თავშეკავება დააეიწყა და ისე ვნებიანად დაუ-
წყო კოცნა, თითქოს თავდავიწყებით უყვარდა იგი.

— კმარა, — ჩურჩხულებდა ნატალი, — გეყოფა, ყილ...

ხეივანში ხალხი მიმოდიოდა. ყილმა ძლივს მოასწრო ყასიდად დახ-
რილიყო, ვითომდა გახსნილი თასმის შესაკრავად, ნატალი კი დაბნე-
ული ისწორებდა თმას. მიმავალ სტუმრებს მისალმებაზე მხიარული
სალამი უძღვნა და ყილი გააცნო. ყილი, რომელსაც გული ისევ ისე
უფანცქალებდა, მიუახლოვდა უფროს ქალბატონ კასინიაკს და ხელზე
ემთხვია. ქალბატონმა შეუქო სტატიები, რომლებიც აშკარად წაკი-
თხული არ ჰქონდა. შემდეგ ყველანი, ნატალისთან ერთად, როგორც
წესი მოითხოვდა, ნელი ნაბიჯით დაბრუნდნენ სახლში. უკვე ბინ-
დდებოდა, ქალბატონ კასინიაკის შვილიშვილმა ძველი რადიოლა ჩარ-
თო. და „შეიკის“ ჰანგებზე ყველაზე ახალგაზრდა სტუმრებმა დაი-
წყეს ნელი როკვა თეძოების რხევა-რხევივით, მათ დამცინავად და სი-
ნანულით შესცქეროდნენ ნიკრისით დაავადებული მოხუცები. ყილი
ჯავრობდა, თავი როგორ ვერ შევიკავეო.

— წარმოიდგინე, ურიგო ქმარი არ გყოლია, — უთხრა ყილმა მო-
წონებით და თან დაცინვის კილოზე.

ნატალიმ ყილს შეხედა.

— ნურათერს მეტყვი, იმაზე ნუ ვილაპარაკებთ.

— უბრალოდ ვცდილობ მიუკერძოებელი ვიყო, — იმავე ხუმრო-
ბის კილოთი განაგრძო ყილმა.

— მე არ გთხოვ მიუკერძოებლობას, — ცივად მიუგო ნატალიმ და გაშორდა.

ჟილმა სიგარეტი გააბოლა, ჩაიხიბინათა და უნებლიეთ საკუთარი თავი შეზიზღდა. ნეტავ რას გამოუდგია თავი? რაში დასჭირდა გაითამაშოს განებივრებული პარიზელის როლი, დასასვენებლად ჩამოსული ცინიკოსი და მოურიდებელი ჟურნალისტის როლი? ნუთუ არ შეიძლება გვერდი აუაროს დონჟუანის გაცვეთლ ფანდებს? ჟილი ხეს მიეყრდნო. არა, უნდა წავიდეს აქედან, გადაიკარგოს, საშუალება მისცეს ამ ქალს საკუთარი ცხოვრებით იცხოვროს. იგი მეტისმეტად სრულყოფილი ქმნილებაა ისეთი უბედური დევენერატისათვის, ისეთი ცრუ და თვალთმაქცისათვის, როგორც ჟილი გახდა. ახლავე უნდა აუხსნას ყველაფერი ნატალის, დაუყოვნებლივ.

მაგრამ, როცა ნატალი იპოვნა, ქალი მარტო არ იყო. ჟილის საცოდავი მსხვერპლი სამ მამაკაცს შორის იდგა, რომელთაგან ერთი განსაკუთრებით გამოირჩეოდა სილამაზით; აშკარა იყო, სამივე ეტრფოდა ნატალის. ისინი ხმამაღლა იცინოდნენ. ჟილმა ნატალი საცეკვაოდ გაიწვია, მაგრამ იმ ლამაზმა მამაკაცმა თავაზიანად შეაჩერა:

— ნუთუ მის მუშეკეტერებს მოსტაცებთ ნატალის? ჩვენ სამივენი ხომ მისი მუშეკეტერები ვართ. ნება მიბოძეთ გაგეცნოთ: მე პიერ ლაკური გახლავართ. ეს ორნი კი — ჟან ნობლი და პიერ გრანდუა. დალიეთ რაიმე ჩვენთან ერთად და გვიამბეთ პარიზის ამბები.

პიერ ლაკურის თვალები მზაკვრულად, თუმცა მშვიდად ციმციმებდნენ, ისევე, როგორც მისი ორი მეგობრისა და თვით ნატალის თვალები. ჟილს საკუთარი თავი სასაცილო ეჩვენა. ახალგაზრდა მშვენიერი ლაკური უდავოდ ნატალის ახლანდელი ან ყოფილი საყვარელია, ამიტომაც ათვალისებრებს ასე მოწყალებდნენ უსუსურ მოქარაფშუტო პარიზელს. მას კი ეშინოდა, ნატალის უსიამოვნება არ მივაყენოო, სინდისი ქენჯნიდა. ჟილმა გაიღიმა და მეზობელი მაგიდიდან ჭიქა ვისკი აიღო.

— ნატალიმ ახლა მკაცრად გააკრიტიკა წიგნი, რომელზედაც პრესაში კარგი აზრი გამოვთქვი, — თქვა იმ ახალგაზრდამ. თავი ლაკურად რომ წარმოადგინა, — უნდა გამოგიტყდეთ, მე ლიმოჟში ვასწავლი ლიტერატურას და დროდადრო ვბედავ ადგილობრივ გაზეთში რაღაც-რაღაცები დავბეჭდო.

— მაშ, კოლეგები ვყოფილვართ, — თავაზიანად მიუგო ჟილმა.

ჟილი ძალზე გაჯავრდა საკუთარ თავზე: რა სულელია! როგორ იფიქრა, ქალი, რომელიც თვითონ ჩამოეკიდა კისერზე და პირველსავე შეხვედრასზე დანებდა, ქალი, რომელიც ასე დაუფლვებია საყვარულის მეცნიერებას, უეცრად შეიყვარებდა მას. ეს აზრი როგორ მო-

უვიდა თავში? იგი უბრალოდ ნიმფისტია, თანაც ინტელიგენტობაზე
დებს თავს. ჟილი გაცოფებული იყო და თვითონვე უკვირდა ეს გაცო-
ფება. კარგა ხანია ასე არ გაცეცხლებულა.

— ნება მომეცით, მაინც გაგიწვიოთ ამ ცეკვაზე, — უთხრა ჟი-
მა, — როგორც ჩანს, ფოქსტროტს აქ იშვიათად ცეკვავენ, მე კი აღა-
რა ვარ იმ ასაკში, აკრობატიკას მივსდიო...

ნატალიმ გაუღიმა, ხელი მხარზე დაადო და ისინი მრგვალ მოე-
დანზე გავიდნენ, სადაც პარკეტი პირდაპირ მიწაზე დაეგოთ. ერთი-
ორი საცეკვაო ილეთის მერე ნატალიმ თავი ასწია:

— ხომ აღარაფერს მკითხავ?

— ვისზე?

— ფრანსუაზე.

ჟილს აღარც ახსოვდა ეს წაკინკლავება. ნეტავ მხოლოდ ეს ყო-
ფილიყო მიზეზი!.. ჟილმა თავაზიანად გაიღიმა.

— არა, აღარაფერს გეტყვი. შენი ნომერ პირველი მუშკეტერი
მართლა ძალიან ლამაზია. აი, ის... ლიტერატურის მასწავლებელი... და
როგორც ჩანს, შენი დიდი თაყვანისმცემელი უნდა იყოს.

პასუხმა ჟილს ცეკვის ტაქტი შეაშლევინა.

— იმედი მაქვს, თაყვანსა მცემს. ის ხომ ჩემი ძმაა. ლამაზი კია.
ხომ მართალია? — ერთი წუთის შემდეგ ნატალიმ წასჩურჩულა: —
ჟილ, ნუ მიხუტებ, გვიყურებენ. ჟილ, ბედნიერი ხარ?

— ძალიან, — უპასუხა მან.

ამ წუთში იგი სიმართლეს ამბობდა.

VII თავი

დილით ჟილმა ჟანისაგან დეპეშა მიიღო, სთხოვდა, საჩქაროდ ტე-
ლეფონით დამირეკო. და აი, ახლა შუადღის პაპანაქებისაგან ლამის
სული შეხუთვოდა ბელაკის პატარა საფოსტო განყოფილებაში. იგი
აღელვებული იყო, თანაც გახარებული მოსალოდნელი საუბრის გამო,
რადგან ეს საუბარი თითქოსდა იმას მოწმობდა, რომ თავის დარგში
კიდევ აქვს რაღაც წონა. ჟანის გამოძახებამდე სამ მდივან გოგონას
ელაპარაკა, რომლებმაც დიდად გაიხარეს ჟილთან საუბრით, და ბო-
ლოს, სადღაც შორიდან, თითქოს სულ სხვა პლანეტიდან ჟანის ხმამ
მოაღწია:

— ალო, ჟილ, როგორ არის საქმე, — თავს უკეთ გრძნობ? მარ-
თლა? ასეც ვიცოდი... მიხარია, ძალიან მიხარია, ძმაო...

„აი, ჩერჩეტი, — დაუმსახურებლად გალანძღა გუნებაში ჟილმა, —
არაფერიც არ იცოდი! წარმოდგენაც არა გქონდა, რა მოხდებოდა.

ახლა შენც ჩემს დასავით არ მითხრა, ლიმუზენის სუფთა ჰაერის იმე-
დი მქონდაო. მე აქ შევხვდი ქალს, რომელმაც შემიყვარა, ვის სიყ-
ვარულზეც თანახმა ვარ და ამან გამომაკეთა. შენ ხომ არ შეგეძლო
ეს გაგეთვალისწინებინა!“

ჟილი თავისას ფიქრობდა, მაგრამ პასუხობდა მშვიდად და მოკ-
ლედ, მიძიმედ დაჭრილი კაცის დარად, რომელიც ძლივს გადაჩა და
რომელსაც კარგად ესმის, რა ძლიერ შეაშინა მეგობრები.

— ...მომისმინე, — განაგრძობდა ჟანი, — ლენუ სამკვდრო-სასი-
ცოცხლოდ წაეჩხუბა შეფს. ახლა ფიქრობენ, საერთაშორისო განყო-
ფილება შენ ჩაგაბარონ. გეფიცები, მართლა!.. წარმოიდგინე, მე აქ
არაფერ შუაში ვარ... აბა, რას იტყვი ამაზე?

ჟანი აშკარად ზეიმობდა, ჟილი კი ამაოდ ცდილობდა გაეზიარე-
ბინა მისი სიხარული. მიუფურთხებია ყოველგვარი გადაადგილები-
სათვის. თანამდებობა, რაზეც ადრე ასე ოცნებობდა, ახლა მისთვის
არარაობად ქცეულიყო.

— რა თქმა უნდა, ოქტომბრამდე არაფერი მოხდება, პირდაპირ
ვუთხარი შენზე შეფს, სადღაც გადაიკარგა-მეთქი. დებრესიაზე, თა-
ვისთავად ცხადია, კრინტი არ დამიძრავს, — თვითონ კარგად მოგეხ-
სენება, ახლა ამის თქმა საჭირო არ იყო, შეიძლება, საქმე წაეხდინა.
რაც შეიძლება ჩქარა ჩამოდი, რამდენიმე დღით მაინც... შეფს რომ
დაენახო... თორემ ხომ იცი ჩვენი კეთილი მეგობრების ამბავი...

„მასასადამა, ჩემი დებრესია ცუდ გავლენას მოახდენდა? — დაცინ-
ვით გაიფიქრა ჟილმა. — მაშ წესიერ კაცს ავად გახდომის უფლება
არა აქვს?... კარგი ჟურნალისტი უთუოდ ბედნიერიც უნდა იყოს,
დარდიმანდი და გინდაც გარყვნილი... მხოლოდ არამც და არამც ნევ-
რასტენიკი. ღმერთმანი, ბოლოს და ბოლოს, ერთ მშვენიერ დღეს მე-
ლანქოლიკებს კალიუმციანიდით გაუმასპინძლებიან... — იცოცხლე,
სამუშაო ბლომად ექნებათ...“

— გიხარია? — გაისმა ჟანის ალერსიანი ხმა, ალბათ, მეტისმეტად
კმაყოფილი იყო თავისი ერთგულებით, — როდის ჩამოხვალ?

— ხვალის მატარებლით, — ყოყმანით უბასუხა ჟილმა. — თვით-
მფრინავი არ არის, ხომ იცი. ხვალ ღამის თერთმეტ საათზე ჩამოვალ
ექსპრესით.

— უმჯობესია, დღესვე წამოხვიდე.

ჟილი უეცრად აღშფოთდა:

— კი მაგრამ, რა ცეცხლის კიდებაა? თუ შეფს ნამდვილად ჩემი
დანიშვნა აქვს გადაწყვეტილი, ერთ დღეს ვეღარ მოიციდის?

დუმილი ჩამოვარდა. ცოტა ხნის შემდეგ გაწბილებულმა ჟანმა
მოკლედ წარმოთქვა:

— მე მეგონა, შენთვის ცეცხლის კიდება იყო. სადგურზე მოვალ, მატარებელზე დაგხვდები. ნახვამდის.

ყანმა ყურმილი დაკიდა, ყილმა დაცვარული შუბლი შეიმშრალა: ჯიხურში სულის მოთქმა ჭირდა. დღის სამი საათისათვის ნატალისთან ჰაემანი ჰქონდა დანიშნული. ნუთუ მხოლოდ ეს აყოვნებდა? მან ხომ იცოდა, როცა მათ რედაქციაში დიდი ადგილი გათავისუფლდებოდა, მართლაც რომ ცეცხლის კიდება იყო. ახლა იქ, ალბათ, კარგა დიდი ალიაქოთია. ყილმა კი შეიძლება ქალის გულისთვის ხელიდან გაუშვას ასეთი ხელსაყრელი შემთხვევა. ახლავე უნდა დაურეკოს ყანს და უთხრას: „დღესვე მოვემგზავრები“. იგი კარგა ხანს დაბნეული იდგა ტელეფონისტი ქალის წინ. სწორედ ამ დროს ფანჯარაში თვალი მოჰკრა, როგორ არწევდა ნიავე ყანას, როგორ ხასხასებდა ბალახი მწვანედ, წარმოიდგინა ნატალი, მისი მხურვალე ალერსი, მისი მოსწრებული სიტყვა-პასუხი და სასწრაფოდ გარეთ გავარდა. ფლორანი თავისი მანქანის საჭეს უჯდა და ყილს ელოდებოდა.

— რაო, კარგი ამბებია თუ ცუდი?

ფლორანს ისეთი შეწუხებული სახე ჰქონდა, ყილი, რომელიც ჩვეულებრივ ვერც ამჩნევდა მას, უნებლიეთ თბილი გრძნობით განიმსჭვალა ამ გულწრფელი, ცისფერთვალემა არსების მიმართ. მან გაუღიმა ფლორანს — შეიძლება ითქვას, გაუღიმა თანაგრძნობითაც კი, რადგან იმ წუთას ფლორანი ლამის ბორბლებქვეშ შეუვარდა დიდ საბარგო მანქანას.

— კარგ თანამდებობას მთავაზობენ გაზეთის რედაქციაში.

— მაშ ყველაფერი მოგვარდება, — წამოიძახა ფლორანმა, — ყველაფერი მოგვარდება! მე ყოველთვის ვამბობდი: ცხოვრება ზღვის ტალღებივითაა, — ერთი რომ ზევით ამოგატივტივებს, მეორე ქვევით ჩაგითრევს...

მან ხელით გამოხატა ტალღების მოძრაობა და მანქანა ლამის თხრილში გადაჩეხა. იქნებ, ფლორანი მართალიც იყო, ყილმა ვერ გაბედა ეთქვა, რომ პირადად მას ერთნაირად აშინებს ყველანაირი ტალღა, აშინებს ის პასუხისმგებლობა, ახალ თანამდებობაზე რომ ელის, აშინებს ნატალის სიყვარული, აშინებს ჩვეულებრივი ცხოვრებაც და სიმარტოვეც.

VIII თავი

— მაშ, ხვალ მიემგზავრები? — გაიმეორა ნატალი.

იგი ჩაცმული იწვა ყილის საწოლზე და ფიქრს მისცემოდა. როგორც კი მოვიდა, ყილმა მაშინვე უამბო ყველაფერი. საერთოდ კმაყოფილი იყო, რომ საშუალება მიეცა ნატალის წინაშე პატივმოყვარისა და ტრიუმფატორის როლში წარმდგარიყო, რაც ბევრად უფრო

თავმოსაწონი გახლდათ, ვიდრე ბედუკუღმართ ნევრასთენიკად ყოფნა. გატაცებულმა, პათოსითაც კი ილაპარაკა, რა დიდად მნიშვნელოვანი იყო ახალი სამუშაო, რა მორალური პასუხისგება ეკისრებოდა მკითხველების წინაშე, რა დიდ ინტერესს იწვევს მკითხველებში საშინაო პოლიტიკა, — ერთი სიტყვით, ყიღმა ისეთი გატაცება გამოამჟღავნა, როგორიც უნდა გამოეჩინა ჟანთან ტელეფონზე საუბრისას. კიდევ გაიფიქრა დაცინვით, ხომ არ ცდილობს საყვარელი დააბრმავოს სინდისის ქენჯნის ჩასახშობად, მეგობრის იმედები რომ ვერ გაამართლა. მაგრამ ნატალი სულაც არ იყო დაბრმავებული, უფრო გაყრუებული ეთქმოდა.

— ერთი კვირით მივემგზავრები, — აუწყა ყიღმა. — ერთი ან ორი კვირით. შემდეგ დავბრუნდები. მუშაობას ოქტომბრიდან დავიწყებ.

— მოსწავლეთა მსგავსად, — უხალისოდ მიახალა ნატალიმ.

რაც უფრო მეტს ლაპარაკობდა ყიღმა მომავალ სამუშაოზე, მით უფრო რწმუნდებოდა, რომ შემოთავაზებული წინადადება ხელიდან გასაშვები არ იყო. ცოტა არ იყოს, გაჯავრდა კიდევ საკუთარ თავზე და ნატალიზეც, დღევანდელი შეხვედრის მიზეზით ვაითუ ასეთი თანამდებობა დავკარგოო. თუმცა ხმამაღლა ვერ გაბედა ამის თქმა. ეს თავად ნატალიმ უთხრა:

— თუ ასე მნიშვნელოვანი იყო, რატომ დღესვე არ გაემგზავრე?

— ჩვენ ხომ პაემანი გვქონდა დანიშნული.

და თუმცა ყიღმა სიმაართლე თქვა, თავისი ნათქვამი რალაც ყალბი ეჩვენა. ნატალი დაკვირვებით მიაჩერდა.

— იქნებ, იფიქრე, უხერხულია მიატოვო ქალი, დაკმაყოფილდე პატარა ბარათით, თუნდაც ამ ქალთან ორი კვირის ნაცნობობა გაკავშირებდეს.

ნატალი მშვიდად ლაპარაკობდა, ყიღმა კი საკუთარი თავი გამოიჭირა, რომ უარყოფის ნიშნად თავს აქნევს და წითლდება კიდევც, თითქოს ტყუილი ეთქვას. მაგრამ ნატალი რომ, ბოლოს და ბოლოს, მართალი აღმოჩნდეს და ყიღმა აღარასოდეს დაბრუნდეს? რომ გაიტაცოს პარიზმა, ზაფხულმა, მეგობრებმა, ზღვამ, მოგზაურობამ, და ნატალი, იქნებ, მისთვის ლიმუზენის ზაფხულის ორკვირიანი რომანის მოგონებადღა დარჩეს. უეცრად ამ ქალის თვალთ დაინახა საკუთარი თავი, — ლალი, თამამი, კვლავ ქარაფშუტა და თავდაჯერებული, როგორიც მთელი სიცოცხლე იყო. და უეცრად საოცარი სინაზე იგრძნო, თავად არ იცოდა, რამ აღუძრა ეს გრძნობა: ნატალისადმი მადლიერებამ, მისი ადრინდელი მხიარული, თითქმის მივიწყებული სახე რომ დაუბრუნა, თუ სიბრალულმა და წინათგრძნობამ, ქალს რომ აღარ დაუბრუნდება. ყიღმა ნატალისკენ დაიხარა.

— რომ აღარ დაგბრუნდე, რას იზამ?

— თავად ჩამოგაკითხავ, — მშვიდად მიუგო მან. — მომეხვეი.

ჟილმა გულში ჩაიკრა და მაშინვე დაავიწყდა პარიზიც და პოლიტიკაც. მან ცინიკურად გაიფიქრა, ასეთი საყვარელი ძალიან მომაკლდებოა, მაგრამ ესეც უმალ დაავიწყდა და დიდხანს იწვა უძრავად, თავი ნატალის მხარზე ედო. აკვიატებული ფიქრი, რომ ნატალის უნდა დაშორდეს, თუნდაც ხანმოკლე დროით, მოსვენებას არ აძლევდა. ნატალი უხმოდ ეალერსებოდა, თმაზე ხელს უსვამდა. ჩამავალი მზის შუქი იღვრებოდა ოთახში და ჟილი გრძნობდა, რაც არ უნდა მომხდარიყო მომავალში, ამ წუთებს ვერასოდეს დაავიწყებდა.

— სადგურში მე წაგიყვან, — უთხრა ნატალიმ, — მხოლოდ ლიმოჟში არა, ვიერზონში. როცა დაბრუნდები, მაშინაც დაგხვდები.

მის ხმაში რაღაც უცნაური სიმშვიდე ჟღერდა, სიმშვიდე, რომელიც საოცრად ჰგავდა სასოწარკვეთილებას.

მესამე ნაწილი

პარიზი

I თავი

ჟილს ელოიზა მაშინდა გაახსენდა, როცა დაინახა, როგორ მობრბოდა სადგურის ბაქანზე მის შესახვედრად, უკან კი რაღაც იღუმბოლი სახით კეთილი ჟანი მოსდევდა. თავისი გულმავიწყობით თავზარდაცემული ჟილი იძულებული გახდა ხანგრძლივი კოცნით დაესაჩუქრებინა ეს მისთვის უკვე გაუცხოებული ქალი. „იგი ხომ არსებობს, — ფიქრობდა ჟილი, — ჩემთან ცხოვრობს, რა საშინელებაა. ჟანს მაინც შეეხსენებინა!..“ ამაზე თვითონვე გაეცინა. თითქოს მეგობარი ვალდებულება, როცა კი მივლინებიდან დაბრუნდები, შეგახსენოს, საყვარელი გყავს და იგი შენს სახლში ცხოვრობსო... ახლა ჟილს არ ესიამოვნა არც ელოიზას სუნამო და არც მისი ტუჩების შეხება. გაახსენდა სამი საათის წინ ვიერზონში ნატალის უკანასკნელი კოცნა, გაახსენდა გაშმაგებული, თავდავიწყებული გამომშვიდობება და თავისდა უნებლიეთ ცრუმორწმუნე შიშმა შეიპყრო. ვაითუ ნატალი ავარიში მოჰყვა, შინ დაბრუნებისას იმ უთავბოლო მიხვეულ-მოხვეულ გზაზე? მას ხომ თვალები ცრემლებით ჰქონდა სავსე, — ჟილმა ეს უკანასკნელ წუთს შეამჩნია. თვითონაც გაუჭირდა მოზღვავებული ღელვის დაოკება, მთელი ხუთი წუთი გაქვავებულივით იჯდა კუბეში,

ვიდრე, ბოლოს და ბოლოს, თავს არ სძლია, ადგა და მტკიცე ნაბიჯით ვაგონ-ბარისკენ წავიდა. ასე აღელვებული თვითონაც ვერ შეძლებდა მანქანის მართვას, ნატალი კი ყოველთვის თავზეხელაღებული მიაქროლებს. რა თქმა უნდა, მანქანას ოსტატურად ატარებს, მაგრამ ისე ერეკება... არა, ყილი ნამდვილად გამოთაყვანდა. იგი ღინჯად ჩამოშორდა ელოიზას, ჟანს მხარზე ხელი დაჰკრა და გაღიმება სცადა. სადგური ჰვარტლისაგან გადაშავებულიყო, გამაყრუებელი ხმაური იდგა. ყილმა მაშინლა შეიგრძნო თავისი სათაყვანებელი ზანტი და ცისფერი პარიზი, როცა ჟანის მანქანაში ჩაჯდა. პარიზი, ზაფხულის ღამეების პარიზი. და იმაზე ფიქრმა, რამდენი ბედნიერი წამი აჩუქა პარიზმა ამ ათი წლის მანძილზე, გული ატკინა, თითქოს მთელი ეს ბედნიერება მისთვის სამუდამოდ დაკარგულიყო. ყილი შიშმა აიტანა, თავი კვლავ დაბნეულად, უხალისოდ იგრძნო. ახლა იგი რას არ მისცემდა, რომ ისევ ლიმუზენში აღმოჩენილიყო, მწვანე კორდზე ნატალისთან ერთად ჩრდილში წამოწოლილი.

— მაშ გიხარია, რომ დაბრუნდი? — ეუბნებოდა ჟანი.

— ძალიან. შენი საქმეები როგორ მიდის?

ყილი შეეცადა უდარდელი იერი მიეღო.

— კიდევ კარგი, ჟანმა გამაფრთხილა, — მხიარულად ჭიკჭიკებდა უკან მჯდარი ელოიზა, — ვერ ვიტყვი, წერილებით თავს მამბეზრებდი...

— ელოიზას იმიტომ გავუარე, ტაქსის ძებნა არ დასჭირებოდა, — უთხრა ჟანმა, — შენი ჩამოსვლის ამბავი რომ გაიგო, სიხარულისგან კინალამ გადაირია...

ჟანიც მხიარული ჩანდა, თუმცა მისი მხიარულება რაღაც ნაძალადევი იყო. აღმაცერად გამოხედა ყილს, ასეთი მზერით ასაჩუქრებენ მეგობარს, რომელმაც რაღაც უხამსობა ჩაიდინა.

— რამდენჯერმე ვცადე შენთვის დამერეკა, — იცრუა ყილმა და ელოიზას მიუბრუნდა, — მაგრამ არავინ მიპასუხა.

— გასაკვირი არაფერია, მე ხომ მთელი დღეები გადაღებებზე ვარ. და იცი რომელი ჟურნალისთვის? „ვოგისთვის“! — ელიოზა ზეიმობდა.

„მით უკეთესი, — ცინიკურად გაიფიქრა ყილმა, — ყოველ შემთხვევაში ეს საქმე მაინც მოგვარდება“. ყილს მხოლოდ ერთი აზრი უტრიალებდა, როგორმე დაერეკა ნატალისათვის, ან ჟანისთვის ეთხოვა, რამენაირად შენ დაურეკეო. ყილი ნატალის შეუთანხმდა, ხვალ დაგირეკავო, — ახლა კი ლამის თერთმეტი საათია, ადვილი შესაძლებელია მის მეუღლეს წააწყდეს. მაგრამ ამ სულელურ ავარიანზე ფიქრისათვის თავი ვერ დაედო. არა, რა თქმა უნდა, იგი სულაც არ არის შეყვარებული ნატალიზე — უბრალოდ საკუთარი თავის სიმშვიდისათ-

ვის სურს შეიტყოს, რომ ცოცხალია და უვნებელი. მაგრამ როგორ და-
რეკოს სახლიდან ელოიზას თანდასწრებით — ახლა იგი ერთი ნაბიჯით
აღარ მოსცილდება, ვერც ჟანის თანდასწრებით შეძლებს დარეკვას,
რადგან ეს უკანასკნელი რედაქციის ამბებით გამოუჭედავს ყურებს...

— შენ ბევრად უკეთ გამოიყურები, — უთხრა ჟანმა, — ცოტათი
მზეც მოგიდებია. სხვათა შორის ეს ძალიან კარგია, შეფს შენზე ვუ-
თხარი, მომავალ იტალიელ კინოვარსკვლავთან ერთად ლაჟვარდოვან
სანაპიროზე გაემგზავრა-მეთქი.

— მე კი ყოველივე ეს უნდა მოვითმინო! — გაიცინა ელოიზამ,
ჟილი კი ლამის სირცხვილით დაიწვა.

ამომავალ იტალიელ კინოვარსკვლავად უმაღვე ნატალი წარმოიდ-
გინა, და დაუოკებელი სიამაყის გრძნობამ მოიცვა: ნატალი ყველა
იტალიელ კინოვარსკვლავზე უკეთესი იყო და იმასაც ფლობდა, რაც
იტალიელ კინოვარსკვლავებს არ გააჩნიათ.

ოთახი არ შეცვლილიყო, ოდნავ დასტყობოდა ქალის ხელი. ჟილი
ლამის გაცოფდა, როცა ვეებერთელა პლუშის დათვის მოჰკრა თვალი,
ელოიზასათვის ვიღაც ფოტოგრაფს რომ ეჩუქებინა, მაგრამ თავი შეი-
კავა და სასწრაფოდ ზურგი შეაქცია. მიუფურთხებია ყველაფრისათ-
ვის! საკუთარ სახლში თავს უცხოსავით გრძნობს. სავარძელში ჩაჯდა
იმ იმედით, რომ ჟანი და ელოიზაც მას მიბაძვდნენ და ამით საშუა-
ლება მიეცემოდა შეუმჩნეველად გასულიყო საძილე ოთახში, სადაც
ტელეფონი იდგა. მაგრამ ელოიზა წესრიგის მოყვარული ქალი გახ-
ლავთ, ჟილის ჩემოდანი მაშინვე შეათრია საძილე ოთახში და ხმაუ-
რით გამოაღო კედლის კარადა. ჟილი სასოწარკვეთილი იჯდა, ჟანს
თითქმის არ უსმენდა; ბოლოს და ბოლოს, ჟანმა იგრძნო მეგობრის
დაბნეულობა და გაჩუმდა, გაკვირვებით შეხედა. ჟილი წამოდგა.

— მაპატიე, ბებერო, ერთი წუთით უნდა დაგტოვო. ჩემს დას შეგ-
პირდი, ჩასვლისთანავე დაგირეკავ-მეთქი, ხომ იცი მის მოუსვენარი
ხასიათი....

ჟილს ენა დაება. ჟანმა თავაზიანად გაუღიმა და თავი დაუქნია. ძვე-
ლი მეგობრისადმი უეცრად მოზღვავებულმა სინაზემ ჟილს უნებლიე
ღიმილი მოჰგვარა, თმა აუჩეჩა ჟანს და საძილე ოთახში გავიდა. თა-
მამად დასწვდა ყურმილს, საწოლზე ჩამოჯდა და ცნობარის ფურცვლა
დაიწყო. ათი ციფრი უნდა აეკრიფა, ნატალის რომ დაკავშირებოდა.

— გვიანი არ არის ახლა დარეკვა? — შენიშნა ელოიზამ, რომელიც
ჟილის ლურჯ ქურთუკს ჰკიდებდა კარადაში.

— დას ვურეკავ, — მოუჭრა მან.

ნომერი აკრიფა. თუ ქმარი აიღებს, ყურმილს მაშინვე დაკიდებს.
გაისმა ხანგრძლივი ზარი, შემდეგ სულ ახლოს ნატალის ოდნავ ნამძი-

ნარევი ხმა მოესმა. ჟილმა ახლავდა შეამჩნია, როგორ გაოფლიანებოდა ის ხელი, რომლითაც ყურმილი ეჭირა.

— ალო! — თქვა ჟილმა. — მე ვარ. მინდოდა მეთქვა, რომ მშვიდობით ჩამოვედი. ისიც მინდოდა გამეგო, შენც ხომ უვნებლად მიხვედი შინ.

ჟილი სხაპასხუპით ლაპარაკობდა, განურჩეველი კილოთი. დუმილი გამეფდა, შემდეგ ნატალის აღელვებული და ოდნავ ჩახლეჩილი ხმა გაისმა.

— როგორც ჩანს, სხვაგან მოხვდით, — თქვა მან და ერთი წამის შემდეგ თითქმის ალერსიანად დაუმატა: — არა, ბატონო, ეს რა შეწუხებაა, — და ყურმილი დაკიდა.

ჟილი ერთი წუთით გაქვავდა, შემდეგ ელოიზა გაახსენდა და დაღუმებულ ტელეფონს ჩასძახა: „ორივეს გკოცნით“ — და თვითონაც დაკიდა ყურმილი. მთლად ოფლში გახვითქულიყო.

როგორც ჩანს, ქმარი სახლშია, იქვე, გვერდით, და ვერაფრის თქმა ვერ მოახერხა. როგორ უეცრად მოეგო გონს... რა სასაცილოდ და ამადღევებლად გაისმა: „არა, ბატონო, ეს რა შეწუხებაა“. მამ ყველაფერი რიგზეა, იგი ცოცხალია და უვნებელი და მას უყვარს ჟილი. უცნაურია, ზოგჯერ როგორ აეშლება ხოლმე ნერვები... სასტუმრო ოთახში მსუბუქი, თავისუფალი, თითქმის საქმიანი ნაბიჯით დაბრუნდა, ნატალიზეც ისევე ფიქრობდა, როგორც ელოიზაზე, არც მეტი, არც ნაკლები, მისი ამბავი ახლა აღარ აწუხებდა, მაგრამ ერთი წუთითაც არ დაფიქრებულა იმაზე, რადგან დამშვიდდა, მაშასადამე, დამშვიდება სჭირდებოდა.

— აი, ყველაფერი ძველებურადაა, — სიბნელეში გაისმა ელოიზას ხმა. — ვიცოდი, დიდხანს ვიქნებოდით ერთად.

ჟილი უხმოდ გადაბრუნდა მეორე მხარეს, თავის თავზე ჯავრობდა. დღეს ჟანთან ერთად ზომაზე მეტი დალია, სამივემ ზომაზე მეტი დალიეს — მისი დაბრუნებისა და დიდი წარმატებების აღსანიშნავად. ღამის სამ საათზე, როცა ჟანი წავიდა, ჟილს სულ არ ეძინებოდა, ძალიან კარგ გუნებაზე იყო, გამარჯვების რწმენით აღსავსე — ერთი სიტყვით, მთვრალი იყო და ელოიზასთან ანგარიშმიუცემლად იგემა ხორციელი ტკბობა, კვლავ დაბრუნებული მამაკაცური ძალით. ასევე გაატარებდა ღამეს ნებისმიერ ქალთან, რომელიც მის საწოლში აღმოჩნდებოდა. მოკლედ რომ ვთქვათ, მან მოატყუა ნატალი და ეს სულ არ აწუხებდა, რადგან ნატალი ამას ვერასოდეს შეიტყობდა; ყველაზე უარესი ის იყო, რომ საკუთარი თავი მოატყუა, რადგან სიმთვრალეში მიღებული სიამოვნებაც კი რაღაც ნერვული, ნაჯახირევი იყო. და ბოლოს ელოიზაც მოატყუა, რადგან ეს ამბავი ელოიზამ სიყ-

ვარულის დასტურად ჩათვალა. ახლავე ყველაფერი უნდა აუხსნას, უნდა უთხრას ნატალიზე, სწორედ ახლა უნდა უთხრას, რაკილა აფიქრებინა, რომ ჟილს ისევ იზიდავს მისი სიახლოვე. ანაზღვეულად შუქი აანთო, სიგარეტი მონახა, გუნებაში ცივად გაიფიქრა, რა მშვენიერია ელოიზა, როცა თმა ასე აქვს გაფანტული ბალიშზე, და იმის მოფიქრებას შეუდგა, როგორ წამოეწყო საუბარი. თავი სტკიოდა, დამტვრეულივით იყო, სწყუროდა კიდევ.

— მაინც რა საოცარია, — იღუმალად წარმოთქვა ელოიზამ, — ყველაფერი უცებ მოგვარდა. მე მუდმივ მოდელიორად ვიქნები „გოგში“, ამერიკელი ფოტოგრაფის წყალობით; შენც მიიღე ადგილი, რაზეც ოცნებობდი, თანაც სავსებით გამოჯანმრთელი. აბა, ამას ვინ წარმოიდგენდა ერთი თვის წინ! იცი, როგორ შემაშინე. ძალიან შემაშინე. ძალიან, ძალიან, ძალიან.

ყოველი ხორციელი ტკბობის შემდეგ ელოიზა ბავშვივით იწყებდა ტიტინს. ადრე ჟილს ეამებოდა ეს ტიტინი, შემდეგ კი მომაბეზრებელი გახდა. ახლა მან უფრო მწვავედ იგრძნო სინდისის ქენჯნა.

— არც მთლად ასეა საქმე, — ხრინწიანი ხმით წარმოთქვა ჟილმა, — მე ჯერ კიდევ არა ვარ მთლად კარგად. როგორც კი სამსახურის საკითხს მოვაგვარებ, ისევ წავალ ჩემს დასთან.

— მე კი მთელი ზაფხული მონაწილეობა უნდა მივიღო მოდების გამოფენაში, — უთხრა ელოიზამ, — მაგრამ სეანსებს შორის მოვახერხებ შენთან ჩამოსვლას. ახლა ლიმოჟისკენ თვითმფრინავიც არის.

„ესლა მაკლდა“, — გაიფიქრა ჟილმა, საქმეში ტექნიკური პროგრესი ერეოდა. არა, ახლავე უნდა უთხრას ყველაფერი, მაგრამ ქალთან განშორებაზე ფიქრი მის არსებაში ყოველთვის საოცარ შიშს იწვევდა... არა, მხოლოდ დღეს არა, დღეს არა. რაც ჩამოვიდა, პირველად მხოლოდ ახლა შეხედა ელოიზას გულისყურით და შეამჩნია, რა საოცრად ლმობიერი მზერა ჰქონდა, რა მშვენიერი სხეული, ასეთი ნაცნობი და ახლობელი, და მაშინვე იგრძნო, როგორი ზედმეტია მისთვის ეს სინაზე, ეს სილამაზე. უნებლიეთ შეებრალა იგი, შეებრალა საკუთარი თავი, შეებრალა ნატალიც, შეებრალა თვით სიყვარული, რადგან ყოველი სიყვარული, ადრე თუ გვიან, ქვითინსა და სინანულში უნდა ჩაიფერფლოს. ჟილმა სასწრაფოდ ჩარგო თავი ბალიშში, რათა ელოიზას მისი ცრემლები არ შეემჩნია. ელოიზა მისკენ დაიხარა:

— მოწყენილი ხარ? ხომ ყველაფერი მოგვარდა.

მან არა უპასუხა რა, უხმოდ ჩააქრო სინათლე. გაიჭიმა, ხელები თავზე შემოიჭდო და თვალწინ კვლავ დაუდგა პატარა კორდი მდინარის პირას და მისკენ მომავალი ნატალი; იგი სუნთქავდა მზის სხივე-

ბით გამთბარ ბალახის სურნელს, ხედავდა მათ თავზე წყნარად მონა-
ნავე ჩინარის ტოტებს და იღუმალ აღთქმით სახვე ნატალის ნათელ
თვალებს.

გაზეთის მთავარი რედაქტორი ფერმონი ტანმაღალი, ხმელ-ხმელი, საკმაოდ შრომისმოყვარე კაცი გახლდათ. მდიდარი ბურჟუაზიული წრიდან გამოსულმა ყველას გასაკვირად საკუთარი სახსრებით დააარ-
სა მემარცხენე გაზეთი, რომელიც მართლაც მემარცხენე იყო, რამდენ-
ნადაც ეს შეიძლებოდა იმ არეულ-დარეულ დროში. მიუხედავად ამისა,
მაინც შემორჩენოდა თავის დაჭერის მედიდური, მბრძანებლური ჩვევა.
გაზეთში ყველამ იცოდა, თუმცა თავად ყოველგვარ წარჩინებას კიცხავდა,
რომ ეს რამდენიმე წელია იგი გრაფ დე. ფერმონის ტიტულის აღდგენისათვის იბრძოდა, რომელიც კარლოს X დროს გაუქმდა.
ჟილი ჟანთან ერთად იჯდა ფერმონის კაბინეტში და ცდილობდა გულ-
მოდგინედ დაეგლო ყური უჩვეულოდ სერიოზული საუბრისათვის იმის
თაობაზე, თუ ამიერიდან მას, ესე იგი ჟილ ლანტიეს, რაოდენ პასუხსაგები
ამოცანები ეკისრებოდა.

— ...ლაპარაკიც ზედმეტია იმაზე, რომ ამის შემდეგ უარი უნდა თქვათ
პირად თავგადასავლებზე, — ეუბნებოდა ფერმონი. — მე არა მსურს
გეძებოთ სენ-თროპეზში, თუ ამერიკა და ვიეტნამი ზავს დადებენ.
კარგად მესმის, რომ საკმაოდ ახალგაზრდა ხაროთ ამ თანამდებობისათვის,
მით უმეტეს საქმეს მთელი მონდომებით უნდა მოჰკიდოთ ხელი.
ისიც უნდა ვითხრათ, გარნიეს ის უსიამოვნება რომ არ შემთხვეოდა,
რა თქმა უნდა, ამ ადგილზე მას დაენიშნავდით.

ჟილმა ყურები ცქვიტა. ჟანს გადახედა, ნირწამხდარი რომ იქნევდა თავს.

— მე კარგად არა ვარ გარკვეული საქმის ვითარებაში, — უთხრა ჟილმა. — რა თქმა უნდა, გარნიე უკვე დიდი ხანია ამ განყოფილებაში მუშაობს,
ხელი კარგად აქვს გაწაფული.

— გარნიეს არასასურველი ამბები შეემთხვა. ახლა იგი პოლიციაში აიყვანეს
აღრიცხვაზე ვილაც ბიჭის გამო.

— ეგ რა შუაშია? — წამოიყვირა ჟილმა.

იგი აღელდა, გაცეცხლდა. ჟანმა თვალებით ანიშნა, დამშვიდდით, მაგრამ
ჟილი ვეღარ ჩერდებოდა.

— მაშასადამე, თუ სწორად გავიგე, ეს ადგილი ჩემი წესიერების წყალობით მივიღე,
არა?

ფერმონმა გამჭვალავად, ცივად შეხედა ჟილს.

— საქმე თქვენს წესიერებას კი არ შეეხება, მე არ მსურს ასეთ პასუხსაგებ თანამდებობაზე ისეთი ადამიანი მყავდეს, რომელსაც შეიძლება შანტაჟი მოუწყონ. სექტემბრიდან შეუდევით მუშაობას.

ჟანის კაბინეტში მიეცა ჟილს საშუალება თავისი ბოღმა გადმონთხია. იგი ხელების ქნევით დარბოდა წინ და უკან, ჟანი კი მშვიდად შესცქეროდა მას.

— არ მინდა მე ეს ადგილი, ეს ხომ ქურდობას ჰგავს, რას ნიშნავს ყოველივე? გამომივიდნენ ესენიც პურიტანელები. ჩვენს დროში ვის მოუვა აზრად, ვინმეს შანტაჟი მოუწყოს ამა თუ იმ მიდრეკილების გამო? არ შემიძლია დავთანხმდე. შენ, შენ რას ფიქრობ? არ შეგეძლო გეთქვა! სულ გადამაგიწყდა გარნიე.

— შენ დაგავიწყდა გარნიე, ელოიზაც და მეც, — დინჯად მიუგო ჟანმა. — ნუ ღელავ: თუ უარს იტყვი, სხვას მონახავენ. მაგალითად, შენ მეგობარ ტომას.

— რას დავეძებ, გინდ ტომა აიყვანონ, გინდაც სხვა. გაიგე, არ შემიძლია ასე მოვექცე გარნიეს. მე მას დიდ პატივს ვცემ და საქმეც ჩემზე ნაკლებად არ იცის.

სიგარეტს სიგარეტზე ეწეოდა ჟილი, თან ოთახში მიმოდოდა. ბოლოს ჟანმა შეაჩერა:

— დაჯექი, თორემ თავბრუ დამესხა. მე ველაპარაკე გარნიეს. მისი აზრით, შენ ყველაზე შესაფერისი კანდიდატურა ხარ. თავისი იმედი უკვე აღარა აქვს. მოინახულე.

— რა ადვილია! — ჩაიბურტყუნა ჟილმა. — საოცრად ადვილი. იგი ღონემიხდილი ჩაეშვა სავარძელში, ჟანმა გაუღიმა.

— შენ ის გეწყინა, მარტო შენი გამოჩენილი ნიჭის წყალობით რომ არ აგიყვანეს?

— არაფერიც არ გაგეგება, — უთხრა ჟილმა. — აქ აშკარა უსამართლობაა და მე არ მსურს ამით ვისარგებლო.

სინამდვილეში იგი მართლა გრძნობდა რაღაც შეურაცხყოფას და ზიზღს. ჯანდაბაშიც წასულა პარიზი, მისი ხრიკები, მისი წესები, მისი თვალთმაქცობა. მას უნდოდა დაბრუნებულიყო სოფელში, ლიმოჟის სასტუმრო ოთახში, წყნარსა და დრომოჭმულ, მისი სიძის თვალებივით ცისფერ სასტუმრო ოთახში. ნატალის უნდა დაურეკოს და რჩევა ჰკითხოს. ის ეტყვის სიმართლეს, ვინაიდან უანგარო და ბუნებით სპეცია. და ჟილს სწორედ ეს სჭირდება ახლა.

— ახლავე დაუურეკავ, — დაუფიქრებლად ჩაილაპარაკა.

— ვის?

ამ მოურიდებელმა შეკითხვამ განაცვიფრა ყილი. ჟანი ხომ მუდამ თავაზიანობის განსახიერება იყო.

— რატომ მეკითხები ამას?

— ისე, უბრალოდ, საინტერესოა. პარიზიდან წასვლისას კატორღელს ჰგავდი, ზურგზე უიმედობის მძიმე კურტანი რომ ჰკიდია, იქიდან დაბრუნდი და პირდაპირ ცაში ნავარდობ. საინტერესოა, ვისი წყალობით.

— ცდები! — შეჰყვირა თავზარდაცემულმა ყილმა, — სულაც არ მიყვარს იგი, — მიამიტად განაგრძო მან, — ხეირიანად არც ვიცნობ, მომხიბლავი ქალია და მეტი არაფერი.

— მეტი არაფერი! მაგრამ, როდესაც იმ თანამდებობას გთავაზობენ, რისკენაც მთელი სიცოცხლე ისწრაფოდი, მეორე დღეს ჩამოდიხარ, ელოიზასთან შეხვედრა გალიზიანებს: ჩამოსვლისთანავე ურეკავ იმ ქალს. გაგიჭირდა და მას გინდა რჩევა ჰკითხო. ესაა და ეს, მეტი არაფერი. ისე ნუ მიყურებ, თითქოს ჰურში ვიჯდე. შენ თვითონ ზიხარ ჰურში, და ისეთი სულელური იერიც გაქვს, რომ გიყურებ, მშინია.

— ეგ მეტისმეტია, — უთხრა ყილმა. სიბრაზისაგან ენაც კი დაება, ენა დაება იმის სურვილით, როგორმე ყველასათვის დაემტკიცებინა თავისი სიმართლე. — ხომ გეუბნები, მხოლოდ მომწონს-მეთქი. შენ რა, ჩემი გრძნობების ამბავი ჩემზე უკეთ იცი?

— განა მარტო ახლა, — მიუგო ჟანმა, — აგერ უკვე თხუთმეტი წელია. წამოდი, სადმე დავსხდეთ და ცოტა რამ მაინც მიამბე იმ ქალზე.

ისინი „შლიუპში“ შევიდნენ. ტერასაზე დასხდნენ. მშვენიერი წყნარი ამინდი იდგა, მზე ნაზად ეალერსებოდათ სახეზე. ჟანის დაჟინებული თხოვნით ყილი ძუნწად მოჰყვა თავის პროვინციულ რომანს. თავისდა განსაცვიფრებლად, ვერ შეძლო თავისი აღსარება ოდნავ მაინც ცინიკურად, დამცინავად გადმოეცა, რათა ჟანს ერწმუნა მისი გულწრფელობა, უფრო სწორად — არაგულწრფელობა. მაგრამ იგი მაინც ჭიუტობდა. ჟანი კი, თითქოს სძინავსო, ისე ქაჩავდა ჩიბუხს.

— თუ ყველაფერი ასე უბრალოდაა, — უთხრა ჟანმა, — რატომ ბრუნდები ისევ იქ? წინანდელივით ახლაც ელოიზასთან ერთად წადი სამხრეთში.

— საქმე განა ისაა, სად გავემგზავრები! — წამოიყვირა საბოლოოდ წონასწორობიდან გამოსულმა ყილმა, — ასეა თუ ისე, ეს ქალი მე მაინტერესებს! ფსიქოლოგიურად...

— აგერ უკვე ორმოცდახუთი წუთია იმაზე მიყვები, — შენიშნა ჟანმა, — ზუსტად ორმოცდახუთი წუთი და სიცხისა და საკუთარი აღგზნების მიუხედავად ლუდისთვის ხელი არ გიხლია. საცოდავი ელო-

იზა და საცოდავი ფრანსუა ჰო, ჰო, მისი ქმარი. ხომ ხედავ, მისი სახე-
ლიც კი ვიცი.

ჟილი შეკრთა. ერთი წუთით თავბრუ დაეხვა, ასე მოეჩვენა, თითქოს რაღაც იზრდებოდა მის არსებაში და მწველი შიშით ავსებდა, თუმცა ამავე დროს შვეებასაც ჰგვრიდა. იგი დასწვდა ლუდს და მიიტანა ტუჩებთან. თვალები ნახევრად მოჭუტა და თავი უკან გადასწია. თბილი ლუდი ჩაესხა პირში, ყელში, ასე ეგონა, შეეძლო ესვა და ესვა დაუსრულებლივ, რომ ამიერიდან მუდამ ასეთი სიხარბით მოიკლავს წყურვილს... ტოლჩა დადგა.

— შენ მართალი ხარ, — მიმართა ჟანს, — ალბათ, მიყვარს.

— როგორც ხედავ, მე მაინც გამოსადეგი აღამიანი აღმოვჩნდი შენთვის, — დაასვენა ჟანმა გაუღიმებლად.

III თავი

მთელი დღე ისე გაატარა, თავი სიზმარში ეგონა. ერთი სული ჰქონდა დაერეკა ნატალისთვის და დიდი ამბით ეუწყებინა, მიყვარხარო. თანაც სიყვარულის ეს აღიარება მშვენიერი და მოულოდნელი საჩუქარით მიერთმია და ენახა მისი სახე, როცა ამას აუწყებდა. ოღონდაც რამდენიმე დღე როგორმე უნდა მოითმინოს, როგორმე უნდა გასძლოს იმ ნანატრ წამამდე, როცა ნატალი სადგურზე მოვა მის შესახებედრად... ისინი ქალაქგარეთ ვავლენ, ჟილი სთხოვს, გააჩეროს მანქანა, იგი ხელებში მოიმწყვდევს ნატალის სახეს და ეტყვის: „იცი, თავდავიწყებით მიყვარხარ“. იმაზე ფიქრი, რა დიდ ბედნიერებას მიანიჭებს ნატალის, ჟილს სიამაყისა და სინაზის გრძნობას ჰგვრიდა და თავს კეთილშობილებას თითქოს სხვისი თვალით უყურებდა. გრძნობამოძალებული საიუველირო მაღაზიაში შევიდა და უკანასკნელი ფულით სასაცილო, უბრალო საჩუქარი იყიდა. ამან უფრო აუჩუყა გული. როგორც შეთანხმდნენ, ხუთი საათისათვის გულის ფანცქალით დაურეკა სახლის გვერდით მდებარე პატარა კაფედან.

ნატალი მაშინვე მოვიდა ტელეფონთან, მაგრამ ხმა საოცრად ცივი ჰქონდა, თითქმის გულგრილი. ამ ამბავმა ჟილი ჯერ გააოცა, შემდეგ კი გააბრაზა. მაგრამ უმაღვე დაიმშვიდა თავი: „ეს სავსებით ბუნებრივია“. მან იცოდა, რომ სიყვარულში მუდამ ერთი მხარე იტანჯება და მხოლოდ ხანდახან, ისიც ძალიან იშვიათად, იცვლება როლები. მაგრამ ასე უეცრად ჟილი ამას არ მოელოდა. ძლივს გამოუტყდა საკუთარ თავს, რომ უყვარს ნატალი, მან ჯერ არც იცის ამის შესახებ, — და უკვე უნდა იტანჯოს ამ ქალის გამო?! ეს უსამართლობა

იყო, თანაც ძალიან მტკივნეული, მაგრამ სწორედ ამ ტკივილმა დაარ-
წმუნა ყილი, რომ გულწრფელად უყვარს ნატალი.

— რა მოხდა? — მხიარულად იკითხა ყილმა.

— ის მოხდა, რომ ჩვენთან აუტანელი სიცხეა, დილიდან განუწყ-
ვეტლივ ქუხს, მე კი საშინლად მეშინია ჭექა-ქუხილის. არ დამცინო, —
დაატანა ნატალიმ. — ჩემს თავს ვერაფერი მოვუხერხე.

ყილმა მაინც გადაიხარხარა, მაგრამ წამსვე მოეშვა გულზე, ამავე
დროს საოცრად გაცეცხული იყო. ნატალი პირველად იქცეოდა ბავ-
შვივით. დღემდე ყოველი მისი ქცევა — მისი სიფიცხე, დამთხვეულო-
ბა, ყოველგვარი წესების უგულვებელყოფა — ყილს უფრო ახალგაზრ-
დობის დამახასიათებელ თვისებებად ეჩვენებოდა, ვიდრე მეშინაურ
წრეში გაზრდილი მშობარა ბავშვის ზნედ.

— საჩუქარი გიყიდე, — უთხრა ყილმა.

— ძალიან სასიამოვნოა... ყილ, მომისმინე, ყურმილი უნდა დავკი-
დო. ჭექა-ქუხილის დროს ელექტროხელსაწყობებზე ხელის შეხება სა-
შიშია. ხვალ დამირეკე.

— მაგრამ, — უთხრა ყილმა, — ტელეფონს არავითარი საერთო
არა აქვს ელექტრონთან, ეს...

— გემუდარები, — გაისმა მკვახე, შიშისაგან შეცვლილი ხმა. —
გკოცნი... ნახვამდის.

ნატალიმ ყურმილი დაკიდა, ყილი კი დაბნეული იდგა ყურმილით
ხელში და გაღიმებას ლამობდა. სხვა დროს, როცა ლიმოჟში ჭექა-ქუ-
ხილი ატყდება, ნატალი ჩახუტებული ეყოლება და მაშინ ვნახოთ, რა
უფრო ძლიერი აღმოჩნდება, შიში თუ ვნება. ყილს ნაღველი შემოაწ-
ვა, თავი მარტოდმარტო იგრძნო; ქუჩაში მზე ანათებდა, ახლა მისი
საჩუქარი უაზრო უფრო ეჩვენა, ვიდრე ამაღელვებელი. ყილს უნდო-
და რაც შეიძლება ჩქარა ენახა ნატალი. რა თქმა უნდა, არსებობს
„ერ-ინტერი“, ცნობილი „ერ-ინტერი“, და თუ ძალიან გაუძნელდა,
შეუძლია დაუყოვნებლივ გადაფრინდეს. ორლში დარეკა — თვითმფ-
რინავი ხვალამდის არ იქნება; მატარებელი უკვე წასულია, თავისი მან-
ქანა გაყიდა, ფულიც არა აქვს. გარდა ამისა, ხვალ რედაქციაში უნდა
შეიაროს ახალი ხელფასის თაობაზე, ელოიზასაც მოელაპარაკოს. რა
აუტანელი ჯოჯოხეთია ეს ცხოვრება; თუმცა დღის ასეთი უსიამოვნო
დასასრული მოსალოდნელიც იყო. იმის გაფიქრებამ, რომ „ყველაფ-
რისთვის საზღაური უნდა იხადო“, საკუთარი თავი შეაზიზღა. არა, იგი
სულაც არ გამოჯანმრთელებულა! პირიქით, ახლა იგი ორმაგადაა ავად,
ჯერ ერთი რომ დათრგუნვილია, მეორეც, მთლიანად დამოკიდებულია
ქალზე, რომელსაც ხეირიანად არც იცნობს, ქალზე, რომელიც სიყვა-
რულს ეფიცებოდა და პირველსავე დაჭეკებაზე ყურმილი დაუგდო.

ჟილი კაფეში იჯდა და თავის გულს ასკდებოდა. ბოლოს იგრძნო, დია-სახლისი თვალს არ ამორებდა, და ნაძალადევად გაუღიმა.

— შესანიშნავი ამინდია, — თქვა ჟილმა.

— ძალიან ცხელა, — მომზადებული პასუხი გასცა კაფეს მებატრო-ნემ. — ნამდვილად ჭექა-ქუხილი იქნება.

ჟილი ამ სიტყვებს ჩააფრინდა:

— მითხარით, გეშინიათ ჭექა-ქუხილის?

— ჭექა-ქუხილის? რასა ბრძანებთ! რისიც გვეშინია, ეს გადასახა-დი გახლავთ.

იგი უკვე მოემზადა ამ ამბის ირგვლივ გაება საუბარი, მაგრამ რომ დაინახა, როგორ შეეცვალა ჟილს სახე, ბუნებრივი სიკეთისა თუ იმ შეუმცდარი ალღოს წყალობით, რაც ხშირად აქვთ მომადლებული პა-ტარა კაფეს დიასახლისებს და რის წყალობითაც პირველივე შეხედ-ვით შეიცნობენ მარტოხელა, ბედნიერსა თუ სულით დაცემულ ადამიანებს, დაუმატა:

— აი, ჩემი დისწული წარმოშობით მორვანელი გახლავთ, იქ კი საშინელი ჭექა-ქუხილი იცის, წარმოიდგინეთ, მაინც ვერა და ვერ შე-ეჩვია. ვთქვათ, სადილობს და უეცრად დაიჭექა — მყისვე საწოლის ქვეშ შეძვრება. რას იზამ, ნერვებთან ვერაფერს გახდები.

— ჰო, — გაიმეორა გახარებულმა ჟილმა, — რას იზამ, ნერვებია.

ჟილმა გაიფიქრა, აქამდე ნატალი მის ნერვებზე უფრო მეტად ზრუნავდა, ვიდრე საკუთარზე, ახლა კი მათი როლები შეიცვალა და ეს თითქოს კანონზომიერიც იყო. ჟილი დიდხანს ესაუბრა კაფეს დიასახ-ლისს, პორტვინზე დაპატიჟა და თვითონაც მიირთვა რამდენიმე ჭიქა ეს ტკბილი ღვინო, რომელიც ადრე არ უყვარდა, მაგრამ ახლა იგი თავისი სიძის კოქტილს აგონებდა. კაფედან ჟილი შეზარხოშებული და გაცილებით კარგ გუნებაზე გამოვიდა. ახლა უნდა წავიდეს და ელოიზას აუხსნას ყველაფერი. ხვალინდელ დღეს რედაქციაში გაა-ტარებს, შეეცდება იშოვოს ცოტა ფული, სადამოს კი გაემგზავრება. თავი უკვე მანქანაში წარმოიდგინა ნატალის გვერდით, თვალწინ და-უდგა, როგორ გაივლის დამით იმ ას კილომეტრს, იმ ჯადოსნურ ას კილომეტრს, სიყვარულის აღიარების უსასრულო გზას. რატომ უთხ-რა ნატალის, ერთი ან ორი კვირის შემდეგ გნახავო? ალბათ, ეს იყო თავდაცვის ცდა, ცდა იმისა, ჩაენერგა საკუთარი თავისა და ნატალი-სათვის, რომ უიმისოდ შეუძლია გაძლოს ერთი კვირა, დააჯეროს სა-კუთარი თავი, რომ არსებობს პარიზი, განდიდების მოპოვების გზა და მეგობრები, მაგრამ ყველა ეს ხრიკი ამაო გამოდგა, ვინაიდან აი, უკვე ორი დღეა მისთვის არც ერთი ამათაგანი არ არსებობს, იგი ველარა-ფერს ხედავს და ველარაფერს გრძნობს; ხედავს მხოლოდ ლიმუზენის

ბორცვებს და ნატალის სახეს. რას იფიქრებს ნატალი, როცა ასე მალე დაბრუნდება ჟილი, როცა მიხვდება, რომ ჟილს მის იქით გზა არა აქვს? ხომ არ დაუფლება გარდაუვალი და მეტისმეტად მტკიცე რწმენა, იმწამშივე რომ იჩენს ხოლმე თავს, როგორც კი ეჭვები გაიფანტება. თუ სიხარულისგან გაგიჟდება? ჟილმა გაიხსენა მისი ცრემლიანი თვალები იქ, სადგურზე, გაიხსენა მისი ცივი ხმა დღეს ტელეფონში, და დაასკვნა, რომ, ალბათ, ამ ქალის ბუნებაში ორი განსხვავებული ხასიათია შერწყმული. და ამრავლებდა, ართულებდა, აზუნდოვანებდა ნატალის სხვადასხვა სახეს — ჟილი უკვე ჭეშმარიტი სიყვარულის მიჯნაზე იდგა.

ოთახში რომ შევიდა, ელოიზა ტელევიზორს უყურებდა. იგი მაშინვე წამოხტა და კისერზე ჩამოეკიდა. ჟილს გაახსენდა, ადრე, დიდი ხნის წინათ გათამამებული ასეთივე სცენა, და გაუკვირდა, რომ მას შემდეგ ერთი თვეც არ იყო გასული. არადა, ათასი რამე კი მოხდა... თუმცა რა მოხდა სინამდვილეში? ორი კვირის მანძილზე უზომოდ მოწყენილი იყო თავის დასთან, მერე ათი დღე ვიღაც ქალის სიყვარულით ნეტარებდა, რისთვისაც ნებისმიერ დროს შეეძლო წერტილი დაესვა. მაგრამ ეს უკვე აღარ უნდოდა, წერტილის დასმა სულაც არ სურდა.

— როგორ არის საქმე, კარგად? ნახე ფერმონი?

— კი, — მიუგო ჟილმა, — ვნახე, ყველაფერი რიგზეა.

ჟილს არ უნდოდა დაწვრილებით მოეყოლა გარნიეს ამბავი. არ უნდოდა ნატალის გარდა ეს ამბავი ვისმესთვის გაენდო. იქნებ, სიყვარულს ზოგჯერ ის სურვილიც განსაზღვრავს, როცა ყველაფერი მხოლოდ ერთ ადამიანს გინდა გაანდო.

— პორტვეინი არა გაქვს? — ჩაიბურტყუნა ჟილმა და მაშინვე შეცბა: რა სტუმარივით იქცევა!

— პორტვეინი? შენ ხომ არ გიყვარს...

— სამი ჭიქა უკვე დავლიე და არ მინდა ავურიო, მე კი... — ჩაახველა და ისე თქვა, — მე კი უნდა დავლიო.

მამასადამე, საუბრის დაწყებას თავი მოაბა. ახლა ელოიზა ჰკითხავს: „რატომ?“ — ის კი უპასუხებს: „იმიტომ, რომ უნდა მოგელაპარაკო“. მაგრამ ელოიზა ვერაფერს მიხვდა.

— ჰო, გასაგებია! — წამოიძახა მან, — როგორ დადლილხარ, შე საწყალო! მოითმინე, მაღაზიაში ჩავიბრუნდები და ახლავე დავბრუნდები.

— არა, არ არის საჭირო! — წამოიძახა სასოწარკვეთილმა, მაგრამ კარი უკვე მიჯახუნდა.

ჟილი ფანჯარასთან მივიდა და დაინახა, მემანეკენეს ჩვეული რხევა-რხევით როგორ გადაჭრა ქუჩა ელოიზამ, როგორ შევიდა მაღაზიაში. მერე, თითქოს სულშეწუხებულმა, აქეთ-იქით მიმოიხედა. დაბალ

მაგიდაზე მისი საყვარელი სიგარეტები და კობტად დაკეცილი საღამოს გაზეთი იდო, ლარნაკში კი ცოცხალი ყვავილები ეწყო. საძილე ოთახში არც შეუხედავს, გუმანით იცოდა, მისი თეთრი პერანგი და თხელი რუხი კოსტუმი საწოლზე იქნებოდა გადაფენილი. დათვიც კი, ის საშინელი პლუმის დათვი, რომელზედაც სიტყვაც არ უთქვამს, სადღაც გაქრა. ალბათ, ჟილის ღუმილი ელოიზამ თავაზიანობად მიიჩნია, თუმცადა სინამდვილეში ეს ღუმილი გულგრილობით იყო გამოწვეული. გუშინ კი ჟილი დაუფიქრებლად დაეუფლა ელოიზას და საერთოდ ძალიან უსინდისოდ მოიქცა. ჟილს საკუთარი თავი შეეზიზნა. ამ ამბავსაც უამბობს ნატალის, არაფერს დაუმალავს. იგი წინასწარ ზემობდა თავის გულახდილობას და თავის დამცირებას. იმაზე კი აღარ ფიქრობდა, აღსარებისას რა შთაბეჭდილებას მოახდენდა ნატალიზე საკუთარი დანაშაულის მიჩქმალვის ცდა და მთელი ყურადღების გადატანა ელოიზასთან განწორების სიმძიმეზე.

ჩაფიქრებულმა ერთი ჭიქა პორტვეინი დალია და გადაწყვიტა ელოიზას სატელევიზიო ჟურნალის დამთავრების შემდეგ მოელაპარაკოს. მაგრამ ჟურნალის დამთავრების შემდეგ ელოიზას ძალიან უნდოდა სატელევიზიო ფილმის მომდევნო სერიის ნახვა, რომელსაც იგი ოდილისასავით გატაცებით უყურებდა მთელი თვე. ასე რომ ჟილმა ორმოცდაათი წუთით კიდევ გადადო აღსარება. მაგრამ ამ გარემოებამ უფრო ააფორიაქა. უნდოდა ელოიზა სადმე წაეყვანა, მაგალითად, კლუბში, სადაც ხალხის ჩოჩქოლი და ჯაზის გრიალი იქნებოდა, და იქ აეხსნა ყველაფერი: ეს უფრო იოლი იყო, თუმცა მეტისმეტად ბანალური კი.

— გშია? — შეეკითხა ელოიზა, როცა ტელევიზორს თიშავდა.

— არა. ელოიზა... მე მინდა გითხრა... მე... მე იქ, სოფელში სხვა ქალს შევხვდი, და მე... მე...

ჟილს ენა დაება, ელოიზას ფერი ეცვალა და გაყინული თვალებით მიაჩერდა.

— იგი ძალიან დამეხმარა, — საჩქაროდ დაუმატა ჟილმა. — მერწმუნე, მხოლოდ მისი წყალობით გამოვკეთდი. მომიტევე... მომიტევე გუშინდელი ღამეც. არ უნდა მეკადრა...

ელოიზა ნელ-ნელა, უსიტყვოდ ჩაეშვა სავარძელში.

— მე ისევ უნდა წავიდე იქ. შენ, რა თქმა უნდა, შეგიძლია აქ იცხოვრო, რამდენ ხანსაც გინდა... ხომ იცი, მე და შენ მუდამ მეგობრებად დავრჩებით...

„რა სულელური აბდაუბდაა, — ფიქრობდა ჟილი. — პირწმინდა მეშინური, სასტიკი განწორება, არადა, მეტი სათქმელი არაფერი მაქვს“. ჟილი გაურკვეველმა გარინდებამ შეიპყრო.

— გიყვარს? — შეეკითხა ელოიზა.

მას თითქოს არ სჯეროდა ყილის სიტყვებისა.

— კი. ყოველ შემთხვევაში მგონია, რომ მიყვარს. მასაც ვუყვარვარ, — მაშინვე დაუმატა.

— მაშ, გუშინ რისთვის?..

ელოიზა არც უყურებდა ყილს... იგი არ ტიროდა, დაყინებით შესცქეროდა ტელევიზორის ეკრანს, თითქოს იქ უჩვენებდნენ რომელიღაც ფილმს და ამ ფილმს მართო თვითონ ხედავდა.

— მე... ალბათ... მე მინდოდა, — ჩაილულლულა ყილმა, — მაპატიე, თავიდანვე დაუფარავად უნდა მეტყვა ყველაფერი.

— ჰო, — ამოთქვა ელოიზამ, — უნდა გეთქვა.

იგი გაჩუმდა. დუმილი აუტანელი გახდა. უმჯობესი იყო ელოიზას ეყვირა, შეკითხვები დაეყარა, რაღაც საშინელება ჩაედინა, — ყილს გულზე მოეშვებოდა! მთლად ოფლში გაწურულმა ყილმა თმაზე ხელი გადაისვა. ელოიზა კვლავ დუმდა. ყილი წამოდგა, ოთახში გაიარგამოიარა.

— რაიმეს ხომ არ დაღევ?

ელოიზამ შეხედა, იგი ტიროდა. ყილი ანგარიშმიუცემლად გაიწია მისკენ, ელოიზა გაერიდა, სახეზე ხელები აიფარა.

— მომშორდი, — უთხრა მან, — გთხოვ, ახლავე წახვიდე... ხვალ მე გავეცლები აქაურობას. გთხოვ, წადი!

გულისფანცქალით ჩაირბინა ყილმა კიბე, ქუჩაში გავარდა. სულშეხუთული ხეს მიეყრდნო, ხელები შემოხვია. საოცარი სიმძიმისი შემოაწვა და შერცხვა კიდევ.

— მოხარული ვარ, რომ სწორედ თქვენ დაგნიშნეს, — უთხრა გარნიემ.

ისინი სასტუმრო „მეფის ხიდის“ ბარში ისხდნენ, ბარი სარდაფში იყო მოთავსებული და ამის გამო შუქი დღედაღამ ენთო. ყილი ღამეს სასტუმროში ათენებდა, სახე უხეიროდ ჰქონდა გაპარსული, დაჰმუჭუნული პერანგი ეცვა, ჯერ კიდევ ვერ დაეღწია თავი მტანჯველი კოშმარებისგან. საკვირველი კია, მაგრამ მალალი და ღონიერი ჭალარა გარნიე, რომელსაც ჭროლა თვალები და ღმობიერი გამოხედვა ჰქონდა, თითქოს ყილზე მეტად მშვიდად გრძნობდა თავს.

— ეს... ეს ადგილი კანონით თქვენ გეკუთვნით, — უთხრა ყილმა. — და მე არ მინდა წაგართვათ.

— თქვენ რა შუაში ხართ. ფერმონს ჩემი ზნეობა თვალში არ მოსდის — ესაა თავი და თავი.

გარნიემ გადაიხარხარა, ყილი წამოწითლდა.

— ხომ ხედავთ, — მშვიდად განაგრძო საუბარი გარნიემ, — ყოველივე ეს არცთუ ისე სერიოზულია. „ყველაფერი დაკარგულია, პატიოსნების გარდა“... მე შემეძლო ყველაფერზე უარი მეთქვა, მათ არავითარი დამამტკიცებელი საბუთი არ გააჩნდათ. მაგრამ სახელს რომ გადავარჩინდი, პატიოსნებას დავკარგავდი. სასაცილოა, არა?

— ახლა რას აპირებთ? — ჰკითხა ჟილმა.

— ნახევარ წელიწადში ბიჭს კოლონიიდან გამოუშვებენ. იგი უკვე სრულწლოვანი იქნება და თვითონ გადაწყვეტს — შემხვდეს თუ არა. ჟილმა აღფრთოვანებით შეხედა გარნიეს.

— რომ არ მოისურვოს, — ჰკითხა მან, — თქვენ ხომ ყველაფერს დაკარგავთ, სანაცვლოდ კი არაფერს მიიღებთ...

— მე არასოდეს დამნაწილია, რაც ნებით გამიცია, — მშვიდად მიუღო გარნიემ, — ძვირად გვიჯდება მხოლოდ ის, რასაც ვიპარავთ, დაიმახსოვრე, ჩემო კარგო... — და გაიცინა, — ალბათ, გიკვირთ, რომ ასეთ მაღალზნეობრივ მსჯელობას ისმენთ ჩემისთანა წამხდარი არსებისაგან. მაგრამ მერწმუნეთ, თქვენ იმ დღესვე დაიღუპებით, რა დღესაც შეგრცხვებთ იმისა, რაც ვიყვართ... დაიღუპებით თქვენივე თავისთვის. ახლა სამსახურზე ვისაუბროთ.

გარნიემ ბევრი საჭირო რჩევა-დარიგება მისცა, მაგრამ ჟილს არა გაუგია რა, იგი ფიქრობდა იმაზე, რომ ვაჭურდა ელოიზა: ფიქრობდა იმაზე, რომ არასოდეს შერცხვება ნატალისა; ფიქრობდა იმაზე, რომ ნატალი მას ეყვარება ისევე სათუთად და გულწრფელად, როგორც გარნიეს უყვარს ის ბიჭი. ჟილი ყველაფერს ეტყვის ნატალის, უეჭველად უამბობს გარნიეს ამბავს. ჟილს საოცრად მოსწყურდა ნატალის ნახვა; ნახევარ საათში იგი რედაქციაში იქნება, შეეცდება საჩქაროდ მოაგვაროს ფულის საკითხი, უანთან ერთად ისადილებს, სთხოვს ყურადღება მიაქციოს ელოიზას, ჩემოდანს ჩაალაგებს და ხუთი საათის მატარებელს მიუსწრებს კიდევ. ახლა კი პირდაპირ სასტუმროდან დარეკავს ლიმოჟში.

ნატალის ხმა ალერსიანი და მზიარული იყო, და ჟილმა ნამდვილად ბედნიერად იგრძნო თავი.

— გუშინდელი საუბრის შემდეგ ჩემს ჰკუთხე აღარა ვარ, — მაშინვე უთხრა ნატალიმ. — მაგრამ რა ვქნა, ნამდვილად ძალიან მეშინოდა, ეს ნერვების ბრალია.

— გასაგებია, — უთხრა ჟილმა. — ნატალი, რას იტყვი, დღეს საღამოს, რომ ჩამოვიდე?

სიჩუმე ჩამოვარდა.

— დღეს საღამოს? — იკითხა მან. — რას ამბობ, ჟილ, ძალიან კარგი იქნება, მაგრამ მოახერხებ?

— კი, ველარ ვიტან პარიზს, უშენობა მიჭირს, — ხმადაბლა მატა ჟილმა, — მატარებლით ჩამოვალ, დამხვედები ვიერზონში?

— ღმერთო ჩემო! — შეიცხადა ნატალიმ. — ჩვენ ხომ ვახშმად ვართ მიწვეული კუდერკებთან! როგორ მოვიქცე?

გულწრფელმა სასოწარკვეთილებამ, მის ხმაში რომ იგრძნობოდა, ჟილი დაამშვიდა და მხნედ უპასუხა:

— ჩამოვალ ლიმოჟში და ტაქსს დავიჭერ, ერთმანეთს კი ხვალ შევხვდეთ. შეძლებ ჩემთან ისადილო? ხვალაც ხომ არა გაქვს წითელი ჯვრის სხდომა?

— ოჰ, ჟილ... — თქვა ნატალიმ. — ჟილ, ნუთუ ხვალ გნახავ... რა ბედნიერებაა. ძალიან მომენატრე.

— ხვალ თორმეტისთვის ჩემს დასთან მოხვალ. კარგი? შეგიძლია ოდილია გააფრთხილო?

ჟილმა უჩვეულოდ მხნედ იგრძნო თავი, ვაჟკაცურად, მედგრად. იგი თავს აღწევდა იმ დომხალს, რასაც პარიზი ერქვა. იგი კვლავ ცოცხლობდა.

— ახლავე წავალ შენს დასთან, — უპასუხა ნატალიმ, — ხვალ შუადღისას კი შენ გამოგივლი. როგორ არის შენი საქმეები?

— იყო ზოგიერთი დაბრკოლება, საკმაოდ სერიოზული, მაგრამ ყველაფერი მოვაგვარე, — მტკიცედ დაასკვნა ჟილმა.

„მოვაგვარე კი?! — უეცრად გაიფიქრა გუნებაში, — სხვისი ადგილი დავიკავე და ქალს გული ვატკინე, მაგრამ იმ დამათრობელ, უძლეველ და უღმობელ გამარჯვების გრძნობას, რომელიც ბედნიერების თანამგზავრია, ვერა და ვერ მოერიდა.

— ხვალამდის, — თქვა ნატალიმ, — მე შენ მიყვარხარ.

ჟილმა ვერ მოასწრო ეთქვა: „მეც მიყვარხარო“, ნატალიმ ყურმილი დაკიდა.

გეოტხე ნაწილი

ლიმოჟი
I თავი

მატარებელი ამჯერად ნელა მიიზღაზნებოდა. სადგური თვალს მიეფარა თუ არა, ერთბაშად გადაიჭიმა პარიზის გარეუბნები, რომელთაც ჩამავალი ზაფხულის მზე თავისებურ პოეტურ ელფერს ჰფენდა. შემდეგ ლუარას ახლოს გამოჩნდა მწვანე ბალახით ახასხასებული და ხეების უსწორმასწორო ჩრდილებით მოქობილი პირველი მინდვრები. მალე იელვა ლუარას რუხმა ზოლმაც. ბოლოს სულ ჩამობნელდა. ჟილმა

ფანჯარას ზურგი შეაქცია და თავისი თანამგზავრების მშვიდი სახეების თვალღერებას მოჰყვა. ყილი მატარებელში თავს კარგად გრძნობდა, რადგან ამ მატარებელს მიჰყავდა მისი დის სახლისკენ, ნატალისკენ, სიყვარულსა და სიმშვიდისაკენ. ასე ეგონა, მსგავსი ბედნიერი შეხამება არასოდეს არ ჰქონია თავისი სიცოცხლის მანძილზე.

ლიმოჟი რომ ჩამოვიდა, თორმეტი იყო დაწყებული. ბნელოდა. მის განცვიფრებას საზღვარი არ ჰქონდა, მოულოდნელად კისერზე ნატალი რომ შემოეხვია. ყილმა ჩემოდანი ისროლა და მაგრად ჩაატკრა გულში, ბედნიერებისაგან გაოგნებული ხმას ვერ იღებდა. დიდხანს იდგნენ ბაქანზე ასე ჩახუტებულნი, ოდნავ ირწეოდნენ, თითქოს გემსე იყვნენ, და ყურადღებასაც არ აქცევდნენ, დაკვირვებით რომ უცქერდა ხალხი. ბოლოს ყილმა თავი ასწია და ნატალის მიაჩერდა: ადრე არასოდეს შეუმჩნევია, ნატალის თუ ასე დიდრონი, შორი-შორს ჩამსხდარი თვალები ჰქონდა.

— როგორ დააღწიე თავი?

— გამოვიპარე, — უპასუხა ნატალიმ. — მეტის მოთმენა აღარ შემეძლო. ვახშამი ჩემთვის ჯოჯოხეთად იქცა. წვნიანი რომ შემოიქნანეს, ვფიქრობდი, ახლა ორღეანს ჩაურა-მეთქი, როცა თევზი შემოვიდა სუფრაზე, — ვფიქრობდი, უკვე შატორში არის-მეთქი, მეგონა, გულთწამივიდოდა. მაკოცე, ყილ, მორჩა, ამის შემდეგ აღარსად გაგიშვებ.

ყილმა აკოცა და ერთად გამოვიდნენ მოედანზე, მერე მონახა მისი მანქანა, ჩემოდანი შიგ შეაგდო, თვითონაც შევარდა და ნატალის მოეხვია.

— გამხდარხარ, — უთხრა ნატალიმ. — მე თუ მიცანი ნეტავ?

— მხოლოდ სამი დღეა, რაც აქ არ ვყოფილვარ, — თქვა ყილმა.

— ნავახშმევს იქ ჩვეულებრივ ბრიჯს თამაშობენ. მე ვუთხარი, შეუძლოდ ვარ-მეთქი. ძლივს მოვუსწარი მატარებელს, კინლამ მთელი ლიმოჟი გადავსრისე.

ყილმა აკოცა, იგი საოცრად ბედნიერი იყო და არაფერზე არ ფიქრობდა. სათქმელი აღარაფერი ჰქონდა, მაგრამ ახსოვდა კია, რომ ძალიან დიდი ამბავი უნდა ეთქვა, — ეთქვა, მიყვარხარო, რომ ბოლოს და ბოლოს თავად მიხვდა ამას. მართალია, ეს აღმოჩენა უკვე აღარ ეჩვენებოდა ისე მნიშვნელოვანი და გულისამაჩუყებელი, როგორც პარიზში. და მაინც ერთგულების დასამტკიცებლად იმ ყილის მიმართ, რომელიც პარიზში გრძნობაშლილი დაეხეტებოდა, აიძულა თავი გულში ჩამწვდომი ხმით წარმოეთქვა, რაც თვითონვე სასაცილოდ მოეჩვენა:

— იცი... იცი, ნატალი, მიყვარხარ.

ნატალიმ გაიცინა.

— ეჭვი არ მეპარება, — უპასუხა ისე, რომ ოდნავი განცვიფრებაც არ გამოუხატავს, — ეგლა მაკლია, არ გიყვარდე.

ჟილმაც გაიცინა. ნატალი მართალი იყო. იგი ნაღდი სულელია. არსებობს ისეთი ცხადი ამბები, სიტყვიერ გამოთქმას რომ არ საჭიროებს. პირველ დღეს ნატალიმ უთხრა, მიყვარხარო, და შემდეგ მოთმინებით უცდიდა, როდის შეიყვარებდა ჟილიც. ნატალი უდავოდ ძლიერი ქალია; უფრო სწორად, ისეთი ქალია, რომელმაც იცის, თავისი სიტუსტე როგორ გამოიყენოს თავისსავე სასარგებლოდ. მაშ ასე, ჟილმა აღიარების მთელი ეშხი წაახდინა და არც უნანია, ძალიანაც კარგი, რომ წაახდინა.

— რატომ არაფერს მიყვები? — უთხრა ნატალიმ.

— რა უნდა მოგიყვე, — უპასუხა ჟილმა. — შესანიშნავად ვარ. მთელი გზა ვაგონის ფანჯრიდან ვიყურებოდი და გტკბებოდი ბუნების მშვენიერებით.

— საკმაოდ ძუნწი თხრობაა.

— მაკოცე, — უთხრა, — ხვალ ვიამბოვ ყველაფერს. მდინარეზე წაგიღეთ, ხომ ისადილებ ჩემთან ერთად?

— კი, ახლა კი ჩემი წასვლის დროა. ფრანსუა უკვე შინ იქნება. არ უნდა მოვსულიყავი, — ჩუმად თქვა ნატალიმ, — რა საშინელებაა, ისევ უნდა დავშორდე.

ნატალის ნელა მიჰყავდა მანქანა ლიმოჟის ქუჩებში, ფანჯრიდან სალამოს სიგრილე იჭრებოდა. ჟილს ნატალის ხელი ეჭირა, იგი არაფერზე ფიქრობდა და ბუნდოვნად გრძნობდა, რომ ფიქრებიდან თავის დაღწევა ჭეშმარიტად ბედნიერება იყო. შემდეგ ტაქსში გადაჯდა და შონუსხულივით გაიარა კიდევ ოცდაათი კილომეტრი, ვიდრე ნაცნობ, ძველ სახლამდე მიაღწევდა. იქ გააღვიძა ოდილია და ფლორანი, გაშოფხიზლდა თვითონაც და თავისი მგზავრობის ამბის მოყოლა დაიწყო, თუმცა ახალგაღვიძებულ ცოლ-ქმარს არა ესმოდათ რა, — უყვებოდა დიდხანს, აბნეულად და სასაცილოდ, უყვებოდა ყველაფერზე, რაც ნატალისთვის უნდა მოეყოლა, — ვაგონში ხომ ასე გადაწყვიტა, როცა მასზე ფიქრობდა.

ჟილი წყლის პირას იწვა, ნატალის გვერდით; ცხელოდა, ჩამავალი მზის სხივები ორივეს თვალებში უჭყიტინებდა. ნატალის აზრით, აქ მათ მზე მოეკიდებოდათ, ჟილი კი დასცინოდა, უმტკიცებდა, მზე შეიძლება ხმელთაშუა ზღვაზე მოგეკიდოს, აქ კი გაზაფხულის ბოლომდე ოდნავ გავყვითლდებითო, მაგრამ აქაც ძალიან სასიამოვნო იყო გულაღმა წოლა და ლოყაზე ქორფა ბალახის ფოფინი. ყველაფერი, რაც ადრე უზომოდ უყვარდა ჟილს — მცხუნვარე მზე, გავარვარებული

კლაუი, გაშიშვლებული და ადვილად ხელმისაწვდომი სხეულები — ახლა მხოლოდ ზიზღს უღვიძებდა. მას მხოლოდ და მხოლოდ ეს წყნარი ბუნება და ეს საოცარი ქალი უნდოდა. ნატალი ჯავრობდა ჟილზე, ამას ჟილიც კარგად გრძნობდა. პარიზში მომხდარი ამბების მოყოლამ ნატალის ელოიზას დიდი სიბრაღული და გარჩენისადმი უნებლიე ინტერესი აღუძრა, ჟილის განცდებისადმი კი სრულიად გულგრილი დარჩა. მას იოტისოდენა ეჭვიც არ გამოუხატავს, რაც სავსებით ბუნებრივი იქნებოდა, ელოიზასთან გატარებული დამის გამო, ვერ დააფასა ჟილის გულისწყრომა ფერმონზე. ყოველივე ეს „სამწუხაროდ“ მიიჩნია, სხვა არაფერი. და თუმცა ჟილს ეგონა, მისი აღსარება ნატალის გაანაწყენებდა, იმედი მაინც ჰქონდა, რომ ისევ ნატალი დაამშვიდებდა და არ გაკიცხავდა მას. მაგრამ ნატალიმ გაკიცხა, გაკიცხა სუსტი ნებისყოფისათვის.

— მომისმინე, — აღელვებით და ზანტად ეუბნებოდა ჟილი (მათ ხომ მთელი დღე ჟილის ოთახში გაატარეს), — მომისმინე, ნატალი, შენი აზრით, რა უნდა მექნა? ელოიზასთან დავრჩენილიყავი? გაზეთიდან წავსულიყავი?

— არ ვიცი. არ მიყვარს ამგვარი სიტუაციები. ასე მგონია, მუდამ ასე ცხოვრობ, სიცრუის მიჯნაზე. არ იცი, მართალი ხარ თუ მტყუანი. თავს ოდნავ დამნაშავედ გრძნობ და ამით დამშვიდებებს ეძლევი.

— მთლად წავხდი, არა? — სიცილით წამოიძახა ჟილმა.

— ადვილი შესაძლებელია.

ნატალი არ იცინოდა. ჟილი პირქვე გადაბრუნდა და გულში ჩაიკრა ქალი. ნატალის მზისაგან გახურებული ბალახის სუნი ასდიოდა, იგი ფართოდ გახელილი, თითქმის შეშინებული თვალებით შეჰყურებდა, მაგრამ ჟილი ვერ ამჩნევდა ნატალის მზერას, იგი მხოლოდ მუქ რგოლებს ამჩნევდა თვალების გარშემო — სიყვარულის კვალს. მან გაიღიმა, აკოცა ამ რგოლებს და ღიმილს სიცილი მიაცოლა.

— მერე შეგეძლო შეგყვარებოდა მთლად წამხდარი კაცი?

— სიყვარული ბრმაა, აქ არჩევანი არ ხდება.

— უცნაურია, განათლებული ქალი ხარ და არ კი გაშინებს ასეთი გაცვეთილი ფრაზები, — თქვა ჟილმა.

— ძალიანაც მაშინებს, — დინჯად მიუგო ნატალიმ, — მაგრამ ისინი თითქმის ყოველთვის სიმაბრტლეს გამოხატავენ.

ჟილმა შეხედა ნატალის: ქალი მართლაც შეშინებული ჩანდა და ერთი წამით თვითონაც შეკრთა. როგორი ბედი ექნებათ ერთად? რა მოხდება, ნატალიმ რომ შეიძულოს ოდესმე? იქნებ, მართლაც, არის სხატულვილის ღირსი? ვთქვათ და, ნატალიმ ველარ შეძლო მისი სიყვარული? ჟილმა თავი ბალახში ჩარგო და ამოიოხრა — არა, მისთვის

არც დასვენება არსებობს, არც სიმშვიდე. მას უყვარს ეს ქალი, ამაზე
აკი პირდაპირ უთხრა, ნატალის კი მაინც ეშინია მისი.

— თუ გეშინია, მიმატოვე, — ჩაიხურჩულა ჟილმა. და იგრძნო ნა-
ტალის ლოყა, იგრძნო, მისი ტუჩები როგორ შეეხო კეფაზე.

— არ შემძლია, — უთხრა ნატალიმ, — რომ შემეძლოს კიდევ, არ
მივატოვებ.

— რატომ?

— მე მშვიდი და უშფოთველი ცხოვრება მქონდა, თავს მეველ-
ბოდნენ, მიფრთხილდებოდნენ, მაგრამ უხალისოდ მიდიოდა ჩემი დღე-
ნი, — წყნარად თქვა ნატალიმ, — ალბათ, ვინმეს უნდა შევხვედროდი,
შენს მსგავს ვინმეს.

— და ეს შეხვედრა ბედნიერებად მიგაჩნია თუ უბედურებად?

— ამჟამად ბედნიერებად, — მიუგო მან.

ისინი უძრავად იწვნენ ბალახებში. ნატალიმ თავი ზურგზე მიადო.
წვრილი ბალახი ჟილს სახეზე უღიტინებდა; ღრმა, გარინდებული სიმ-
შვიდის მსგავსი რამ ეუფლებოდა. საკუთარმა ხმამ თითქმის გააოცა
კიდევ ჟილი.

— ფრანსუას რა ვუყოთ?

ნატალი მოსცილდა და გულადმა გადაწვა. ჟილი შემობრუნდა და
ნატალის გვერდიდან მიაჩერდა. ნატალი მშვიდად გასცქეროდა ზეცას.

— არ ვიცი, — მიუგო მან. — უნდა გავშორდე.

ჟილი შეკრთა. ქვეცნობიერად იგი უკვე შეეჩვია ფრანსუას აჩრ-
დილს, ასე მცირედ რომ ავიწროებდა მათ. ჟილმა იცოდა, ნატალი
ქმართან არ ცხოვრობდა, თვითონ ქალმა უთხრა და ჟილს სჯეროდა
მისი, რადგან კარგად იცნობდა ნატალის პირდაპირ ხასიათს. მაგრამ ამ
პირდაპირობას შესაძლოა ბევრი რამ მოჰყოლოდა.

— რას აპირებ?

ნატალიმ შეხედა და გაიღიმა.

— შესაძლოა, შენ წამოგყვე და შენ გვერდით ვიყო, ვიდრე გეყ-
ვარები. შემდეგ — ვნახოთ...

ნატალი მართალია, ცამდე მართალი: მათ ერთმანეთი უყვართ და
ერთადაც უნდა იყვნენ. იმდენი შემოსავალი კი აქვს, რომ ქალს უზ-
რუნველი ცხოვრება შეუქმნას. რატომ უნდა გამოეტეოს რაღაც თა-
ვისუფლებასა და სიმართლას? ჯანდაბას თავისუფლებაც და სიმარ-
ტოვეც: სწორედ ამ ორმა უსიხარულო ქურუმმა მიიყვანა იგი ნერვულ
დებრესიამდე... და მაინც ეშინოდა ამ ნაბიჯის გადადგმისა. ნატალიმ
ზელი წაიღო და მის თმას შეეხო.

— ნუ გეშინია, ჟილ. ამ ზაფხულს ფრანსუასთან დავრჩები. შენ-
თან კი მანამ არ წამოვალ, ვიდრე თავად არ შემეხვეწები.

— ჟილი უეცრად აენტო და გამომწვევად შეხედა ნატალის. აენტო იმიტომ, რომ ნატალიმ მისი ფიქრები ამოიკითხა და იმიტომაც, რომ ეს ფიქრები მოუვიდა თავში.

— არაფრისაც არ მეშინია. მე მინდა სულ შენთან ვიყო. მე მინდა ჩემთან წამოხვიდე, რომ ჩვენ ახლავე, დაუყოვნებლივ წავიდეთ. ამ წაღამოსვე მოელაპარაკე ქმარს და ხვალ გავემგზავროთ.

„კი მაგრამ, სად? — უცებ გაუელვა თავში ჟილს. — სად? ჯიბეში სულ სამი ფრანკი მივლია. აქ დარჩენა, იმ აყალმაყალის შემდეგ, რაც აუცილებლად ატყდება, შეუძლებელია. სად შევაფაროთ თავი სექტემბრამდე?“

მაგრამ ნატალი იღიმებოდა და ამ ღიმილმა ჟილს ყველაფერი დაავიწყა.

— მინდა ჩემთან ერთად წამოხვიდე, — ჟილი თითქმის ყვიროდა.
— კარგი, წამოვალ, — წყნარად უთხრა ნატალიმ, — მხოლოდ იმ პირობით, თუ მთხვრე და არ მიბრძანებ. და ასე ნუ ყვირი, მთლად აგელეწა სახე. განა აქ ცუდად ვართ? სად გინდა წახვიდე?

— არ მიყვარს ყალბი ვითარებანი... — ამაყი ღირსებით წამოიწყო ჟილმა.

მაგრამ ნატალიმ ისეთი თვალით გადახედა, მაშინვე ხმა ჩაუწყდა და გაჩუმდა. ნატალიმ გადაიკისკისა, ჟილსაც გაეცინა, ისევ მიჩოჩდა მისკენ და კოცნა დაუწყო, მათი თმები ერთმანეთში აირია.

— ოჰ, ნატალი, — ჩურჩულებდა იგი. — ნატალი, რა კარგად მიცნობ... ოჰ, როგორ მიყვარხარ.

მის მკლავებში მომწყვდეული ნატალი გულიანად კისკისებდა, კისკისებდა თვალეზგაბრწყინებული და ველარ გაჩუმებულიყო.

II თავი

საოცარია და, ზოგჯერ მართლაც რა ხელსაყრელია, როცა გორდიუსის კვანძს სხვა გახსნის და არა შენ. იმ წუთიდან, რაც ნატალიმ ქმრის მიტოვება გადაწყვიტა და ეს გადაწყვეტილება ხმამაღლა თქვა, ჟილს უკვე სრულიად აღარ აწუხებდა ფრანსუას არსებობა. — ნატალი მისი გულისათვის ტოვებდა ფრანსუას, მაგრამ თვითონ ჟილი თითქოს აქ არაფერ შუაში იყო. არჩევანი უკვე მოხდა, მხოლოდ ისღა რჩებოდა, ბედს დამორჩილებოდა. ჟილს აზრადაც არ მოსვლია, რომ ნატალის შეიძლება გადაეფიქრა. — როგორც ყველა დაბადებით ცრუ კაცი, ჟილიც სასაცილომდე მიმნდობი იყო. და, რაც მთავარია, სულაც არ ფიქრობდა რომ ფრანსუას ქურდავდა. ვნებიან გმინვას, ტკობასა

და ნეტარებას ნატალი აშკარად ჟილს უნდა უმადლოდეს, მხოლოდ და მხოლოდ მას, ვერა სხვა კაცი, ვინც ნატალის იცნობდა, იმ იმედს ვერ იქონიებდა, რომ ამ ქალთან იგივეს მიაღწევდა. ჟილი ფრანსუას სტა-ცებდა ნატალი-ადამიანს და არა ნატალი-ქალს. თუმცა უნდა ით-ქვას, რომ ფრანსუა მრავალი წლის მანძილზე ცოტა ყურადღებას რო-დი უთმობდა ამ ყოველგვარ წესებს დაუმორჩილებელ, უკომპრომი-სო ნატალის. ჰოდა, ფრანსუა ჟილს უთმობს თავის ნატალის — საყვა-რელსა და ამასთან დედას, მკაცრსა და დამთხვეულს, სწორედ ისეთს, როგორც ჟილს სჭირდება. ცხადია, ასეთი ფიქრი უსინდისობა იყო, მაგრამ ბედნიერი ადამიანი ხომ ხშირად უსინდისოა. ჟილი კი ბედნიე-რი იყო.

მათი შეხვედრის ყველაზე ტკბილი წუთები ნაშუადღევს იწყებოდა. ამ მოპარულ წუთებს ისინი ჟილის საძინებელში, უფრო სწორად ჟი-ლისთვის სხვენზე მიკუთვნილ ოთახში ატარებდნენ, სადაც ადრე მთ-სამსახურეს ეძინა და სადაც ახლა ჟილი დაბინავდა. აქ შეიძლებოდა უკანა კიბით შემოსვლა პირდაპირ ეზოდან. ასე იქცეოდა არა იმიტომ, ნატალის სახელს გაფრთხილებოდა, რომელიც ყოველგვარ დადგენილ წესს დასცინოდა, არამედ იმიტომ, ოდილის კდემამოსილება დაენდო, ვისაც თავისი გარკვეული მოსაზრება და რწმენა ჰქონდა. ოთახი დიდი იყო, თითქმის ცარიელი, მტვრიანი, შიგ იდგა განიერი საწოლი და ვი-თომდა „წითელი ხის“ სავარძელი, რომელზეც ნატალი თავის ტანსაც-მელს ყრიდა. ჟილი ნაშუადღევს ადიოდა ამ ოთახში, ხურავდა დარა-ბებს, წამოწვებოდა, აიღებდა წიგნს და ელოდა. ნატალიც დიდხანს არ ალოდინებდა, თვალის დახამხამებაში გაიძრობდა კაბას და გიჟივით დააცხრებოდა ჟილს, ისე რომ კრინტს არ დაძრავდა. ზოგჯერ კი პი-რიქით, ზანტად იხდიდა, თითქოს ნაძალადევად, თან ენამოსწრებულად უყვებოდა მოსაბეზრებელი წვეულების ამბებს. ჟილმა არ იცოდა, რომელი უფრო მოსწონდა, მაგრამ ერთიცა და მეორეც ლოგინით მთავრ-დებოდა. გავარგარებული სახურავიდან ისეთი ბუდი ჩამოდიოდა, ვახ-ცბრომის შემდეგ მთლად ოფლში გაწუწულნი, არაქათგასოცლილხი სულს ძლივს ითქვამდნენ, მაგრამ ვნება მაინც არ ცხრებოდა. ჟილი დაკმუჭნილი ზეწრით ამშრალებდა მოქანცულ ნატალის, ისიც არავი-თარ წინააღმდეგობას არ უწევდა, იწვა თვალდახუჭული და ჟილი ხელისგულებით გრძნობდა მის გულისცემას. ამასობაში ნატალი ნე-ლინელ მოდიოდა გონს, როგორც ნელინელ ფხიზლდება ხოლმე ადა-მიანი გულისწასვლის შემდეგ. კმაყოფილი, გაამაყებული ჟილი ნატა-ლის დასცინოდა. ბოლოს ნატალის თანდათან უბრუნდებოდა სიცოცხ-ლე და ახლა მარტო საკუთარი სისხლის ჩქროლვა კი არ ესმოდა, თვა-ლების გახელაც შეეძლო, მაშინ როცა სულ ერთი წუთის წინ დარა-ბებიდან შემოსული მკრთალი შუქიც კი თვალს სჭრიდა. ჟილი ამ დროს

სიგარეტს ეწეოდა, ნატალი მისკენ შებრუნდებოდა და რაღაცნაირი შიშნარევი მადლიერებით შესცქეროდა.

ისინი საუბრობდნენ. თანდათანობით ჟილმა ყველაფერი შეიტყო ნატალის ცხოვრებაზე: ტურში გატარებული ბავშვობა, პარიზში სწავლის წლები, პირველი სიყვარული, ფრანსუასთან შეხვედრა, მასთან ქორწინება. ეს იყო უბრალო და ამავე დროს რთული ცხოვრება; უბრალო იმიტომ, რომ დიდად მნიშვნელოვანი არაფერი მომხდარა, რთული იმიტომ, რომ ანაზღეული ღუმელი, რომელიც ნატალის თბრობას აწყვეტინებდა, ცალკეული სიტყვები, კილო და თვით ფრაზის წყობაც კი იმას უწყოდა. ეს მშვიდი და ერთი შეხედვით ბედნიერი ცხოვრება მისთვის აუტანელი გამხდარიყო. თუ ჟილი ჰკითხავდა: „გიხარონდა, პარიზში რომ წახვედი დიპლომის დასაცავად?“ — ნატალი პასუხობდა: „გაგიჟდი... მე ხომ მაშინ პირველად დავმორდი ჩემს ძმას?“ და ჟილს გუნებაში უნდა შეერწყა ახალგაზრდა პროვინციელი გოგონას კლასიკური სახე, პარიზით რომაა მოხიბლული და თაყვანისმცემლებით გარემოცული, იმ გოგონასთან, რომელიც შორეულ უცხო ქალაქში ძმაზე დარდობს; ან თუ ჰკითხავდა, რა შთაბეჭდილება მოახდინა მასზე ფრანსუამ პირველი შეხვედრისას, იგი პასუხობდა: „მაშინვე შევატყვევრომ პატიოსანი კაცი იყო“, — ამის მეტს ჟილი სიტყვას ვეღარ დაადენინებდა ნატალის. რაც შეეხება საყვარლებს — ფრანსუამდე, მგონი, სამი ჰყავდა, მის შემდეგ — ერთი, — იგი მშვიდად აღიარებდა, რომ მათ დიდი სიამოვნება განაცდევინეს. ერთხელ ჟილმა უაზროდ ჰკითხა: „ისეთივე სიამოვნება, როგორიც მე?“ — და პასუხიც მიიღო: „ბუნებრივია“, ამ პასუხმა ჟილს ბრაზით აუვსო გული. ტყუილუბრალოდ კი ნატალის ჟილისნაირად არასოდეს არავინ ჰყვარებია, ხორციელი ტკბობა კი სხვებთანაც უგემნია, ამას იგი პირდაპირ აღიარებდა და არც ცდილობდა უარყოფას. ნატალის გულახდილობა ხან მოსწონდა, ხან კი აბოროტებდა ჟილს, მაგრამ ვერავითარი ხრიკი, თუნდაც განცხრომის წუთებში, ვერ აიძულებდა ნატალის უარი ეთქვა თავის ნათქვამზე. იგი დინჯად შესცქეროდა, როგორ უგებდა ჟილი მორიგ ხაფანგს, როგორ უმზადებდა ახალ-ახალ მახეებს და შემდეგ სიცილ-სიცილით, ერთი სიტყვით უნგრევდა ყველაფერს. და ჟილიც იცინოდა მასთან ერთად. აღრე ხომ ვერა ქალი ვერ გაუბედავდა ჟილს დაცინვას ყალბი მამაკაცური თავმოყვარეობის გამო. ამ სასიამოვნო გართობას მხოლოდ ჟანის ან სხვა მამაკაცების წრეში ეძლეოდა. ის ამბავი, რომ, ბოლოს და ბოლოს, ხელი აიღო ამ სულელურ ამპარტავნობაზე, უფრო მეტად აახლოვებდა ნატალის. თუმცა ამაში საკუთარ თავსაც არ უტყუდებოდა.

ექვსი საათისათვის ისინი ტერასაზე ჩამოდიოდნენ, სადაც შეზღონებებში მოკალათებულნი ფლორანი და ოდილია უცდიდნენ; ჟილი და

ნატალი მათთან ერთად სვამდნენ „პორტო-ფლიპს“, საუბრობდნენ ამინდზე. ოდილია უკვე აღარ წითლდებოდა ყოველ წვრილმანზე, ფლორანი კი ნატალისთან გაარშიყებასაც ცდილობდა, რაც ჟილს საოცრად ართობდა. გადმოკარკლავდა თავის დიდრონ ცისფერ თვალებს, შესცინებდა ნატალის, სთავაზობდა თავის საზიზღარ სიგარეტებს მოოქროვილი მუნდშტუკით და უმტკიცებდა, მთელ ლიმუზენში ჩემისთანა სიგარეტები არავის აქვსო. ჟილი დამცინავად შესცქეროდა ნატალის, როცა ის გმირულად სწევდა ამ სიგარეტებს, სვამდა „პორტო-ფლიპს“, ნაღვლიანად წაილაპარაკებდა: „ჩემი წასვლის დროა“, — ისინი კი სთხოვდნენ, ცოტა ხანს კიდევ დარჩიო. დღემ ძალზე იმატა, სიცხე მხოლოდ შვიდი საათისათვის იკლებდა, ხის ჩრდილები ტერასაზე თანდათან იწელებოდა. დროდადრო ჟილი თავს ცხრაასიანი წლების კომედიის გმირად წარმოიდგენდა: ცალფეხა მრგვალი მაგიდა, მსუბუქი სასმელები, ყბედი ნოტარიუსი... მაგრამ უეცრივ ნატალი თავს სავარძლის ზურგზე გადადებდა და თვალდახუჭული ჟილი იგონებდა, როგორი იყო იგი იქ, ზემოთ, მის ოთახში, და თუ აქ მართლაც კომედია თამაშდებოდა, ჟილს ამ ქვეყანაზე ყველაზე მეტად ის უნდოდა, იგი ასეთი ყოფილიყო.

III თავი

იმ ზაფხულს უამრავი წვეულება ეწყობოდა, მაგრამ ჟილი არსად არ მიდიოდა. ხალხში ამბობდნენ, ავად არის, დეპრესია აწუხებს, მარტობა უნდაო. ეს კი ყველასათვის ხელსაყრელი იყო, თვით ნატალისთვისაც კი, როგორც იგი ვარაუდობდა. ნატალი თუმცა ყოველ წუთს მზად იყო, მისივე სიტყვებით, ჟილს პარიზში გაჰყოლოდა, ჟილი მაინც არ ივიწყებდა, რომ ქმრიანი ქალის საყვარელი გახდა. ვინ იფიქრებდა, რომ ეს უზადო სახელის მქონე ქალი ყოველდღე მანქანით გადის სამოც კილომეტრს, რათა ვიღაც ნევრასთენიკს საწოლში ჩაუწევს? როდესაც ოდილია ჟილს საყვედურობდა, მოვალე ხარ საზოგადოებაში იაროო, პასუხად მუდამ ამას ეუბნებოდა: „მაშინ ხომ სილვენერს უნდა შეეხვდე?..“ — და გაწითლებული ოდილია მზად იყო ბოდიში მოეხადა ძმისათვის. ხშირად, საღამოობით, თვალებით რომ გააცილებდა ზეივნის ბოლოს გაუჩინარებულ პატარა ავტომობილს, რომელსაც ფლორანი და ოდილია წვეულებაზე მიჰყავდა, უზარმაზარ სახლში მარტოდმარტო დარჩენილი ჟილი წიგნს აიღებდა, სასტუმრო ოთახში მოკალათდებოდა და სიმშვიდითა და სიჩუმით ტკბებოდა. ზოგჯერ მესამე სართულზე ავიდოდა, გაიჭიმებოდა ჯერ ისევ აულაგებელ ლოგინზე და თვალგახელილი ისუნთქავდა ნატალის სურნელს. ღამურები უხ-

მათროდ დასრიალებდნენ ჩაბნელებულ ლურჯ ცაზე, ქვემოთ, ბაღის მხრიდან ბაყაყების ერთფეროვანი ყიყინი ისმოდა; ნაზი, სურნელოვანი ნიავი სიგრილეს და სიმშვიდეს ჰფენდა ოთახს, სადაც ამ ცოტახნის წინ სიყვარულის ორთაბრძოლა იყო გაჩაღებული. ყილი ნატალიზე ფიქრობდა და თითქმის არც ნანობდა, ახლა რომ გვერდით არ ჰყავდა. ხან ჩაიძინებდა ხოლმე, ისე რომ თავის ძველ სვიტრსაც არ გაიხდიდა, და მხოლოდ ხრემზე ავტომობილის საბურავების ხრაჭუნით გამოაღვიძებდა. ჩავიდოდა ქვევით, მიეხმარებოდა გამომთვრალ ფლორანს მანქანიდან გადმოსულიყო და თან მიჰყვებოდა სამზარეულოში. „შენ რა, აქამდის არ გძინავს?“ უკვირდა ხოლმე ოდილიას და გაბრუებული იმისთანა მსმენელის ნახვით, რომელიც ქმარზე უკეთ შეუფასებდა თხრობას, ხალისით აღუწერდა, ისეთი მშვენიერი საღამო მოაწყვეს კუდერკებმა, ისეთი დიდებული, თვით ჰერცოგ გერმანსკის ცოლსაც კი პატივს დასდებდაო. ყოველი მეჯლისის დედოფალი უცვლელად ნატალი იყო, რომელსაც ოდილია თხრობისას „ქალბატონ სილვენერად“ იხსენებდა, თუმცა ყოველდღიური შეხვედრისას უბრალოდ სახელით მიმართავდა. ჰოდა, წვეულებაზე ქალბატონ სილვენერს მშვენიერი ცისფერი კაბა ეცვა, საკმაოდ თამამად ელაბარაკებოდა პროკურორის თანაშემწეს. ოპ, თავად პრეფექტიც კი ერთ ნაბიჯზე არ მოსცილებია ქალბატონ სილვენერს და ასე შემდეგ. ყილი რომ ყოველდღე არ წოლილიყო ამ ქალბატონი სილვენერის გვერდით ყოველგვარი სამოსელის გარეშე, უდავოდ მოწაფესავით მოჰყვებოდა მასზე ოცნებას. მშვიდი ღიმილით უსმენდა ყილი ოდილიას ტიტინს, დასცინოდა პროკურორის თანაშემწეს და ცდილობდა წარმოედგინა, როგორი იყო ნატალის ცისფერი კაბა. ერთი სიტყვით, თხრობის დასასრულს ოდილია ყოველთვის — შესაძლოა თავისი კეთილი გულის წყალობით, სევდის საბურველში ხვევდა ბრწყინვალე ქალბატონ სილვენერს. ყილი კი დაუდევარ, უცოდველ იერს მიიღებდა, თითქოსდა ეს ამბავი სულაც არ ეხებოდა. ბოლოს, რომანტიკით მთვრალი ოდილია გვერდით მიუწვებოდა შამპანურით გამომთვრალ ფლორანს, რომელიც ცოლის მსგავსად უმაღვე ჩაიძინებდა ხოლმე.

განვლო ორმა კვირამ, რაც ყილი პარიზიდან დაბრუნდა. ამ ხანში ფეხი არსად გაუდგამს, მხოლოდ ეს იყო, დილაობით ოდილიას მიყვებოდა ხოლმე საყიდლებზე მეზობელ დაბაში. მისი ბედის ჩარხი თითქოს გაჩერებულიყო; ასე ეგონა, ამიერიდან მთელი სიცოცხლე მზეზე ინებოვრებდა, დღისით ნატალი ეყვარებოდა, საღამოობით კი იოცნებებდა. იმის გაფიქრება, რომ ორი თვის შემდეგ გაზეთის საერთაშორისო განყოფილების რედაქტორი ყელამდის საქმეში ჩაფლული კაცი იქნებოდა და ისეთივე სიხარბით დაზოგავდა დროს, როგორც ახლა ფლანგავს, რომ ეს დრო გაიფრენდა პარიზის უღიმღამო ორომტრიალ-

ში, უბრალოდ უაზრობად ეჩვენებოდა; თუმცა ამაზე არც ფიქრობდა, რადგან მომავლის გეგმებს მუდამ დაუდევრად ეკიდებოდა. გამოღვიძებისას ყილი გუნებაში ძალიან უბრალო საკითხებს წყვეტდა: წაპყვეს თუ არა ფლორანს სათევზაოდ, რა გუნებაზე იქნება ნატალი, ალერსიანი თუ ჭირვეული, და თავად შეძლებს თუ არა მათ დახუთულ საწოლ ოთახში ჩამოგდებული დარაბის შეკეთებას. ზოგჯერ გაზეთის კითხვისას ჩაფიქრდებოდა, რამ უნდა აიძულოს ადამიანი თავისი ახლობელი თვრამეტ ნაწილად დაკუწოს, და თავის აღშფოთებას ოდილის უზიარებდა, ისიც შიშისაგან ფარშავანგევით გამყინავი ხმით აკივლდებოდა; ფლორანი კი თავის ჩვეულებრივ მიმიკასა და ქესტებს იშველიებდა: თითს შუბლზე ირტყამდა ან ჰალსტუხისაგან მარყუჟს აკეთებდა და ხელით ექაჩებოდა, ერთი სიტყვით ყილი ბედნიერი იყო — და რაც მთავარია, მამაკაცური სიამაყით სხვადასხვა ყაიდაზე უმეორებდა ამას ნატალის. „აბა წარმოიდგინე, — ეუბნებოდა ყილი, — ჰო, წარმოიდგინე: სულ ორი თვის წინ წყალწაღებული კაცი ვიყავი, ახლა კი ასეთი ბედნიერი ვარ...“ თითქოს თვითონვე არ სჯერაო თავისი ბედნიერების, ეს კი სიცილს ჰგვრიდა ნატალის. ზოგჯერ ყილი დაუმატებდა: „ეს ყველაფერი შენი წყალობით მოხდა“, და ნატალისაც წამწამები აუთრთოლდებოდა.

ბოლოს სილვენერებმაც გამართეს წვეულება. ყოველ წელიწადს, დაახლოებით ერთსა და იმავე დროს, ფრანსუა სილვენერი თავს უყრიდა თავის სახლში ლიმოჟისა და მისი შემოგარენის მაღალ საზოგადოებას. ეს იყო ზაფხულის ყველაზე საუცხოო წვეულება. ოდილიაც ათი დღით ადრე მხიარულად შეუდგა მზადებას, სულ დაივიწყა თავისი მოსაზრებანი ზნეობაზე. ეს იყო ერთადერთი წვეულება, რომლისთვისაც ყილმა გადაწყვიტა შეეწირა თავისი მარტოობა. მას უნდოდა ენახა, როგორ ცხოვრობს ნატალი, უნდოდა ეხილა იგი დიასახლისის როლში და ამით წინასწარ ირთობდა თავს.

ფრანსუა სილვენერს მეთვრამეტე საუკუნის ვეებერთელა სახლი ეჭირა. სადაც, ეტყობა, მუდამ მართლმსაჯულების დამცველები ცხოვრობდნენ. სახლი შუა ლიმოჟში იდგა. ფანჯრები დიდებულ ბაღს გადაჰყურებდა. ბაღი ახლა საზეიმოდ გაეჩახჩახებინათ, და მეტისმეტად ბევრი ყვავილიცაა, — გაიფიქრა ყილმა კიბეზე ასვლისას. — მეტისმეტად უდის ფულის სუნი. რა თქმა უნდა, პატიოსანი გზით მოპოვებული, მემკვიდრეობით მიღებული, მაგრამ მაინც ფულის სუნი; მძიმე, პრიალა ავეჯი, ძველებური ხალიჩები, დიდი, ოდნავ ბზინვადაკარგული სარკეები, ბუფეტთან მდგარი ორი დაჟღაჟა ოფიციანტი, თეთრი ხელთათმანები რომ ეცვათ და თავს, ეტყობა, უხერხულად გრძნობდნენ, — ყოველივე ოჯახის სიმდიდრეზე მეტყველებდა. მაგრამ ყილი, როგორც

ქურნალისტი და პარიზელი, რომელიც უფრო ბრწყინვალე წვეულებებსა და თავბრუდამხვევ ნადიმებს დასწრებია, ხშირად რომ აწყობენ ლამის უკვე გაკოტრებული მოქიფენი, ყველაფერს ერთგვარი უპირატესობის გრძნობით უყურებდა. მას მხოლოდ ის ფული უყვარდა, რომელსაც ქარს ატანდნენ. აქ კი ფუფუნებაზე უფრო მეტად მყარია, შეძლებული ცხოვრება იგრძნობოდა. კიბის ზედა მოედანზე გვერდიგვერდ იდგნენ ნატალი და ფრანსუა სილვენერები და სტუმრებს ზუსტად ისე ხვდებოდნენ, როგორც ცხრაასიანი წლების რომანებშია აღწერილი. მაგრამ როდესაც ჟილმა ხელზე აკოცა ნატალის, მზერაზე შეატყო, როგორ უნდოდა ქალს მოსწონებოდა მისი სახლი, თვალები ისე ამკარად მეტყველებდნენ: „ეს ყველაფერი შენთვის არისო“, ჟილს, ცოტა არ იყოს, შერცხვა თავისი ქედმაღლობისა. ამიტომაც განსაკუთრებული სითბოთი შეასხა ქება ნატალის დიდებულ სახლს, ხელი ჩამოართვა სილვენერს და დიდ სასტუმრო ოთახში შევიდა.

ოთახი უკვე გავსებულიყო საზეიმოდ განწყობილი სტუმრებით; ვიდრე ჟილი იმ ოთახში შეაღწევდა, რომელიც ამკარად ბიბლიოთეკა იყო, ბევრი გაესაუბრა და ბევრმა უთხრა ქათინაური, რა კარგად გამოიყურებითო. ჟილი შეეცადა წარმოედგინა, როგორ ზის ხოლმე ნატალი აქ ბუხართან სავარძელში თავისი ქმრის პირდაპირ, მაგრამ ვერ შეძლო. ნატალი მხოლოდ და მხოლოდ სხვენის დახუთულ ოთახში საწოლზე მონებივრე, ან ბალახზე წამოწოლილი წარმოედგინა. ჟილმა ბიბლიოთეკაში ცოტა შეისვენა, შემდეგ აივანზე გავიდა და აქ ვილაც კაცს გადააწყდა. სწორედ იმას, ვისაც ჟილი თავის გუნებაში „დამიკოს“ ეძახდა. მას შემდეგ, რაც ნატალიმ თავის ბავშვობის წლებზე უამბო. ისინი ერთმანეთს ერთადერთხელ შეხვდნენ ლიმოჟში, მაგრამ პიერ ლაკურმა დანახვისთანავე გაუწოდა ხელი. „დამიკო“ საკმაოდ მაღალი ტანის, ვაჟკაცური და, როგორც ჟილმა გუნებაში გაიფიქრა, ძალიან ლამაზი მამაკაცი იყო. ჟილს გაეღიმა, როცა გაახსენდა, როგორ იეჭვიანა ნატალიზე და პიერზე კასინიაკებთან.

— ჩვენ უკვე დავკარგეთ თქვენი ნახვის იმედი, — ჩაილაპარაკა ლაკურმა, — რადგან არც ერთ ოჯახში არ ჩანხართ. თქვენს დას ყველგან ვხვდები, თქვენ კი — არსად.

— მართალია, მაინცდამაინც არ მიყვარს ხალხში ყოფნა, — უთხრა ჟილმა.

— ალბათ, გწყინდებათ ჩვენს პროვინციულ დღესასწაულებზე, არა?

ლაკურის ხმა საკმაოდ მტრულად ჟღერდა, მაგრამ ჟილს მოუნდა იგი თავის მხარეზე გადაეხიზებინა.

— რა ბრძანებთ! უბრალოდ, ძალიან დავიღალე პარიზში და აქ დასასვენებლად ჩამოვედი.

ხანმოკლე სიჩუმე ჩამოვარდა, და უეცრად პიერ ლაკურმა, თითქოს გამბედაობა მოიკრიფაო, ჟილს იდაყვზე წაავლო ხელი.

— მინდა მოგელაპარაკოთ... თქვენ კარგად იცით, რომ მე და ჩემი და... დიდი მეგობრები ვართ.

— კი, ვიცი, — დიმილთ მიუგო ჟილმა.

ჟილი არ ცდილობდა გაკვირვება გამოეხატა. პიერისათვის ან ყველაფერი ცნობილია, ან არაფერი იცის. ეს კაცი რიდაცით ხიბლავდა ჟილს — იგრძნობოდა, პირდაპირი კაცი იყო და ნათელი გონება ჰქონდა, მაგრამ „ძამიკოს“ პირველივე სიტყვებმა დააბნია ჟილი.

— ნატალის თქვენ უყვარხართ, — მკვახედ თქვა მან, — და მე პირდაპირ აღარ ვიცი, რა ვქნა.

ეს სიტყვები ლაკურმა ჟილისაგან ზურგშექცევით წარმოთქვა და ჟილს ერთი წუთით ეჭვიც კი შეეპარა, სწორად გაუგო ნათქვამი თუ არა.

— რატომ?

— იმიტომ, რომ მაინცდამაინც არ მეჭაჸნიკებით, მომიტევეთ გულახდილობა.

ისინი ხმადაბლა ლაპარაკობდნენ — თითქოს ამ ბნელ ოთახში ორი მოქიშპე ფარულსა და გარდუვალ დუელზე უთანხმდებოდნენ ერთმანეთს. ჟილს გული ძალუმად აუძგერდა.

— კი მაგრამ, რატომ არ ვეჭაჸნიკებით? ჩვენ ხომ წესიერად არც ვიცნობთ ერთმანეთს.

— ნატალის უყვარხართ და, თქვენივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, თქვენც ვიყვართ იგი. თუ ეს მართალია, რატომ არის იგი აქ? იქნებ, ფიქრობთ, რომ საყვარლებს შეჩვეული მდაბიო ქალია? ან, იქნებ, გგონიათ, რომ მისთვის ადვილია ფრანსუას გვერდით ყოფნა? ნუთუ ასე ცუდად იცნობთ მას?

— თავად გადაწყვიტა ზაფხულის ბოლომდის მოიცადოს... — წამოიწყო ჟილმა.

პიერ ლაკურმა მრისხანედ გაიქნია ხელი.

— ...არაფერიც არ გადაწყვიტა. მას ჰგონია, რომ თქვენ არა გაქვთ საკუთარი თავის იმედი და არ სურს გაიძულოთ. მორჩა და გათავდა. აგერ უკვე ერთი თვეა მისი ცხოვრება აუტანელი კომპრომისია, რაც ძალიან სძულს საერთოდ. ამას თქვენი გულისთვის აკეთებთ.

ჟილს ყელში ბოღმა მოაწვა. ბატონმა ლაკურმა კეთილშობილი ძმისკვალობაზე მეტისმეტად შორს შეტოპა.

— რაღაც არ ეტყობა, მე მისი პირველი გატაცება ვიყო...

— არა, მაგრამ პირველი ვნება ნამდვილად ხართ, და მე ძალიან მაფიქრებს ნატალის ბედი.

— რატომ?

— იმიტომ რომ თქვენ უსუსური, უნებისყოფო ეგოისტი ბრძანდებით...

— ყველა მამაკაცი ეგოისტია, — ცივად მიუგო ჟილმა.

— მაგრამ ყველა მამაკაცი არ არის საკუთარი თავის ასეთი შემწყნარებელი.

ახლა ისინი მზად იყვნენ ერთმანეთს დასძვებოდნენ. ჟილი შეეცადა თავს მორეოდა. პიერი, რა თქმა უნდა, მართალია და ამასთან არც არის მართალი. ჟილმა ღრმად ამოიოხრა.

— თქვენ როგორ მოიქცეოდით ჩემს ადგილზე?

— მე არასოდეს არ ვიქნებოდი თქვენს ადგილზე. მე რომ სხვა ვიყო ან ნატალი ჩემი და არ იყოს, აქამდის უკვე წავიყვანდი...

მან ხმას აუმაღლა, ჟილს გაეღიმა.

— ღმერთო ჩემო, რა ძლიერ გიყვართ იგი!

— ეს ყველაფერი მე უნდა მეთქვა თქვენთვის, ხომ მართალია?

სიჩუმე ჩამოვარდა.

— მაგრამ მე მიყვარს იგი, — ჩუმად ჩაილაპარაკა ჟილმა.

— მაშინ იზრუნეთ მასზე.

ლაკურს უკვე აღარ ეტყობოდა მრისხანება, — პირიქით, ახლა ნაღვლიანი და მუდართი სავსე, თითქმის მორჩილი ჩანდა. ასეთი გამომეტყველება ჟილმა უკვე შეამჩნია ნატალისაც და გული ეტკინა.

— თქვენი აზრით, უნდა წავიყვანო და თანაც ხვალვე?

— დიახ, — მიუგო ლაკურმა. — და რაც შეიძლება მალე. იგი ძალიან უბედურია.

ისინი დაკვირვებით შეაქცერდნენ ერთმანეთს. სამი ნაბიჯის იქით მხიარულად გუგუნებდნენ სილვენერების სტუმრები. ანაზღად ჟილმა თავი ლირიკულ თუ რომანტიკულ გმირად იგრძნო.

— ასეც მოვიქცევი, — უთხრა მან. — ვიზრუნებ კიდევ მასზე.

ჟილმა უკვე წარმოიდგინა, როგორ გადაჭრის საცეკვაო დარბაზს, როგორ ჩაავლებს ხელს ნატალის, ისე რომ არაფერს ეტყვის, და როგორ წამოიყვანს განცვიფრებულ სტუმართა შორის... ჭეშმარიტად მეცხრამეტე საუკუნე! ოცნებებიდან ლაკურის ხმამ გამოარკვია:

— სილვენერი წესიერი კაცია. ნატალი მას წესიერად უნდა დასცილდეს, თუკი შეიძლება ადამიანი წესიერად მიატოვო.

ჟილს ელოიზასკენ გაექცა ფიჭვი და ლაკურს არა უპასუხა რა.

— მხოლოდ არ დაივიწყოთ, რომ ნატალი სრულქმნილი ბუნების ქალია, გრძნობებით სავსე.

ლაკური ჟილს გაშორდა და გაუჩინარდა. ეს ხანმოკლე საუბარი სიხმარსა ჰგავდა. კარგად რომ ჩაუკვირდეს კაცი, ეს ყმაწვილი თავის ჰკუთხე არ უნდა იყოს. სამაგიეროდ ჟილისთვის ყველაფერი ნათელი გახდა. და როდესაც წასვლისას ნატალის ხელზე ეამბორა და კიბის თან-

ზე ქმართან მარტო დატოვა საკუთარ სახლში, ანაზღად მიხვდა, რომ ქალი, რომელსაც უკვე თავისად თვლიდა, ახლა მასთან ვერ წამოვა, რომ ნატალიც, ყილის მსგავსად, სასოწარკვეთილებამია ჩავარდნილი. და სწორედ მაშინ მიიღო ყილმა გადაწყვეტილება.

მეხუთე ნაწილი

პარიზი

I თავი

— ბოლოს და ბოლოს, რა მოხდა?

ისინი პარიზში იყვნენ, ყილის ბინაში; ნატალი ეს-ეს არის ჩამოვიდა. ყილი სამი დღე ელოდა ნატალის, ამ ხნის მანძილზე მის შესახებ არაფერი იცოდა. და აი ნატალი აქ არის, დაბნეული, გატრუნული, თითქოს რაღაც ელდისაგან დარეტიანებული შესცქერის ყილს. ქალმა თავისი ჩემოდანი შემოსასვლელში დადგა, პალტო სკამზე მიაგდო; ნატალი პირდაპირ გაუფრთხილებლად ჩამოვიდა, ისეთი იერი ჰქონდა, თითქოს ახლავე უკან გაბრუნდებო. მას არც დაუთვალე იერებია ბინა, ეს კი საქმაოდ უცნაური ჩანდა, რადგან ნატალის ამიერიდან აქ უნდა ეცხოვრა ყილთან ერთად, — ეს ხომ ორივემ ერთად გადაწყვიტა ლიმოჟში სილვენერების წვეულების მეორე დღეს; გადაწყვიტეს საოცრად დიდი აღმაფრენით და ბრძნული შთაგონებით. ყილმა არც იცოდა, რომ ბედნიერებას შეიძლება ახლდეს უდრეკი, და ამავე დროს, ფაქიზი სიბრძნე, რომელიც მოითხოვს ის ვააკეთო, რაც გასაკეთებელია. მაგრამ ნატალიმ მაინც მოითხოვა, მისივე სიტყვებით რომ ეთქვათ, წესიერების დასაცავად, ყილი მასზე ადრე გამომგზავრებულიყო, — და მხოლოდ სამი დღის შემდეგ, როცა შემფრთხილებული ყილი ადგილს ვეღარ პოულობდა, ეს მდუმარე ქალი წინასწარი გაფრთხილების გარეშე ეწვია. ყილმა ორივე ხელი ჩაავლო, დასვა, ღვინო დაუსხა. ნატალი კი დუმდა, ხმას არ იღებდა.

— თქვი, რა მოხდა?

— არაფერიც არ მოხდა, — უპასუხა თითქოს ნაწყენი კილოთი, — ფრანსუას ყველაფერი ავუხსენი, ძმას მოველაპარაკე, მანვე წამიყვანა სადგურზე. ვეღარ მოვახერხე შენთვის მეცნობებინა. პარიზში ტაქსი დავიკავე — მისამართი ხომ მქონდა.

— შინ რომ არ დაგხვედროდი?..

— შენ ხომ მითხარი, დაგელოდებო.

ნატალის თვალებში რაღაც ახალი გაკრთა, რაიც უთუოდ ჯოჯობე-

თურად მტანჯველი წუთების გახსენება იყო, და ეს დაეხმარა ჟილს შეეგნო, რა უაზრო იყო მისი ღელვა, წმინდა უცოლო კაცის ღელვა და მოლოდინი. ბოლოს და ბოლოს, ნატალიმ ჯვარი დაუსვა თავის ადრინდელ ცხოვრებას, ჟილის მოუსვენრობა კი მხოლოდ და მხოლოდ მოლოდინით იყო გამოწვეული. რა შედარებაა! ერთია — მოწყენილ გულზე გადაიკითხო ძველი გაზეთები, და მეორე — გამოუცხადო ქმარს, აღარ მიყვარხარო. ჟილი დაიხარა და ლოყაზე აკოცა.

— როგორ შეხვდა ამ ამბავს?

ნატალიმ გაცეებით შეხედა.

— რატომ კითხულობ? შენ ხომ არასოდეს გიკითხავს, როგორ იქცეოდა, როცა ერთად ვცხოვრობდით? მაშ ახლა რად გინდა გაიგო, როგორ დავცილდით ერთმანეთს?

— მინდოდა მხოლოდ ის მეკითხა... შეუტაცხმყოფელი ხომ არ იყო შენთვის, რა თქმა უნდა...

— აჰ, ჩემთვის? — შეეკითხა ნატალი, — მე იმ ადამიანთან წამოვედი, რომელიც მიყვარს... ის კი მარტო დარჩა, ხომ ასეა?

ჟილს ბუნდოვანმა, საკმაოდ ცინიკურმა აზრმა გაუელვა: საბოლოო ჯამში მიტოვებული ქმრის ბედი ბევრად უფრო მძიმეა, განცდების თვალსაზრისით, ვიდრე ჯერ ისევ გვერდით მყოფის. ნატალის, როგორც ჩანდა, შეამკვივნა. ჟილმა ვერა და ვერ გაუთბო გათოშილი ხელები; ჟილს რატომღაც უნდოდა ნატალის ეტირა, ეთქვა ყველაფერი, მთლიანად მინდობოდა მას, ან ვნებამორეული გულში ჩაკვროდა, როგორც ეს ხდება ხოლმე, როცა საყვარლებს უნდათ მესამე პირის მიმართ ჩადენილი სისასტიკე დაივიწყონ. სირცხვილისაგან აცახცახებული მღუპარე ქალის ცქერა კი გულს უკლავდა.

— შენ გეშინია, — უთხრა ჟილმა, — გიმძიმს. მოდი, ჩემი ბინა დაათვალიეროთ.

ჟილი თვითონაც არ მოელოდა, ასეთი გატაცებით რომ „მოამზადებდა“ თავის ბინას ნატალისთან შესახვედრად. მეკარე ქალმა ყველაფერი მიაღაგა, ჟილმა იყიდა ჩაი, ქალაღის ხელსახოცები, უამრავი ყვავილი, ორცხობილა და ახალი ფირფიტა. მეკარის ქმარმა გამოცვალა გადამწვარი ნათურები, ჩართო მაცივარი. ერთი სიტყვით, ჟილმა ყველაფერზე იზრუნა, გარდა ნატალის განცდებისა, უფრო სწორად, მას ეგონა, ეს განცდები უფრო თეატრალური იქნებოდა, სხვადასხვა პერიპეტეებით, ამაღლვებელი სცენებისა და ქვითინის მოწმე გახდებოდა. — ერთი სიტყვით, „დრამა“ იქნებოდა, ფრიად საინტერესოც. მაგრამ ასე უხვმო სასოწარკვეთას კი არ მოელოდა.

ნატალი წამოდგა და ანგარიშშიუცემლად გაჰყვა ჟილს. დიდი სანახავი აქ არაფერი იყო, საძილე ოთახისა და ხის პანელით მოპირკეთებული აბაზანის გარდა (ელოიზას ახალი ახირება). ნატალიმ თავაზიანად

და დაბნეულად დაათვალიერა ბინის ყველა ღირსშესანიშნაობა. ამ ქალის შემყურე ვერავინ იფიქრებდა, რომ იგი ამ ლოგინში დაიძინებდა, თავის ტანსაცმელს ამ კარადაში დაკიდებდა, თვითონ ჟილიც კი. ჟილი შიშმა შეიპყრო. ვაითუ ჯერ არა აქვს გადაწყვეტილი? იქნებ, იმისთვის ჩამოვიდა, რომ უთხრას (წერილით ან ტელეფონით შეტყობინება ნატალის ხასიათს არ ეხამებოდა), შენთან დარჩენა არ შემიძლიაო. და უმაღლვე მის მიერ ნაყიდი ყვავილები, ნატალისათვის უკვე გაშლილი ფართო ლოგინი, სექტემბრის დამდეგი და მოსალოდნელი ზამთრის თვეები, საერთოდ მთელი ცხოვრება ჟილს საზიზღრობად და არარაობად ეჩვენა. მან ხელი ჩაავლო ნატალის და თავისკენ შემოაბრუნა.

— მოგწონს?

— რა თქმა უნდა, — მიუგო ნატალიმ, — შესანიშნავია.

ეს სიტყვა ჟილს ეკალივით დაესო გულზე. მამასადამე, ტყუილად არ დუმს, ჟილს არ ეხუტება, ხელებიც გაციებული აქვს და სადღაც განზე იყურება. არა, ნატალის უკვე აღარ უყვარს იგი. ტყუილად როდი ლელავდა ეს სამი დღე, სამი დღის ჯოჯოხეთური მოლოდინის წუთებში ტყუილად როდი ახეთქებდა გადაშლილ გაზეთებს იატაკზე, არც ის ყოფილა უსაფუძვლო, ტელეფონის ყურმილს რომ ჩამოხსნიდა წარამარა და მაშინვე კიდებდა. დიახ, ეს ყოველივე ამაოდ არ ყოფილა. იგი კვლავ მარტო დარჩება, ნატალი წავა, მიატოვებს ჟილს. მან ზურგი შეაქცია ნატალის და ფანჯარასთან მივიდა. უკვე დამე იდგა, მაგრამ ქუჩებში ისევ იგრძნობოდა ზაფხულის გამოცოცხლება.

— ჟილ! — გაეხმაურა ნატალი.

იგი შემობრუნდა. ნატალი საწოლზე იწვა, ფეხსაცმელი გაეხადა. არა, დღეს იგი არ წავა, ამ საღამოს მასთან გაატარებს, დამეც აქ დარჩება, ჩასჩურჩულებს — „ჩემო სიყვარულო“, დილით კი, ყველაფერი დასრულდაო, ეტყვის და წავა. რა თქმა უნდა, ნატალი პატიოსანი ქალია, მაგრამ არის ისეთი პირობები, რაზედაც უარის თქმა ძნელია. ჟილს ბრაზი მოერია, ფანჯარას მოსცილდა და ლოგინის კიდებზე ჩამოჯდა. რა მშვენიერი იყო ამ წუთას ნატალი — დაღლილი, ოდნავ გულგრილი. ჟილს უყვარდა იგი.

— შენ დამიძახე?

ნატალიმ გაცეცხებით შეხედა, ხელი გაუწოდა. ჟილი ჩააფრინდა ამ გაყინულ ხელს და მაგრად მოუჭირა.

— გინდა უკანასკნელი დამე მაჩუქო?

ნატალი ოდნავ წამოიწია. მან კი განაგრძო:

— ხვალ კი მეტყვი, არ შემიძლია ასე სასტიკად მოვექცე ფრანსუას, დაუწვრიო მყუდრო ცხოვრებაო, და წახვალ, ხომ მართალია?

განრისხებული ჟილი მოელოდა, რომ ნატალის დაბნეულად ეს მოულოდნელი სიმართლე, ჟილის ალღო განაცვიფრებდა, მაგრამ ნატალი

მხოლოდ დაჟინებით შესცქეროდა და ჟილმა უცაბედად დაინახა, როგორ აივსო ეს ფართოდ გახელილი თვალეები ცრემლით, თუმცა არც ერთი ნაკვთი არ შეტოკებია. მაშინლა მიხვდა ჟილი, რომ შეცდა. დარცხვენილი და დამშვიდებული საჩქაროდ დაწვა ნატალის გვერდით და სახე მხარზე მიადო. ლაპარაკის თავი აღარ ჰქონდა. მაშინ ნატალიმ თავისთვის ჩაიხურჩულა:

- ღმერთო ჩემო, რა თავგერძა ხარ, ჟილ!
- ისე შემეშინდა, — უპასუხა ჟილმა, — მთელი ეს სამი დღე!.. და აი ახლაც... ხომ არასოდეს წახვალ ჩემგან?
- ხანმოკლე სიჩუმე ჩამოვარდა. შემდეგ, როგორც იქნა, გაისმა ნატალის ჩვეულებრივი ხმა, ალერსიანი და დამცინავი ხმა.
- არა, — უთხრა მან, — მხოლოდ თუ ძალიან შემეხვეწები.
- იცოდე, ვერ გადავიტან! — უთხრა ჟილმა. — ამას ახლაღა მივხვდი.

ჟილი უძრავად იწვა. იგი კვლავ ისუნთქავდა ნატალის სურნელს, ნაცნობსა და ახლობელს, რომელიც ასე აგონებდა მწვანე მდელოებს, ლორთქო ბალახს, დაცარიელებულ სხვენის ოთახს. ჟილს უცნაურად, თითქმის მკრეხელობად ეჩვენა ნატალის სურნელის ყნოსვა აქ, ამ ქალაქში, ამ საძილე ოთახში, სადაც, ვინ მოთვლის, რამდენი ქალი ყოფილა და სადაც სულ ცოტა ხნის წინ ელოიზა ცხოვრობდა. იგი ხედავდა, მაგრამ ვეღარ ცნობდა ამ ოთახს, ნატალის სურნელების შშვენნიერ ღრუბელში, თანაც ნატალის მხრებით ვადაღობილს. როგორც ეს შშვენნიერი ქალი, ჟილიც უცხოდ გრძნობდა აქ თავს, ასევე შეიძლება ყოფილიყვნენ .სასტუმრო ნომერში იმ მიუსაფარ საყვარლებივით, რომლებზედაც მღერის პიაფი. მაგრამ ამიერიდან მან თავისი ბედი ხომ ნატალის ბედს დაუკავშირა, ისინი საკუთარ სახლში არიან. მაშ საიდან გაუჩნდა ეს შიშის გრძნობა, რისგან უკვენისის ასე გული? ეს არ ჰგავდა იმ პანიკურ შიშს, ცოტა ხნის წინ რომ განიცდიდა, ეს არც გულისწყრომა იყო და არც მწუხარება, ეს იყო რაღაც უფრო ღრმა, ჰერ არგანციდილი ავი წინათგრძნობა.

ჟილი ჩაეკრა ნატალის, კვენსით ჩასჩურჩულებდა სასიყვარულო და საალერსო სიტყვებს, ნატალის ხელისგულები ჟილის კეფაზე ეწყო, სუნთქავდა ნებიერად, მშვიდად და ჟილი მაშინვე მიხვდა, რომ ნატალის ეძინა. იგი წამოდგა, მაცივრიდან ერთი ბოთლი შამპანური გამოიღო, ჭიქა გაივსო, საძილე ოთახში შეიტანა და საწოლთან გაჩერდა. ნატალის დაღლილი, სათნო სახე ჰქონდა, ნდობით სავსე. ჟილმა ჭიქა მადლა ასწია, გულში დაიფიცა, რომ არასოდეს არაფერს ავნებდა ამ ქალს, და სულმოუთქმელად გადაჰკრა ცივი შამპანური. მაშინვე გაახსენდა, ასევე ერთბაშად რომ გადაჰკრა ერთი ტოლჩა თბილი ლუდი იქ, კაფეში, ჟანისთან ერთად, როცა მეგობარს ნატალის სიყვარულში გა-

მოუტყდა. ეს იყო ერთი თვის — არა, ათი წლის წინათ. ახლა კი ეს ქალი სახლში ჰყავს, მისი საკუთრებაა, მან გაიმარჯვა. და ჟილმა ვერ შეიკავა სიცილი. იგი დასცინოდა თავის წინანდელ სიბრმავეს, თავის სიჯიუტეს, თავის შეხედულებას პასუხისმგებლობაზე, დასცინოდა თავის უგუნურებას, თავის გამარჯვებებს.

II თავი

— შენთვის ჯერ არ მითქვამს ელოიზას ამბავი, — სიცილით თქვა ჟანმა და ნატალის მიუბრუნდა, — ვიმედოვნებ თავად გაიმბოთ ამ საცოდავ ქალზე.

ნატალიმ გაიღიმა და თავი გააქნია. სამივენი მაგიდას უსხდნენ სანაპიროს პატარა რესტორანში; ჟანს და ნატალის თითქოს მოეწონათ ერთმანეთი. ჟილი დიდად კმაყოფილი იყო.

დარწმუნებული ვარ თვითონ გაიმბოთ მის შესახებ. ჟილს ხომ დუმილი არ ეხერხება. ერთადერთხელ სცადა ამის გაკეთება; როცა საუბარი თქვენ გეხებოდათ. აი, ამით მივხვდი, რომ უყვარხართ. აკი გამოვტყეხე კიდევ. ამ ამბავზე კი ნამდვილად არაფერს გეტყვოდათ.

— აბა, გეყოფა, — უთხრა ჟილმა.

მაგრამ ვერ კი შეძლო ბედნიერების ღიმილი შეეკავებინა. რა თქმა უნდა, ის სიამოვნება, რასაც ახლა ჟილი განიცდიდა, ბავშვური იყო, მაგრამ მართლაც საოცრად სასიამოვნოა ისმენდე, შენი ერთგული მეგობარი და შენი საყვარელი როგორ გაბიაბრუებენ ალერსიანად. ასე გგონია, შენ თითქოს განზე ხარ, თითქოსდა ცნობისმოყვარე, უჩინარი სალაპარაკო საგანი იყო, მაგრამ თანდათანობით რწმუნდები, რომ ეს საგანი შენ თვითონ ხარ, რომ შენ გახასიათებენ თურმე და მაშინვე ხედები შენი თავის ფასსაც და მათ სიყვარულსაც.

— რას იზამ, ახლავე უნდა წაგიხდინო გუნება. ელოიზას არაჩვეულებრივი ბედი ხვდა — ჟურნალ „ვოგის“ პირველი ფოტოგრაფის საყვარელი გახდა და შესანიშნავად აიწყო ცხოვრება. შეხედეთ, ნატალი, მართლა წაუხდა გუნება. უარს არ იტყვოდა, რომ ქალები მთელი სიცოცხლე მაგას მისტიროდნენ.

— მიმიფურთხებია იმათთვის! — წამოიძახა ჟილმა.

— შენს ადგილზე მეც ასე ვიტყვოდი, — უთხრა ჟანმა და ნატალის ხელზე აკოცა.

ნატალიმ გაუღიმა. აგერ, უკვე ერთი კვირაა, ნატალი და ჟილი ჯერ კიდევ დაცარიელებულ პარიზში დაეხეტებიან, როგორც სჩვევია ხოლმე აგვისტოში პარიზს. აგერ უკვე ერთი კვირაა ერთად წვანან განიერ საწოლში დოფინის ქუჩაზე და ნატალი ძალიან ბედნიერი ჩანს.

ქანის გარდა არავინ უნახავთ, ისიც სულ ახლახან დაბრუნდა მგებულებიდან. როდესაც ორი საათის წინ ქანმა მათთან შეიარა, ძალზე გაკვირვებული დარჩა, ნატალი რომ ოთახში შემთხვევით მოსულ სტუმარივით იქცევა. ჟილს თვითონ მოუხდა სერვანტიდან ჭიქების გამოლაგება, მაცივრიდან თვითონ გამოიტანა ყინული და ასე შემდეგ („არ დამავიწყდეს, შემდეგ ვკითხო ჟილს, რატომაა ასე“).

— კლუბში უნდა შევიაროთ, — თქვა ქანმა, — ნატალი იყო უკვე კლუბში? არა? აუცილებლად უნდა გვეწვიოთ იქ და ნახოთ, რას გიმზადებთ ცხოვრება ამისთანა არამზადას ხელში.

ნატალი წამოდგა და თმის შესასწორებლად გავიდა. ქანმა თვალის გააყოლა და ნაღვლიანად გადააქნია თავისი ბოხობა თავი.

— მშვენიერია, საოცრად მშვენიერია! — წარმოთქვა მან.

— შენ ასე ფიქრობ? — შეეკითხა ჟილი.

და ორთავეს გაეცინა — ისე სასაცილოდ გაისმა წვრილი, ამღერებული ხმით თითქოსდა სხვათა შორის მიცემული ეს შეკითხვა.

— ნატალი შენზე ბევრად უკეთესია, — განაგრძობდა ჩაფიქრებული ქანი, — ბევრად უკეთესი, ვარეგნობაზე არ ვამბობ, — დაუმატა მან.

— გმადლობთ, — გაეპასუხა ჟილი.

— ეცადე, რომ... — წამოიწყო ქანმა და გაჩუმდა.

— ვიცი, ვიცი, — მხიარულად ჩამოართვა სიტყვა ჟილმა. — ვეცადო, გული არ ვატკნო, ვაგუფრთხილდე, რომ ასეთივე დარჩეს ბოლომდე, ვეცადო, არ ვიყო ეგოისტი, ისე მოვიქცე, როგორც ვაჟაკს შეჭფერის და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ.

— ჰო, — დასტური მისცა ქანმა. — უნდა ეცადო...

მათ ერთმანეთს შეხედეს და ერთდროულად გაიხედეს განზე. იყო წუთები, როცა ჟილს საკუთარი თავი სძულდა, ისეთი, როგორც ქანის თვალში ჩანდა. ორივენი წამოდგნენ და, როგორც კი ნატალი დაბრუნდა, კლუბისაკენ გასწიეს.

კლუბში მხიარულება სუფევდა. იქაურობა უკვე ხალხით იყო სავსე. როგორც ჩანს, პარიზელებისათვის ავგისტო უკვე გასულიყო. სტუმრებს ბრინჯაოსფრად მშემოკიდებული პიერი ეგებებოდა; იგი ჟილს გადაეხვია, და „შვილო ჩემო“ უთხრა, ის კი აღარ ახსოვდა, ბოლო შეხვედრისას ამ „შვილს“ კბილებში მუშტი რომ უთავაზა. შემდეგ გამოცდილი თვალით გულისყურით შეათვალიერა ნატალი. ჟილი დაიბნა. ვინმე სხვა ქალთან ერთად რომ გამოცხადებულიყო, თავისუფლად ეტყოდა: „ნატალი, ეს პიერია, გაიცანი“, — და ნათელი იქნებოდა, რომ ჟილ ლანტიეს ახალ საყვარელს ნატალი ჰქვია. მაგრამ ახლა ეს ველარ შესძლო. მან დიდი ამბით უთხრა: „ნატალი, ნება მომიეცი

წარმოგედგინოთ პიერ ლერუ. პიერ, გაიცანი — ქალბატონი სილვენერი. და თან ყურებადმდე გაწითლდა.

გაცნობის ეს ცერემონიალი ამ საღამოს მან ბარემ თხუთმეტჯერ გაიმეორა. მამაკაცები მხარზე ხელს ურტყამდნენ, ქალები კი კოცნიდნენ. ჟილს, იმ წლებში დამკვიდრებული მეგობრობის ურყევი კანონის თანახმად, და ისიც ყოველ ჯერზე მხრიდან იშორებდა ამ ღონიერ ტორს, ან ნაზ ხელებს (მეგობართა სქესის მიხედვით, თუმცა არც ეს იყო აუცილებელი), შემდეგ მაშინვე აცნობდა მათ ქალბატონ სილვენერს. ეს კი ყოველ ჯერზე გაკვირვებას იწვევდა; მაგრამ ჟილი მაინც ჯიუტად იცავდა თავაზიანობის კანონს, რაც უნაზ ართობდა, გულუბრყვილო ნატალის კი სულ არ აოცებდა. რაღა თქმა უნდა, მაშინვე აეკიდათ ძველი დოსტი ნიკოლა. იგი, როგორც ყოველთვის, „გადაკრულში იყო“ და გაცნობისთანავე ნატალის მიმართა:

— მაშ, თქვენ მოგვტაცეთ ჩვენი ბიჭიკო? რომ იცოდეთ, როგორ ვღელავდით. თუმცა, სიმაართლე თუ გნებავთ, მის ადგილზე საერთოდ აღარც დავბრუნდებოდი.

ნიკოლამ უწყინრად გაიცინა, როგორც თავაზიან რაინდს შეჰფერის, და არხეინად მიუჯდა მათ მაგიდას.

— იმედი მაქვს, ვისკიზე დამპატიყებთ, ხომ უნდა აღვნიშნოთ ეს სასიხარულო შემთხვევა?

— არაფერსაც არ აღვნიშნავთ, — გაეპასუხა გაჯავრებული ჟილი, — ჩვენ ვზეიმობდით ჩვენს მყუდროებას, შენ კი სწორედ ამ დროს მობრძანდი.

— ღმერთო ჩემო! — შესძახა ნიკოლამ, რომელიც წყენას აინუნში არ აგდებდა, ოღონდ სასმელი ჰქონოდა, — ღმერთო ჩემო! უკვე ეჭვიანობს!.. დარწმუნებული ვარ, ქალბატონი სილვენერი კმაყოფილი დარჩება, თუ დავლევთ კლუბში მისი პირველი გამოჩენის სადღეგრძელოს, მე ხომ აქ არასოდეს მინახიხართ, ხომ მართალია? თორემ, გარწმუნებთ, უსათუოდ დაგიმახსოვრებდით, თუნდაც ერთხელ მომეკრა თვალი.

მან ნატალის ნაზად გაუღიმა, მაგიდიდან ბოთლი აიღო და ვისკი დაისხა. ჟილს ბოღმა მოაწვა, მით უმეტეს, რომ შეამჩნია, მაგიდის მოპირდაპირე მხარეს როგორ ჭუტავდა თვალებს უანი და სიცილს ძლივს იკავებდა; ნატალის სიტყვა არ დასცდენია.

— მომისმინე, ნიკოლა, — უთხრა ჟილმა, — ჩვენ საქმიანი საუბარი გვაქვს.

— მით უმეტეს, თუ თქვენ საქმიანი საუბარი გაქვთ, ქალბატონ სილვენერს მოეწყინება თქვენი საუბრის მოსმენა. წამობრძანდით, უკეთესია ვიცეკვოთ, ქალბატონო.

და უეცრად ნატალი ავისკისდა, მას აჰყვა უანიც. სიცილს ვეღარ

იკავებდნენ ბუნებით მხიარულმა ნიკოლამაც ბანი მისცა. თუმცა არ დავიწყებია ხელმეორედ შეევსო ჭიქა. მხოლოდ ჟილი იყურებოდა შკაცრად, თავს დამცირებულად გრძნობდა და ლამის გაცოფებულყო.

— ხა-ხა-ხა, — სიცილისაგან უკვე ასლოკინებდა ჟანს, — ოჰ, ერთი შეგახედა, რა სიფათი გაქვს!..

ნატალი ლამის ტიროდა სიცილისაგან და ჟილიც იძულებული გახდა საცოდავი ღიმილი გამოედნო. მას ახლა ძალიან უნდოდა მიეტოვებინა ეს ორი მოხითხითე ჩერჩეტი, გადამჯდარიყო მეორე მაგიდასთან და თავის ძველ მეგობრებთან ერთად გამომთვრალიყო... ბოლოს და ბოლოს, ამდენი ხანია პარიზი არ უნახავს. თუკი მისმა ცდამ, საყვარლის თავმოყვარეობა დაენდო, ეს ნაყოფი გამოისხა, მიუფურობებია ყველაფრისათვის... ამაზე იოლი რაღაა.

— რატომ არ გინდა იცეკვო? — უთხრა მან ნატალის.

— ეს ცეკვა არ ვიცი, — უპასუხა მან, — არ გეწყინოთ, ბატონო, — მიუბრუნდა ნიკოლას, — მე პროვინციიდან გეახელით.

— ღმერთო ჩემო! — წამოიძახა ნიკოლამ, — სახელდობრ საიდან?

— ლიმუზენიდან.

— ლიმუზენიდან? ლიმუზენი ხომ ჩემი სათაყვანო მხარეა. მე იქ ნათესავებიც მყავს. მამ ესეც უნდა დავასველოთ. ჟილ, დავლიოთ ლიმუზენის სადღეგრძელო.

და განცვიფრებული ჟილის თვალწინ გაიბა გრძელი საუბარი ნატალისა და ნიკოლას შორის ლიმუზენის მშვენიერ ბუნებაზე, ალოობაზე, რთველზე, ეს უკანასკნელი განსაკუთრებით მოსწონდა თურმე ნიკოლას. ლამის ორი საათი იყო, როცა შეზარხოშებულმა და გამხიარულებულმა ჟანმა ისინი სახლში მიაცილა. ნატალი ოდნავ ბარბაცებდა, ჟილი კი ძაღლის გუნებაზე იყო, აბაზანაში რამდენიმე გესლიანი წინადადება გაამზადა, მაგრამ როცა საძინებელში დაბრუნდა, ნატალის უკვე ღრმად ეძინა. თვითონაც გვერდით მიუწვა, მაგრამ კარგა ხანს ვერ დაიძინა.

III თავი

მეორე დილით გამოღვიძებული ნატალი შეფიქრიანებული და დარცხენილი ჩანდა იმ კაცის დარად, რომელმაც წინა დღეს ზედმეტი დალია და ამის გამო თავს უხერხულად გრძნობს, თუმცა კარგად გამოიძინა და მხნედ, ცოცხლად გამოიყურება.

— რაო? — უთხრა ჟილმა, — ნიკოლა ხომ არ დაგესიზმრა?

— ნიკოლა მართლაც ძალიან მომეწონა, — უპასუხა მან, — კარგი ვინმე ჩანს, ბომბორა ქოფაქს ჰვავს.

— გეთანხმები, ბომბორა და მთვრალ ქოფაკს. სხვათა შორის მე არ მეგონა, დაღევაზე თუ უარს არ იტყოდ.

ნატალიმ შეხედა და მცირე დუმისის შემდეგ თქვა:

— იმიტომ... იმიტომ, რომ მეშინოდა. მე ხომ იქ არავის ვიცნობდი, შენთვის კი ყველა ნაცნობი იყო. თანაც ისე სულელურად გამოვიყურებოდი იმ გოგონების გვერდით...

ჟილმა გაკვირვებით შეხედა.

— ჰო-ჰო. მე ისეთი უბრალო შავი კაბა მეცვა, მხოლოდ მარგალიტის წვრილი მძივი მეკეთა, ისინი კი პირდაპირ დიანა-მონადირეებს ჰგავდნენ. შენც კი შეგრცხვია, როცა მათ ჩემი თავი გააცანი.

— ო, ეს მეტისმეტია! — გაჯავრდა ჟილი. — მეტისმეტია!.. როგორ იფიქრე, რომ შემრცხვია?

ჟილი ლოგინზე გულადმა გადაწვა და ნატალი გულში ჩაიკრა. ნატალი და შიში? ნატალის, ვისაც საერთოდ არაფერი აშინებდა, ვინც მთელ ლიმუზენს ბრძოლა გამოუცხადა, ვინც ქმარი მიატოვა, ამ შეუპოვარ ნატალის იქ, კლუბში შეეშინდა სიმპათიური ლოთებისა. ჟილს ეს სასაცილოდ ეჩვენა და თან გულიც აუჩუყდა.

— არა, კი არ მომერიდა, — წარმოთქვა ნაღვლიანმა ნატალიმ, — კი არ შემრცხვია, მეშინოდა, ჩემთან არ მოგწყენოდა. ამიტომ გამეხარდა, ნიკოლა რომ შემოგვეერთდა.

— კი მაგრამ, ჟანი ხომ იყო ჩვენთან, მისი აზრით კი შენისთანა საოცრება არც არსებობს.

— ასეა თუ ისე, ჟანი უპირველეს ყოვლისა შენი მეგობარია. შეგიძლია ისე მოექცე, როგორც მე, ყველაფერს გააბატიებს. ისიც კი გავიფიქრე, იქნებ, ჟანს ჟილის ცუდი ქცევა ართობს-მეთქი?

— ხომ არ შეიშალე! — უთხრა ჟილმა.

თუმცადა თავისდა უნებურად მაინც გაახსენდა, რა გაბადრული სახე ჰქონდა ხოლმე ჟანს, როცა ჟილი, მათივე თქმით, „მორიგ მარცხს განიცდიდა“ და მზად იყო ყოველნაირი სიგიჟე თუ სისულელე ჩადინა. ჟანი ამშვიდებდა მეგობარს, ცდილობდა გონს მოეყვანა, მაგრამ ისეთი მხიარული შემწყნარებლობით, თითქოსდა კიდევაც აღაფრთოვანებდა ჟილის ოინები, მისი შეგონებები ხშირად ცეცხლზე ნავთის დასხმა უფრო იყო; ასეა თუ ისე, ჩვენ ჩვენს მეგობრებზე არავინ არაფერი ვიცით, არც იმ ქვეშეცნეულ გავლენაზე, ზოგჯერ მათთვის გაუსაზრისებლადაც კი ჩვენზე რომ ახდენენ. და მაინც სასაცილო იყო, ეს კეთილშობილი ჟანი მეფისტოფელის როლში წარმოედგინა. ჟილმა გადაიხარხარა.

— ყველაფერს ეჭვის თვალთ უყურებ. მაშ, განზრახული გაქვს მთელი ჩემი ცხოვრება თავდაყირა დააყენო?

— მე მგონი, არც შენ ელოლიავებოდი მაინცდამაინც ჩემს ცხდვ-

რებას, — მშვიდად მიუგო ნატალიმ და თვალმინაბულმა ღიმილით შეხედა ჟილს. იქნებ, მართლაც კი ეშინოდა იქ, კლუბში თავშეყრილი ხალხისა, მაგრამ ჟილის შიში ნამდვილად არ ჰქონდა.

— რა მკაცრი და დაუნდობელი ქალი ხარ, — უთხრა ჟილმა; — არაფრისაც არ გეშინია. გარდა ამისა ლოთიც ბრძანდები, უფრო მეტიც — უსირცხვილოც, — უთხრა ბოლოს და შეაჩვღრია, — ჟილდა უნდა გავაცნო.

— ვინ არის ჟილდა?

მაგრამ ჟილი უკვე მხოლოდ ნატალიზე ფიქრობდა და არავითარი სურვილი არ ჰქონდა ჟილდაზე ელაპარაკა. ეს კი უთხრა:

— გარყვნილი ქალია.

— ო-ო-ო! — წამოიძახა ნატალიმ. — ყველა ქალს შეუძლია იყოს გარყვნილი. აი, მეც ხომ... მაგრამ ეს არაფერს ნიშნავს... როცა გიყვარს, ნეტარება...

— გაჩუმდი, ყბედო, — უთხრა ჟილმა.

მათ ძალიან გვიან ისადილეს ღიბთან. ჟილმა აქაც გაიმეორა „გაცნობის“ გუშინდელი ცერემონიალი, მაგრამ ამჯერად სრულიად ძალდაუტანებლად. სამი დღის შემდეგ ახალ თანამდებობაზე დაიწყებს მუშაობას, ჰყავს ლამაზი საყვარელი, ბედმა კარზე მიუკაკუნა. იგი გაცეხული იხსენებდა: ნუთუ სულ სამიოდე თვის წინ ის საცოდავი, მზღალი და ყოველმხრივ გულგატეხილი არსება მე ვიყავი? ეტყობა, მაშინ, თავისდა უნებურად, ტანჯვის უკიდურეს წერტილს მიაღწია. ახლა კი მთელი ქვეყანა მას ეკუთვნის, ამიტომაც ღირს დალიოს შამპანური. ძეხვი მოთუშული კომბოსტოთი და ზედაც შანპანური — ვერაფერი ბედენაა, მაგრამ შამპანური მაინც დალიეს.

შემდეგ მახლობელ კინოთეატრში შევიდნენ რომელიღაც სულელური ფილმის სანახაოდ. ჟილი მთელი სევანის მანძილზე რაღაც სისულელეებს ჩასჩურჩულებდა ყურში ნატალის. ნატალის აღშოთებებს კი საზღვარი არა ჰქონდა, რადგან თვითონ ბავშვური გატაცებითა და ყურადღებით უცქერდა ყოველგვარ სანახაობას. ტყუილად როდი ეხვეწებოდა ჟილს მთელი სამი დღე, თეატრში წამიყვანე „ინტელექტუალურ“ პიესაზე, ამბობენ, შესანიშნავი დადგმააო, მაგრამ ამის გახსენებაც კი სისხლს უმღვრევდა ჟილს. რამდენი წელია თეატრში არ ყოფილა, და საერთოდ ვერ იტანს წინასწარ დაგეგმილ გართობებს; იგი დასცინოდა ნატალის „პროვინციალიზმს“, — ასე უწოდებდა ჟილი ნატალის ამ თვისებას.

— რა გაჩქარებს? მოესწრები, — ეუბნებოდა ჟილი, — ერთი კვირით ხომ არ ჩამოხვედი პარიზში. განა რა სავალდებულოა ერთ კვირაში ნახო ყველაფერი, რომ შემდეგ ღიმოჟის ქველმოქმედ ქალბატონებს უამბო ამაზე.

— გულწრფელად მომწონს ყველაფერი, — არ ეპუებოდა ნატალი, — როგორ არ გესმის? მინდა სწორედ შენთან ერთად ვიმსჯელო შემდეგ.

— მგონი, საკმაოდ ინტელექტუალური ქალი შემხვედრია, კარგი ამბავია, ვერაფერს იტყვი.

— მე ეს შენთვის არასოდეს დამიმალავს, — უპასუხა ნატალიმ ღიმილის ნიშანწყლის გარეშე. სამაგიეროდ ჟილი ხარხარებდა გულიანად, როცა წარმოიდგენდა მისი ვნებიანი საყვარელი უეცრად როგორ გარდაიქმნებოდა ინტელექტუალურ ქალად.

მაგრამ ზოგჯერ მართლა გაოცდებოდა ხოლმე, როცა სულ პატარა წვრილმანებში ამჩნევდა, ნატალი მასზე გაცილებით ღრმა და განათლებული ქალი რომ იყო, ცხადია, პროვინციაში ოცდაათი წლის ქალს კითხვისათვის საკმაოდ ბევრი დრო აქვს. მაგრამ ნატალის გულწრფელად „მოსწონდა ყველაფერი“, და როცა კამათით დაღლილი ჟილი პარადოქსითა თუ წყალწყალა მოდური ფრაზებით შეეცდებოდა თავის დახსნას, ნატალი ისეთი განცვიფრებით ესხმოდა თავს, თითქოს ჟილი, უეცრივ, თავისივე თავის უღირსი აღმოჩნდებოდა ხოლმე.

— ჩემო პატარავ, დიდად განათლებული კაცი მე არ გახლავარ, — პასუხობდა ჟილი (თუმც პირიქით კი ფიქრობდა), — ამიტანე ისეთი, როგორიც ვარ.

— არადა, კი შეგიძლია განათლებული იყო, — ცივად ეტყოდა ნატალი, — შენს ჭკუას რომ მარტო პირად ინტერესებს არ ახმარდე, არაფერი არ გაინტერესებს. მიკვირს, აქამდის როგორ გაგაჩერეს რედაქციაში.

— იმიტომ მაჩერებენ, რომ შრომისმოყვარე, მუყაითი კაცი ვარ, თანაც მანქანაზე სწრაფად ვბეჭდავ.

ნატალი მხრებს იჩეჩავდა და იცინოდა, მაგრამ მის სიცილში თითქოს წყენაც იგრძნობოდა. თუმცა ჟილი კი ასეთი კამათის დროს სიხარულით ცას სწვდებოდა: საოცრად უყვარდა, როცა „ტუქსავდენე“ ხოლმე. რა თქმა უნდა, ყველაფერი სასიყვარულო სიტყვებითა და ალერსით მთავრდებოდა, და ჟილიც თავის მკლავებში გამომწყვდეულ ნატალის ვნებისაგან ჩახლექილი ხმით ეკითხებოდა: ხომ გსიამოვნებს შენს სასაცილო საყვარელთან ყოფნაო. ორთავენი ჯერ კიდევ ბედნიერების იმ ნეტარ ხანაში იყვნენ, როცა შეყვარებულებს საოცრად უყვართ კამათი და წარმოდგენაც არა აქვთ იმაზე, რომ მათი ეს უბრალო წაკამათება შესაძლოა ბევრად უფრო უსიამოვნო შეჯახების დასაბამი გამხდარიყო.

ახალ თანამდებობაზე მუშაობის ორი თვის მანძილზე ჟილს პირველად მოუწია შინ დაბრუნებამდე რომელიმე ბარში მარტოდმარტოს დაელოდა ჭიქა ღვინო. მართლაც, სასიამოვნოა თავი წარმოიდგინო ახალგაზრდა, თავისუფალ კაცად; მით უმეტეს, როცა დარწმუნებული ხარ, რომ უყვარხარ ქალს, რომლისაც გჯერა და რომელიც სადღაც გელოდება. პარიზის კაფეები — უბედოთათვის უფსკრულია, ბედნიერ მიჯნურთათვის კი — ტრამპლინი. ჟილი სულ არ ჩქარობდა. პირიქით, იმის დროც კი გამონახა ბარის მეპატრონე ქალთან ელაპარაკა და საღამოს გაზეთები გადაეთვალიერებინა. იგი არც ჩაფიქრებულა იმაზე, პირდაპირ სახლში რატომ არ წავედით — უბრალოდ უმადლოდა ნატალის, რომ მის გამო ეს სულელური, მაგრამ წინასწარგანზრახული შეყვინება გზაში თითქოსდა თავისუფლების ბედნიერი და მრავალმნიშვნელოვანი გამოხატულება იყო. ადამიანი ხომ მხოლოდ და მხოლოდ ვიღაცასთან მიმართებითაა თავისუფალი. და თუ ამ გრძნობას ჟილი ბედნიერების დღეებში განიცდიდა, მაშინ ასეთი თავისუფლება ყველაზე დიდი სიამოვნებაა ქვეყანაზე. იმ დღეს ჟილმა ბევრი იმუშავა, საღამოს კი რესტორანში იყო მიწვეული. ამ ვახშამზე ფერმონმა იგი ნატალისთან ერთად, ჟანი კი მარტასთან ერთად დაპატიჟა. არავინ იცოდა, ინებებდა თუ არა ვახშამზე მობრძანებას ფერმონის მეუღლე. ალბათ არა, რადგან ჟანი და ჟილი საყვარლებით იყვნენ მიწვეულნი. ჟილს უნდა ეჩქარა, ვინაიდან შინ უნდა გაეგლო ტანსაცმლის გამოსაცვლელად. მაგრამ ახლა აქ, ამ ბარში უდარდელი განწყობის ისეთი საამური გრძნობა დაეუფლა, რომ გადაწყვიტა რაც შეიძლება დიდხანს გაეგრძელებინა ეს წუთები, ნატალი უკვე შინ იქნება, ცოტა დაღლილი გაუთავებელი ხეტიალით. ამ ხეტიალის წყალობით იგი გაუნელებელი გატაცებით ეცნობოდა პარიზს, მის მუხეუმებს, ძველებურ უბნებს, რომელთა მიმართ ჟილი სკეპტიკურად იყო განწყობილი. ნატალიმ უკვე იცოდა ისეთი ქუჩები, კაფეები, სამხატვრო გალერეები, რომლებზედაც ჟილს წარმოდგენაც არ ჰქონდა, შეშფოთებულიც კი ეკითხებოდა თავის თავს, ბოლოს და ბოლოს, როდის დაამთავრებს ნატალი პარიზის შესწავლას. მერე რაღას იზამს? ყოველ საღამოს რესტორანში ვახშამობენ, ზოგჯერ კლუბშიც შეივლიდნენ ხოლმე. მაგრამ ნატალი ყოველად გულგრილად ექცეოდა იმ „საინტერესო პიროვნებებს“, რომელთაც ჟილი აცნობდა ხოლმე, გამონაკლისი მხოლოდ ნიკოლა იყო — იგი რუსული გულითაღობით ექცეოდა ამ კაცს. თუმცა ჟილმა თავისდა გასაკვირად ისიც შეამჩნია, რომ ეს მსუქანი, რეგენი ნიკოლა საკმაოდ ნაკითხი პიროვნება ყოფილა, რომ ის სულაც არ არის უტყურო, როცა შედარებით ფხიზელია, ჭკვიანურ აზრებსაც გამოთქ-

ვამს და ჟილის თვალწინ უფრო და უფრო დიდი მოტრფიალე ხდება ნატალისა. ბოლოს და ბოლოს, სასაცილო რაღაც გამოდიოდა: იმის ნაცვლად, რომ მოდურ მსახიობებზე ეჭორავათ, ზოლას გმირების ზნეჩვეულებებზე ლაპარაკობდნენ და თუმცა ჟილს არ ეგონა, რაიმე ახალს შეიტყობდა, ზოგ-ზოგი რამ მაინც გაიგო. ნატალის საოცრად აღელვებდა ის ფაქტი, რომ ნიკოლას ვერ ეპოვა ისეთი გონიერი პროდიუსერი, რომელიც სამასიოდე მილიონ ფრანკს გაიმეტებდა მისთვის. სასწაულიც იყო, ასეთი ნიჭიერი კაცი ამის გამო როგორ არ გაბოროტდა, ნატალის გულუბრყვილობით მოხიბლულმა ჟილმა აღარ აუხსნა, რომ ნიკოლა საყოველთაოდ ცნობილი წყალწაღებული უქნარა და გამოუსწორებელი ლოთი იყო, რომელმაც ექვსჯერ კი იმკურნალა, მაგრამ ამაოდ, თანაც აგერ ათი წელია ცვედანიც გახლდათ, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით. მათ საუბარში დროდადრო ჟანი და მისი ძროხის-თვალემა მარტაც ჩაერეოდნენ. მარტას აშკარად აზინებდა, როგორც თვითონ ნატალი, ასევე მისი, ასე ვთქვათ, უწესო საუბარი. მისი აზრით, ქალი მხოლოდ უნდა უსმენდეს და დუმდეს. თვით ჟანის თვალემაშიაც გამოკრთოდა სინანული — როგორც ჩანდა, ისიც უკმაყოფილო იყო. მაგრამ ჟილმა კარგად იცოდა, სად იყო ამ უკმაყოფილების სათავე: თხუთმეტი წლის მანძილზე ისინი ისე ესაუბრებოდნენ ერთმანეთს მორჩილ, მომხიბვლელ ქალების წრეში, ამ ქალებს ლაპარაკში არ ირევდნენ. ახლა კი უცბად მათ შორის არა მარტო მომხიბვლელი, არამედ ნათელი გონების ქალიც აღმოჩნდა. ამას კი შეიძლება ჟანის ეჭვი გამოეწვია. მეგობრული ეჭვი კი ყველა სხვა ეჭვზე საშიშია. მაგრამ ჟილი სულგრძელად და ცოტა არ იყოს სიამაყის გრძობითაც უსმენდა, როგორ აძლევდა ნატალი შეკითხვებს, როგორ ისროდა რეპლიკებს, როგორ ედავებოდა — ზოგჯერ მკვანებაც კი, — თუმცა ზომიერება არასოდეს ღალატობდა. ერთი-ორი საათის შემდეგ ნატალი კვლავ ჟილის საკუთრება იქნება. მორჩილი და მოსიყვარულე, და ასე გაგრძელდება მუდამ. ეს კი ჟილისთვის საკმარისზე მეტიც იყო. ჟილმა ისიც იცოდა, ცოტა კიდევ — და მიწერვა მგზნებარე საყვარლად გადაიქცევა. რა თქმა უნდა, იგი ჯერ არ ატარებს ექსტრავაგანტურ პიჟამოებს და მაღალყელიან ჩექმებს, როგორც მათი თანაკლუბელი დიანა-მონადირენი, მაგრამ მისი ამაყად აწეული თავი, მწვანე თვალემა, ის, რომ ყოველ მის მოძრაობაში თავშეკავებული სიფიცხე და ვნება გამოსჭვიოდა, მის უბრალო შავ კაბასაც გავიწყებდა და მოდიდან გადასულ გულქანდაც, ნატალი რომ არა და არ იშორებდა. როცა უსმენდა, რა გატაცებით მსჯელობდა ეს ახალგაზრდა და რაღაცით ცოტა ძველი ყაიდის ქალი ბალზაკზე, როგორ თავაზიანად მიმართავდა „თქვენობით“ ყველა ამ მხიარულ მეღამურს, ურცხვ ჭორიკნებს, ჟილს რაღაც ეროტიკული განცდაც კი ეუფლებოდა, რადგან ეს

ქალი დღესვე, რამდენიმე სათის შემდეგ, მის გვერდით იწვება სულ მთლად გაშიშვლებული, ვნებააშლილი და, ეჭვგარეშეა, ბევრად უფრო თამამი თავის ვნებებში, ვიდრე რომელიმე ამ ულტრათანამედროვე ასულთაგანი. გარდა ამისა, ჟილი იქ დამსწრე ზოგიერთი ჭეშმარიტი მამაკაცის მრავლისმეტყველმა მზერამ იმასაც მიახვედრა, რომ ამ ხალხმა კარგად იცოდა ქალის ყადრი და აშკარად შურღათ მისი.

ვახშამი გაზეთის გამომცემელმა სენის მარჯვენა სანაპიროზე დიდ რესტორანში გამართა. ჟილის მიზეზით ისინი ოდნავ შეგვიანებით მივიდნენ. ფერმონი მარტო, უცოლოდ მობრძანდა და ისეთნაირად მოიბოდიშა, რომ ჟანსა და ჟილს ღიმილი მოჰგვარა. გამომცემელმა შეათვალიერა ნატალი, როგორც ჩანს გაუკვირდა, რომ ერთ-ერთ მომავალ ახალგაზრდა კინოვარსკვლავთან არ მოუწევდა ვახშობა და, ცოტა არ იყოს, შეცბა, მარტა, უდავოდ ჟანისაგან შთაგონებული, ისე მოკრძალებითა და აღტაცებით შესცქეროდა მის უფროსს, ჟილი სიცილს ძლივს იკავებდა. ჟილმა იცოდა, ფერმონი კმაყოფილი იყო მისი მუშაობით, იცოდა ისიც, რომ ნატალის აინტერესებდა გაზეთის გამომცემლის გაცნობა, — ეს კი იმის მაუწყებელი იყო, რომ ყველაფერი მშვიდობიანად ჩაივლიდა. დასაწყისში, მართლაც, ყველაფერი რიგზე მიდიოდა. ფერმონი ნატალის შეეკითხა, მოგწონთ თუ არა ეს რესტორანიო. მან უპასუხა, რომ ამ რესტორანში ადრეც ყოფილა ქმართან ერთად და შესანიშნავი ხამანწკები მიუერთმეფია. როგორც ჩანდა ფერმონმა იცოდა საქმის ვითარება და ერთი-ორჯერ ჰკითხა კიდევ ქალს ღიმუშენის თვალწარმტაც ბუნებაზე, ნატალიმ მოკლე პასუხი გასცა. საუბარმა ისეთი ხასიათი მიიღო, ცუდს არაფერს მოასწავებდა. საუბარის ძაფს, ძირითადად, ნატალი და ფერმონი წარმართავდნენ. ფერმონი უკვე ოდნავ გაკვირვებულად შესცქეროდა ნატალის, თითქოსდა ვერ აჯხსნა, რით დააინტერესა ეს ქალი ჟილ ლანტიესთანა პიროვნებამ. როცა ნატალიმაც ამოიცნო ფერმონის ეს აზრი, თავის საყვარელს ისეთი ნაზი ღიმილი უთავაზა, ჟილმა თავი ვერ შეიკავა და მაგიდის ქვეშ ხვლზე მაგრად მოუჭირა ხელი. ახლა ფერმონი ძალიან ცდილობდა ნატალისთვის თავი მოეწონებინა და ლაპარაკად გადაიქცა, მით უფრო, რომ ცოტა გადაკრულში ბრძანდებოდა. მარტა კი გადამეტებული აღტაცებისაგან თვალებს ისე აცაბაცა ატრიალებდა, ლამის დაეღმებოდა.

— ძალზე ცუდ დღეში ვართ, — ამბობდა ფერმონი, — ყველა შემთხვევა და ამბავი ერთმანეთს ეწინააღმდეგება...

— ყოველთვის ასე იყო, — შენიშნა ნატალიმ.

— ერთი სიტყვით, — გამოაცხადა ფერმონმა, — დაე, გული გინდ დაიმსხვრეს, გინდ ბრინჯაოდ იქცეს, როგორც სტენდალმა ბრძანა.

— ეგ, მგონი, შამფორმა თქვა, — შეუსწორა ნატალიმ.

— რა ბრძანეთ?

ფერმონს ხელში ჩანგალი გაუშეშდა. ნუთუ იმიტომ გაუყადრა თავი თანამშრომლებს და საყვარლებიანად დაპატიჟა, რომ მისთვის ლიტერატურის გაკვეთილები ჩაეტარებინათ! ჟილმა ფეხი წაქრა ნატალის, ნატალიმ კი გაკვირვებული თვალებით შეხედა.

— ძალიან ვწუხვარ, რომ უნდა შეგვეკამათოთ, მაგრამ ეს სტენდალის სიტყვები გახლავთ, — დაბეჯითებით განაცხადა ფერმონმა, — თუ არ გცდები, „პარმის სავანედან“ უნდა იყოს, — დაუმატა ფიქრებში წასულმა. მისმა კილომ ჟილი შეაშფოთა: ხმაში ისეთი მერყეობა შეატყო, მიხვდა, ნატალი მართალი იყო.

— ასეა თუ ისე, ბრწყინვალე ნათქვამია, — სასწრაფოდ ჩაუროთო ჟილმა.

— თუ ნებას მომცემთ, შევამოწმებ, — მიმართა ფერმონმა ნატალის, მერე კი ჟილისკენ შებრუნდა და უთხრა: — ასეა თუ ისე მოხარული ვარ, რომ ასეთ ახალგაზრდა განათლებულ ქალს იცნობთ. — ეს სიტყვები ფერმონმა ალერსიანად წარმოთქვა, რაც იმის მაუწყებელი იყო, რომ ბრაზობდა, — ამ ბოლო დროს თქვენ ძალიან გამოიცვალეთ, ჟილ!

ყველანი გაიტრუნენ.

— მაღლობელი ვარ, — უთხრა ჟილმა და თავი დაუქრა.

ჟილიც გაბრაზებული იყო ერთი მხრივ ფერმონის უხეშ სიტყვებზე, და მეორე მხრივ ნატალის უტაქტობაზე. ნატალი ოდნავ წამოწითლდა. ჩამოვარდა ხანგრძლივი დაძაბული დუმილი. ის იყო ჟილმა დააპირა ეთქვა, რა შესანიშნავი სუფლეთაო, რომ ამ დროს ნატალის ხმა გაისმა:

— ძალიან ვწუხვარ, რომ მცოდნოდა, გულს გატკენდათ ჩემი შენიშვნა, ხმას არ ამოვიღებდი.

— ლამაზი ქალისაგან მე არაფერი მწყინს, — ღიმილით თქვა ფერმონმა.

„ნაღდად არ ამცდება გაზეთის შიკრიკობა“, — გაიფიქრა ჟილმა და მავედრებელი თვალებით შეხედა ჟანს, რომელიც თითქოს არხეინად ადევნებდა თვალყურს ამ პაექრობას, არხეინად და იქნებ, ფარული აღტაცებითაც, მაგრამ ნეტა რა ახარებდა? იქნებ ის, რომ ფერმონს, ბოლოს და ბოლოს, ცხვირში ამოარტყეს? ან იქნებ, ის, რომ ნატალიმ ჟილი უხერხულ მდგომარეობაში ჩააგდო. ვახშამი საკმაოდ უღიმღამოდ დამთავრდა. ადრე დაიშალნენ. როცა ნატალი და ჟილი მარტონი აღმოჩნდნენ თავიანთ სახლში ნატალიმ უთხრა:

— ჟილ, ხომ არ ჯავრობ? აბა რა უნდა მექნა! ისიც კაი თვითდაჯერებული ვაჟბატონი ბრძანდება, შეიძლება ჭკუიდან შეგშალოს.

— რაც უნდა იყოს, პურს ის გვაჭმევს, — წარმოთქვა ჟილმა.

— მაგრამ ეგ არ აძლევს იმის უფლებას, რომ შამფორი და სტენ-
დალი ერთმანეთში აურიოს, — დინჯად შეესიტყვა ნატალი, — თანაც
ასეთი თავდაჯერებით.

— თავდაჯერებით თუ არა, ჩემი პატრონი კია და... — ჩაიბუზღუნა
ჟილმა.

ამ სიტყვებმა საკუთარი თავი შეაზიზლა ჟილს. ახლა იგი თავს
„ახალგაზრდას უფროსად“ ან „ძველ თანამშრომლად“ თვლიდა,
მაგრამ არამც და არამც იმ საზრიან და მარჯვე მექრონიკედ, როგორც
თვითონ უნდოდა ყოფილიყო. ეს ყველაფერი კი ამ ქალის ბრალია,
გვერდით რომ უზის ახლა და იღიმება. ბოლოს და ბოლოს, რა დაშავ-
დებოდა, რომ გაჩუმებულიყო. მან ხომ მშვენივრად იცის ცხოვრების
ავენჩავანი; იცის, რომ ზოგჯერ ღიმილია საჭირო, ზოგჯერ თავის მო-
წონება, ზოგჯერაც თვალთმაქცობა. შემდეგ რამდენიც გინდა იხარ-
ხარე ამ შენ წვრილმან პირფერობაზე, ხომ არ შეიძლება პარიზში,
ისიც 1967 წელს, თანაც მისი ხელობის კაცმა სიმართლისათვის მეტრ-
ძოლის პოზა მიიღოს, ასეთი სიჯიუტე უბალოდ უსინდისობაც იქნებო-
და. რატომაც ყველგან და ყველაფერში ასეთი უკომპრომისო ეს ქალი,
რატომ ეშინია ზომიერებისა, მაშინ როდესაც სწორედ ეს ზომიერება
აძლევს ადამიანს მშვიდი ცხოვრების საშუალებას? ჟილს ისეთი
გრძნობა ჰქონდა, თითქოს ნატალიმ უღალატა, ასეც უთხრა პირში.

— მე რომ ზომიერება მყვარებოდა, ახლა აქ არ ვიქნებოდი. ვი-
ცხოვრებდი ლიმოჟში და ყოველ ორ კვირაში ერთხელ ჩამოვიდოდი
შენთან.

— შენ ერთმანეთში ურევ გრძნობებსა და ეფექტურ გამობტო-
მებს, — გესლიანად მიახალა ჟილმა. — ჩემთან იმიტომ მოხვედი, რომ
შეგიყვარდი და მეც შემიყვარდი, აქ სხვა გზა არ გვქონდა. მაგრამ
დღეს სულ სხვაგვარი ვითარება იყო, როცა ფერმონს ესაუბრებოდი.

— მე რომ შემძლებოდა ამეტანა ამ კაცის თვითკმაყოფილება და
ყეყეჩობა, მაშინ ჩემს ადრინდელ ცხოვრებასაც შესანიშნავად ავიტან-
დი, ბოლოს და ბოლოს, შეიგნეს.

ჟილი ერთბაშად გაცოფდა, ისე გაამწარა შეურაცხყოფამ, — ასეთი
რამ ადრე არასოდეს შეუმჩნევია თავისი თავისთვის.

— მოკლედ რომ ვთქვათ, საგსებით კმაყოფილი ხარ შენი როლით;
თავისუფლებისმოყვარე ქალი, რომელმაც ყველაფერი მიატოვა საყ-
ვარლის გულისათვის, თანაც განათლებული, წარამარა მუზეუმებში
რომ დარბის და ხელოვნების ნაწარმოებებით იბნიდება, ლოთ ნიკო-
ლას ჩეხოვის გმირს ამსგავსებს, ამალლებული, ჭკვიანი ქალი, შემთხ-
ვევით რომ დაუჟავშირა თავისი ბედი საცოდავ უნებისყოფო ჭლანბ-
ას, და არა ისეთ სრულქმნილ პიროვნებას, როგორც თავად ბრძანდე-
ბა; შენ კი ნამდვილი ქალი ხარ, გულისხმიერი და ვნებიანი, ქალი,
რომელიც...

— დიას, — შეაწყვეტინა ნატალიმ, — მე საკმაოდ მტკიცე ბუნების ქალი ვარ და თუმცა ამით არ ვტრაბახობ, მაინც მგონია, რომ სწორედ ამიტომ შეგიყვარდი.

— ჰო, მართალი ხარ, — თქვა ჩაფიქრებულმა ყილმა, — შენ ყოველთვის მართალი ხარ.

— ყილ, — დაუძახა ნატალიმ.

ყილმა მიხედა. ნატალის თვალებში შიში ჩამდგარიყო. ყილი მოეხვია. მართლა ძალიან უსინდისოდ ექცევა ამ ქალს. მთელი დღეები მართო ჰყავს მიტოვებული უცნობ ქალაქში. სავახშმოდ ვიღაც ტუტ-რუცანებთან მიათრევს, და საყვედურობს კიდევაც ამ ხალხის გულისათვის. იქნებ, ნატალის საოცრად სწყინდება პარიზში, იქნებ, ის უიმედო ცდა, — ცოტაოდენი ღირსება მაინც შეინარჩუნოს, რაკილა ყილისთანა კაცის საყვარელია, — მხოლოდ და მხოლოდ ინსტინქტითაა გამოწვეული, რომელიც ნატალისთვის ისევე აუცილებელია, როგორც ვნება და სიყვარული ყილისადმი... მაშ რატომ არ უნდა ცოლად გაჰყვეს ყილს? ყილმა ხომ ბარე ათჯერ შესთავაზა, ცოლად გამომყევით, და მან ათჯერვე უარი უთხრა, ნატალი, რა თქმა უნდა, ყილის გულისათვის ამბობს უარს, — ეს ყილმაც შესანიშნავად იცის. მას ხომ ეშინია ცოლის შერთვის, ეშინია ყოვლად სულელურად და უაზროდ, იმ ბურჟუის მსგავსად, რომელსაც არ სურს ბურჟუოზა დასწამონ, არადა, წესით ნატალის უნდა ეთქვა: „კი, თანახმა ვარ“, გასცილებოდა ქმარს და ვაივით მიეთრია საყვარელი მერიამში, გინდაც მისთვის ეჭვი და შიში შეემჩნია. ზოგჯერ ადამიანი უნდა აიძულო, ანგარიში არ უნდა გაუწიო მის მერყეობას, საკუთარი ინტერესებით იმოქმედო, ბოლოს და ბოლოს, მისსავე სასიკეთოდ. მაგრამ ნატალის არ შეეძლო ასე მოქცეულიყო და სწორედ ამის გამო უყვარდა ყილს იგი. როგორ აირღაირა ყველაფერი.

— წადი, დაწეკი, — ალერსიანად უთხრა ყილმა, — უკვე გვიანია.

ასეა თუ ისე მათ განიერ საწოლში გაუგებრობა არასოდეს მომხდარა. ალბათ, ასევე ფიქრობდა ნატალიც, რადგან წინა ღამეებთან შედარებით უფრო მეტი ვნებითა და ალერსით იყო საესე. ყილს დილის ხუთი საათისათვის გაეღვიძა. ნატალი საწოლში იჯდა და სიბნელეში სიგარეტს ეწეოდა. ის იყო ძილისთვის უნდა წაერთმია თავი, მაგრამ რაღაც გაურკვეველმა გრძნობამ აიძულა ყილი თვალები ისევ დაეხუჭა, ლაჩრულად გასუსულიყო. ხვალაც შეიძლება გაარკვიოს ყველაფერი, თუკი საჭირო იქნება.

▼ თარი

— ჰიქა კონიაკი? ჩვენ კიდევ ვვაქვს დრო.

„გინდა ასი ჰიქა იყოს“, — ბოლმით გაიფიქრა ყილმა. ისინი რეს-

ტორანში ისხდნენ, სადაც „ქოთანში დამზადებული ხორცისათვის“ უთუოდ უნდა გაესინჯათ გემო. თხუთმეტი წუთის შემდეგ კი ყველანი წავიდოდნენ თეატრში იმ მოდურ პიესაზე, ნატალი ასე რომ იყო და-
წინტერესებული.

ნატალიმ პარიზში გამოძებნა თავისი ბავშვობის მეგობარი, ულამაზო, მაგრამ ჰკვიანი ქალი, რომელიც უიღბლოდ გათხოვილიყო ვი-
ლაც მოქეიფე და დარდიმანდ მრეწველზე. სწორედ მან გამართა ეს
ვახშამი. ამ ქალმა წინასწარვე გააფრთხილა ნატალი, ჩემი ქმარი ფრი-
ად მოსაწყენი ვინმეაო, როგორც კი სუფრას მიუსხდნენ, დიასახლისი
მხიარულად აჭიკჭიკდა თავის მეგობარ ქალთან, ბავშვობა მოიგონეს,
ხოლო თავის ჰკუთახელ ქმარსა და ყილს მიანდო თვითონვე მოენახათ
სასაუბრო თემა. როდესაც საგულდაგულოდ გაარჩიეს ბირჟის, გადასა-
ხდების, რესტორნებისა თუ გოლიზმის საკითხები, ყილმა იგრძნო, სა-
ცაა მოთმინების ფიალა აევსებოდა.

— ერწმუნეთ თქვენს მეგობარ როჟეს, — უბრალოდ ყილი რომ და-
ვიძახოთ, საწინააღმდეგო ხომ არაფერი გექნებათ? — ერწმუნეთ, რომ
საერთო ენას გამოვინახავთ. თეატრები მეც ძილს მგვრის. ჩემი მეუღლე
კი თვეში ერთხელ მაინც მიმათრევს იქ.

„აი, უკვე გამოვინახეთ საერთო ენა, — მწარდ გაიფიქრა ყილმა, —
საცოდავი მუშა-ქმრები, საყვარელი ცოლები საღამოობით სახლიდან
რომ მიათრევენ“.

— მით უმეტეს, როცა ტელევიზორია, — არ ცხრებოდა როჟე, —
გეთანხმებით, ტელევიზორი დიდი ვერაფერი შვილია, მაგრამ შიგადა-
შიგ საინტერესო რამეებს უჩვენებენ. ზიხარ შენთვის უდარდელად,
მოხერხებულ სავარძელში, არხეინად აბოლებ თუთუნს, მიირთმევ ღვი-
ნოს. თეატრში კი ქვეყნის ფული უნდა გადაყარო იმისათვის, რომ მო-
წყენით სული ამოგხდეს. ხომ მართალს ვამბობ?

— არა, მე ძალიან მიყვარს თეატრი, — შეეკამათა ყილი, — მაგრამ
კონიაკს მაინც მივირთმევ.

— გახსოვს, ჩემო ძვირფასო... — წამოიწყო ნატალიმ, — თქვენ აქ
რაზე საუბრობთ?

ნატალიმ მავედრებელი თვალებით შეხედა ყილს, თითქოს ბოდვის
იხდისო.

— თეატრზე ვსაუბრობდით, — დამცინავი კილოთი მიუფი ყილსა.

— ბატონ... უკაცრავად, როჟეს ტელევიზორი ურჩევნია თეატრს.

— ოჰ, რა ძალიან მიჭირს სახლიდან მაგის გამოთრევა, — თქვა
ბავშვობის მეგობარმა, — მაგრამ პირობა გვაქვს დადებული: თვეში ერ-
თხელ ძალით მიმყავს თეატრში.

— ჩვენი საქმეც, ბოლოს და ბოლოს, ეგრე დამთავრდება, — თქვა

ჟილმა და ბოროტი ღიმილით გადახედა ნატალის, — პირობის დადებამ, აი, რა აძლევს ძალას ცოლქმრობას.

ნატალის არ გაუღიმიდა. სიხარულისგან გაბრწყინებული მისი სახე უეცრად ისე მოიღრუბლა, ჟილს კიდეც შერცხვა. ბოლოს და ბოლოს, ნატალის პარიზში ხომ არც ერთი ნაცნობი არ ჰყავს ამ ბედუქულმართი ამხანაგის გარდა. რა მისი ბრალია, თუ მას ასეთი ქმარი ჰყავს. ნატალის კი სულითა და გულით უნდა თეატრში წასვლა. რისთვის უნდა ჩაუშხამოს საღამო?

— გინდა კონიაკი? — ჰკითხა ჟილმა, გადაიწია და ნატალის ხელზე წაეტანა. ნატალიმ მადლიერი თვალით შეხედა და ჟილს გული შეეკუმშა. დღეს ნატალის აწყენინა. ალბათ, შემდეგშიც ბევრჯერ აწყენინებს. დიდი ამბავი, თუ ერთი საღამო მოიწყინა! — ნატალის ხომ ბევრჯერ გაუტარებია მოსაწყენი საღამოები ჟილის მეგობრებს შორის. თუმცა სიმართლე უნდა ითქვას, არც ერთი არ იყო როჟესავით მომბეზრებელი ყბედი. ალბათ, მარტო პროვინციელებს შეუძლიათ აიტანონ ისეთი პარიზელი, როგორიც ეს კაცია.

— ცოტა ავჩქარდეთ, — თქვა ნატალის ამხანაგმა, — ვერ წარმოიდგენთ, — ჟილს მიუბრუნდა, — როგორ მიხარია, ნატალი რომ ახლა პარიზში ცხოვრობს. იმედი მაქვს, ხშირად შევხვდებით ერთმანეთს.

ეს სიტყვები რამდენადმე შეშფოთებული კილოთი იყო ნათქვამი. ეტყობა, თავადაც მშვენივრად იცის, რა ბედოვლათი ქმარი ჰყავს. მაგრამ განა მისი ბრალია? ბოლოს და ბოლოს, ეს ქორწინება სავსებით კანონზომიერი იყო: შეუხედავ გოგონას, პროვინციაში მოწყენილობისაგან სულშეწუხებულს, ამ პარიზელის გარდა სხვა არჩევანი არც ჰქონდა. თავისთავად ცხადია, სწორად მოიქცა. მაგრამ ჟილს უფრო ის აღიზიანებდა, რომ ეს ქალი თავისა და ნატალის ბედს შორის განსხვავებას ვერ ამჩნევდა. მართალია, ნატალი და მისი მეგობარი ჩაცმულობით ძალიან ჰგავდნენ ერთმანეთს და გაცნოველებითაც საუბრობდნენ. ორი მოსწავლე გოგოს დარად — ასეთი სასუბარი პარიზელ ქალებს არ სჩვევიათ: ისინი ჩვეულებრივ ფრიად გატაცებულნი არიან თავიანთი სატრფოებით და ამხანაგებთან გულითადი საუბრებისათვის არა სცხეულათ, — მაგრამ ნატალი ხომ ლამაზია, ბურჟუა ქალის არაფერი სცხია და თან ჟილი უყვარს. ჟილს გაეღიმა.

— კი, რა თქმა უნდა, ერთმანეთს შევხვდებით და ხანდახან „ვესტერნებზეც“ ვივლით გასახალისებლად.

— სწორედ დღეს უჩვენებენ ტელევიზორში „ვესტერნს“, — წუხდა როჟე. — სხვა დროს, მეგობარო, მე და თქვენ დავრჩეთ შინ და საღამო უცოლო ბიჭებივით გავატაროთ, ესენი კი თეატრში გავისტუმროთ, დატკბნენ თავიანთი ღრამებით.

ამ ამბავმა ჟილი ისე აშკარად შეაკრთო, რომ ნატალის ნერვულად

გაეცინა. იგი თეატრშიც იცინოდა ჩუმ-ჩუმად და, როცა დარბაზი დაბნელდა, ჟილს წაავლო ხელი. პასუხად ჟილმა ხელი შეაცოცა ნატალის ბეწვის მოსასხამში და თეძოზე მოუთათუნა, რა არის ნატალი აედღვებინა, მაგრამ ის უკვე ყურადღებას აღარ აქცევდა, გატაცებით უყურებდა მართლაც შესანიშნავ წარმოდგენას. ჟილი კი ისე იყო აღგზნებული, თან ისე დაამძიმა ამ გაჭიანურებულმა სადილმა, თითქოს აღარაფერი ესმოდა. შესვენების დროს, როგორც წესი, ვისკის დასალევად წავიდნენ, და ვიდრე ქალები პიესაზე მსჯელობდნენ, მოღუშული როჟე კი ჭიქას ჭიქაზე სვლიდა, ჟილი აქეთ-იქით აცეცებდა თვალებს. ასე ეგონა, ყველა პროვინციელს ამ თეატრში დაენიშნა პაემანი. აქ იყვნენ ახალგაზრდა ქალ-ვაჟნი, იყვნენ მოწიფული ასაკის ცოლ-ქმარნიც, ქალბატონებს შედარებით მოხდენილად შეკერილი სკუნისისა თუ მთიხვის მოსასხამები ესხათ, ყველანი მორთულიყვნენ, ყველანი ამაყობდნენ, აქ რომ მოხდნენ, და თვითკმაყოფილებით ლაქლაქებდნენ დრამატურგის ჩანაფიქრზე, ფრანგი ბურჟუასთვის დამახასიათებელ უბოდიშო კილოზე. ჟილმა იცოდა, რომ პრემიერების დროსაც იგივე ხდება აქ, მხოლოდ საზოგადოება უფრო დახვეწილია. წამით სწორედ ეს დახვეწილობა ეჩვენა მეტისმეტად მნიშვნელოვანი — შეძენილი თუ თანდაყოლილი დახვეწილი მოხდენილობა. ადამიანი ან სნობი უნდა იყოს, ან კომუნისტი, მაგრამ ჟილს ვერც ერთი გადაეწყვიტა და ვერც მეორე, დამშვიდობებისას თეატრის გვერდით ერთ ჩაყამებულ ბარში დალიეს „სატალახო“ და, როგორც იქნა, დასცილდნენ ერთმანეთს. ჟილი უჯდა თავის ძველ, კვლავ მწყობრში ჩამდგარ „სიმკის“ საჭეს და ჯიუტად, ოდნავ გესლიანად დუმდა. ბოლოს ნატალიმ ნაღვლიანად წარმოთქვა:

- საოცრად მოწყენილი იყავი, ხომ მართალია?
- ო, სულაც არა, — უპასუხა ჟილმა, — შესანიშნავი პიესა იყო. კლუბში წავიდეთ, თითო-თითო დავლიოთ, ხომ წამოხვალ?

— რომ იცოდე, რა კარგი გოგო იყო, — განაგრძობდა ნატალი ისე, რომ ჟილის შეკითხვაზე პასუხი არ გაუცია, — ისეთი სათნო, რომანტიკოსი.

- ჰო, მიმზიდველობა არ აკლია, — შენიშნა ჟილმა. — მაგრამ საწყენია, ასეთ ტიპზე რომ გათხოვილა.
- ჰო, საწყენია.

ჟილი ღიმილით შებრუნდა ნატალისკენ.
— იცი, ნატალი, ძალიან მიყვარხარ.

ჟილმა თავადაც არ იცოდა, რად უთხრა ეს, — უბრალოდ გრძნობდა, რომ უნდა ეთქვა. ნატალის პასუხი არ გაუცია, მხოლოდ ხელმ მოუჭირა. ისინი კლუბში შევიდნენ.

საოცარია და, კვამლმა, ღრიანცელმა, ხმებმა, კარისკაცის ნაცნობმა სახემ — ყველაფერმა ისე იმოქმედა ჟილზე, თითქოს მაცოცხლებ-

ბელმა ჰაერმა დაჰქროლაო. მათ მაშინვე მონახეს თავისუფალი მაგი-
და და საჩქაროდ გადაჰკრეს. ჟილმა მშვიდად და მხიარულად იგრძნო
თავი, უნდოდა დამთვრალიყო, ელაპარაკა სისულელეები, ვინმესთან
ეჩხუბა, ეპამპულავა. უეცრად დარბაზის მოპირდაპირე მხარეს უცხო
ხალხის წრეში ჟანი შეამჩნია. მან ხელი დაუქნია, ჟილიც ადგა და მის-
კენ გაეშურა ნატალისთან ერთად. როგორც იქნა, თავისიანებში აღმო-
ჩნდა — „მელამურეებსა“, დეგენერატებსა, ლოთებსა და უქნარა ადა-
მიანებს შორის. მხოლოდ მაგიდასთან მისვლისას შეამჩნია ელოიზა.
იგი მართლაც მომხიბვლელი იყო ექსტრავაგანტურ, ძეწკვებით გაწყო-
ბილ ტყავის კოსტიუმში, უხდებოდა ძალზე მოკლე ქვედატანი. ელოი-
ზა არც კი შეემცბარა, ისე გაუღიმა ჟილს, ნატალის მოწონებით გადა-
ხედა და ვიღაც შექეიფიანებული ახოვანი ამერიკელი გააცნო, —
ზოგ ქალს საოცრად სიამოვნებს, თავისი ოფიციალური საყვარელი
ყველას გააცნოს. ჟანი ღიმილით წამოდგა და გვერდით მოისვა ნატა-
ლი. ჟილს ეჭვი არ შეპარვია, რომ საუბარს ისინი პიესაზე გააბამდნენ
(ჟანს უყვარდა ამგვარი საუბარი) და, მაშასადამე, ყველაფერი რიგზე
იქნებოდა, ჟილს შეუძლია ცოტა ამოისუნთქოს, თავი კვლავ უცოლო
კაცად იგრძნოს. ამერიკელმა მხრებზე მოხვია ხელი და მუსიკის ხმაურ-
ში რაღაცას ეუბნებოდა, მაგრამ ჟილს არაფერი ესმოდა.

— მაშ ელოიზა და თქვენ... Befor? Yes?¹

იგი საჩვენებელ თითს სიცილით ხან ელოიზას ჩრიდა, ხან ჟილს.
ბოლოს ჟილი მიხვდა და გაიცინა.

— Yes, it is me.²

ნატალის მხერას რომ წააწყდა, ჟილმა გაუღიმა. იგი მართლაც კმა-
ყოფილი იყო, ნატალიმ რომ გაიცნო ელოიზა, მით უმეტეს, ელოიზა
დღეს შესანიშნავად გამოიყურებოდა, — ეს კი დიდად სასიამოვნო იყო
მისთვის და ალბათ ნატალისთვისაც.

— დიახ, დიახ, ამან მომაყენა ამდენი ტანჯვა! — ისე ყვიროდა
ელოიზა, მთელ ხმაურს ფარავდა.

— Bad guy³ — უთხრა ამერიკელმა და ჟილი შეანჯღრია, — ახლა
თქვენ ერთი?

— არა, — ღრიალებდა ჟილი, რომ მუსიკის ხმაური დაეფარა, —
მე აი, ეს ქალი მიყვარს.

— რომელი?

ჟილმა თითით ანიშნა ნატალიზე, მან ნატალის სახეზე წამიერი გან-
ცვიფრება დაიჭირა, მაგრამ ამისთვის ყურადღება არ მიუქცევია. ნატა-

1 აღრე? ხომ? (ინგლ.).
2 დიახ, ეს მე ვარ (ინგლ.).
3 საძაგელო ბიჭუნავ (ინგლ.).

ლი, რა თქმა უნდა, მიხვდა, რაზე ესაუბრებოდა ჟილი ამერიკელს, — მერე რა არის აქ ცუდი, ამ შესანიშნავ, მომხიბვლელ ყმაწვილს რომ უთხრა, ნატალი მიყვარსო? განა რა მოხდა! უთხრა უბრალოდ, გულ-თბილ საუბარში. ჟილმა ერთბაშად გადაჰკრა დიდი ჭიქა შოტლანდიური ვისკი. იმ მოსაწყენი საღამოს შემდეგ ხომ აქვს უფლება ცოტა გაერთოს? განა არ დაიმსახურა ეს უფლება?

— პიესა მოგეწონა? — ჰკითხა ჟანმა.

— სიგიჟემდე! სი-გი-ჟემ-დე!

ჟანმა გადაიხარხარა და ნატალისთან გააბა საუბარი. ჟილმა საოცრად მოილხინა, გრძნობდა, ვერაფერს უსაყვედურებდნენ, პასუხს ვერაფერს მოსთხოვდა. რა დიდებულად დასრულდა ეს მოსაწყენი საღამო.

— წამო, ვიცეკვოთ, ძველი ტკბილი დრო გავიხსენოთ, — უთხრა ელოიზამ.

ჟილს არ უყვარდა და არც იცოდა ცეკვა, მაგრამ მერე რა? გონს მოსვლა ვერ მოასწრო, ხელისგულისოდენა საცეკვაო მოედანზე გაჩნდა და თამამად დაიწყო ერთ ადგილზე ტკეპნა. სხვა მოცეკვავეთა მსგავსად. მამაკაცები დაჟინებით მიშტერებოდნენ ელოიზას, რომელსაც ტარზანის მეგობარი ქალივით ეცვა და საყოველთაო ყურადღებას იქცევდა.

— ღმერთო ჩემო! — გაიოცა ელოიზამ, — შენ ისევ ცუდად ცეკვავ, ჟილ!

ჟილმა პასუხის ნაცვლად გაიცინა. მას კვლავ ეფრქვია ელოიზას სუნამოს ნაცნობი სურნელი, კვლავ სიამოვნებას ჰგვრიდა მისი ხილვა, იგი ხომ მისი ცხოვრების ერთ-ერთი თანამგზავრი იყო.

— სხვა ამბები როგორ არის? — კვლავ წამოიწყო ელოიზამ.

— რა უსირცხვილო გახდი! აქ ხომ ვერ გაგცემ მაგაზე პასუხს.

თუმცა რატომ ვერ გასცემს? რა არის აქ შეუძლებელი? საინტერესოც იქნება ხელახლა გააბას რომანი ამ ახალ ელოიზასთან. ახალი ელოიზა! სიტყვების რა სასაცილო თამაშია. ჟილმა უთხრა კიდევ ელოიზას ამაზე, მაგრამ იგი ვერაფერს მიხვდა. ნატალი მაშინვე მიხვდებოდა, ნატალი განათლებული ქალია. სწორედ ამ დროს მოჰკრა თვალი მასაც — წამით რომ გაიელვა ამერიკელის მკლავებში მომწყვდეულმა. ამერიკელი, ცოტა არ იყოს, ბორძიკობდა, ნატალი კი მოწყენილი ჩანდა. „გამხიარულდი, — რაღაც გააფთრებით გაიფიქრა ჟილმა, — გამხიარულდი!“ ჟილი და ელოიზა თავიანთ ადგილებზე დაბრუნდნენ, ნატალი კი ისევ ცეკვავდა ამერიკელთან.

— შენი ნატალი თითქოს მოწყენილია, — შენიშნა ელოიზამ.

— აბა რა იქნება, შენმა მეგობარმა, ალბათ, სულ დაამტვრია ფეხები, — მიუგო ჟილმა.

— დიდებული მამაკაცია, — წარმოთქვა ელოიზამ.

„ორი თვის წინ იგი არამც და არამც არ იტყოდა მამაკაცზე „დიდებულიაო“, — გაიფიქრა ჟილმა. — ალბათ, როცა ერთად ვიყავით ყველა მამაკაცი ბოროტი ეგონა“. — და ერთბაშად მთვრალი კაცის სენტიმენტალობა მოერია ჟილს.

— ელოიზა, მითხარი, რომ ბედნიერი ხარ!

— თუ ამას შენთვის რაიმე მნიშვნელობა აქვს, სიამოვნებით! — ცივად უბასუხა ქალმა და შებრუნდა.

ამ დროს თვალწინ ნატალის დახრილმა, თითქმის მწუხარე სახემ გაუელვა და ჟილმა კიდევ ერთი ჭიქა გადაჰკრა. „რად უნდა თქმა, ყველა ქალი ერთნაირია — თავს ბედნიერად არასოდეს გრძნობენ. და ეს ყოველთვის ჩვენი ბრალია. არა, მხოლოდ მეგობრებთან თუ გადააყოლებს კაცი გულს“. ჟანმა და მან ეშმაკურად ჩაუკრეს თვალი ერთმანეთს. ნატალიმ გაუბედავად შეხედა ჟილს.

— არ დაიღალე?

აჰა, ახლა შინ წასვლა ნებაგვს, სწორედ მაშინ, როცა ჟილი ქეიფის ეშხზე მოვიდა.

— არა, — მიუგო მან. — წამო, ვიცეკვოთ.

საბედნიეროდ, ნელი ფოქსტროტი დაუკრეს, როგორც მაშინ, იმ ზაფხულს და ჟილს მაშინვე გაახსენდა ლიმოჟის გარეუბანი. ღია ცის ქვეშ გამართული მეჯლისი, როგორ გამოგლიჯა ნატალის თანხმობა, რომ ეს ფოქსტროტი ერთად ეცეკვათ, როგორ იეჭვიანა მის საკუთარ ძმაზე, და ის თავბრუდამხვევი, მალული ხვევნა-კოცნა ხის ძირას... ნატალი... ახლა იგი წყნარად ირწეოდა მის მკლავებში, ჟილს სწყუროდა იგი, თავისი პროვინციელი მწიგნობარი ქალი. ჟილი დაიხარა და ყურში დაუწყო ჩურჩული. ნატალიმ ჟილს მხარზე ჩამოადო თავი, ჟილისთვის უკვე აღარ არსებობდა აღარც მეგობრები, აღარც ყოფილი საყვარელი, აღარც ამფსონები — იყო მხოლოდ ნატალი. ძალიან გვიან განთიადისას, როცა იმ ღამეულ ღრიანცელს დააღწიეს თავი, ნატალი იძულებული გახდა თავად მისჯდომოდა საჭეს და წაეყვანა მანქანა. ჟილი ფეხზე ძლივს იდგა, მაგრამ ლაპარაკად იყო გადაქცეული. თავის ბუნდოვან, თამამ აზრებს გამოხატავდა. ჟილმა კარგად იცის, რაც მოხდა. ვიდრე ავად იყო, ვიდრე ნატალი ზრუნავდა მასზე, როგორც ბავშვზე, მისი სიყვარულის წყალობით თავს მთლიან, სრულფასოვან პიროვნებად თვლიდა. ახლა კი, როცა მას უნდა ეზრუნა ნატალიზე, მფარველობა გაეწია მისთვის, ჟილი გრძნობდა გაორებას: ერთი მხრივ იგი აღრინდელი ჟილია, მეორე მხრივ — ნატალიზე შეყვარებული ჟილი. ყოველივე ამას ენის ბოროტობით უხსნიდა ნატალის, ვიდრე იგი საწოლში აწვეწვდა, მაგრამ ნატალის არც ერთი სიტყვა არ უთქვამს. დილით ჟილი გამოადვიდა საყვავილე მაღაზიის შიკრიკმა, რომელმაც ვეებერ-

თელა თაიგული მოართვა. ნატალიმ მთქნარებ-მთქნარებით უამბო, მთელი ღამე როგორ ეხვეწებოდა ამერიკელი, ცოლად გამოიყვიო.

VI თავი

ჟილს მთლი დღე ჯავრით ვერ მოესვენა. ბოლოს და ბოლოს, ამ ქალის წინაშე მუდამ სულელურ როლში გამოდის. თეატრისა არა ვაგებდა რა, არც ლიტერატურაში ერკვევა მაინცდამაინც, აკლია მხატვრული აღლო, იშვიათად როდი უხდება სისულელეების მოჩმახვა ისეთ საკითხებშიც კი, რაც მის ხელობას უშუალოდ ეხება, ნატალი კი ცდილობს შეუმჩნეველად გამოიყვანოს იგი მდგომარეობიდან. ალბათ, როგორ ეცინებოდა ნატალის, მის არშიყობას რომ უყურებდა ელოიზასთან, ამ უბედურ ელოიზასთან, რომელსაც მდიდარი საყვარელი ჰყავს (ამ კაცმა, როგორც ჩანს პირის გემო იცის), და ეს საყვარელიც მზად არის ამ წუთშივე მიატოვოს იგი ნატალის გულისათვის. რა თქმა უნდა, ნატალის, გარდა იმისა, რომ საუცხოო ქცევა აქვს და განათლებულია, რაღაც ეშხი და მიმზიდველობა აქვს. მთვრალმა ამერიკელმაც კი მაშინვე იყნოსა ეს. როცა ჟილმა შიკრიკი გაისტუმრა და საძილე ოთახში დაბრუნდა, ხელში კი დოკლაპიასავით ვეებერთელა თაიგული ეჭირა, ნატალის სიცილი წასკდა, თუმცა არ კი აუხსნია არაფერი. ჟილი ერთი წუთი მაინც იჯდა საწოლის კიდეზე და ბურტყუნებდა: ჰო-ჰო! ჰო-ჰო! — ვიდრე ნატალიმ არ ჩამოართვა ყვავილები და არ აკოცა.

— შენ რაღა უბასუხე?

— რომ ეს ძალიან დიდი პატივია ჩემთვის, მაგრამ მე სხვა მიყვარს-მეთქი. მართალი გითხრა, ის კი დამავიწყდა, შენზე თითოთი მეჩვენებინა, — გადაკრა ნატალიმ.

— ასეა თუ ისე, მაინც ფრიად თავხედი ვინმეა, — შენიშნა ჟილმა.

ჟილი შეურაცხყოფილად გრძნობდა თავს. ნატალის გვერდით იგი ყოველთვის წაგებული იქნება. ცხადია, ნატალის უყვარს იგი, მაგრამ ნატალი რაღაცით გაცილებით ძლიერია ჟილზე. და უეცრად გაახსენდა, რომ სწორედ ამ რაღაცამ გადაარჩინა იგი სამი თვის წინ. ჟილი თავს იმტვრევდა, როგორ დაემტკიცებინა ნატალისათვის საწინააღმდეგო. კარგად რომ დაფიქრდეს, თავიდანვე ნატალიმ იძალა, მან წამოიწყო ყველაფერი. ჟილმა მხოლოდ ერთი რამ გააკეთა — დააჩქარა მათი გამომგზავრება: კი, ასეა — ნატალიმ თავად ამოიჩინა ჟილი, მოაჯადოვა და იმას მიაღწია, რომ დღეს ერთად არიან. რა თქმა უნდა, უფლება რომ მისცეს, მთელი მათი ცხოვრება ნატალის ჰკუთნით წარიმართება. ამის დასტური გუშინდელი საღამოა. მართალია, ამ ორი თვის მანძილზე ჟილს პირველად მოუხდა ნატალის წყალობით ისეთი

ჭაპანწყვეტა, როგორც გუშინ, მაგრამ ნათქვამია ერთ ჭირს სხვა ბევრი მოსდევსო. დამცირებული ხომ არის, მალე შებოჭილიც აღმოჩნდება. იმ დღეს მუშაობას გული ვერ დაუდო, უყმურ გუნებაზე იყო, ამიტომ გადაწყვიტა ჟილდა მოენახულებინა, რაც პარიზში დაბრუნდა, ერთხელაც არ შეუვლია მასთან, ეს კი ჟილის მხრივ არ იყო მაინცდამაინც მოსაწონი საქციელი. მით უმეტეს, ჟილდას ორი ძვირფასი თვისება ჰქონდა: ჯერ ერთი, ყოველთვის მამაკაცების მხარეზე იყო, მეორე — დუმილი შეეძლო. ექვსი საათისათვის ჟილი უკვე მასთან იყო. ზღურბლს გადააბიჯა თუ არა, მაშინვე გაახსენდა. რა საშინელი საღამო გაატარა ამ ზაფხულს აქ ვიღაცა ქალის მოლოდინში, რომელსაც, ბოლოს და ბოლოს, კარი არ გაუღო. ეს ნატალიმდე იყო და, ცხადია, ნატალიზე ახლა კრინტი არ უნდა დაძრას, ნატალი მისი საიდუმლოა, ნატალი ცოლია მისი და მასზე არავისთან არ უნდა ილაქლაქოს, სხვანაირად ეს იქნება სულმდაბლობა. ამას კი ნატალი არამც და არამც არ აბატიებს. მაგრამ ჟილი უკვე ღრმა წითელ სავარძელში იჯდა, ცივი ვისკის ჭიქით ხელში, მის პირდაპირ კი ყურადღებიანი, ცნობისმოყვარე მეგობარი ქალი მოკალათებულიყო. მისი ადრინდელი თავაშვებულობის მონაწილე ჟილი მხნედ გრძნობდა თავს. ბოლოს და ბოლოს, რა მოხდა, სასიყვარულო თავგადასავალი — მხოლოდ და მხოლოდ სასიყვარულო თავგადასავალი, სხვა არაფერი.

— აბა რას მეტყვი? — ჰკითხა ჟილდამ, — შესანიშნავად კი გამოიყურები. თურმე ძალიან ბედნიერი ხარ.

— ძალიან, — უხალისოდ დაემოწმა ჟილი.

ჟილდა, როგორც ყოველთვის, ყველაფერში მშვენიერად იყო გავითვითცნობიერებული.

— მაშ რისთვის მოხვედი აქ? — გაიცინა მან, — მამაკაცები ჩემთან ან სასიყვარულოდ, ანდა საჩივლელად მოდიან. მაინცდამაინც ბედნიერ საყვარელს არ გავხარ. რა მოხდა?

— ეჰ, ასე ადვილად არ ითქმის, — დაიწყო ჟილმა და მოჰყვა ყველაფერი. ილაპარაკა დიდხანს, თავის სასარგებლოდ ბევრი რამ ცოტა დაამახინჯა. თუმცა ამის გამო თვითონვე შეზიზღდა თავი. თხრობის დასასრულს მთლად გაუფუჭდა გუნება. ჟილდა უხმოდ უსმენდა, თვალეზმობოქუტული, სიგარეტს სიგარეტზე ეწეოდა. ისეთი გამომეტყველება ჰქონდა, თითქოს მკითხავი ყოფილიყო — ჟილდას ხშირად ჰქონდა ასეთი გამომეტყველება. როცა ჟილი დადუმდა, ჟილდა წამოდგა, თეძოების ოდნავი რწევით გაიარა ოთახი. ისევ სავარძელში ჩაეშვა და ჟილს დაჟინებით მიაშტერდა. ეს ყოველივე საკმაოდ სასაცილო იყო და ჟილი უკვე ნანობდა, აქ რატომ მოვედიო. ჟილდამ მაშინვე დაიჭირა ჟილის თვალეზმობა ყალბი მზერა და გაბრაზდა.

— თუ სწორად გავიგე, ქალბატონმა გამოგიჭირა და აღარ იცი როგორ დაუსხლტე ხელიდან.

ჟილი შეცბა.

— სულაც არა, — უთხრა მან, — მთავარი დამავიწყდა. შენთვის არ მითქვამს ყველაზე მთავარი.

მთავარი კი ნატალის მხურვალე ვნება იყო, ნატალის ყელზე ჩაღრმავებული ადგილი, სადაც ჟილი ჩარგავდა ხოლმე სახეს ძილის წინ, ნატალის ნაზი ალერსი, მისი გულწრფელობა და ჟილის უზომო ნდობა მისადმი, ყველაფერი ის, რის გაგებასაც ჟილდა, ეს გაფუფუნებული მეძავი, ეს იაფფასიანი გარყვნილი ქალი უკვე დიდი ხანია გადაეჩვია. მაშ რისთვის არის იგი აქ?

— მაინც რა არის მთავარი? გამოგიჭირა თუ არა?

მაგრამ ჟილი უკვე ფეხზე იყო და სიბრაზისა თუ სირცხვილის გამო ენის ბორძიკით გაურკვეველად ლულულუღებდა.

— მე ცუდად აგისენი... დავივიწყოთ ყოველივე. მაპატიე.

— ჰოდა, როცა იგი დაუბრუნდება თავის მომრიგებელ მოსამართლეს, მაშინ მომაკითხე, — უთხრა ჟილდამ, — მე ყოველთვის შინ ვარ, ხომ იცი.

„კი, — ზიზღით გაიფიქრა ჟილმა, — შენ ყოველთვის შინ ხარ და ყოველთვის გახარებს ყველანაირი უნამუსობა, ყველანაირი სიბილწე და შენი მეგობრების ახირება. შენ იმ ქალთა რიცხვს ეკუთვნი, ვისთანაც მამაკაცები თითქოს ყველაფერს ივიწყებენ ამქვეყნად, სინამდვილეში კი სისაძაგლის მორევში იხრჩობიან“.

უკვე კართან მისული ჟილი შემობრუნდა.

— სულაც არ ვყავარ გამოჭერილი, როგორც შენ ბრძანე, პირიქით, თვითონ ავეკიდე.

— მაშინ სხვანაირად უნდა გელაპარაკა მაგ ქალზე, — სიცილით შენიშნა ჟილდამ და კარი მიუჭეტა.

კიბეზე რომ აღმოჩნდა, სიბრაზისაგან ცახცახებდა, მაგრამ თავდაც არ იცოდა, ვისზე ჯავრობდა. ცოფიანივით გაიქროლა მთელი პარიზი, სადღაც გააჩერა მანქანა და კიბე აირბინა. თავის ბინას რომ მიადგა, ნატალის სიცილი და მამაკაცის ხმა შემოესმა. სულს ძლივს ითქვამდა, შეჩერდა. „ეს თუ ამერიკელია, ცხვირ-პირს ჩავუნყავ — მორჩა და გათავდა. ეს ჩემთვისაც სახეირო იქნება და მისთვისაც“. და იმის ნაცვლად, თავისი გასაღებით გაეღო კარი, ზარი დარეკა, გაიფიქრა, ასე უფრო ლამაზი იქნებაო. ნატალიმ კარი სიცილით გააღო.

— გამოიცანი, ვინ არის ჩვენთან! — უთხრა მან.

სასტუმრო ოთახის კართან ნატალის ძმა იდგა და იღიმებოდა. ჟილს, ალბათ, ძალზე უცნაური გამოემეტყველება ჰქონდა, რადგან ნატალიმ ჰკითხა:

- შენ ვინ გეგონა?
- არ ვიცი, — ჩაიბურტყუნა მან. — გამარჯობათ, პიერ.
- უოლტერი გეგონა, ხომ?
- უოლტერი?

— ჰო, გუშინდელი ამერიკელი. სწორედ იმაზე ვუყვებოდი პიერს... და სიცილისაგან აცრემლებული სავარძელში ჩაეშვა. ძმაც იქვე ედგა და ისიც იცინოდა. ყილი ბედნიერების გრძნობამ მოიკცა. და-ძმა ბავშვებივით გულიანად იცინოდნენ, ამ სიცილში იგრძნობოდა ბავშვური გულწრფელობა. ორივე ისეთი ლამაზი იყო, თვალი უკეთეს ვერაფერს ნახავდა. მაშ, თურმე კიდევ არიან ქვეყნად ნორმალური ადამიანები. განაწამები და კმაყოფილი ყილი სავარძელში ჩაეშვა. იგი საკუთარ სახლშია, თავის ოჯახში, იმის შემდეგ, რაც ამ თავისი სულელური ხასიათის გამო ასე სულელურად გაატარა დღევანდელი დღე.

— როდის ჩამოხვედით, პიერ?

— ამ დღით. ორი თავისუფალი დღე გამომიტყვრა. ნატალი ძალიან მომენატრა. მარტო წერილები არ კმარა.

მაშ, ნატალი ხშირად წერდა ძმას წერილებს? საინტერესოა როდის? მუზეუმების დათვალიერების შემდეგ? ან რას აკეთებდა მთელი დღეები? სამუშაოდან დაბრუნებული ყილი ყოველთვის უყვებოდა ნატალის, როგორ ჩაიარა მისმა დღევანდელმა დღემ; ისინი გაცხარებით კამათობდნენ პოლიტიკაზე, საუბრობდნენ გაზეთზე, ნაცნობებზე, მაგრამ ნატალი არაფერს ამბობდა თავის თავზე, ლაპარაკობდა მხოლოდ იმაზე, თუ როგორ უყვარდა ყილი. ნეტა რა უნდა მიეწერა ძმისთვის? „ბედნიერი ვარ... მოწყენილი ვარ... ყილი ძალიან კარგია... ყილი არც ისე კარგია...“ ყილმა პიერზე გადაიტანა მზერა, თითქოს უნდოდა მის სახეზე ამოეკითხა იმ წერილების შინაარსი, მაგრამ ვერაფერი დაინახა, ალერსიანი ცნობისმოყვარეობის გარდა. არა, იგი, ალბათ, ერთნაირად უმალავს თავის გრძნობებს ყილსაც და ძმასაც. ყილს გაახსენდა, რა ელაპარაკა ყილდას ნატალიზე მთელი ერთი საათი და შერცხვა.

— როგორც ვხედავ, დასალევი არაფერი გაქვთ, — საჩქაროდ წარმოთქვა ყილმა, — ნატალის სულ არ ეხერხება დიასახლისობა.

— ნატალი ყველგან სტუმარივით გრძნობს თავს, — გამოესარჩლა ძნა, — ვერაფერი მოუხერხა ამ მხრივ თავს, — პიერი მხიარულად იღიმებოდა.

ნატალი მაცივრისაკენ გაიქცა, მამაკაცები მარტონი დარჩნენ.

— ერთი შეხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ჩემი და ბედნიერი უნდა იყოს, — თქვა პიერმა.

იგი დინჯად ლაპარაკობდა, მაგრამ მის ხმაში მაინც იგრძნობოდა ადრინდელი მუქარა, როგორც ლიმოჟის იმ ღირსახსოვარ საღამოს.

ერთი სიტყვით, „კეთილშობილ ძმად“ მოჰქონდა თავი, ეს კი ჟილს, ცოტა არ იყოს, აღიზიანებდა.

— ვიმედოვნებ, მართლა ბედნიერია, — უპასუხა ჟილმა.

— დიდად მოხარული ვიქნები, თუ ჩემი ეჭვები არ გამართლდება, — მშვიდობიანად განაგრძობდა პიერი, — როგორ მომეწყინა ლიმოჟში უმაგისოდ!

— მესმის თქვენი, — მიუგო ჟილმა. — მაგრამ მეც ასევე მომეწყინებოდა უმაგისოდ პარიზში.

— აი, ეგ არის მთავარი მართალი გითხრათ, სწორედ მაგის გაგება მინდოდა.

— განა ამაზე არ მოუწერია ნატალის?

პიერმა გაიცინა:

— ნატალის არ უყვარს ლაპარაკი საკუთარ გრძნობებზე. ეს თქვენ უნდა იცოდეთ.

ნატალიმ ლანგარი შემოიტანა, უხერხულად მოჰქონდა. პიერი მაშინვე წამოხტა და საჩქაროდ ჩამოართვა ტვირთი. ჰო, ეტყობა ნატალის მთელი სიცოცხლე ანებივრებდნენ, მთელი სიცოცხლე თავს ევლებოდნენ, ალბათ, ჟილის ბავშვური ჭირვეულობა ხშირად შიშსაც უწერგავდა ნატალის. და-ძმას შორის იგრძნობოდა საოცრად დიდი სიყვარული, სათნობა, მუდამ იმის ფიქრში იყვნენ, რა ეამებინათ ერთმანეთისათვის — მხოლოდ და მხოლოდ გულის კარნახით და ეს უფრო აახლოებდა ერთმანეთს. ჟილსაც მოუწინა ასევე ყოფილიყო მის ცხოვრებაში. და უეცრად გაახსენდა, რომ თავის დასთან არ ჰქონდა ასეთი სულიერი სიახლოვე, თუ არ ჩათვლის ოდილიას დედობრივ ზრუნვას. სხვა ქალებთან ჟილს ქვეშეცნეული უხალისო ბრძოლა ჰქონდა. შიგადაშიგ ბედნიერების ხანმოკლე წუთებით შეწყვეტილი, რომელიც ან გამარჯვებით მთავრდებოდა, დამარცხების სიმწარე რომ დაჰკრავდა, ან უბრალოდ მხოლოდ დამარცხებით. გუშინ რომ ზომამზე მეტი დალია, ჟილი დალილიად გრძნობდა ახლა თავს; ასეთი ჟილი კი მას თავადაც არ მოსწონდა.

— რა იქნება, ორივეს რომ გევახშმათ სადმე? — თქვა ჟილმა. — უჩემოდ უფრო მშვიდად იქნებით. მე კი ადრე დავწვები. მთლად მოშლილი ვარ, გუშინ ძალიან ბევრი დავლიე.

ჟილი წინააღმდეგობას ელოდა, მაგრამ ნატალი გაიბადრა:

— შენ, არ მოიწყენ? რა ხანია მე და პიერს ერთმანეთი არ გვინახავს...

— მართლა არაფერი გექნებათ საწინააღმდეგო? — ჰკითხა პიერმა.

„საბრალო ნატალი, — გაიფიქრა ჟილმა, — რამდენი ხანია წესიერი ადამიანები არ გინახავს. აბა ვის ხედავ? წყალწაღებულ ნიკოლას, ჟანს, რომელიც ჩემზე ეჭვიანობს, იმ შენს ბედუკუდმართ, საკმაოდ მოსა-

წყენ დალაქს, საღამოს რვა საათიდან დილამდის კი მე შემომცქერი, მხოლოდ მე — ჩემისთანა საცოდავს, რომელიც ჩემო საბრალო დამთხვეულო, ასე გიყვარს“. ჟილმა თავი გააქნია.

— არა, პირიქით. წადით, უჩემოდ ივასშმეთ. თქვენ დაბრუნებამდე თუ ვერ დავიძინე, მერე ერთად დავლიოთ თითო ჭიქა ცაცხვის ჩაი.

ისინი წავიდნენ თუ არა, ჟილმა მაშინვე ტელევიზორი ჩართო, მაგრამ უმალვე გამოთიშა. მაცივართან ზეზეულად შეჭამა ერთი ნაჭერი შაშხი და ლოგინში ჩაწვა. მას გვერდით ედო შესანიშნავი დეტექტორი რომანი, დიდი ბოთლი მინერალური წყალი და სიგარეტები, რადიოთი კი შესანიშნავ კონცერტს გადმოსცემდნენ. ადამიანისთვის დროდადრო საჭიროა განმარტობა — ამასაც აქვს თავისი ეშხი. სინამდვილეში ჟილი მუდამ მარტო გრძნობდა თავს. თითქოს ბებერი, კეთილი, მარტოხელა მგელი იყო. ამ ფიქრებით გულაჩუყებულს ისე ჩაეძინა, შუქიც არ ჩაუქრია.

VII თავი

დრო მიდიოდა, ნატალიმ გადაწყვიტა მუშაობა დაეწყო. ჟილს განუცხადა, ტურისტულ სააგენტოში კარგი ადგილი ვიშოვე, ხელფასიც კარგი უნდა იყოს, ასე რომ ვაინაჩრობით აღარ ვიცხოვრებთო. ჟილს ჯერ გაეცინა, მერე კი ეწყინა, ნატალიმ რომ მის დაუხმარებლად იშოვა სამსახური, ვერც ის წარმოედგინა, როგორ მიუჭდებოდა ნატალი საკანტორო მაგიდას.

— განა უკვე მოათავე ყველა მუზეუმის დათვალიერება? რა ახირება?

— მთელ დღეებს უსაქმოდ ვატარებ, — უპასუხა მან. — ასე მთლად გამოთაყვანდება კაცი.

— ლიმოჟში რაღას აკეთებდი?

— ლიმოჟში საქველმოქმედო საზოგადოება მყავდა, — დინჯად მიუგო ნატალიმ.

ჟილს სიცილი წასკდა. აი, დამთხვეული!

— მე მესმის, სასაცილოა, — შენიშნა ნატალიმ, — მაგრამ იცი, რამდენს ვეხმარებოდი...

— და მაინც... შენ და კეთილისმყოფელი ქალბატონი!.. მთელ დღეებს ხომ ჩემთან ატარებდი.

— ეგ ზაფხულში იყო, — შეეპასუხა ნატალი, — ღარიბებისთვის კი ყველაზე მძიმე დრო ზამთარია.

ჟილი გაკვირვებული მიაჩერდა.

— თუ სწორად გაგიგე, ჩემს დასთან ზამთარში რომ ჩამოვსულიყავი, ჩვენ ერთმანეთს ვერ შეგხვდებოდით.

ნატალიმ გაიცინა, წამოწითლდა.

— ო, არა... ამიტომ არ მითქვამს. სააგენტოში ძალიან სასიამოვნო

სამუშაო, დირექტორი მშვენიერი კაცია, პიერის მეგობარი. იცი, რა საინტერესოა ტურისტებისათვის მარშრუტების შერჩევა. მე მათ პერუში, ინდოეთში, ნიუ-იორკში გავამგზავრებ...

— შენ თუ მუშაობას ფულის გამო იწყებ, ჩემი აზრით, სისულელეა, — უთხრა ჟილმა, — უბრალოდ შეიძლება ცოტა ნაკლები ვხარჯოთ.

მაგრამ აშკარა იყო, ფულს თვითონ ფლანგავდა, არც კი იცოდა, სად მიდიოდა ეს ფული. მეგობრები, ბარები, ტაქსები — ასე ნიადაგებოდა მთელი შემოსავალი, და თუ ნატალის საშუალება ჰქონდა სადმე წასულიყო, ან რაიმე ჩაეცვა, ჟილის ნამუშევრის კი არა, ყოველთვიურად ლიმოჟიდან რაღაც ძველი საოჯახო რენტით მიღებული ასი ათასის წყალობით. ჟილმაც საშობაოდ უყიდა შესანიშნავი ძველებური გულსაბნევი, რომლის ვალი დღემდე ვერ გადაეხადა. ნატალის ნამდვილად კარგი აზრი მოუვიდა, მაგრამ რატომღაც ჟილს აღიზიანებდა ეს ამბავი.

— არა, ფულის გამო არა, — თქვა ნატალიმ, — საქმემ ძალიან დამაინტერესა. მაგრამ თუ შენ არ გსიამოვნებს, შემიძლია უარი ვუთხრა.

— როგორც ვინდა, ისე მოიქეცი, — უთხრა ჟილმა. — ჰო, მართლა, მოგზაურობამ გამახსენა, როდის ბრუნდება მეყვავილე?

საქმე ის იყო, რომ ამერიკელი-ფოტოგრაფი თავისას არ იშლიდა. ნატალის წარამარა საალერსო წერილებსა და ვარდებს უგზავნიდა — ამიტომაც შეარქვა ჟილმა ეს სახელი. ამერიკელი ახლა სადღაც შორს გამგზავრებულიყო და თითქმის ყოველი კუთხიდან უგზავნიდა ნატალის სავსებით უწყინარ ღია ბარათებს, იმ ადამიანის ღრმა რწმენით, რომელსაც გადაწყვეტილი აქვს თუნდაც ოცდაათი წელი იცადოს. მისი ბარათები ჟილს ხან ართობდა, ხან აღიზიანებდა, გააჩნია, რა გუნებაზე იყო. ნატალის კი გულს უჩუყებდა და ჩვეულებისამებრ არც ფარავდა ამ ამბავს, რასაც ცხადია, ჟილი უნდა დაეწყნარებინა, მაგრამ ნატალის ასეთი გულაჩუყება ხელს უშლიდა ერთად ეცინათ თაყვანისმცემელზე. ნატალიმ განაცხადა, არც ერთი გულწრფელი გრძნობა, როგორც არ უნდა იყოს იგი, სასაცილო არააო. ამ თემაზე დიდხნობით ესაუბრებოდა გარნიესაც, რომელიც ჟილმა გააცნო ერთხელ. გარნიე კვლავ უცდიდა თავისი ჭაბუკი მეგობრის დაბრუნებას კოლონიიდან. სხვათა შორის, გარნიე მეტწილად ახლა თავის სამუშაოს ჟილს აკეთებინებდა, და შინ დაბრუნებულ ჟილს ხშირად ნატალისთან ხვდებოდა ხოლმე. ბუხართან მყუდროდ მოკალათებული ნატალი და გარნიე გატაცებით საუბრობდნენ. მაინც რა უცნაური გემოვნება აქვს ნატალის! ლოთ ნიკოლასა და გარყვნილ გარნიეს საზოგადოებაში შესანიშნავად გრძნობს თავს, მხიარულობს. ჟანთან კი ამ ინტელიგენტ კაცთან ყოფ-

ნა, როგორც ჩანს, უჭირს. „შენ არ გესმის, — შეეკამათებოდა ნატალი, როდესაც ჟილი ამის თაობაზე რამეს ეტყოდა, — ესენი უფრო უშუალო, გულწრფელი ადამიანები არიან და იმიტომ მომწონს ერთიცა და მეორეც“. ჟილი მხრებს აიჩეჩავდა, მისი აზრით, ნიკოლა და გარნიე მოსაწყენი ხალხი იყო, მაგრამ მაინც ერჩია, ნატალის ესენი უფრო მოსწონებოდა, ვიდრე მეყვავილე-ამერიკელი.

მაშ, ასე, ნატალიმ მუშაობა დაიწყო. საღამოობით ხშირად შეუვლიდა ხოლმე ჟილს რედაქციაში. მთელ მსოფლიოში სულ უფრო და უფრო იშლებოდა ხალხი ჰკუიდან, გაზეთის თანამშრომლებს შორის უფრო და უფრო მწვავე კამათი იმართებოდა, ნატალი ზოგჯერ ორ-ორი საათი უცდიდა ჟილს ბარში. რა თქმა უნდა, ამას არასოდეს აყვედრიდა ჟილს, პირიქით, უთანაგრძნობდა კიდევ, მაგრამ იმის გაფიქრება, ნატალი მოწყენილი ქვევით ზის და მელოდებაო, ჟილს მოსვენებას უკარგავდა, ბოლოს გადაწყვიტეს ერთმანეთს მხოლოდ შინ შეხვედროდნენ. ერთხელ ჟილი მთელი დამე არ დაბრუნდა სახლში.

ის დღე საშინელი იყო ჟილისათვის. იმ არამზადა, იმ საზიზღარმა ტოშამ უხამუსობის ყველა საზღვარს გადააბიჯა. შემდეგ ჟილი ფერმონმა გამოიძახა და შავი დღე აყარა: თურმე ჟილის სტატიები მეტისმეტად „აკადემიურია“, თურმე აკლია სენსაციური ამბები, „მკითხველს“ რომ მოსწონს. ჟილს წარმოდგენა არ ჰქონდა იმ ყბადაღებულ მკითხველზე, ვისითაც ყურები გამოუჭედეს, იმ უჩინარ დარაჯზე, უტვინოების საწყობს რომ ყარაულობს, მაგრამ ეს დარაჯი ხელში რომ ჩავარდნოდა, ჟილი დიდი სიამოვნებით მიბეგვავდა.

— მკითხველს, — ამბობდა ფერმონი, — ცხადია, უნდა მივაწოდოთ ობიექტური ინფორმაცია, მაგრამ თემამ უნდა გაიტაცოს, უნდა აღელვოს.

— როგორ გგონიათ, თვით ფაქტები, თვით სინამდვილე უკვე საკმარისად არ აღელვებს მკითხველს? — ირონიულად ჰკითხა ჟილმა, — ყველგან ომია, ყველგან...

— ომი მხოლოდ მაშინ აღელვებს მკითხველს, თუ უშუალოდ მას ეხება.

— ეხება კიდევ, — სასოწარკვეთით მიუგო ჟილმა, — ხომ არ გნებავთ, მკითხველს იმ კანტორის მისამართი მივცე, სადაც ვიეტნამში გასაგზავნად ჯარისკაცებს აგროვებენ? ნუთუ ციფრები საკმარისად მჭევრმეტყველი არაა?

— თქვენ თვითონ ბრძანდებით ნაკლებ მჭევრმეტყველი.

ერთი სიტყვით, ჟილი ფერმონის კაბინეტიდან გაცოფებული გამოვიდა და სტატიის ხელახლა გადაკეთებას შეუდგა. უკვე ექვსი საათი იყო, გარნიეს რომ შეეჩეხა; სთხოვა ნატალი გაეფრთხილებინა და, თუ შესძლებდა, სავაზმოდ წაეყვანა საღამე. ამან, როგორც ჩანს, გარ-

ნის გაახარა. თვითონ ყილი კი თავის კაბინეტში დარჩა და საბეჭდ მანქანას მიუჯდა, მაგრამ უფრო იმ დაგვიანებულ რეპლიკებზე ფიქრობდა, ფერმონის ბრალდებაზე რომ უნდა გაეცა, ვიდრე ბედუქულმართ სტატიასზე. რედაქციაში აღარავინ იყო. ყილი ოთახებში დადიოდა და უკიდურესი ზიზლით ფიქრობდა თავის ქმნილებაზე. ყანის კაბინეტში შოტლანდიური ვისკი აღმოაჩინა, ერთი ჭიქა დაისხა, დალია, მაგრამ შვევა ვერც ამან მოჰგვარა. როგორ მობეზრდა ეს წყეული გაზეთი, ვერაფერსაც ვერ მიაღწევს, თავისი ცხოვრების უკანასკნელ დღემდე ამ ადგილზე გაიყინება, ფერმონი კი სულ მთლად გამოყეყეჩდება და გაუთავებელი საყვედურებით წაიღებს ტვინს. ყილ ლანტიე მოხუცდება. ნატალი დარბაისელ პროვინციულ ქალად გადაიქცევა, შესაძლოა კიდევაც დაქორწინდნენ და ისიც შესაძლოა, შვილებიც გაუჩნდეთ. ცოლ-ქმარი ლანტიები იყიდიან მანქანას, პატარა, კეთილმოწყობილ ფერმას, ტელევიზორს. თუ ასეთ სიკეთეს მიაღწევენ, ესეც დიდი ამბავი იქნება. რა საშინელებაა ყოველივე. ყილ ლანტიე, მუდამ თავზე ხელადებული ყილ ლანტიე, რომელსაც სწყურია მთელი მსოფლიოს შემოვლა, მუდამ მგზნებარე და ბობოქარი ყილი თავის ცხოვრებას სადაცაა, დაღუპავს მეპატრონისა და საყვარლის წყალობით და შემდეგ ორთავე დაუწყებს კიცხვას... არა, მას არც კიცხვა სურს, არც შენდობა, არც ის, ჩარჩოში მოაქციონ, როგორც არ უნდა იყოს ეს ჩარჩო — გინდ მისი ხელობისა და გინდ გრძნობებისა. მას სურს იყოს უწინდელივით მარტო და თავისუფალი, დიახ, თავისუფალი, როგორც ახალგაზრდა ხვადი. ბოთლს მალიმალ იყუდებდა, იხსენებდა, რამდენი შეურაცხყოფა მიაყენეს და თანდათან უფრო ბრახდებოდა. მაშ ასე, არა! მაგათ ჰგონიათ, ყილ ლანტიე ზის ახლა და ხელახლა ასწორებს თავის წერილს, ვითომ უსადილოდ დატოვებული ოროსანი მოსწავლე იყოს? მაგათ ჰგონიათ, იგი მორჩილად დაუბრუნდება შინ თავის ერთგულ, კეთილშობილ საყვარელს?! ნურას უკაცრავად, ყილი აჩვენებს მათ სეირს! მან ლაბადა ჩაიცვა და წავიდა, ნათურებიც ანთებული დატოვა. მრიცხველის მიერ აღნიშნული თანხა იმ ყბადაღებულმა მკითხველმა გადაიხადოს.

შუადღე იყო, ვიღაცის უცხო, უფრო სწორად, კარგად ნაცნობ საწოლში რომ გამოედვიდა — საპაემანო სახლში. მის გვერდით სქელი, შავთმიანი ტურფა ხვრინავდა. ყილს ბუნდოვნად გაახსენდა ღამის სამიკიტნოები მონმარტზე, რაღაც ჩხუბი, პოლიციელების სიფათები, — მადლობა ღმერთს, სისულელეები სენის მარჯვენა სანაპიროზე ჩაიდინა. თავიც კი არ სტიკოდა, მხოლოდ საოცრად სწყუროდა. წამოდგა და წყალს დაეწაფა — სვამდა და სვამდა პირდაპირ ონკანიდან — ეს ემალის ბაკანი დიდად ამშვენებდა ამ ოთახს. შემდეგ ფანჯარასთან მივიდა, ეს ფანჯარა უცნობ პატარა ქუჩაში გადიოდა და უნებლიეთ

ამოიკვნესა. ნეტა მაინც რა ჩაიდინა? მძინარე ტურფა შეანჯღრია, მან რაღაც ჩაიბურღლუნა, და თვალი რომ გაახილა, ისეთივე განცვიფრებით მიაჩერდა ჟილს, როგორც ის უყურებდა, საოცრად საზიზღარი გოგო იყო მართლად!

— მაშასადამე, შენ იყავი?.. — წარმოთქვა ტურფამ, — ჰო, რა გახეთქილი მთვრალი ბრძანდებოდი.

— სადა ვართ?

— ბულვარების გვერდით. შენ ჩემი ხუთი ტკიცინა გმართებს, ბიჭუნავ.

— რა ჩავიდინე?

— არ ვიცი, ჩემთან ექვს საათზე მოხვედი. ლოგინში დაგაწვინე, ეს იყო და ეს! ადრე რა შეგემთხვა, არ ვიცი.

ჟილმა სასწრაფოდ ჩაიცვა, ფული საწოლზე დაუდო და კარისაკენ გაეშურა.

— ნახვამდის, ბიძაჩემო, — მიაძახა ქალმა.

— ნახვამდის.

ჩახახა მზე ანათებდა. ჟილი ბულვარზე გამოვიდა. ნატალი! სად არის ახლა ნატალი? იქნება, სააგენტოშია? არა, ალბათ, მეზობლად საუზმობს სადმე, როგორც ყოველთვის. ტაქსში ჩაჯდა. თავი გამოცარიელებული ჰქონდა. რაღაც არ უნდა დაუჯდეს, ნატალი უნდა ნახოს. ეს არის მთავარი. მაგრამ სააგენტო დაკეტილი იყო. მახლობელ რესტორანში ნატალი ვერ ნახა. შეეშინდა. ტაქსი არ გაუშვა და სახლისკენ გაეშურა. მან უხმაუროდ გააღო შესასვლელი კარი და იქვე გაქვავდა: ნატალი სავარძელში იჯდა და ძალიან მშვიდი იერი ჰქონდა. ჟილს ისეთი შეგრძნება გაუჩნდა, თითქოს მოძველებულ და საოცრად სულელურ სცენას უყურებდა: როგორ ბრუნდება გარყვნილი ქმარი მთელი დამის ქეიფის შემდეგ.

— ბლომად დავლიე და დავთვერი, — უთხრა ჟილმა.

ნატალის პასუხი არ გაუცია. ჟილმა შეამჩნია, რომ ნატალის უბეები ჩაშავებოდა. რამდენი წლის იქნება ნეტა? შავი კაბა ეცვა, ჟილის ნაჩუქარი გულსაბნევი ეკეთა, — როგორც ჩანს, არ დაწოლილა, მთელი დამე ასე გაატარა სავარძელში.

— სააგენტოში შევიარე, — განაგრძო ჟილმა. — იქ არ დაძხვდი. მე... მე ძალიან ვწუხვარ, ნატალი, შეგეშინდა?

ჟილი სისულელეებს მიედ-მოედებოდა, ან რა ჰქონდა სათქმელი? მაგრამ გულზე კი მოეშვა. ახალა მიხვდა, ვიდრე ტაქსით მოდიოდა, სულ შიში ჰქონდა, — ვაითუ არ დახვდეს ნატალი, მაგრამ აი, ის აქ არის და თითქოს ილიმება კიდევც.

— შემეშინდა? — შეუბრუნა კითხვა ნატალიმ. — რისა უნდა შემეშინებოდა?

ჟილი რომ მიუახლოვდა, ნატალი მაშინვე წამოდგა, უცნაური ცნობისმოყვარეობით ჩახედა, ორი მაგარი სილა გააწნა და სამზარეულოსაკენ წავიდა.

— ახლავე ყავას მოგხარშავ, — თქვა ნატალიმ მშვიდად.

ჟილი არ იძვროდა. იგი არაფერს განიცდიდა, მხოლოდ ლოყები ეწვოდა: ნატალის მაგარი ხელი ჰქონია. ცოტა ხნის შემდეგ სამზარეულოში შეიძურწა და კარის ძგიდეს მიეყრდნო. ნატალი გულისყურით ადევნებდა თვალს, როგორ დულდებოდა წყალი.

— გარნიე ჩემთან იყო დილის სამ საათამდე, — ისევ დინჯად წამოიწყო ნატალიმ. — დარეკა რედაქციაში, შემდეგ კლუბში, შენ იქ არ აღმოჩნდი. ჟანსაც დაურეკა, მან გვითხრა; საკვირველი აქ არაფერია, ჟილისთვის ეს ჩვეულებრივი ამბავიაო. ეტყობა, ამ ამბავმა ძალიან გაართო. ამან დაგვამშვიდა.

ნატალი მომაკვდინებელი დაცინვით ლაპარაკობდა.

— რადგან ჟანმა არ იცოდა, რომ მე მეორე ტელეფონით ვუსმენდი, ისიც კი უთხრა გარნიეს ჩემზე, ურჩიე, ასეთ რამეებს შეეჩვიოსო.

— გაჩერდი, — უთხრა ჟილმა.

— მე ვცდილობ ორ წუთში მოგიყვე ის, რასაც მთელი თორმეტი საათი მოვანდომე. მგონი, ბოროტად არ ვიყენებ შენს დროს.

— ყველას შეუძლია ერთი-ორჯერ დათვრეს.

— და „ყველას“ შეუძლია ტელეფონზე დარეკოს და თქვას: „მე ვლოთობ, მშვიდად დაიძინე“. მაგრამ, ჩემი აზრით, ეს მთელ სიამოვნებას წაგინდენდა.

„მართალიც არის, — გაიფიქრა ჟილმა, — სწორედ ჩემს დანაშაულზე ფიქრმა გამაკეთებინა ყველაფერი“.

— აი, ყავა, — უთხრა ნატალიმ, — ხომ მიიღე ყველაფერი, რაც გინდოდა: მთელი ღამე უაზროდ იქეიფე, საყვარელმა სცენა მოგიწყო, ორი სილა ვაგაწნა და ერთი ფინჯანი ყავაც მოგართვა. მართალია? გეგმა ხომ შეასრულე? შესანიშნავია. მე სააგენტოში მივდივარ.

მან პალტო გზადაგზა ჩაიცვა და გავიდა. სახტად დარჩენილი ჟილი მთელი ერთი წუთი გაოგნებული იდგა. შემდეგ ყავა დალია, გაზეთი გაშალა, მაგრამ არ წაუკითხავს. გამოდის, ნატალი ვერც დააეჭვიანა და ვერც განარისხა. ჯერ შეეშინდა, მერე კი ზიზღი იგრძნო. ეს არის და ეს. ტელეფონმა დარეკა. ჟილი მაშინვე ეცა ყურმილს. იქნებ, ნატალი ინანიებს, ასე სასტიკად რომ მოექცა?

— რაო, ბებერო, — გაისმა ჟანის ხმა, — ისევ დაიწყე სისულელები?

— ჰო, — მიუგო ჟილმა.

— მარტო ხარ?

— კი.

ჟანის ხმა თანამზრახველის მხიარულ შეწყნარებას გამოხატავდა. მაგრამ ჟილს გუნებაში რაღაც უშლიდა ხელს იმ მოლიბულ გზაზე დატურებულიყო, საითაც ჟანი უბიძგებდა.

— როგორ ჩაიარა დაბრუნების სცენამ, მოგხვდა?

— ორი სილა, — უპასუხა ჟილმა და, როცა ყურმილში ჟანის ხარხარი გაისმა, ჟილი მაშინლა მიხვდა, რომ მაინც დატურდა.

VIII თავი

ახლა ჟილმა იცოდა, რომ მასსა და ნატალის შორის რაღაც ბზარი გაჩნდა, თუმცა რა იყო ამის მიზეზი, ვერ გაერკვია. იქნებ, ის იყო, რომ ამოდ ელოდა ნატალის მხრიდან ისეთსავე უზნეო და უხამს საქციელს, ორთავეს რომ გაათანასწორებდა. ნუთუ იმ ღამის ლოთობამ — უკიდურესობამდე მისული ადამიანის ჩვეულებრივმა უსაქციელობამ გამოავლინა ორივეს შინაგანი ბუნება და ნათელჰყო, რომ ნატალი მასზე მალლა დგას? ან, იქნებ, ეს განხეთქილება გარდუვალი საზღაური იყო ექვსი თვის განუშორებელი ცხოვრებისათვის. განა ნატალი მართლა მასზე უკეთესია? ხომ ხდება, ერთი მეორეს სჯობს ხორციელი სიახლოვისას, ესე იგი, ისეთი დამოკიდებულების დროს, სადაც მნიშვნელობა აქვს არა ზნეობრივ თვისებებს, არამედ გრძნობას? და მაინც, ასეა თუ ისე, ამ ბოლო დროს ნატალი იშვიათად ილიმებოდა, გახდა კიდევაც. ხშირად მათი წმინდა ფიზიკური სიახლოვე რაღაც შმაგი, წრეგადასული იყო, თითქოს თითოეული იმას ცდილობდა, ჭარბად დაეცხრო მეორის ვნება და ამით დაემორჩილებინა იგი. თითქოს თვით სიამოვნებაც აღარ იყო ის დიდებული საჩუქარი, როგორც ადრე, ახლა თითქოს ერთმანეთისთვის რაღაცის დამტკიცება უნდოდათ. მაგრამ რის დამტკიცება შეეძლო ვნებიან კვნესას, გმინვას და თრთოლვას? რის დამტკიცება შეეძლო ამ ორი უსუსური არსების ალერსს, ერთმანეთისკენ რომ ასე ილტვოდნენ? რას ნიშნავდა ეს ყოველივე ზოგჯერ ნატალის გამოხედვასთან შედარებით? ან ჟილის ისეთ მზერასთან, თითქოს ფიქრით სხვაგან რომ იყო? ისინი ვედარაფერს უშველიდნენ ამ ამბავს. მათ უკვე აღარაფერი ძალუძდათ. იყო მხოლოდ ხორციელი ლტოლვა, მაგრამ ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა. მათ სიახლოვეს მხოლოდ ტკბობა მოჰქონდა, სხვა არაფერი. ჟილი არასოდეს ყოფილა ვნებით ასე შეპყრობილი და ასე ცოტა სიხარული არასოდეს მოუტანია მისთვის ვნებას.

დადგა დღე, როცა ნატალი ლიმოჟში უნდა გამგზავრებულიყო. დეიდა მათილდა, რომელიც ყოველ თვე ასი ათასს უგზავნიდა, სიკვდილის პირას იყო და დისწულს უხმობდა. გადაწყვიტეს, ნატალი იქ დარჩენილიყო ერთი კვირა, პიერთან დაბინავდებოდა და რაც შეეძლება ჩქარა დაბრუნდებოდა. სადგურზე ჟილმა წაიყვანა — აუსტერლიცის

სადგურზე, რომელიც მოწმე იყო, ამ რვა თვის წინ რა გაუბედურებული გაემგზავრა ყილი. მოწმე იყო, როგორ ჩამობრუნდა უკან და ჯერ არ იცოდა, უყვარდა თუ არა ნატალი, მოწმე იყო იმისაც, კვლავ რომ გაემგზავრა უკვე შეყვარებული და იქიდან ნატალიზე მტკიცედ მიჯაჭვული რომ დაბრუნდა. მან ახლა სათითაოდ გაიხსენა ეს გამგზავრება-გამომგზავრება და თვითონაც არ იცოდა, ახლა რომელ ყილად ყოფნა ერჩია. არა, იცოდა — ისევ ის შეყვარებული ყილი ერჩია ყოფილიყო, მაისში რომ ვაგონის ფანჯრებიდან გასცქეროდა ლუარას დინებას, გარეუბნებს, ღრუბელთა სრბოლას, როცა იცოდა, რომ უყვარდა ნატალი, მაგრამ ის კი არ იცოდა, რა მოელოდა, ის ყილი, ვისთვისაც დამე მგზავრობის საათები აღსავსე იყო მოულოდნელი ნეტარი განცდებით, და ზოლოს ყველაზე დიდი ნეტარებით, როცა ბაქანზე ნატალი დახვდა, წვეულებიდან გამოპარული ნატალი. როგორ გამოიქცა მაშინ ნატალი მის შესახვედრად! ყილს მოსწონდა მათი სიყვარულის ამბავი, თუმცა შიგადაშიგ არ მოსწონდა მათი ერთად ცხოვრება. მას მოსწონდა სასოწარკვეთილების მიჯნაზე მდგარი ის გამხდარი, ნაღვლიანი, გაწამებული ყმაწვილი, როგორიც მაშინ იყო, ის ვნებიანი, დამთხვეული, კარგად გაზრდილი ქალი, ზომა რომ არაფერში იცოდა, ქალი, რომელსაც უცაბედად შეუყვარდა იგი. ოჰ, ლიმუზენის მდელოები და მზით გამთბარი ბალახი, გამჭვირვალე მდინარის ფსკერი, მის კეფაზე შემოდებული ნატალის ხელისგული, ის ბნელი სენაკი, სადაც ისინი პირველად შეერთდნენ, დუქნის მეპატრონის მზერა, ჩახუთული ოთახი გავარვარებული სახურავის ქვეშ, ფლორანის კოქტილი!.. მაგრამ ახლა რატომ დაბორილობენ ბაქანზე გზააბნეული ძაღლებივით? რატომ გახდა საქმეობრივ ერთმანეთისთვის სათქმელი სიტყვა? რაში სჭირდებათ წამდაუწუმ შემოწმება თავიანთი საათებისა სადგურის საათთან და სულელური ილუსტრირებული ჟურნალების ყიდვა? რა მოხდა? ყილმა ნატალის გამოკვეთილ პროფილს შეხედა, გაიხსენა როგორ ცხოვრობდნენ პარიზში ეს უკანასკნელი სამი თვე, და ვერაფრით ვერ გაერკვია, რა იყო მის თავს. სულაც არ უნდოდა ნატალი სადმე წასულიყო, მაგრამ გზაში, თუნდაც ორლენთან, რაღაც სასწაული რომ მომხდარიყო და ნატალი უკან დაბრუნებულიყო, ყილი გაცოფდებოდა. იმ დღეს ყილი ჟანისთან და თავის მეგობრებთან აპირებდა ვახშობას — დიდ სიამოვნებას ეს არ უქადდა, ყოველ შემთხვევაში, ამ ქალზე უფრო ძალუმად არაფერი იზიდავდა, მაგრამ მაინც უნდოდა ნატალი გამგზავრებულიყო, მატარებელი რაც შეიძლება მალე გასულიყო. არა, ნამდვილად გაგიჟდა! ნამდვილად ვიღაც საცოდავი გიჟი ჩაბუდებულა მის არსებაში, რომლისთვისაც ყველაზე ძვირფასია საკუთარი თავის სუფლება, უვარგისი, უმაქნისი თავისუფლება.

იგი დაემშვიდობა ნატალის ხანგრძლივი კოცნით, თვალით გააცი-
ლა. როგორ გაიარა ვაგონის დერეფანი. ჟილის წინ გადაშლილიყო ვე-
ებერთელა ქალაქი, მთვარის ზედაპირის სურათივით სულ დაბზარუ-
ლი, — და მშრალი, გაჩახჩახებული, სწორედ ჟილისთვის ზედგამოჭრი-
ლი ქალაქი. ტყუილად როდი ეუბნებოდა ნატალი, ჩინებულადა ხარ
შეგუებული ამ დროებასო. „ასებითად შენ მხოლოდ ეს გიყვარს, —
ეუბნებოდა იგი, — შენ აცხადებ, რომ გძულს სიგიჟე, უგუნურება,
ჩვენს საუკუნეს რომ სჩვევია, მისი სიყალბე და ძალმომრეობა, მაგრამ
სწორედ ისევე გრძნობ თავს ჩვენს საუკუნეში, როგორც თევზი წყალ-
ში, მშვენივრად დაცურავ ამ გარემოში, ოღონდ დინების საწინააღმ-
დეგოდ, მაგრამ ძალიან მარჯვედ კი. შენ თიშავ შენს სახლში ტელევი-
ზორს, თიშავ რადიოს მხოლოდ იმიტომ, რომ მოგწონს მათი გამო-
თიშვა. აი, ამით გამოირჩევი შენ“.

„შენ? — ეკითხებოდა ჟილი, — შენ რომელ საუკუნეში ინატრებდი
ცხოვრებას?“

„მე? იმ საუკუნეში, რომელშიც აღტაცებას ფასი ექნებოდა“, —
პასუხობდა ნატალი.

აღტაცებას?.. ქალი არ უნდა ამბობდეს ასეთ რამეს. იგი აღტაცე-
ბულა უნდა იყოს მხოლოდ იმ მამაკაცით, გვერდით რომ ჰყავს, და
მაშინ აღარ ექნება ბავშვური სევდა აუხდენელზე.

ცოტა ხნის შემდეგ იგი შეუერთდა თავის მეგობრებს და მათაც
საზეიმო შეხვედრა მოუწყვეს — რა თქმა უნდა, საკმაოდ მოკრძალებ-
ული, მაგრამ მაინც საზეიმო შეხვედრა, ამხანაგები რომ უწყობენ იმ
მეგობარს, რომელმაც თავისუფლება დაიბრუნა. „აჰა! აი, ჟილიც!“ —
წამოიყვირა ვილაცამ და ყველამ ერთხმად გაიცინა, როცა ჟილმა ხუმ-
რობით თავი დახარა და გულზე ხელი მიიღო. რა თქმა უნდა, ისინი
არასოდეს იტყოდნენ ასეთივე კილოზე: „აჰა! აი, ჟილი და ნატალი!“
მაგრამ ამის გულისთვის არ ღირდა მათზე გაბრაზება. გართობა-სია-
მოვნების მაძიებელ ხალხში ჩვევას დიდი ძალა აქვს, ჟილი კი ძალიან
დიდხანს, უკვე თხუთმეტი წელია მარტოხელა კაცის როლს თამაშობ-
და: მართალია, ამ მარტოხელას ყოველთვის ვილაც ქალი ახლდა, რა
თქმა უნდა ისეთი ქალი, ვისაც სულ ადვილად მიატოვებდა იქვე,
კლუბში, ვისსამე მაგიდასთან ან მეგობართა წრეში — ერთი სიტყვით
ისეთი ქალი, როგორიც ელოიზა იყო, ყველას რომ იცნობდა, და ჟილს
შეეძლო დაუფიქრებლად მიეტოვებინა იმ იმედით, მის მაგიდას უეჭ-
ველად სხვა ნაცნობი კაცი ან ქალი მიუჯდებოდა. მაგრამ აი, მის ცხოვ-
რებაში შემოიჭრა ნატალი. ნატალი, რომელმაც ამ წუთს, ალბათ, უკ-
ვე ორლენანს ჩაუარა.

ჟილმა საღამო ძალზე მშვიდად გაატარა, ცოტა დალია და პირველ
საათზე უკვე შინ იყო. მას ჩაწერილი ჰქონდა პიერის ტელეფონის ნო-

მერი და მისვლისთანავე დარეკა. ტელეფონთან მაშინვე ნატალი მივიდა. ჟილმა ალერსიანად მოახსენა, რომ შინაა და მოცარტის მუსიკას უსმენს, რომ უიმისოდ ლოგინი მეტისმეტად ფართო ეჩვენება. წათამამებულმა, რომ ასე სანიმუშოდ მოექცა, ბუნებრივია, ცოტათი შეალამაზა კიდევ თავისი საქციელი.

— აღარ და აღარ გათავდა ეს გზა, — უთხრა ნატალიმ, — არ მიყვარს მეზავრობა. როგორა ხარ? კარგად?

მისი ხმა ცუდად ისმოდა, თითქოს შორეთიდან იმარცვლებოდა. ჟილს ლაპარაკი უჭირდა, სიტყვებს ეძებდა. სისულელეები რომ ჩაედინა, მაშინ სიტყვების ძებნა არ დასჭირდებოდა, სალაპარაკო ექნებოდა, რადგან აუცილებლობა სიცრუისა გამომგონებლობის ნიქს აღვიძებს, წარმოსახვას ფრთას ასხამს.

— ახლა დავწვები, — განუცხადა ჟილმა, — ხვალ ბევრი სამუშაო მაქვს. შენზე ვფიქრობ — ხომ იცი.

— მეც ძილი ნებისა. ძვირფასო.

ნატალიმ ყურმილი დაკიდა.

ისინი ისე საუბრობდნენ, თითქოს ათი წლის ცოლ-ქმარი ყოფილიყვნენ. ჟილმა მთქნარებ-მთქნარებით შეიხსნა ჰალსტუხი, სარკეში ჩაიხედა. ახლა იგი არხეინად გაიშხლართება საწოლში, გულისყურით მოუსმენს კარგ მუსიკას — ღამეა და ეს ადვილი საქმეა (ჟილმა რომ უთხრა, მოცარტს ვუსმენო, ცოტა ნაადრევი მოუვიდა), შემდეგ კი ბავშვით ჩაიძინებს. ხვალ ჩიტივით იქნება, ქანცგაწყვეტამდე იმუშავებს, და თავისი მშვენიერი სატრფოს დაბრუნებას დაელოდება. მაგრამ სარკეში თავის სახეს რომ უმზერდა, ის ჟილი იღიმებოდა, — დიახ, ის ჟილი ნამდვილად იღიმებოდა. მან ხელი დასტაცა ქურთუქს და სახლიდან გავიდა, კარი მოიჯახუნა.

— ოჰო, ჩვენ ასეც ვფიქრობდით!..

იგი კვლავ კლუბში აღმოჩნდა. ჟანი იცინოდა; ჟილი საოცარ სითბოს გრძნობდა თავის ერთგულ თუ ვითომ ერთგულ, მაგრამ მაინც მხიარულ მეგობართა შორის, რომლებიც ყველაფერზე მოაწერდნენ ხელს და რომლებიც სამუდამოდ მიატოვა ქალის გულისათვის. ეს კი სულაც არ იყო მოსაწონი ჟილის მხრივ: სულიერი წონასწორობა ამ აღამიანებს მყარი როდი ჰქონდათ, მათ ღიახაც, ხშირად არ უნდა გაცდინათ მეცადინეობა საღამოს სკოლაში — ეს მათ განუზებდა. ჟილი ჟანისკენ დაიხარა:

— სიმართლე გითხრა, შინ დარჩენა მინდოდა, მაგრამ ვიგრძენი, ვერ მოვისვენებდი, არ მიყვარს მარტო ძილი...

— ალბათ, ამ საქმის მოგვარება არ უნდა იყოს ძნელი, — უთხრა ჟანის მეგობარმა ქალმა.

რა ვუღვარული იყო ეს ქალი ამ საღამოს!.. ჟილს იგი ყოველთვის

უტვინოდ მიიჩნდა, მაგრამ ასეთი ტუტრუცანა არასოდეს მოსჩვევებია. ჟანს წარბიც არ შეურხვევია, და ჟილმა გაიფიქრა, ვინ იცის, მისმა მეგობარმა რაღა არ ჩაიჭედა თავში. ალბათ ფიქრობს, რომ ნატალიმ ჩაუბეჭდა ტვინში კარგისა და ცუდი ქცევის გარჩევა, რაც საოცრად დამქანცველობ.

— რა თქმა უნდა, როცა ამქვეყნად არსებობს ნორჩი კატრინი, — უბასუხა ჟილმა.

კატრინი ცუგრუმელა ქერათმიანი გოგო იყო. იგი კარგა ხანია აგრძნობინებდა ჟილს, მომწონხარო. კატრინმა სწორედ იმ დროს ჩაიარა.

— მაგასთან არ გირჩევ, უთხრა ჟანმა, — კატკაჭივით ენაჭარტალა, ნატალი ყველაფერს შეიტყობს.

ჟანი ისე ელაპარაკება, თითქოს სახლიდან გამოქცეული მოწაფე იყოს. ვერც გაიგებ, რა აქვს გუნებაში: ნატალის უნდა ააციდინოს უსიამოვნება, თუ ხაზი გაუსვას იმას, რომ ჟილი ნატალიზეა დამოკიდებული.

— მე საკმაოდ მოზრდილი ვახლავარ, — უბასუხა ჟილმა გაურკვევლად, — ყოველ შემთხვევაში, ვიღაც კატრინის გულისათვის არაფერი შეიცვლება ჩემსა და ნატალის დამოკიდებულებაში.

— ამაში მაინცდამაინც არა ვარ დარწმუნებული, — დინჯად მიუგო ჟანმა, — შენი ნატალი თავისებური ქალია.

ჟანის სახეზე გრძნობიერი ღიმილი ათამაშდა. ჟილმა მკაცრად შეხედა, მაგრამ როგორც ყოველი უღმობელი მზერა, ესეც არაფრის მთქმელი აღმოჩნდა. მხოლოდ შემთხვევით მზერას შეუძლია დაიჭიროს რაღაც. ჟილს საბოლოოდ გაუფუჭდა გუნება. როცა ნატალი მის გვერდით იყო, თავს ხაფანგში გაბმულივით გრძნობდა, ახლა კი, როცა გვერდით არა ჰყავს, კიდევ უარესად გრძნობს თავს. ალბათ, სწორედ ამას ჰქვია „წაიხდინო საკუთარი ცხოვრება“. მეგობრების გამოხედვით თუ საუბრით ჟილი გრძნობდა, რომ მას „მარტოობით გამწარებულ უბედურ შეყვარებულად“ თვლიან, ან „საცოდავ არსებად, რომელსაც საყვარელმა ქალმა ლაგამი ამოსდო და რომელსაც განმუხტვა სჭირდება“ (არც ერთი ეს როლი მისთვის არ იყო განკუთვნილი). მთელი საღამო ასე რომ იჯდეს მაგიდასთან, ყველას დაღონებული მოეჩვენება; უეცრად რომ ეცეს „ნორჩ კატრინს“, აქ, კლუბში, ეს ნატალისთვისაც დამამცირებელი იქნება და მისთვისაც, მან ამოიოხრა და ანგარიში მოითხოვა. ცხოვრების კიდევ ერთი საათი ჩაიშხამა.

IX თავი

თუმცა ერთი საათი რა სათქმელია. ეს საბოლოოდ ირწმუნა მეორედლით, როგორც კი გამოედვიდა და ნატალის დაურეკა.

— გუშინ დამავიწყდა შემეხსენებინა, რომ ქიმწმენდიდან შენი

ლურჯი კოსტუმი გამოგეტანა, იგი უკვე მზად არის, — უთხრა ნატალიმ, — მეორედ დაგირეკე, მაგრამ შენ ტელეფონთან არ მოხვედი.

რა თქმა უნდა, არ მოვიდა: მისი ჭკვიანი ბიჭი ხომ მაშინვე გავარდა სახლიდან, როგორც კი ყურმილი დაკიდა, თუმცა ამოდ კი. მაგრამ განა ნატალი ამას დაუჯერებს? სიმართლემ და სიცრუემ პირი შეკრეს ახლა მის წინააღმდეგ. იგი ხომ ნამდვილად აპირებდა შინ დარჩენას, როცა ნატალის ელაპარაკებოდა.

— მე იმწუთშივე მივხვდი, რომ მეგობრების ნახვა მოგინდა, — ჩაესმა შორიდან ნატალის ხმა, — მაგრამ რაში დაგჭირდა ამ სცენის გათამაშება? ნუთუ მე შენთვის ზედმეტი ტვირთი ვარ? რა საჭირო იყო ელაპარაკი ჩვენს სახლზე, განიერ საწოლზე, მუსიკაზე? რა საჭირო იყო, ჟილ?

— ნამდვილად მინდოდა შინ დარჩენა, როცა გირეკავდი, — მიუგო ჟილმა, — მერე კი უტახებლად გადავწყვიტე კლუბში წასვლა.

— ეს სულ ერთ წუთში, არა?

ჟილის სიტყვები ყალბად ჟღერდა — სიმართლე ძალიან ხშირად ჟღერს ხოლმე ყალბად. ჟილი აქ ვერაფერს გააწყობდა. მაგრამ მაინც განაგრძო ახსნა-განმარტება..

— კლუბში ჟანთან ერთად დავლიე და ერთ საათში ისევ შინ ვიყავი.

„თუმცა შენი გულისთვის მშვენიერ კატრინს არ გავეკარე, წმინდანივით მოვიქეცი, მაინც გული გატკინე და იმასაც ფიქრობ, რომ ტყუილს ვეუბნები“. ეს რა დღეში ჩავარდა! ჟილს ბრაზი მოერია, მაგრამ ნატალისიც კარგად ესმოდა. ასე სინდისიერად მოიქცა და მაინც ტყუილში გამოიჭირეს.

— მთავარი ის კი არ არის, რა გააკეთე და რა არა; მთავარია, რომ ის თქვი. რისი თქმაც სავალდებულოდ მიგაჩნდა.

ჟილმა ამოიოხრა, სიგარეტი გააბოლა, თმაზე ხელი გადაისვა.

— შემდეგ ავიხსნი ყველაფერს, — უთხრა მან, — დეიდა როგორ არის?

— ძალიან ცუდად. არა მგონია ორ დღეს კიდევ გასტანოს. სწორედ ახლა მივდივართ მასთან მე და პიერი.

მართლა, ის ხომ პიერთან ცხოვრობს, ალბათ, პიერიც იყო იმის მოწმე, მისმა დამ როგორ აიღო ყურმილი, როგორ უპასუხა ალერსიანი ხმით და შემდეგ როგორ წამოიძახა: „უი, ქიმწმენდა!“ — დარეკა ისევ, მაგრამ პასუხი ვერ მიიღო და ძმას მიაპყრო საოცრად მშვიდი მხერა. ჩვენ ხშირად ახლობლებისთვის უფრო დიდ ტკივილს ვაყენებთ ერთმანეთს, ვიდრე უშუალოდ პირადი ინტერესების გამო. მაშინ იძულებული ხარ იცრუო სიამაყის შესანარჩუნებლად რაღაც გამოიგონო, ითვალთმაქცო, ვითომ დაგავიწყდა, რომ ტელეფონი იქვეა, გვერდით.

ნატალი რომ მარტო ყოფილიყო. იქნებ, ყოველ ნახევარ საათში დაე-
რეკა და გააგონებდა კიდევ. ვაი, რომ საბოლოო ჯამში ეს ცხოვრება
ფრიად სულელურადაა მოწყობილი!

— ნატალი, — უთხრა მან. — მე შენ მიყვარხარ.

— მეც, — მიუგო ნატალიმ, მაგრამ მისი ხმა უხალისოდ გაისმა:
უფრო სწორად, იგრძნობოდა, რომ იგი მორჩილად აღიარებდა უდა-
ვო ფაქტს. და მან ყურმილი დაკიდა.

ერთი კვირის შემდეგ ჟილი ყველაფერს აუხსნის, გულში ჩაიკრავს,
მაგრად მიიხუტებს ნატალის თბილ სხეულს, და ეს თბილი სხეული გახ-
დება მათი დამაკავშირებელი ხიდი, ვიდრე მისი ჯიუტად მოღუშული
სახე და ის უაზრო, მკმუნვარე ფრაზები, ტელეფონში რომ ამბობდა.
სხვები რაში ეკითხება? (მან არ იცოდა, უშუალოდ ვის გულისხმობ-
და, ვინ იყვნენ ეს „სხვები“ — უბრალოდ, გონებით წარმოიდგინა პა-
რიზელთა ღვარძლიანი ზუზუნნი) — ჟილი აჩვენებს იმათ სეირს. უფრო
სწორად, არაფერსაც არ აჩვენებს. ჯერ ერთი, ისინი მთელი კვირა ვერ
ნახავენ ჟილ ლანტიეს, შემდეგ კი, როცა ნატალი დაბრუნდება, ვეღარც
ერთს ვეღარ იხილავენ. ისინი ან სახლში ისხდებიან, ან თეატრში ივ-
ლიან, რაკი ნატალის უყვარს თეატრი, ან კონცერტებზე წავლენ, რაკი
ნატალის უყვარს მუსიკა. რა თქმა უნდა, პირადად ჟილს ურჩევნია ხა-
ლიჩაზე წამოწოლილმა მოსიმინოს კარგი ფირფიტა, მაგრამ რადგან
ასეა საჭირო, ასე უნდა გაკეთდეს — ამიერიდან იგი ისე მოიქცევა, რო-
გორც ნატალის ესამოვნება. ამ ფიქრებით წათამამებული ჟილი ღი-
ლინ-ღილინით წამოდგა, რედაქციაში დროზე ადრე მივიდა და მთელი
დღე გულმოდგინედ იმუშავა. თვითონაც სახტად დარჩა, როდესაც
დღის სამი საათისათვის ისევ კლუბში აღმოჩნდა და ვიღაც ინგლისელ
ჟურნალისტთან ერთად ამერიკის სეგრეგაციის საკითხს არჩევდა.

ათი დღის შემდეგ კი, საღამოს თერთმეტ საათზე ნატალი ჩამოვიდა
და ჟილი ორივესათვის საყვარელ სამხრეთ-დასავლეთის სადგურზე და-
ხვდა. ბაქანზე პროვინციელი მხიარული ქალები ამოდიოდნენ, ნატა-
ლისავით ეცვათ: მოდასთან შედარებით ცოტა უფრო გრძელი ქვედა-
ტანები, თავზე აბრეშუმის თავშოლები, ხელში ჩემოდნები. ამაყი თავ-
დაჭერილობისა და სილამაზის გარდა ნატალი არაფრით განსხვავდებო-
და სხვებისაგან. ჟილს ჰყოლია საყვარლები, რომელთა ძაღლებს ყვა-
ვილების თაიგულებივით ატარებდნენ მათი მსახურები. მაშინ ჟილს ეს
დიდ საოცრებად არ მიაჩნდა. მაგრამ ახლა, ამ რუხ და მოწყენილ სად-
გურზე (წვიმდა), ჟილს საოცრად უნდოდა ნატალი ყოფილიყო უეცა-
რი, განუხორციელებელი ოცნება, აალბებული ცეცხლი. ჟილმა მაგრად
ჩაიკრა გულში, აკოცა. ნატალის უბეები ჩამავებოდა, ძაძა ეცვა. ღმერ-
თო, რა სულელია!

— ოჰ, ეს შენა ხარ! — უთხრა ნატალიმ და ჟილის მკერდს მიყრდნობილი გაირინდა.

მათ ყურადღებას აქცევდნენ და ჟილს, ცოტა არ იყოს, ეუხერხულა: ბოლოს და ბოლოს, თორმეტი წლის ასაკში ხომ არ არიან, რომ ასე ამკარად გამოამხეურონ თავიანთი გრძნობები. ჟილმა გახუმრებას ცადა:

— შენი აზრით, სხვა ვინ უნდა ყოფილიყო?

— შენ, — მიუგო ნატალიმ, — მხოლოდ და მხოლოდ შენ.

ნატალიმ თავი ასწია, ჟილი დააკვირდა და მოეჩვენა, რომ ნატალის სახე ოდნავ შეშუპებოდა, საკმაოდ დაუდევრად შედგებოდა კიდევ ეს შემოწმება ჟილის აზრით ისევე ბუნებრივი იყო, როგორც ნატალის დაბრუნება მასთან. იგი სადგურზე დახვდა საყვარელს, თითქმის ცოლს, და მას ისევე ათვალეირებს, როგორც ძველი საყვარლები ათვალეირებენ ერთმანეთს, — ეს არის და ეს. ჟილმა ხელკავი გაუკეთა.

— შემწვარი ქათამი ვიყიდე, სახლში ვივანშმოთ. დაკრძალეს თუ არა, მაშინვე გამოემგზავრე?

— ჰო, რა თქმა უნდა. ხომ იცი, ჩემთვის არც ისე სასიამოვნო იყო ლიმოჟში ყოფნა.

— ქუჩაში ქვეებს ხომ არ გესროდნენ?

— არა, — უპასუხა ნატალიმ, — ლიმოჟში იციან, რომ ხორცი უძლურია. გაზეთებს ახლა ყველა კითხულობს.

სახლში ნატალიმ დაბნეული მზერა მიმოავლო არეულ-დარეულ ოთახს, ეს არევ-დარევა ჟილმა მოასწრო იმ ორ საათში, ვიდრე სადგურზე გაემგზავრებოდა. მერე სააბაზანოში შევიდა, ფერ-უმარილი წაისვა. ჟილმა კი ამასობაში ბუზღუნ-ბუზღუნით დაჭრა ქათამი. ყავა დალიეს და სასტუმრო ოთახში შევიდნენ. ჟილმა ფრთხილად დაატრიალა ახლახან ნაყიდი ჰაიდნის ფირფიტა.

— აბა, რა არის ახალი პარიზში? — სხვათა შორის თქვა თვალდახუჭულმა ნატალიმ, თითქოს პარიზში არ შეიძლებოდა ახალი რამ მომხდარიყო.

— დიდი არაფერი, — უპასუხა ჟილმა. — გაზეთებს თუ კითხულობდი?

— შენ?

ჰკითხა იმავე კილოთი ნატალიმ. ჟილმა გაიღიმა.

— არც მე ვკითხულობდი. ბევრს ვმუშაობდი. თანაც უზომოდ ვსვამდი და აი, ეს ფირფიტაც ვიყიდე.

ის კი აღარ უთქვამს, რომ ერთხელ, გამომთვრალმა, სახლამდის მიაცილა კატრინი და მწარე მარცხიც განიცადა. მაგრამ არხეინად იყო, რადგან სწამდა, რომ ეს გოგო კრინტს არ დაძრავდა, არსად გაამხელდა. მისთვისვე სჯობდა დაემალა ჟილის უნებლიე უსუსურობა, ვინაი-

დან ჟილმა უკვე იცოდა ყველა მისი უხიაკობა. ჟილმა ხელი გაშალა. ნატალიმ გულში ჩაიკრა მისი ხელი.

— ფრანსუა ნახე?

— კი, ვნახე, სპეციალურად ჩამოვიდა პიერთან ჩემს სანახავად.

— რისთვის?

— დაბრუნებას მირჩევდა. ჩემი აზრით, ძალიან განიცდის.

— პროვინცია გამოიცვალა, — თქვა ჟილმა.

ჟილი ბრაზობდა, მიზეზი კი თვითონაც არ იცოდა. ყველა ცდილობს წაართვას ეს ქალი, იმას კი არ ფიქრობენ, რომ ნატალის ჟილი უყვარს... რომ შესაძლებელია ჟილი უყვარდეს... ყველაფერი ნათელია. ჟილი ნატალის ცხოვრებაში უბრალო შემთხვევითობაა და სხვა არაფერი.

— მერე შენ რა უთხარი?

— ვუთხარი, რომ არ დავბრუნდები, რომ შენ მიყვარხარ, რომ ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ... პიერიც ამასვე მირჩევდა.

ჟილს გულისწყრომა უფრო და უფრო მოერიდა. ეს ათი დღე, ცხადია, ლაწირაკივით იქცეოდა, ყოველგვარი ბორკილისაგან თავისუფალი კაცივით. და მერე რით დამთავრდა ყოველივე? ორი საათი გაატარა გათანხმებულ გოგოს გვერდით, მთელი ღამეები ემასლაათებოდა ალკოჰოლისაგან გამოთავსებულ ჭკუის კოლოფებსა და ყველაფრისადმი შემგუებულთ. აი, ამ დროს კი ნატალის გარს ეხვია ნაცნობი, აღელვებული ადამიანები, ერთიანად რომ დაეკარგათ მთელი თავიანთი სიამაყე, — ნატალი ცხოვრობდა, იგი თამაშობდა ანა კარენინას როლს, — მხოლოდ პირიქით. იგი მწვავედ განიცდიდა სინდისის ქენჯნას, განიცდიდა სინანულსაც კი, — ერთი სიტყვით, ადამიანური განცდები ჰქონდა.

— არც ვიცი, რატომ გიყვები ამის შესახებ. საშინლად დავიღალე. მაშ, შენ კმაყოფილი ხარ შენი სამუშაოთი?

ხომ არ აპირებს ნატალი კარგი ნიშანი დაუწეროს ყოფაქცევაში? ჟილი ვერაფრით ვერ მიმხვდარიყო თავისი ეჭვიანობის, გაბოროტების მიზეზს. ნატალი ხომ დაბრუნდა. ყველაფერი მიატოვა მისი გულისთვის. აი, იგი ახლა მასთან არის. მაშ რიღასი ეშინია? —

— დაკრძალვაზე ფლორანი და შენი და ვნახე. ოდილია წუხდა, რომ შენ შესახებ არაფერი იცის, იქნებ, წერილი მიგეწერა.

— ხვალ მიგწერ, — თქვა ჟილმა.

ჟილი ცდილობდა როგორმე დაწყნარებულიყო. დაწყნარებულიყო ისე, რომ ხმა აღარ ჩაწყვეტოდა, ხელები აღარ აკანკალებოდა. იგი კიდევ იღიმებოდა.

— დაწეჭი, დაიძინე, — უთხრა ჟილმა, — ძალიან გადაღლილხარ. მე ახლავე მოვალ.

მარტო რომ დარჩა, პირდაპირ ბოთლიდან მოსვა ვისკი. სპირტმა მთელი ყელი ჩაუწვა. ახლა დადგება ალერსის წუთი ამ უხადო, ამ სრულყოფილ ქალთან, რომელსაც მისი სატრფო ჰქვია. ბოლოს და ბოლოს, ცხოვრება მოგვარდა. ჟილი ახლა იმის თქმასაც მოახერხებს: „იცი, უშენოდ ძალიან გამიჭირდა“, — და ეს არ იქნება ტყუილი. მაგრამ თითქოს შეაცივაო, ისე კანკალებდა.

X თავი

ნატალიმ სამუდამოდ გაწყვიტა ყველა ძაფი წარსულთან, ბავშვობასთან, მეგობრებთან. ძმამ თავისი რჩევითა და ვედრებით სული შეუწუხა, ქმარმა კი მტკიცედ უთხრა: „ან ახლა დარჩები, ან სამუდამოდ წახვალ“. ნატალიმ ჟილს მოკლედ, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ უამბო ეს ყველაფერი და ჟილს უხაროდა, რომ ნატალი სიბნელეში ვერ ხედავდა მის ცრემლებს. ლიმუზენში არა კაცი არ ენდობოდა ჟილს, მისი საკუთარი დაც კი, რომელსაც ერთხელ მოეკრიბა გამბედაობა, ნატალი გვერდზე გაეხმო და ეკითხა: ბედნიერი ხარ თუ არაო, მაგრამ ისეთი კილოთი კი, თითქოს რაიმე შეუძლებელს ეკითხებოდა.

„მე იქ აღარაფერი მესაქმება“, — ამბობდა ნატალი, ჟილი კი ახლა შშირად ფიქრობდა: იქნებ, მართალნიც არიან ეს ჭკუადაძვლარი ადამიანები, ადამიანები, რომლებიც მტკიცედ დგანან ამ მიწაზე. დრო გადიოდა, აპრილმა უკვე მწვანით შემოსა ხეები. ისინი კი ისევ ძველებურად ცხოვრობდნენ. ერთ დილას ჟილი სახეგაბრწყინებული მივიდა რედაქციაში: წინა საღამოს შესანიშნავი წერილი დაეწერა საბერძნეთზე. ნატალის წაუკითხა, ნატალი აღაფრთოვანა ამ წერილმა, და ჟილსაც საოცარი რწმენა მიეცა. მართლაც ფერმონმა აღიარა, წერილი კარგად არისო დაწერილი, და ჟანმაც შეუქო იგი; გარნიემაც კი, რომელიც იმ ღამის შემდეგ, როცა ჟილი ასე მოიქცა, მასთან შეხვედრას გაუბრბოდა. იმანაც კი მიულოცა მეგობარს წარმატება. სტატია დაწერილი იყო მოკლედ, გზნებით და მკაფიოდ; სწორედ ასეთი წერილები უნდა იბეჭდებოდესო ყოველ კვირას, განაცხადა ფერმონმა. ჟილი დიდებულ გუნებაზე იყო და დილით, როდესაც გაზეთი დააკაბადონეს, ჟანს სთხოვა, თავის კეთილ ძველ მეგობარ ჟანს, ერთად ესაუბმათ. სუფრასთან გაუთავებლად ლაპარაკობდნენ პოლიტიკაზე, შემდეგ გადაწყვიტეს დღეს მეტი აღარ ემუშავათ და კინოში წასულიყვნენ. ყველა კინოთეატრი შემოიარეს ელისეის მინდვრებზე, მაგრამ ამაოდ: თუ ერთს არ ენახა სურათი, მეორეს უთუოდ ნანახი ჰქონდა.

— ჩემთან არ გეპატიჟები, — უთხრა ჟანმა, — დღეს მარტას სტუმრები ჰყავს. ასეთ ღორბობას ვერ გაგიკეთებ.

— სჯობს ჩემთან წავიდეთ, — უპასუხა ჟილმა. — ნატალი მხოლოდ შვიდის ნახევარზე დაბრუნდება, შინ უფრო გულდაგულ ვისაუბრებთ საბერძნეთის ამბებზე.

ჟილი გრძნობდა, როგორ ნათლად მუშაობდა მისი გონება, როგორ აღიქვამდა ყველაფერს, და უხაროდა, რომ კიდევ ორი საათი შეეძლო გაეზიარებინა თავისი აზრები ჟანისთვის, რომელსაც (ეს ჟილმაც კარგად იცოდა) შეეძლო მოსმენაც და შეკამათებაც. ჟილმა კარი გააღო, მეგობარს სკამი შესთავაზა და თან კალვადოსი დაუტოვა.

— კარგა ხანია აქ არ ვყოფილვარ, — თქვა ჟანმა და მოხერხებულად მოკალათდა.

მის ხმაში საყვედური არ იგრძნობოდა, მაგრამ ჟილმა მაინც გაიფიქრა, რომ ის მართალია. ადრე აქ აუარება ხალხი ირეოდა, სკამებიც კი არ ყოფნიდათ. ასე იყო... ნატალიმდე. ჟილი მოიღუწა.

— იცი...

— ჰო, ვიცი, ვიცი. მეგობარო, — შეაწყვეტინა ჟანმა, — ვნება ვნებაა. ეს იყო ყველაზე საუცხოო რამ, რაც შეიძლება შენს ცხოვრებაში მომხდარიყო. მით უმეტეს, ვნება ისეთი ქალის მიმართ, როგორიც ნატალია.

ჟანი თითქოს გულწრფელად ლაპარაკობდა.

— ჰოც და არაც, — უთხრა ჟილმა და ჟანისკენ დაიხარა. მან იგრძნო, რომ შეეძლო ფსიქოლოგიური ანალიზის, წმინდა, პრუსტისეული ანალიზის გაკეთება. როცა გრძნობ, რომ ჭკვიანი ხარ, მაშინ თავს მოლაღატედ არ თვლი, — იცი, ნატალი რომ გავიცანი, მე ვიყავი... შენ, რა თქმა უნდა, გახსოვს, როგორიც ვიყავი... თითქოს კანგაშიშვლებული. ღმერთმა უწყის, რატომ, მაგრამ ასე კი იყო. მან მე ბუმბულის ბალიშზე დამსვა, გამათბო, ცხოვრებისაკენ შემომამბრუნა. ეს ნამდვილად ასე იყო. მაგრამ ახლა... ახლა ის ბალიში მახრჩობს, სულს მიხტულად ასე იყო. მაგრამ ახლა... ახლა ის ბალიში მახრჩობს, სულს მიხტულად ასე იყო. მაგრამ ახლა... ახლა ის ბალიში მახრჩობს, სულს მიხტულად ასე იყო. აი, როგორაა საქმე. ყველაფერი, რაც მე მისი მიყვარდა, რაც მამხნევებდა — მისი ძლიერება, პირდაპირობა, სრულქმნილობა, — მისსავე წინააღმდეგ შეტრიალდა.

— იმიტომ, რომ თავად ხარ დონდლო და მერყევი, — ალერსიანად შენიშნა ჟანმა.

— თუნდაც ეგრე იყოს. იქნებ, მთლად ნადირალაც ვარ, მაგრამ ახლა რას არ მივცემდი, რომ იმის სამსჯავროს წინაშე არ წარმდგარიყავი, რომ აღრინდელივით მარტოხელა ვიყო.

სიზუსტისათვის ჟილს ისიც უნდა ეთქვა, რომ მას გაფიქრებაც არ შეუძლია ნატალის გარეშე იცხოვროს. მაგრამ თავისი მარჯვე სტატიით გადიდგულეებულმა, სტატიით, რომელმაც საყოველთაო მოწონე-

ბა დხიმსახურა, თან სიამაყისა და თან ჟანის აშკარა თანაგრძნობის გამო-
თავი შეიკავა და ეს აღარ უთქვამს.

— იქნებ ჯობდეს, შენ თვითონ უთხრა ეს ნატალის, — მიუგო ჟან-
მა და გაჩუმდა.

ჟილი შემობრუნდა. საძილე ოთახის კართან ნატალი იდგა. იგი
მშვიდად იყურებოდა. არა, თვალეები უფრო ნათელი ჰქონდა, ვიდრე
ჩვეულებრივ. კარი ხომ დაკეტილი იყო, როცა ისინი შემოვიდნენ.

— საღამო მშვიდობისა, — უთხრა ოდნავ გაფითრებულმა ჟანმა და
და წამოდგა.

— მგონი, საუბრობდით? — თქვა ნატალიმ. — სააგენტო დღეს და-
კეტილი იყო, ამით ვისარგებლე, მინდოდა ცოტა გამომეძინა.

— მე... შენ გეძინა? — აღულლულდა შეცბუნებული ჟილი.

— ამ წუთს გამელევიდა. ახლა კი დაგტოვებთ: რაღაც წვრილმანები
მაქვს საყიდელი.

— არა, დარჩი, — საჩქაროდ მიაგება ჟილმა, — ნუ წახვალ. მე და
ჟანი სწორედ ჩემს წერილზე ვსაუბრობდით, გუშინ რომ წავიკითხე.

— კარგი წერილია, ხომ მართალია? — უთხრა ნატალიმ ჟანს. —
არა, ვერ დავრჩები. აუცილებლად უნდა წავიდე. — შან გაუღიმა და
გავიდა.

ისინი ნელა ჩაეშენენ სავარძლებში.

— ეშმაკმა დასწყევლოს! — შეიკურთხა ჟილი, — ეშმაკმა დასწყევ-
ლოს!.. როგორ გგონია, მან...

— არა, არა მგონია, — მიუგო ჟანმა, — კარი მიხურული იყო. ყო-
ველ შემთხვევაში, ისეთი არაფერი გითქვამს. მხოლოდ ის თქვი, რომ
ზოგჯერ მოუსვენრობა გიპყრობს ხოლმე. ეს ყველა ქალისთვის ნაცნო-
ბი ამბავია.

— არა, ეს საშინელებაა, უფრო მეტიც, როგორ არ გესმის? — შეჭ-
ყვირა ჟილმა, — საშინელებაა, რომ ასე ვილაპარაკე ჩემსა და მის და-
მოკიდებულებაზე, ისიც შენთან...

— რას ნიშნავს „ისიც შენთან“? მე რა შუაში ვარ?

— არც ხარ შუაში, — მიუგო ჟილმა, — ახლა ბუტიობის დრო არ
არის.

— დამიჯერე, დავლიოთ კალვადოსი და ცოტა მოვიცადოთ, საღა-
მოს ერთ აურზაურს დაგატეხს თავზე — ეს არის და ეს. მაგრამ შენ
ხომ შეეჩვიე ასეთ ამბებს.

— არა, — მიუგო ჟილმა, — არ შევჩვეულვარ.

დრო მიდიოდა და თითქოს არც მიდიოდა. ჟილს ძლივს ესმოდა
ჟანის ლაპარაკი, — იგი კიბეზე ნაბიჯების ხმას დარაჯობდა. აი, უკვე
ერთი საათი გავიდა, ის კი არ ჩანს, საათ-ნახევარი. ნატალის ხომ არ
უყვარდა მაღაზიებში ხეტიალი. არა, არ შეიძლება ის საყიდლებზე წა-

სულიყო. ყოველ შემთხვევისათვის, გარნიეს დაურეკა, მაგრამ მას თურმე თვალთ არ უნახავს ნატალი. ამასობაში ხუთი საათი შესრულდა. ჟილისთვის უკვე ცხადი გახდა, რომ იგი სადგურზეა, — ახლა ჩაჯდება მატარებელში და უკან გაემგზავრება, ლიმოჟში. მან უანი მიატოვა და სადგურისაკენ გასწია. ყველა ვაგონი შემოიბრინა, ნატალი ვერ იპოვა. განრიგის მიხედვით სხვა მატარებელი აღარ იყო, არც თვითმფრინავი მიფრინავდა ამ დღეს ლიმოჟის მიმართულებით. ექვს საათზე მატარებელი გავიდა ჟილისა და ნატალის გარეშე. არც სადგურზე აღმოჩნდა ნატალი. ჟილი უკან გამობრუნდა და სიმწრისაგან ლამის აღრიალდა, როცა მანქანების ჰედვაში მოხვდა... იქნებ, ნატალი შინაა უკვე? იქნებ, არაფერიც არ გაუგონია? თითქმის საღამოს შვიდი საათი იყო, როდესაც თავისი ოთახის კარი გააღო. იქ სიცარიელე დახვდა, მაგიდაზე უანის ბარათი იყო:

„ნუ ღელავ! თუ გინდა, ჩვენთან მოდი ვახშმად“.

ხომ არ გაგიჟდა? ჟილს მხოლოდ ერთი გზა დარჩენოდა — ლოდინი, ეს კი ყველაზე უფრო აუტანელი იყო. იქნებ, ნატალი თავის მაიმას ამხანაგთან წავიდა? ტელეფონს მივარდა. არა, არც იქ აღმოჩნდა იგი. მოიცა, ჯერ დაბრუნდეს, ისიც შემოჰკრავს ორჯერ სილას. ნატალი სწორად მოიქცა იმ დღით, ჟილი რომ ღრეობიდან დაბრუნდა. მაგრამ განა ნატალი განზრახ შეაშინებს და გააწვალებს ჟილს — ეს ნატალის არა ჰგავს. იგი აღამიანებს პატივს სცემს. ჟილი სავარძელში ჩაჯდა, მაგრამ გაზეთის კითხვა არც უცდია, თავი გამოცარიელებული ჰქონდა და უზრიალებდა. შუაღამისას ტელეფონმა დარეკა.

ექიმი დაბალი, წითური კაცი იყო, ბანჯგვლიანი ხელები ჰქონდა. საოცარია, წითურებს ღინღლი თითებზეც კი ეზრდებათ. ექიმი გულგრილად შესცქეროდა ჟილს, მის თვლებში არ იხატებოდა არც განკიცხვა, არც თანაგრძნობა. — ჟილს ასეთი გამოხედვა ხშირად შეუმჩნევია საავადმყოფოს ექიმებისათვის. ნატალი თორმეტის ნახევარზე უპოვიათ. ზუსტად ოთხ საათზე მან დაიკავა სასტუმროს ნომერი, უთქვამს, ძალიან დაღლილი ვარ და ხვალ, დღის თორმეტ საათზე გამადვიძეთო, თვითონ კი გარდენალის დიდი დოზა დაუღვევია. თორმეტ საათზე მეზობელი დაბრუნებულა და კედლის მეორე მხრიდან ხროტინი გაუგონია. ნატალის ჟილისთვის ბარათი დაეტოვებინა და პირველი დახმარების შემდეგ ჟილს დაურეკეს. მისი გადარჩენის იმედი თითქმის არ იყო. ორგანიზმი, რა თქმა უნდა, სიკვდილს ებრძოდა, მაგრამ გული, ალბათ, ვერ გაუძლებდა.

— შეიძლება ვნახო? — იკითხა ჟილმა.

იგი ფეხზე ძლივს იდგა. ასე ეგონა, ყველაფერი უაზრო კომმარია იყო. ექიმმა მხრები აიჩეჩა.

— თუ გნებავთ, შეიძლება.

ნატალი ნახევრად შიშველი იწვა, ირგვლივ რაღაც მიწები ეყარა. რაღაც უცნაურ გამომეტყველებას დაემახინჯებინა მისი სახე. ჟილი ხედავდა, როგორ უფეთქავდა კისერზე ლურჯი ძარღვი, გაახსენდა, რომ ასევე სწრაფად უფეთქავდა ეს ძარღვი ალერსის წუთებში. და ვაურკვეველმა გულისწყრომამ მოიცვა. ნატალის არ ჰქონდა უფლება ასე მოქცეულიყო, — სამუდამოდ წაერთმია ჟილისთვის თავისი თავი. ასეთი მშვენიერი, სიცოცხლით სავსე, ასეთი საყვარელი. ჟილისგან გაქცევის ცდის უფლებაც კი არ ჰქონდა. ნატალის შუბლზე ოფლისგან ჩამუქებული თმის ბლუჯა მიწებებოდა. მისი ხელები საბანზე მოძრაობდნენ. საწოლზე ჩამომჯდარმა მოწყალეების დამ შემკრთალი მხერა მიაპყრო ექიმს.

— გული ჩერდება, ექიმო.

— მიბრძანდით აქედან, მეგობარო, ახლავე გამოვალ. აქ თქვენ საჭირო აღარ ხართ.

ჟილი გავიდა, კედელს მიეყრდნო. დერეფნის ბოლოში ფანჯარა იყო, იქიდან სიბნელე იყურებოდა, ამ უმოწყალო ქალაქში ჯერ კიდევ ღამე მეფობდა. ჟილმა ჯიბეში ჩაიყო ხელი, რაღაც ქაღალდი ნახა, უახროდ ამოიღო. ნატალის წერილი იყო. გაშალა, მაგრამ მაშინვე ვერ ჩაწვდა იმ სიტყვების აზრს, რომელიც ამოიკითხა:

„შენ არაფერ შუაში ხარ, ძვირფასო. მუდამ ზედმეტად აღზნებულნი ქალი ვიყავი და შენ გარდა არასოდეს არავინ მეყვარებია“.

ხელის მოწერის ნაცვლად მას ოდნავ გადახრილად დაეწერა ასო „ნ“, ჟილმა ჯიბეში ჩაიღო ბარათი. სად წაიღო სიგარეტები? ნატალი? ნატალი სადღა? აქვე, გვერდით ხომ ნატალია, რა, რა უყო ნატალის? პალატიდან ექიმი გამოვიდა — ის მართლაც საძაგლად წითური იყო.

— ყველაფერი გათავდა, ჩემო მეგობარო, — უთხრა მან. — დავაგვიანეთ. ძალიან ვწუხვარ. გინდათ მისი ნახვა?

მაგრამ ჟილი დერეფანში გარბოდა, კედლებს აწყდებოდა. ჟილს არ სურდა მისი ცრემლები ამ წითურს ენახა, თავქუდმოგლეჯილი დაეშვა უცნობი საავადმყოფოს კიბეზე, არ ესმოდა, რას უყვიროდა ექიმი.

ბოლო საფეხურზე შედგა, სული ეხუთებოდა.

— საბუთები! — ჩამოსძახოდა ზევიდან ხმა, — საბუთების საქმე როგორ იქნება? თქვენს მეტი არავინა ჰყავს?

ჟილი შეეყოყმანდა, მაგრამ სიმართლე უთხრა: — მან კარგად იცოდა, რომ ეს სიმართლე იყო:

— არა, არავინ.

ФРАНСУАЗА САГАН
НЕМНОГО СОЛНЦА В ХОЛОДНОЙ ВОДЕ
РОМАН

(на грузинском языке)
 Издательство «Мерани»
 пр. Руставели, 42
 Тбилиси 1988

რედაქტორი ნ. მაძალუა
 მხატვარი ს. აჯიაშვილი
 მხატვრული რედაქტორი ნ. ნარიშკინიძე
 ტექნიკური რედაქტორი თ. კაპანაძე
 კორექტორი თ. ფირცხალავა
 გამომშვები ნ. კვატაშიძე

ს. ბ. 3618

ჩაბარდა წარმოებას 17.11.87 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 3.02.88 წ.
 ფორმატი 60X84/16, საბეჭდი ქაღალდი № 1. გარნიტურა ჩვეულებრივი. ბეჭდვა
 მაღალი. პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 7,56. სააღრიცხვო-საგამომცემლო ფურ-
 ცელი 7,19. პირობითი საღებავგატარება 8,02. ტირაჟი 40.000. შეკვ. № 13.

ფასი 2 მან.

გამომცემლობა „მერანი“ რუსთაველის გამზ. 42
 თბილისი, 1988

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნის ვაჭრობის საქმეთა
 სახელმწიფო კომიტეტის № 1 სტამბა, თბილისი, ორჯონიკიძის ქ. № 50.
 Типография № 1, Государственного комитета Грузин-
 ской ССР по делам издательств, полиграфии и
 книжной торговли, Тбилиси, ул. Орджоникидзе, № 50.

21/3

1896. 40 კვ.